

МОРСКИ ПРИКАЗКИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ

Превод: Емил Милтенов, Леонид Паспалеев, Дона Минчева, Георги Христов, Константин Константинов, Атанас Далчев, Костас Шаперас, Петър Чолов, Димитър Добрев, Живка Тодорова, Вера Стоименова, Светослав Минков, Надя Трендафилова, Пепа Христова, Ангел Каралийчев, Вела Каралийчева, Първан Стефанов

chitanka.info

ЧАВДАР АЛАДЖОВ

КАК СЕ СТИГНА ДО СЪБИРАНЕ НА ПРИКАЗКИ ЗА МОРЕТО ОТ РАЗЛИЧНИ МОРЕТА

ВМЕСТО ПРЕДГОВОР

Познавате ли Дими? Не го ли познавате? Как така? Нима лятос не стъпвате на плажа? Защото е изключено да не забележите момченцето, което смело се хвърля от средния трамплин на кулата право в морето. Да, да — без да му мигне окото, точно от пет метра височина! И то не как да е, а с прекрасен скок — „лястовица“ или нещо подобно.

Застане в крайчеца на дъската и замре за секунда. Сетне се изпъне, подрипне и се отхвърли нагоре. Превърти се във въздуха и като гларус полети към бездната с разперени ръце. Гмурне се съвсем по ребешки — на слънцето блясват хиляди пръски, а ситнички бели мехурчета, които след миг изплават на повърхността и се превръщат на пяна, чертаят пътя му под водата. Но този път е много кратък. С рязко движение момченцето отмята глава и първото нещо, което го озарява след появяването му, е усмивката. То се смее подкупващо, сърдечно, а от опънатите му кичурчета коса се стичат тънички струйки.

Да, Дими е същински морски вълк, въпреки че е малък. Затова непременно ще привлече вниманието ви, макар да сте посетили плажа един-единствен път.

Освен морето момченцето страшно много обича приказките. Още от съвсем мъничък набара ли книга, тича при големите и моли да му четат. Ако майка му или баба му са заети, стиска книгата в ръце и върви подире им, докато най-после те се смилят или им омръзне да се мъкне като опашка след тях. Щом се събуди, иска да му четат, като ляга — пак, докато яде — също. Книга няма непрочетена, списание, вестниче. До гуша е дошло на всички в къщи от неговите приказки.

Дори и на мене, когато им гостувам. Защото Дими веднага ще те хване и ще те замоли да му разкажеш приказка. И си настоява на своето. Да се чудиш какво да правиш, каква нова история да измисляш...

И си патех така, докато татко му...

Впрочем трябва да ви кажа, че таткото на Дими е моряк, капитан на параход за далечно плаване. Веднъж се събрахме приятели да отпразнуваме заминаването му. Предстоеше му да премине през много морета и океани и да стигне до далечни, непознати брегове.

Тъкмо седнахме и Дими се яхна на коленете ми.

— Разкажи ми, чичко, приказка.

— Не мога сега.

— Много ти се моля...

— Всички съм ти ги разправил...

— Виж какъв си, измисли една, съвсем мъничка, колкото котлето, много ти се моля...

— Ей, че си досадна муха! — намеси се татко му. — Остави чичо си на мира.

Но Дими си настояваше на своето.

— Слушай — рекох му накрая, — ако потърпиш няколко дена и не ме закачаш повече, за награда ще ти разкажа много приказки.

— Десет ли?

— Десет — отвърнах снизходително, — а може и много повече — дванадесет!

— Дванадесет! — подсвирна учудено, Дими.

— Дванадесет! От днес си взех три месеца отпуск, за да напиша една книжка с приказки и ако потърпиш няколко дена...

— И няколко месеца ще потърпя — викна припряно момченцето, — ако приказките са за морето.

— За морето ли?

— За морето.

— Интересно...

— Ама че глава, а? — засмя се и кимна към Дими татко му. — Не е ли чудесна идеята му да дойдеш с мене на далечно плаване, за да напишеш морски приказки? Ще видиш нови неща, ще срещнеш нови хора, ще се запознаеш с нови светове и през цялото време ще пишеш.

— И където спирате, ще ми купувате приказки. От най-различни страни.

— Съгласи ли се?

— Трябва да помисля.

— Хайде, хайде!

— Много ти се моля, чичко...

Колкото и да упорствувах, накрая приех. Най-вече заради Дими. Обещах му да събирам приказки от всяка страна, в чиито пристанища спираме, и да му пращам по едно писмо за всяко море, което преплаваме...

След седмица макарите заскърцаха, веригата задрънча и вдигна котвата. Моторното сърце затуптя по-силно, по-ритмично. Сирената изсвири дрезгаво и параходът отлепи борда си от кея. Гледах от капитанския мостик към пристанището, където едно моряче ни махаше с ръка и се смаляваше-смаляваше, докато пенестата килватерна следа го погълна.

Тогава се обърнах и влязох в каютата, за да изпълня обещанието, което дадох на Дими.

ДЪЛБИНАТА НА МОРЕТО

ПЪРВО ПИСМО

Какво да ти пиша за Черно море? Впрочем някои може би си представят, че щом морето е Черно, и водата му сигурно е катранена. Иначе защо ще носи подобно име?... Наистина, защо ли? Едни смятат, че понеже е бурно, други...

Кефалите се спотайваха в самия край на лагуната, около скалистия нос, който разбиваше вълните и пазеше те да не отнесат пясъчната ивица. Дъното около скалата беше нагъсто осеяно с водорасли, а между камънаците се намираха достатъчно дупки за криене. Затова кефалите много рядко се осмеляваха да навлязат в гладката като тепсия плитчина. Водата там беше бистра и отгоре им всеки миг можеше да налети някоя граблива чайка.

И те си живееха мирно и тихо, докато един ден се яви морската игла. Тя се изниза изпод стръкчетата водорасли, огледа предизвикателно кефалите и се изсмя:

— Ах, какви глупаци! Тъпчат се в бедната лагуна, й само на един ден път от тях се намира морският рай!

Кефалите я зяпнаха смаяни:

— Не е истина!

— За вас лъжа — за мене истина. Тъкмо ще си живеем там само с моите посестрими.

— Нима никой не живее там! — учуди се един млад кефал.

— Ами да! Защото трябва да се мине през отровна вода и всички се плашат. А се иска само да затвориш уста и да понапрегнеш перки, за да я преплуваш. Хайде, стойте си тука, пък аз да вървя — шмугна се отново във водораслите морската игла.

Кефалите мълчаха, слисани от необикновената новина.

— Трябва да е истина — обади се най-послед един.

— Да, да — додаде друг.

— Морската игла се вре навсякъде — допълни трети — и всичко знае.

— Напротив, тя е мързелива и като нас никога не напуска крайбрежието — опита се да ги вразуми младият кефал, ала събратята му не го слушаха:

— Каква сметка има да ни лъже?

— Трябва да ѝ се вярва!

— Да идем, братя, в морския рай!

— Да идем, да идем в морския рай! — развикаха се те и се понесоха вкупом към дълбината. Последва ги и младият кефал.

Плуваха дълго. Водата ставаше все по-хладна и по-хладна, почна дори да студене и да ги затруднява, ала те не се отказваха. Наоколо им постепенно притъмня. Изчезна бляскавата лъчезарност на плитчината. По дъното плъзнаха синкави отсенки, които бавно добиваха метална зеленина. И сивозеленият сумрак се сгъстяваше, обхващаше ги, докато се превърна в гъсто мастило. Прашинка светлина не се промъкваше през огромните водни пластове. Обгради ги пълна тъмнина. Едва тогава първите спряха и закрещяха:

— Ето отровната вода! Оттатък е морският рай!

Бяха готови да се втурнат напред, но ненадейно пред всички се изпречи младият кефал.

— Стойте! — викна той. — Ами ако морската игла лъже? Нека първо проверим...

— На мен се пада честта! — настоя веднага най-старият кефал.

Той се блазнеше от мисълта да открие пръв морския рай, та да влезе в рибешката история, и без да изчака съгласието на останалите, се гмурна в отровната вода. Но не се върна.

— Той е стар, изкуфял и сигурно вече е забравил за какво сме го изпратили. Ще ида аз! — каза най-красивият

кефал.

Той завиждаше на стария кефал и скришом мечтаеше да го измести от водачеството. Беше си подбрал и съзаклятници, които веднага го подкрепиха. Рибите се подведоха лесно и красавецът, като удари грациозно с опашка, изчезна в дълбината. Когато и той не се върна, младият кефал се намеси за последен път:

— Ами ако те се отравят и затова не се връщат? Най-добре е сега да ида аз, но да ме вържете с дълго въже и когато престана да го дърпам повече, ще ме изтеглите обратно. Съгласни ли сте?

Кефалите поразмислиха и видяха, че има право. Вързаха въжето за опашката му и го изпратиха. Той стисни уста и заплува смело и бързо напред, макар да беше уверен, че морският рай не съществува. Желаете само да стигне колкото се може по-далеч, за да докаже подлата лъжа на морската игла. Отдавна бе почнал да отваря уста, а неприятната и омразна лютевина в хрилете му не изчезваше. Главата чак го заболя и болките изчерпваха силите му, но той не спираше. Плуваше напред и напред, все по-трудно и по-трудно, докато накрая се отпусна бездиханен на дъното. Чувствуваше хрилете си огромни, огромни, а върху му се бе стоварило с тежестта си цялото море.

Когато и последното потрепваме на въжето замря, кефалите се заеха дружно да теглят. Теглеха и се чудеха как младият кефал беше успял да иде толкова далеч. А щом видяха безжизненото му тяло, проумяха смисъла на саможертвата му. Защото той беше доказал за тях една безспорна истина — че под двеста метра дълбочина в Черно море няма живот, тъй като водата е наситена със сероводород, а никакво течение не я раздвижва...

Може би заради това морето е наречено Черно?

ПРИКАЗКИ ОТ РАФТОВЕТЕ НА ОДЕСКИТЕ КНИЖАРНИЦИ

ЮНАКЪТ И СТРАШНИЯТ ЗМЕЙ

РУСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА, ОБРАБОТЕНА ОТ ЧАВДАР АЛАДЖОВ

Имало едно време един селянин, който бил повикан да служи на царските кораби. А царската морска служба била от дълга по-дълга. Затова на раздяла той рекъл на жена си:

— Отивам моряк и сигурно ще ме държат там дълги години, жено, затуй ти наглеждай добитъка и работи нивите да се прехранваш, докато се върна. Ето ти и малко пари, та като ни се роди дъщеря и порасне, да има с какво да ѝ направиш чеиз за зестра. Пък ако се роди син, и за него ще потрѣбват пари, като се зажени.

Заминал селянинът и след няколко месеца жена му родила не момиче, не момче, а две момчета-близначета. Кръстила едното Иван, а другото Петър, но въпреки че имали имена, всички в село ги наричали „моряшките близнаци“. Момчетата росли и порасли едри и яки момци. Веднъж те рекли на майка си:

— Мамо, татко не е ли оставил пари? Искаме да идем на пазар в града и да си купим по един хубав кон, но нямаме пари.

Майка им дала парите, които оставил мъжът ѝ, и ги посъветвала на изпроводяк:

— Слушайте, деца! Когато ходите из града, поздравявайте всекиго, когото срещнете! Никого не отминавайте без поздрав и поклон, какъвто и да е!

— Хубаво, мамо — съгласили се близнаците и тръгнали.

Когато стигнали на пазара, видели много коне, но нито един не им харесал. Иван рекъл на Петър:

— Виж колко много хора се трупат в другия край на площада. Да идем и ние да видим какво има там.

Отишли близнаците и що да видят: на два дъбови стълба били привързани два чудно хубави жребеца с по две железни вериги, заключени с по два кофара, за да не ги отвърже някой. Конете пръхтели, дърпали се, зъбели се, ровели с копита земята, но не могли да се освободят. А хората ги гледали смаяни отстрани.

— За колко продаваш тия жребци? — попитал Иван стопанина.

— Няма за какво да питаш — отвърнал стопанинът. — Това не е стока за слабак като тебе.

— Сигурен ли си, че конете не са за мене и за брат ми? Може би ще ти платим за тях добра цена, само че най-напред трябва да им погледнем зъбите.

— Който смее, нека иде при тях и им прегледа дори ушите, ако иска! — засмял се стопанинът.

Иван и Петър приближили до конете, за да погледнат зъбите им, но животните се изправили на задните си крака. Братята ги ударили с колена в гърдите, веригите веднага се скъсали, а жребците отскочили няколко метра назад и паднали по гърбовете си. Сетне рипнали и побягнали извън града.

— Това ли ти е прехвалената стока? — викнали близнаците. — Това не са коне! И без пари да ни ги даваш, няма да ги вземем!

Всички се зачудили на юначеството на двамата близнаци, а на стопанина се доплакало, че загубил конете си. На близнаците им дожеляло за стопанина. Те излезли на полето, провикнали се юнашки и конете долетели сами и спрели пред тях като заковани. Иван и Петър ги завързали пак с веригите и ги отвели на стопанина им, който се зарадвал безкрайно много, а те си тръгнали за дома.

Като повървели малко, срещнали един белобрад старец, ала били забравили какво заръчвала майка им на тръгване и го отминали без поздрав. След малко Иван се досетил и казал бързо на брат си:

— Ние забравихме да поздравим стареца и да му се поклоним.

Те се върнали, настигнали стареца, свалили шапки и дълго му се кланяли.

— Прости ни, дядо — помолили се те, — загдето те отминахме, без да те поздравим.

— Простено да ви е — отговорил старецът. — Накъде сте се запътили: по работа ли, или подвизи да вършите?

— Ходихме на пазара — отвърнали близнаците. — Искяхме да си купим по един кон, но нямаше като за нас.

— Елате с мене — казал старецът. — Ще ви подаря по един такъв кон, че цял живот да ме споменавате.

И той ги завел в една планина, отворил там една желязна врата, из която излезли два големи и силни коня.

— Ето коне за вас — рекъл старецът и изчезнал за миг.

Близнаците яхнали конете, пришпорили ги и скоро пристигнали у дома. Разправили всичко на майка си, похвалили се как един старец им подарил чудно хубавите коне, а накрая рекли:

— А с парите утре ще идем да си купим мечове.

— Идете — съгласила се майката.

На другия ден отишли при един изкусен ковач и му казали:

— Искаме да ни направиш по един хубав и тежък меч.

— Но аз имам готови — отвърнал учудено ковачът.

— Те са леки за нас. Ние искаме да тежат над сто кила.

— Не мога да ви изкова такива.

Нажалили се много братята от отказа на ковача да им направи тежки мечове и поели към дома си с наведени глави.

Тъкмо излезли от града, и срещнали познатия старец. Щом го видели, близнаците го поздравили, поклонили му се и му разказали къде и за какво са ходили.

— Елате с мен — рекъл им старецът. — Аз ще ви подаря по един меч, но такъв, какъвто приляга на юнаци като вас! — И пак ги повел към планината.

Там отворил същата желязна врата и изнесъл отвътре два тежки и остри меча, дал им ги и пак изчезнал.

Като ги видяла да пристигат на вълшебните си коне с новите мечове на кръста, майката въздъхнала и заронила сълзи:

— Ех, деца, деца, виждам, че няма да храните майка си...

И наистина след няколко дена те препасали мечовете, възседнали конете, помолили майка си да ги благослови и тръгнали да си търсят щастието по света. Яздили без умора три дни и три нощи и на четвъртия ден стигнали до един кръстопът, на който имало две табели, едната сочела надясно и на нея пишело, че който тръгне натам, сигурно ще стане цар, а другата показвала наляво и надписът ѝ гласял, че който тръгне натам, сигурно ще умре. Да тръгнат двамата надясно — не си струвало за юнаци като тях, пък и двамата едновременно не могли да станат царе, затова Иван предложил:

— Слушай, братко, аз съм по-силен от тебе и ще хвана левия път, пък ти поemi надясно. Дано успееш да станеш цар.

Простили се по братски и всеки тръгнал по своя път. Петър, който хванал надясно, стигнал до едно царство. Като видял царят

какъв юнак е Петър, харесал го много, оженил го за дъщеря си и му дал да управлява царството вместо него.

А Иван, който поел наляво, пътувал цял месец непрекъснато, докато пристигнал в едно голямо царство. В това царство всички къщи били покрити с черно, над покривите се веели черни знамена, а хората били облечени в черно и изглеждали много тъжни. Учудил се Иван и попитал за това първата срещната бабичка.

— Остави се, синко — казала тя, — всеки ден от морето излиза един голям морски змей с дванайсет глави и изяжда по една девойка — ние му ги даваме, защото иначе заплашва да унищожи столицата. Сега дойде редът на най-голямата от трите царски дъщери. Заведоха я вече на морския бряг и я оставиха там на змея да я изяде. Ето защо хората са угрижени, тъжни и скръбни.

Иван яхнал коня си и препуснал право към морския бряг. Видял там царската дъщеря завързана с вериги и тръгнал към нея.

— Върви си по-скоро, юначе, защото змеят всеки миг може да дойде и ще те изяде — викнала му тя.

— Не бой се, хубавице — отвърнал й спокойно Иван, — с мене змеят ще се задави! — Сетне пристъпил към нея, хванал веригата и я скъсал, сякаш била най-обикновен конец, довякъл грамадни дървета, наклал буен огън и легнал на коленете на царската дъщеря, като не забравил да ѝ поръча: — Аз ще подремна малко да си поотпочина, а ти гледай все към морето. Щом видиш, че се задава облак и морето почне да се вълнува, събуди ме.

Заспал Иван дълбоко, а девойката не сваляла очи от морето. Изведнъж се задал облак, морето се развълнувало и над водата се появил морският змей. Царската дъщеря събудила юнака. Той рипнал веднага на крака, метнал се пъргаво на коня и измъкнал чевръсто меча си. Морският змей налетят право върху него. В очите му бляскали светкавици, а устата му бълвала пламъци. Щом стигнал брега, развикал се, та земята чак потреперяла:

— Предай се, юначе! Колкото да си як, ти не можеш да се бориш с мене и затуй влез доброволно в гърлото ми! — И раззинал уста.

— Почакай малко — засмял се Иван, — та да не се задавиш... — И като развъртял меча си, нахвърлил се на змея.

Развихрил се страшен бой — нечут и невиждан. Иван въртял меча си и удрял с него без почивка змея. Успял да отсече шест глави, но на седмата мечът му се сгорещил толкова много, че не можел да го държи повече в ръката си. И се замолил на царската дъщеря:

— Спаси ме, хубавице! Намокри забрадката си в морето и ми я дай да обвия дръжката на меча си, защото иначе не ще мога да го държа повече — и двамата ще загинем!

Хубавицата веднага притичала, топнала забрадката си в морето и му я дала. Иван увил дръжката, стиснал меча още по-здраво и като се развъртял — отсякъл и седмата глава. Морето тозчас се укротило, стихнало. Юнакът хвърлил тялото на морския змей във водата, сбогувал се с царската дъщеря и се прибрал у дома си. Хвърлил се на завивките и веднага захъркал — тъй бил уморен от боя, че спал непробудно три дни и три нощи.

А през това време на разсъмване царят пратил началника на стражата да види какво е станало с дъщеря му. Началникът се

изненадал, като я намерил жива. И щом научил от нея, че морският змей е мъртъв, извадил сабята си и я опрял в гърдите на девойката.

— Ще те заколя като пиле, ако не кажеш на баща си, че аз съм убил змея и съм те спасил! — заканил се грозно той.

— Ще кажа — уплашила се и обещала царската дъщеря.

Като научил това, царят веднага решил от благодарност и за награда да омъжи дъщеря си за началника на стражата. След три дни трябвало да стане сватбата. На празненството по тоя случай отишъл и Иван. Щом го съзряла между хората, царската дъщеря го посочила на баща си и прошепнала в ухото му:

— Този юнак уби змея, началникът ме заплаши да те излъжа.

Царят се ядосал много и накарал начаса да накажат началника на стражата, а тъй като всичко по сватбата било вече готово, оженил Иван за дъщеря си.

Така Иван останал в престолния град край морето и заживял като същински цар.

ПОБРАТИМЪТ

УЗБЕКСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живял някога на брега на морето стар рибар със своя единствен син. Те били много бедни. Цялото им богатство се състояло от една стара лодка и кърпена рибарска мрежа. Младият рибар помагал на баща си и по цял ден пеел песни.

Веднъж старият рибар хвърлил мрежата в морето. Извадил я и какво да види! — в мрежата се мята малка рибка. И не била обикновена, а златна. Учудил се старецът и рекъл на сина си:

— Наглеждай чудната рибка, сине, а аз ще ида при хана и ще му разкажа за нея. Той сигурно ще ни даде хубав подарък.

Тръгнал старецът. Младият рибар погледнал как рибката се мята и мъчи в мрежата и я съжалил. Той не дочакал да се върне баща му и пуснал рибката в морето.

Пляснала рибката с опашчица и се изгубила в морето. Ханът пристигнал със своята свита и извикал:

— Я ми покажи чудната рибка!

А младият рибар навел глава и промълвил:

— Домъчня ми за красивата рибка, велики господарю, и я пуснах.

Ханът се разсърдил и взел да ругае стареца:

— Ах ти, негодно старче! Как посмя да тревожиш моя хански покой с празни работи! Пък и кой ли е слушал в морето да се развъждат златни риби?!

Тръснал ханският везир дългата си брада — а брадата му била толкова дълга, че се влачела по земята — и рекъл:

— Преживял съм на земята повече от сто години, но за такова чудо не съм слушал.

Как не се мъчил старият рибар да убеди хана, че говори истината, но ханът не му повярвал, само повече се разгневил. И заповядал да вържат ръцете и краката на младия рибар, да го поставят в старата лодка и да пуснат лодката в морето.

Ханът се прибрал доволен в своя дворец, а бедният старец стоял на морския бряг, гледал как вълните отнасят лодката с единствения му син и не знаел какво да прави. Лодката се скрила от очите му и той паднал на земята, проклинайки хана-звяр.

Младият рибар лежал в лодката и чакал своя край. А лодката все повече и повече навлизала в морето.

Най-сетне в далечината се показал остров. Вълните изтласкали лодката към острова и тя врязала нос в крайбрежния пясък. В тоя миг иззад дърветата се показал млад момък. Той толкова много приличал на младия рибар! — както едната половина от ябълката прилича на другата.

Момъкът приближил към младия рибар и развързал ръцете и краката му. Младият рибар прегърнал непознатия си спасител и му поблагодарил. И между двамата се родила истинска дружба.

Веднъж приятелите се разхождали из острова. Далече пред тях старец карал стадото си на паша. Момците приближили към него, поздравили го.

Поседнали, похапнали и старецът им заразказвал:

— На три дни път оттук има богата страна. Ханът на тази страна живее в голяма скръб, защото единствената му дъщеря от рождението си досега не е проговорила нито дума. Ханът е обявил: който излекува дъщеря му, ще бъде богато награден и ще я вземе за своя жена; а ако ханската дъщеря остане пак няма както преди ще му отсече главата.

Учудили се момците и решили да опитат щастието си. Когато приближили до двореца на хана, момъкът рекъл на рибаря:

— Нека аз пръв да опитам щастието си. Ако успея да излекувам ханската дъщеря, ще си разделим по братски всички подаръци.

Младият рибар се съгласил и момъкът се запътил към двореца на хана.

В двореца го видели две млади жени и го заприказвали:

— Много юнаци като тебе се опитваха да излекуват ханската дъщеря, но нито един от тях не остана жив. И теб те очаква същата участ.

Смелият момък влязъл при ханската дъщеря, поклонил се и заговорил:

— Красавице принцесо, моят баща има трима сина. Веднъж отидохме в гората за дърва. Най-старият ми брат отсече едно дърво и

изряза от него красива птица. Той я направи толкова изкусно, че птицата изглеждаше като жива. Средният брат тръгна из гората, насъбра най-красиви птичи пера и с тях украси дървената птица. Тя стана още по-красива. Аз намерих чист извор и изкъпах птицата в бистра, прозрачна вода. Нашата птица оживя, запя и литна. И ето че започнахме да спорим. „Птицата е моя!“ — почна да доказва всеки от нас. Споровете ни толкова се разгорещиха, че никой не им вижда края. Кажи сега, красавице, чия трябва да бъде птицата?

Девојката се изправила, черните ѝ очи затрепкали. По лицето ѝ пробягала усмивка. Но принцесата нищо не отговорила, само посочила с пръст устата си и кимнала с глава.

Разсърдил се момъкът:

— Щом е съдено да загина, по-добре и ти да загинеш с мене!

Той извадил меч си и замахнал. От страх принцесата паднала на земята, завикала и в тоя миг от устата ѝ изпъзляла бяла змия. Момъкът настъпил змията и я убил.

Принцесата погледнала с насълзени очи момъка, свалила пръстена от ръката си и рекла:

— Вземи този пръстен и иди при баща ми — той богато ще те възнагради.

Момъкът взел пръстена и изтичал при своя приятел. Като го видял, младият рибар лудо го запрегръщал. Момъкът му разказал всичко, предал му пръстена и рекъл:

— Сега ще ти открия моята тайна. Аз съм златната рибка, която ти съжали и пусна в морето. Когато ти пееше край морския бряг своите песни, славата за тяхната красота се понесе из цялата водна страна. Аз доплувах до брега да ги послушам и попаднах в мрежата. Но ти ме избави от плен. Когато ханските стражи те вързаха и пуснаха с лодката в морето, аз повиках на помощ моите верни приятели-риби. Помолих ги да поддържат лодката и да не ѝ дават да потъне. Моите верни приятели изпълниха молбата ми и доведоха лодката до острова. А аз приех образ на човек, който много прилича на тебе. Разбрах колко е чисто сърцето ти и те обикнах като брат. Но дойде време да се връщам в подводната страна. Вземи пръстена, иди при хана и получи наградата. А ако някога ти дотрябвам, ела на морския бряг и ме повикай три пъти. Аз веднага ще ти дойда на помощ.

Като казал това, момъкът се хвърлил в морето.

Младият рибар се натъжил от раздялата със своя приятел, дълго гледал подир вълните, после тръгнал към ханския дворец. Отишъл и помолил да го пуснат. Чакал, чакал той, но ханът не искал да му даде дъщеря си за жена и забранил да го пускат в двореца.

Като научил това рибарят, светът му се видял по-черен от нощта, отишъл на другия край на града и се наел помощник на един стар ковач.

Изминала една седмица, принцесата научила какво се е случило. Започнала горко да плаче и моли баща си:

— Ако не ме омъжиш за този юнак, който ме излекува, още днес ще ме загубиш. Без него животът не ми е мил.

Тя изтичала до морето, за да се хвърли във водата; с мъка я задържали. Волю-неволю ханът трябвало да омъжи дъщеря си за младия рибар.

Ханът поканил сватбари, заповядал на слугите си да облекат младия рибар в празнични дрехи. На другия ден сватбеният пир започнал, забили барабани, засвирили зурни...

Така младият рибар станал зет на хана. Но ханът не обичал своя зет и все мислел как да се избави от него. А и на младия рибар не му се искало да живее в ханския дворец.

Един ден принцесата забелязала, че рибарят тъгува. Тя приближила до него и го запитала защо е тъжен.

— Не мога волно да дишам в този разкошен дворец. Тук нищо не ме радва. Моята младост премина на морския бряг. Там остана любимият ми баща. Какво е станало с него — не зная. Ако ти се съгласиш да идем при моя баща, аз ще бъда най-щастливият човек на света. Само че в моята страна ти ще живееш като жена на беден рибар. Там няма да имаш богатствата на твоя дворец, робините...

— Съгласна съм на всичко — отвърнала принцесата, — само ти да си щастлив; повече нищо не ми трябва. Но дали ще можем да преплаваме морето? В нашата страна никой не умее да строи кораби.

— Не се безпокой. Аз всичко ще направя. Върви, готви се за път!

Младият рибар оставил у дома жена си, а сам тръгнал към брега на морето и повикал три пъти. Рибката се показала от водата и запитала:

— Какво искаш, верни приятелю?

— Домъчния ми за родната страна, искам да се върна в родината. А нямам нито кораб, нито лодка да преплавам морето. Моята стара лодка е съвсем разбита.

Златната рибка отвърнала:

— Твоето желание ще бъде изпълнено. Щом настане вечерта, аз ще ти изпратя една голяма риба. Влезте смело в нейната уста и утре ще бъдете у дома си.

Рибката се гмурнала във вълните и изчезнала.

Настанала вечерта, надигнали се вълни и до брега доплувала огромна риба. От носа ѝ се издигал висок фонтан, тя биела с опашката си от нетърпение.

Ханската дъщеря видяла рибата и изтръпнала от страх. А младият рибар я успокоил, взел я за ръка и я повел право към устата на рибата. Влезли те, затворила рибата устата си и заплувала по морето. Тя плувала толкова спокойно и внимателно, че младият рибар и жена му се унесли и заспали. А на сутринта огромната риба ги довела до назначеното място и отворила уста. Топли слънчеви лъчи паднали върху младия рибар и го събудили. Погледнал той — пред него бил родният бряг, на който пораснал, къщичката, пред която седял старият му баща. Усмивнал се той, зарадвал се, после изтичал при баща си и го прегърнал.

След това младият рибар завел при баща си и своята жена. Старецът я видял и много я харесал. И тримата заживели мирно и щастливо в бедната си къщичка.

ГОВОРЕЩАТА РИБА ПРИГОДЕНА АРМЕНСКА ПРИКАЗКА

Някога при един рибар живеел ратай. За своя труд той получавал по няколко рибки на ден.

Веднъж ратаят уловил една красива рибка, погледнал я и си помислил: „Жал ми е за тази рибка, тя също е жива. Нима и тя няма родители или роднини? Нима и тя не знае що е радост и скръб?“

Изведнъж рибката заприказвала с човешки глас:

— Послушай ме, братко мой, човече! Както си играех с другарки, попаднах в мрежата. Сега навярно и родителите ми, и другарките ме търсят и тъгуват за мен. А пък аз се измъчвам тук и се задъхвам на сушата. Съжали се над мен и ме хвърли в морето.

Ратаят се съжалил над рибката и я метнал обратно във водата.

— Играй си, хубава рибке, както преди сред вълните и нека твоите родители не тъгуват!

Рибарят се научил за постъпката му и се разгневил:

— Глупако — завикал той на ратая, — защо хвърли рибата в морето? Махай се от очите ми и повече да не те виждам!

— Къде ще ида сега? — натъжил се ратаят и поел с празни ръце край брега...

Вървял тъжен ратаят по пътя. Неочаквано, отпреде му се изпречило чудовище в човешки образ. То карало пред себе си крава.

— Здравей, братко! — казало то. — Какво си се замислил?

Беднякът му разказал каква беда го сполетяла.

— Чуй, приятелю — рекло тогава чудовището, — виждаш ли тази млечна крава? Ще ти я отстъпя за три години. Тя всеки ден ще ти дава мляко в изобилие и вие с жена ти ще бъдете сити. Само че имам едно условие: щом изминат три години, ще дойда и ще ви задам въпроси. Ако отговорите на тях, кравата ще остане ваша завинаги, но ако не отговорите, ще ви отведа заедно с кравата и ще постъпя с вас тъй, както пожелае. Съгласен ли си?

Ратаят се замислил: „Вместо да умра от глад, по-хубаво да взема кравата. Ще поживеем три години благодарение на нея, пък после

може да ми се усмихне щастието и да отговоря на въпросите.“

— Съгласен съм! — казал той, поел въжето на кравата и тръгнал от весел по-весел към дома си...

Бързо се изтърколили три години. През цялото време кравата хранела до насита с мляко бедняка и жена му.

Веднъж мъжът и жената седели привечер на прага на къщата си и с тъга си мислели, че скоро ще дойде чудовището. Ненадейно откъм морето се задал един прекрасен юноша и се отправил към тях.

— Добър вечер — поздравил юношата. — Аз се уморих, пък и замръкнах, та не може ли да прекарам нощта под вашия покрив?

— То се знае, може, само че тая нощ нас ни чака беда. Ние взехме една крава от едно чудовище при условие да се храним с млякото ѝ три години. Днес изтича срокът. Чудовището скоро ще дойде и ще ни зададе няколко въпроса. Ако отговорим на тях, то ще ни остави кравата, а не отговорим ли, ще станем негови роби. Та да не би и ти да пострадаш покрай нас?

— Няма страшно. Каквото се случи с вас, такова нека сполети и мене — отговорил странният юноша и останал при ратая.

И ето че точно посред нощ се чуло силно чукане на вратата.

— Кой е там?

— Аз съм, чудовището. Изминаха три години. Хайде, отговаряйте на въпросите!

— Ние не ще можем да отговорим! — в ужас се объркали и зашепнали ратаят и жена му.

Но младият гост казал:

— Не се плашете, аз ще отговарям заради вас — и се приближил до вратата.

— Аз съм тук! — закряскало чудовището отвън.

— Аз също съм тука — отговорил спокойно отвътре юношата.

— Ти отде си?

— От този морски бряг.

— С какво си дошъл тук?

— Дойдох възседнал на една куца бълха.

— Значи морето е било малко?

— Донейде. Дори орелът не ще може да го прехвъркне.

— Значи орелът е толкова малка птица?

— Донейде. Сянката от крилата му ще покрие града.

— Значи градът е доста малък?

— Донейде. Заекът не може да го пробяга от край до край.

— Значи заекът е мъничък?

— Донейде. От неговата кожа ще излезе цял кожух за голям човек и шапка в добавка.

— Значи този човек е джудже?

— Донейде. Ако петелът пее при коленете му, ушите му няма да чуят песента.

— Значи той е глух?

— Донейде. Той чува как еленът хрупа трева в планината.

Чудовището се забъркало. То не знаело какво да пита повече. Постояло мълчаливо още малко до вратата и после изчезнало.

Мъжът и жената се зарадвали. Когато се зазорило, юношата започнал да се стяга и да си взема сбогом като за дълъг път.

— Не, не, няма да те пуснем! — препречили му пътя щастливите мъж и жена. — Ти ни спаси живота. Кажи, с какво да ти се отблагодарим?

— С нищо — отвърнал юношата. — Трябва да си вървя.

— Е, поне името си кажи! — настоявал мъжът.

— Знаеш ли пословицата: „Направи добро, пък, ако щеш и в морето го хвърли, няма да пропадне“. Та аз съм същата онази говореща риба, която ти съжали и върна отново във водата.

Тъй отговорил непознатият и изчезнал.

АЛЧНИЯТ БОГАТАШ

ПРИГОДЕНА БЕЛОРУСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Имало двама братя — единият бил богат, другият беден. Богатият нищо не работел, а печелел много. Бедният ловял риба и така се прехранвал.

Веднъж богатият вдигнал сватба — сина си женел.

Събрали се много гости в дома му.

„Ще ида и аз на гости на брат си“ — рекъл си бедният. Взел на заем от съседите кравай и отишъл, но застанал пред портата, не посмял да влезе. Като го зърнал, богатият брат изревал:

— Защо си се домъкнал? Да не искаш да се мериш с моите гости? Вън, да не съм те видял тук!

Натъжил се бедният брат. Взел въдицата и отишъл да лови риба. Седнал в старата си лодка и отплавал в морето. Хвърлял, хвърлял — все дребни рибки се хващали. А слънцето още малко и ще залезе. „Ех — рекъл си бедният рибар, — ще хвърля още веднъж, на късмет.“ Хвърлил въдицата и издърпал такава риба, каквато не бил виждал — голяма и цялата сребърна.

Зарадвал се беднякът, че уловил такава чудна риба, и понечил да я пъхне в торбата. А рибата изведнъж заговорила с човешки глас:

— Не ме погубвай, добри човече, пусни ме обратно във водата!

Помислил рибарят за своите деца и казал:

— Не мога да те пусна — и аз съм гладен, и децата ми отдавна искат да ядат. С какво ще се върна?

— Като си тъй беден — рекла рибата, — бръкни в устата ми и извади оттам един златен пръстен.

Рибарят помислил-помислил, па рекъл:

— Боя се да не ми откъснеш ръката.

— Не се страхувай, нищо лошо няма да ти сторя!

Престрашил се рибарят, пъхнал си ръката в устата на рибата и извадил оттам един златен пръстен.

— За какво ми е този пръстен? — казал рибарят. — Няма да ме нахрани той.

— Почакай, ще видиш — отговорила чудната риба, — ще те нахрани и още как! Хвърли в морето тия дребни рибки и сложи пръстена на дъното на лодката.

Рибарят така и направил. И щом сложил пръстена на дъното на лодката, тутакси там се появили цяла купчина монети.

Бедният рибар пуснал рибата в морето и загребал бързо към брега. Съблякъл ризата си, събрал в нея парите и радостен се прибрал в къщи. Заживял от хубаво по-хубаво. Направил си нова къща и поканил много гости да сподели радостта си, но не поканил своя брат — не могъл да забрави обидата.

Богатият научил, че брат му в нова къща живее и с гости се весели. Заръчал на своя син:

— Иди виж какво става там!

Отишъл синът, погледнал и бегом се върнал обратно.

— Ех — казал на баща си, — какво имаш ти! А у твоя брат и къщата нова, и оборът пълен, и на трапезата само от пиле мляко няма!

Богатият позеленял от завист. Пак изпратил сина си да повика брат му.

Дошъл бедният брат при богатия. — Откъде имаш толкова имот? — попитал богатият. — Разправят, че живееш сега по-добре и от мен.

Беднякът не умее да лъже — разказал всичко, както си било. Богатият, като чул, тутакси решил: „Ще ида, рекъл си, и аз да уловя тая риба“.

Купил една нова въдица, седнал в нова лодка и отплавал в морето. Ловил, ловил и уловил чудната риба.

— Не ме погубвай — молила рибата, — пусни ме, малки рибки имам!

— Не, миличка — ухилил се богатият. — Няма да те пусна. Дай и на мене такъв пръстен, какъвто си дала на моя брат!

— Но брат ти беше беден, нямаше какво да яде. А на тебе за какво ти е?

— Как за какво! Не искам брат ми да бъде по-богат от мене. Я давай пръстена и това е! Иначе ще те отнеса в къщи и ще те изпържа...

— Е, щом е тъй — отвърнала рибата. — Вземи, щом си такъв завистлив! На мене ми е все едно.

Рибата отворила уста. Алчният богатият напъхал до лакът ръката си. А рибата — хрус с острите си зъби! — откъснала му ръката и се

спуснала с нея на дъното на морето.

Върнал се богатият брат в къщи — без пари, без една ръка.

Така му се и пада!

ПРИКЛЮЧЕНИЕТО НА ЕВСЕЙКО

Веднъж малкото момченце Евсейко — много добро дете! — седеше на морския бряг и ловеше риба с въдица. Тая работа е много отегчителна, когато рибата не се хваща. А беше горещ ден, от отегчение Евсейко задряма и — бух! — цопна във водата.

Цопна, но нищо, не се уплаши, а заплува бавничко, след това се гмурна и тутакси стигна морското дъно.

Седна на един камък, покрит с меки червеникави водорасли, и погледна наоколо си: беше много хубаво!

Пълзи, без да бърза, една алена морска звезда, важно вървят по камъните мустакати раци, ходи на една страна краб^[1]: навсякъде по камъните, досущ като едри вишни, разпръснати актинии^[2] и навред най-различни интересни неща: ей тук цъфнали морски лилии се клатят, мяркат се като мухи бързи скариди, ей там се мъкне морска костенурка, а над тежката ѝ коруба, съвсем като пеперуди във въздуха, играят две малки зелени рибки, а хе оттатък вози по белите камъни своята раковина ракът-отшелник. Като го погледна, Евсейко си спомни дори стиха:

Не е количка къщата на чичо Яков...

И изведнъж сякаш кларнет писна над главата му:

— Вие кой сте?

Погледна — над него грамадна риба с тъмносребристи люспи, опулила очи, озъбена, усмихва се приятно, сякаш е опържена и е сложена в чиния на масата.

— Вие ли говорите? — попита Евсейко.

— А-аз.

Евсейко се учуди и ядосано попита:

— Как ще сте вие? Нали рибите не говорят!

А си мисли:

„Ха сега де! Немски съвсем не разбирам, а рибия език веднага го разбрах! Я какъв съм умник!“

И като се изправи, погледна наоколо си — край него плуваха пъстри игриви рибки и разговаряха, смеейки се:

— Я погледнете! Вижте какво страшилище е доплувало тук: с две опашки!

— А пък няма люспи, фу-у!

— И само с две перки!

А някои по-смели доплуваха чак до носа му и почнаха да го дразнят:

— Добре, добре, хубавец си!

Евсейко се докачи:

— Я, какви са нахални! Сякаш не разбират, че имат пред себе си истински човек...

И поиска да ги хване, но те се изплъзнаха от ръцете му, закачаха се, като се бутаха с носовете си, и пееха в хор — да дразнят големия рак:

*Под камъните рак живей,
опашка рибена гризе,
опашката е твърда, суха,
но ракът друго не яде,*

А той свирепо мърдаше мустаци, мърмореше, като изтегляше щипците си:

— Само да ми паднете, ще ви отрежа езиците!

„Гледай какъв е сериозен“ — помисли Евсейко.

А голямата риба не го оставяше на мира:

— Отде накъде смятате, че всички риби са неми?

— Татко ми каза.

— Какво е това — татко?

— Ей такова, на... Като мене, само че по-голям и има мустаци. Когато не е ядосан, много е добър.

— Яде ли риба?

Сега Евсейко се уплаши: ха де, кажи й че яде!

Дигна очи нагоре и през водата видя мътнозеленото небе, а по него слънцето, жълто като бакърена табла; момчето помисли и каза нещо, което не беше истина:

— Не, той не яде риба, рибите имат много кости...

— Ах, какво невежество! — извика докачено рибата. — Че не сме всички с много кости! Например моето семейство...

„Трябва да променим разговора“ — сети се Евсейко и я попита учтиво:

— Дохождали ли сте при нас, горе?

— Много ми е потрябвало! — изръмжа ядосано рибата. — Там няма какво да дишаш...

— Затуй пък какви мухи има.

Рибата обиколи, плувайки, спря точно срещу носа му и изведнъж рече:

— Мухи ли? Ами вие защо доплувахте тук?

„Е, стана тя, каквата стана! — помисли Евсейко. — Ще ме изяде тая глупачка...“ И уж никак безгрижно отговори:

— Ей тъй на, разхождам се...

— Хм! — изръмжа пак рибата. — Ами да не сте пък удавник?

— Туй то! — викна оскърбено момченцето. — Никак дори! Ей на, сега ще стана и...

Опита се да стане, но не можа: като че го бяха обвили в тежко одеяло — нито може да се извие, нито да мръдне!

„Ей сега ще се разплача“ — помисли той, но веднага се сети, че и да плаче, и да не плаче — сълзите не се виждат във водата, и реши, че не си струва да плаче — може би някак по-иначе ще успее да се измъкне от тая неприятна история.

А пък наоколо — божичко! — се бяха събрали толкова различни морски жители — чет нямаха! По краката му пълзи холотурия^[3] прилична на лошо нарисувано прасенце, и съска:

— Желая по-отблизо да се запозная с вас...

Трепери под носа му морски мехур, сърди се, пъхти, укорява Евсейко:

— Добре! Добре! Ни рак, ни риба, ни мекотело, ай-ай-ай!

— Чакайте, аз може и авиатор да стана — дума му Евсейко, а по коленете му пълзи рак, върти очи, като че вързани на конец, и го пита учтиво:

— Моля, колко е часът?

Проплува край него една сепия, досущ като мокра носна кърпа; навред се мяркат сифонофори^[4], сякаш стъклени топчета, скарида гъделичка едното му ухо, а другото — някой друг, любопитен, го опипва, дори по главата му пътуват малки рачета, заплели се в косата, и я дърпат.

— Ох, ох, ох! — възкликна си Евсейко, като се мъчеше да гледа на всичко безгрижно и мило както татко, когато е виновен, а мама му се сърди.

А във водата наоколо повиснали риби — много риби! — мърдат бавно перки и опулили срещу момчето очи, отегчителни като алгебра, мърморят:

— Без мустаци и без люспи как живее той в тез води?

Ний опашките си нивга не ще можем раздвои!

Той не е ни рак, ни риба... кой знае какъв род.

Дали не е това чудо безобразен октопод?

„Глупачки! — мисли си обидено Евсейко. — Миналата година по руски език имах две четворки...“

И се прави, че не чува нищо, дори искаше да си подсвирне безгрижно, но излезе, че не може: водата се пъха в устата му като тапа.

А бързивата риба продължава да го пита:

— Харесва ли ви се у нас?

— Не... тоест да, харесва ми... У нас в къщи също така е много хубаво! — отговори Евсейко и пак се уплаши.

„Майчице, какво приказвам?! Ами ако изведнъж се разсърди и почнат да ме ядат...“

Но каза гласно:

— Я да поиграем на нещо, че ми е малко отегчително...

Това много се хареса на бързивата риба, тя се засмя и така разтвори устата си, че се видяха розовите хриле, замърда опашка, острият ѝ зъби блеснаха и тя викна със старешки глас:

— Хубаво е да се поиграе! Много хубаво е да се поиграе!

— Да поплуваме нагоре! — предложи Евсейко.

— Защо? — попита рибата.

— Защото надолу повече не може. А горе има мухи.

— Мух-хи ли? Вие обичате ли ги?

Евсейко обичаше само мама, татко и сладолед, но отговори:

— Да...

— Защо не? Да поплуваме! — рече рибата, обърна се с глава нагоре, а Евсейко веднага — хоп! — хвана се за хрилете ѝ и извика:

— Аз съм готов!

— Стойте! Вие, чудовище, много надълбоко сте пъхнали лапите си в хрилете ми...

— Нищо!

— Как тъй нищо? Рибата не може да живее, ако не диша.

— Господи! — извика момченцето. — Защо се препирате? Ако ще играем — да играем...

А пък си мислеше: „Да може тя само да ме поизмъкне малко нагоре, а пък там — аз сам ще изскоча...“

Рибата заплува, като че танцуваше, и запя с все сила:

*Бърза, дебне щуката,
муцуната тика,
иска да си хапне
малката платика.*

Дребни рибки се въртяха наоколо и викаха в хор:

*Гледай какво стана,
щуката изпусна
платиката вкусна
и гладна остана!*

Плуваха, плуваха — колкото по-нагоре, толкова по-бързо и по-леко — и изведнъж Евсейко усети, че главата му излезе на въздух:
— Ох!

Погледна — ясен ден, слънцето трепти по водата, зелената вода се плакне по брега, шуми, пее, далеч от брега въдицата на Евсейко плава в морето, а той самият седи на същия камък, от който беше паднал, и е вече съвсем сух!

— Е-ех — рече си той, като се усмихна на слънцето, — ето че изскочих от водата!

---

[1] Голям кръгъл морски рак. ↑

[2] Меки полипи. ↑

[3] Холотурия — мекотело (морска краставица). ↑

[4] Сифонофори — друг вид морски мекотели. ↑

КРАЯТ НА ПЪТЕШЕСТВИЕТО ВТОРО ПИСМО

Когато параходът нагази в Мраморно море, тъкмо бе време за закуска. Кокът, корабният готвач, изнесе от камбуза^[1] голяма правоъгълна кутия с чуждестранни надписи. Докато режеше с ножчето тенекиения ѝ капак, той подхвана:

„Живееше по нашите брегове турук — едър, охранен. За хапване имаше доста, та съвсем напълня. Ала пак бе недоволен и помахваше пренебрежително с плавници:

— Вода като вода ли е? Сладни, сол няма! Къде посолено трябва да бъде морето!

Рибите го слушаха и си мълчаха. Какво разбираха те от солени и сладки води? Никоя от тях не бе плувала в чужди морета, за да знае. И турукът съвсем се окуражи:

— Дъно като дъно ли е! А да видите само какви дъна има. На Мраморно море например! Цялото е мраморно! От край до край! Блести повече от мозайка! Да не му се наравдваш! Не е дъно, а дворец!

Рибите се оглеждаха мълчаливо. Наоколо им пясъкът светлееше зърнест, чист. Недалеч се къдреше лекичко грамадна ливада от зелени водорасли, а зад тях се спускаха стръмно надолу скалите — кафяви, шуплести, с множество подмоли и пещери, — чудесни скривалища. На тях тук им беше много хубаво, но не смееха да му възразят. Ала един ден им омръзна да го слушат и му креснаха:

— Върви, където щеш, из твоите морета, но престани най-сетне!

— О, да не мислите, че няма да ида, ще ида, и то още сега! Да! А вие се въргаляйте в тинята! — викна турукът и ги отмина с достойнство.

Той толкова много и толкова дълго бе говорил за красотата на Мраморно море, че накрая сам бе повярвал на думите си. Представяше си дъното му като огромно мраморно корито, из което се вият и преплитат хиляди алеи, а по тях на всяка крачка — пейки и беседки. Виждаше и себе си изтегнат блажено на някоя от беседките, та му се прищя на момента да е там. И без да се сбогува, без да обърне даже взор за последен път към близките си, вирна глава и плесна силно с опашка.

Но Мраморно море не беше тъй близко, както си мислеше турукът. Плува дълго, докато една привечер видя насреща си два стръмни бряга. Те се извисяваха в помръкващото теменужено небе и обхванали като с огромни клещи морето, сякаш го прецеждаха между себе си. Турукът се поколеба за секунда, но макар да бе доста уморен, искаше час по-скоро да стигне желаната цел. Отпусна се върху повърхността и течението го понесе. Скалите идеха насреща му настръхнали и зли, наметнати като че ли с кадифено-чер плащ от морски мъх. Изведнъж го достраша:

«Ами ако там има засада и стражата ме хване? И ме върне обратно? А? Какво ще правя?» — рече си той, ала Мраморно море беше тъй близо, че скоро надви страха си, но реши да бъде много предпазлив. Гмурна се надълбоко и заплува над самото дъно. Но неочаквано течението се беше обърнало срещу него — тласкаше го назад и той трябваше да се напруга четворно повече.

«Глупава работа! Как можа точно сега да потече обратно!» — ядосваше се турукът и никак не съобразяваше, че в Босфора по-солената вода от Мраморно море като по-тежка тече отдолу, а отгоре е по-леката и сладка вода на Черно море. Той се бореше с течението, махаше с плавници, пляскаше яростно с опашка. Оставаше му мъничко, още съвсем мъничко да премине провлака...

Изведнъж нещо го блъсна, а ударът отне последните му сили. Турукът припадна за миг, сетне се закани отново и увисна като в люлка. Опита се да се изплъзне от клопката,

замята се лудо на всички страни, ала се оплете повече и стихна. Обърна се плахо и разбра, че е попаднал в мрежа, пълна с негови събратя. Тя ги вдигна в купом нагоре и ги стовари с трясък в дъното на стара гемия. Въздухът го давеше и турукът напразно отваряше жадно уста. Капка вода не разквасваше хрилете му... И той се умири. Зашеметен, лежеше кротко върху прогнилите, вмирисани на риба дъски на гемията и му се струваше, че си отдъхва след дълго пътешествие в мраморна беседка край мраморна алея на мраморното дъно на Мраморно море...

Но беше рано за почивка!

На разсъмване ги наринаха с лопати в дълбоки, плетени от върбови пръчки кошове. Сетне ги стовариха на пристанището и висяха до капване по тезгяхите на рибарските дюкянчета. Към обед им провървя. Качиха ги на каруци и ги откараха в някаква фабрика. Там ги насипаха в огромни каци и почнаха да ги обработват. Турука, почистен и попарен, залят с масълце и доматен сос, натикаха в правоъгълна тенекиена кутия, поставиха я с други кутии в дървени сандъци и изпратиха сандъците на гарата. Така турукът предприе своето последно пътешествие и по някаква случайност днес попадна пак в Мраморно море с нашия параход. И ето го сега пред вас...“ — завърши кокът и махна капака на кутията.

Моряците се засмяха, запретнаха ръкави и излапаха сладко-сладко турука. Сетне метнаха кутията зад борда. Тя цопна сред вълните, задържа се на гребена на една вълна, но друга я плисна, тя се напълни и като се полюшваше ту насам, ту натам, почна бавно да потъва. Мрачнозелената бездна попиваше все повече металния ѝ блясък, докато съвсем я погълна.

Така турукът се намери най-после на дъното на желаното Мраморно море!

---

[1] Камбуза — корабна кухня. ↑

ПРЕДАНИЯ ОТ ГРЪЦКИТЕ И ТУРСКИТЕ ОСТРОВИ

СИНЪТ НА РИБАРЯ

ТУРСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Едно време имало един човек на име Мехмед рибаря. Тоя човек през деня ловял риба, а вечер я продавал и от това преживявал.

Веднъж той заболял и като не се надявал да остане жив, рекъл на жена си:

— Когато умра, не казвай на сина ми, че съм бил рибар.

Както и да е, дните му се свършили и той умрял.

След това синът на рибаря се опитал да се залови за някаква работа. Но за каквото и да се хванел, с нищо не можел да се справи.

После дошъл смъртният час и на майка му: тя умряла. Тая нощ момчето с мъка дочакало утрото.

А на утрото видяло, че няма какво да яде, и почнало да тършува из цялата къща, дано намери някаква дребна вещ, за да я продаде и си купи с тия пари нещо за ядене. Докато търсело, в ръцете му попаднала бащината въдица. Щом я видяло, момчето решило: „Баща ми сигурно е бил рибар“. Взело въдицата и отишло право на морския бряг.

Там уловило две риби: едната от тях продало, с тия пари си купило хляб и въглища и си отишло в къщи, а другата опекло на въглени и я изяло.

Момчето намерило това занятие сгодно за себе си и ето че се захванало да лови ката ден риба, продавало я и с тия пари живеело.

Един път уловило такава красива риба, че не се решило нито да я продаде, нито да я изяде. Тозчас се прибрало в къщи, изкопало яма, напълнило я с вода и пуснало в нея рибата.

Тая нощ синът на рибаря останал гладен, а сутринта отново отишъл на морето.

Вечерта се върнал в къщи — и какво да види? — всичко в къщи разтребено, подът пометен.

„Това ще да са направили съседите“ — помислил си той и им пожелал здраве и живот.

На другата сутрин момчето станало, полюбувало се на своята риба, после излязло, а когато се върнало в къщи, видяло, че къщата му

чак до самата порта на улицата добила съвсем друг вид.

Момчето влязло в къщи, пак се полюбувало на рибата и си легнало да спи.

На другия ден се запътило за кафенето, седнало в един кът и се замислило. Приближил се един от приятелите му и го попитал:

— За какво си се замислил?

Момъкът му разказал каква е работата.

Приятелят го попитал пак у кого е ключът от къщата и не остава ли там някой, а момчето му обяснило, че ключът е у него, а в къщи освен рибата няма друга жива душа.

Приятелят му отново го попитал:

— А каква риба е тая?

Момъкът му разказал. Тогава приятелят го посъветвал да се скрие в къщи и да я проследи. Синът на рибаря си отишъл у дома.

И ето, един ден той се престорил, че излиза: отворил и затворил вратата, а сам се скрил. И изведнъж вижда — рибата излиза от щерната, отърсва от себе си люспите и се превръща в необикновено хубава мома. Той грабнал рибените люспи и ги хвърлил в огъня.

— Не трябваше да правиш това — укорила го тя, — но стореното си е сторено!

Момъкът поискал да се ожени за нея, момата се съгласила и те тозчас вдигнали сватба.

И ето, всички съседи дошли да огледат момата, захласнали се по нея, само се чувало да казват, че такава мома подхожда и на самия падишах. Слуховете за хубостта на момата стигнали до шаха и когато той пожелал да види хубавицата, довели я в двореца.

И ето, падишахът решил да отнеме момата от сина на рибаря. Но да направи това току-така, без какъвто и да е предлог, той не можел — тогава всеки би имал право да каже, че шахът отнема жените на своите поданици. Затова трябвало да се обвини в нещо рибарят.

Тогава шахът повикал при себе си момъка и му рекъл:

— Ако построиш за четиридесет дни сред морето дворец от злато и елмази, няма да взема момата, не сполучиш ли — ще я взема!

Младежът си отишъл в къщи разплакан и натъжен. Момата го попитала какво му е и той ѝ разказал каква задача му е задал падишахът.

— Не плачи — утешила го тя, — това е лесна работа! Иди на онова място, дето ме хвана, хвърли там един камък; пред тебе ще излезе един арапин и ще рече: „Заповядай!“ А ти му речи: „Най-младата царска дъщеря ти праща поздрав, иска вързопчето за баня“. Вземи това вързопче, хвърли го насред морето и се върни в къщи!

Синът на рибаря направил така, както му заръчала момата: отишъл при арапина, получил вързопчето, хвърлил го в морето и се върнал в къщи.

На заранта, когато станал, що да види — на онова място, дето хвърлил вързопчето, се издигал дворец и по-хубав, отколкото искал падишахът. Отишъл радостен право при падишаха и му обадил новината.

Падишахът видял, че от морето наистина се издига дворец. Тогава той поискал мост от кристал да съедини двата двора.

Момъкът си отишъл в къщи и пак почнал да плаче.

— Не плачи! — рекла му момата. — Иди при арапина, поискай от него възглавница и я хвърли пред двореца.

Синът на рибаря направил всичко, както рекла момата. И ето, като се отдалечил малко, той се обърнал и видял: до самия дворец се проснал мост от кристал и по-хубав, отколкото искал падишахът. Момъкът отърчал право при шаха, а той погледнал, видял, че мостът наистина е построен. Тогава рекъл на момъка:

— Сготви ми за четиридесет дни такава гозба, че всички хора, колкото са на света, да ядат от нея, а гозбата все да се увеличава.

Момъкът се върнал в къщи, седнал и се замислил. Тоя път момата го изпратила при арапина да поиска воденичка за кафе.

— Само гледай да не мелиш — заръчала му тя.

Момъкът взел от арапина воденичката и по пътя към къщи случайно я завъртял и що да види: излетели седем-осем блюда с гозби. Той пхнал воденичката в пазвата си и се затекъл към къщи.

На другия ден съобщили на падишаха, че младежът е готов да изпълни повелята му, и шахът заповядал на глашатая да разгласи: „Нека всеки дойде в къщата на сина на рибаря!“

Накъсо казано, всички дошли в къщата му и се наядли до насита. И ето, на света не останал никой, който да не е бил там, а гозбата ставала все повече и повече.

Но падишахът не мирясал. Той заповядал на момъка да излюпи муле от яйце. Момъкът разправил за това на момата, а тя пак го изпратила при арапина и му заръчала да вземе от него три яйца.

— Но гледай да не ги счупиш — предупредила го тя.

Момъкът отишъл и взел яйцата. По пътя той си помислил: „А какво ще стане, ако счупя едно яйце?“ — и го пуснал на земята; от яйцето изскочило грамадно муле — препуснало насам, препуснало натам, а после се хвърлило в морето. Останалите яйца момъкът отнесъл в къщи.

— Къде е едното? — попитала момата, а той отговорил, че го е счупил.

— Не трябваше да правиш това! Но стореното е сторено!

Момъкът взел едното яйце, отишъл в покоите на падишаха и рекъл:

— Позволете ми да се кача на скамейката!

Шахът се съгласил. Момъкът се качил на скамейката, счупил яйцето и пуснал мулето. Мулето се нахвърлило върху падишаха, а той крещи: „Ай-ай-ай!“ — но момъкът го спасил и мулето избягало в морето.

След това падишахът му заповядал:

— Донеси ми такова неродено дете, което би могло да ходи и да говори.

Младежът разказал и това на момата.

— Иди при арапина — казала момата — и кажи: „Най-малката царска дъщеря праща поздрав; ако сестра ѝ е родила, кажи ѝ, че тя иска да види детето“.

Момъкът отишъл при арапина.

— Още не е родила, почакайте малко — като роди, ще го донеса — отговорил той.

Няма да приказваме надълго и нашироко. Арапинът донесъл детето. Синът на рибаря го взел и го занесъл в къщи. Щом видяло леля си, новороденото я прегърнало и рекло:

— Лелко!

После младежът взел момчето и отишъл в двореца. Там детето се приближило до падишаха и му ударило една плесница.

— Може ли за четиридесет дни да се построи дворец от злато и елмази? Ами мост от кристал? Мигар мулетата се раждат от яйца?

Мигар някой на света може да роди възрастен, а? — дума новороденото и с все сила бие падишаха.

Не изтърпял падишахът и взел да се моли:

— За бога! Нека момата си остане на рибаря, аз не я искам! Но махнете от мене това дете!

Синът на рибаря взел момчето и си отишъл в къщи.

След това той се оженил за момата и те празнували сватбата четиридесет дни и четиридесет нощи.

МОМЧЕТО НА СИРЕНАТА

ГРЪЦКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Имало едно време един рибар. Той станал на петдесет години, но все още нямал деца. По цял ден ловял риба и капвал от умора.

„Ех — мислел си рибарят, — да имах и аз едно детенце, та поне малко да ми помага“.

Един ден, като ловял риба, от преумора му се завило свят и той се строполил в лодката си.

— Ах, боже мой! — изохкал старият рибар. — Да имах и аз едно детенце.

Тогава от морето изплувала една сирена и му казала:

— Какво ти е, та охкаш?

— Какво ли? — отвърнал той. — Станах вече на толкова години, а нямам нито едно дете да ми помага в работата, та да не се измъчвам по цял ден сам.

— Аз ще ти дам едно детенце, но ще ми го върнеш ли, когато стане на дванадесет години?

— Добре — съгласил се с радост рибарят, като си мислел, че докато стане на дванадесет години, сирената ще го забрави.

— Вземи тази ябълка — казала му сирената, — изяж я и догодина жена ти ще роди момченце.

Взел рибарят ябълката и я изял.

След година жена му родила момченце, както му казала сирената. Колкото повече растяло детето, толкова по-красиво ставало. От радост баща му съвсем забравил какво му заръчала сирената.

Един ден, когато детето седяло на задната част на лодката, от морето неочаквано изскочила сирената, грабнала го и го отнесла в своя дворец на морското дъно. Тъй бедният рибар изгубил детето си и отново останал сам.

Сирената задържала детето, докато станало на седемнадесет години. Тогава тя пак го извадила на морския бряг, дала му една от своите люспи и му рекла:

— Хайде сега върви, където искаш!

Момчето тръгнало направо за родната си къща. Когато го видели, майка му и баща му ахнали от изненада.

Веднъж на момчето му омръзнало да стои в къщи и казало:

— Ще ида да се поразходя малко из полето.

Вървяло, вървяло и стигнало до един дол. Гледа — една свиня, един орел и безброй големи крилати мравки наобиколили една мърша и се карат помежду си.

— Добре, че дойде, юначе, та да ни поделиш тази мърша, защото ние щяхме да се избием помежду си — казали му животните.

— Откъде да знам как да ви я поделя? — отговорило момчето.

— Подели ни я, както искаш, и ние ще бъдем доволни!

Тогава момчето дало кокалите на свинята, месото на орлите, а шкембето и червата оставило на мравките.

— А сега — казали му животните — за доброто, което ни стори, ще ти дадем и ние по нещо.

Свинята му дала косъм от своята четина, орелът — перо, а една от мравките му подала едно крилце.

— За какво ми е това крилце? — казало момчето на мравката. — С какво можеш да ми помогнеш ти?

— Вземи крилцето ми, някой ден може да ти потрябва. Ти ме смяташ за нищо, но аз ще ти намеря жена.

Момчето взело и крилцето на мравката.

— Когато ти потрябваме, нагрей нещата, които ти дадохме, и ние ще пристигнем веднага — казали животните.

— Добре — рекло момчето.

Взело подаръците, скрило ги в пазвата си и се върнало в къщи.

Един ден баща му го повикал при себе си и му казал:

— Ние, синко, вече остаряхме и имаме нужда от човек да ни гледа. Време е да се ожениш.

Момчето обаче не харесвало нито една девойка от селото. Не минало много време и един ден царският глашатай разгласил:

„Който иска да се ожени за царската дъщеря, да отиде при нея и да ѝ отговори на три въпроса. Ако отговори правилно, царят ще му даде дъщеря си за жена, ако ли не, ще му вземе главата.“

Хиляди момци отивали при царската дъщеря, но никой не можел да отговори на нейните въпроси и да се ожени за нея.

Момчето чуло това и казало:

— Ще отида и аз.

Заплакали баща му и майка му и започнали да го увещават:

— Остани си, синко, още не сме ти се нарадвали, а ще те загубим.

— Ще отида — казало момчето, — не може иначе. Благословете ме и да тръгвам.

Благословили го родителите му и то тръгнало за царския дворец. След няколко дни пристигнало там и отишло при царската дъщеря, която била толкова красива, че човек не можел да я гледа. Тя взела едно огледало в ръцете си и казала:

— Скрый се, където искаш, аз ще те открия. Ако не те открия до девет часа утре сутринта, ще ти стана жена!

— Добре — отговорил момъкът, — съгласен съм!

Тогава той отишъл край морето, нагрят люспата и ето ти я сирената пред него.

— Какво искаш? — попитала го сирената.

— Искам да ме скриеш така, че никой да не може да ме види до девет часа утре сутринта.

Сирената грабнала момъка, отнесла го в своя дворец на дъното на морето и го скрила там. След това взела, че натрупала пред него като планина всички риби. Момъкът не се виждал никак.

На сутринта царската дъщеря станала, измила се, взела после огледалото и започнала да гледа. Погледнала към планините — не го видяла. Огледала навсякъде по земята — не го открила никъде. Обърнала се към звездите — и там не го намерила. Погледнала тогава в морето, забелязала натрупаните на едно място много риби и си казала:

— Сигурно се е скрил там.

И започнала да наблюдава, без да откъсва погледа си оттам. Свят ѝ се завило от виране, но решила да гледа до вечерта.

Привечер рибите започнали да се разотиват. По едно време царската дъщеря забелязала момъка да лежи в двореца на сирената.

— Ах, хванах те — казала си тя. — Без малко щеше да ми се изплъзнеш.

И след това отишла да спи спокойно.

На другата сутрин момъкът отишъл при царската дъщеря.

— Е — попитала тя, — къде се беше скрил?

— Познай — отговорил момъкът. — Защо питаш мене.

— Ти беше в морето, в двореца на една сирена.

Момъкът се смаял.

— Добре — казал той. — Ще се скрия и утре и ако можеш, намери ме.

На другия ден момъкът награл перото на орела и той пристигнал веднага.

— Какво искаш? — попитал го орелът.

— Искам да ме скриеш така, че да не се виждам отникъде!

Събрали се орлите, грабнали момъка и го отнесли чак в Африка.

Скрили го в една планина. Струпали се около него и направили с телата си цяла крепост.

На сутринта царската дъщеря станала, измила се, взела огледалото и почнала да гледа.

— Я да видим — казала си тя — какво ще направим днес! Вчера много ме измъчи този момък.

Погледнала най-напред в морето, огледала насам-натам, но нищо не видяла. Погледнала към небето — нищо. Към звездите — пак нищо. Обърнала се към планината и видяла много орли, събрани на едно място.

— Сигурно е там — казала си царкинята и не откъсвала вече погледа си от планината.

Привечер, когато започнало да се смрачава, орлите се разотишли един по един. Тогава царската дъщеря забелязала да се червенеет фесът на момъка.

— А, сега няма да ми избягаш вече! Когато се върнеш ще те направя на парченца, защото много ме измъчи — заканила се тя и отишла да спи.

На другия ден сутринта момъкът отишъл при нея.

— Къде се беше скрил? — попитала го тя. — Много ме измъчи ти, но знаеш ли какво ще те направя?

— Познай къде съм бил — казал момъкът.

— Беше в Африка. Орлите те бяха скрили в една планина.

— Добре — казал момъкът. — Ще се скрия още веднъж и ако ме откриеш вземи ми главата!

— Добре. Скрый се, но ако те намеря, утре ще те направя на парченца!

Но царската дъщеря само го заплашвала на думи, защото вече го обичала.

„Какъв ли е този човек — помислила си тя, дето отива ту при рибите, ту при птиците?“

На другия ден момъкът награл косъма на свинята и тя веднага пристигнала при него.

— Какво искаш? — попитала го свинята.

— Искam да ме скриеш така, че да не се виждам отникъде!

Събрали се всички свине, изкопали набързо една голяма яма, легнал момъкът вътре, а свинете отгоре, и така нищо не се виждало.

На сутринта царската дъщеря се събудила, взела пак огледалото и започнала да гледа. Гледа към планината — няма го. Гледа към звездите — нищо. Гледа към морето — и там не могла да го намери.

— Ех — казала си тя, — къде ще го намеря сега?

Тъкмо щяла да остави вече огледалото, и забелязала на едно място събрани много свине. Погледнала по-внимателно и видяла, че свинете се разотиват вече, защото се смрачавало. Почакала още малко и забелязала да се червенеет фесът на момъка.

— А, хванах ли те най-послед! Тук си бил, а аз никак и не предполагам!

След това отишла да спи.

На сутринта момъкът отишъл радостен при нея, защото си мислел, че не го е открила.

— Къде беше? — попитала тя.

— Познай — отговорил момъкът.

— Беше в една яма, свинете те бяха скрили.

— Добре — рекъл той. — Позволи ми да се скрия за последен път и ако ме откриеш, отрежи ми главата!

— Съгласна съм — отговорила царската дъщеря.

Отишъл си момъкът, награл крилцето на мравката и тя пристигнала веднага.

— Какво искаш? — попитала го мравката.

— Искam — рекъл — да ме скриеш така, че царската дъщеря да не може да ме намери никога.

— Сложи това крилце в устата си — казала мравката. — Внимавай да не го глътнеш! Щом го сложиш в устата си, ще се

превърнеш в мравка. Покатери се тогава по стената и се скрий зад царската дъщеря!

Сложил момъкът крилцето в устата си и се превърнал веднага на мравка. Покатерил се по стената и се скрил зад царската дъщеря.

Царската дъщеря взела пак огледалото и започнала да гледа. Погледнала насам, погледнала натам — не го открила. Погледнала към морето, не видяла нищо. Погледнала към звездите — нищо. Към планината — също.

Стояла от сутринта до вечерта пред огледалото, без да откъсва поглед от него. Просто се побъркала.

„Къде ли се е скрил?“ — мислела си тя.

Чак до залез слънце гледала в огледалото. Като видяла, че не може да го открие никъде, така се разсърдила, че грабнала огледалото и го направила на парчета.

— Къде си? — извикала тя. — Ела, ще ти стана жена!

Тогава момъкът извадил крилцето от устата си, превърнал се пак на човек и я прегърнал.

— Ето ме! — извикал той.

Така момъкът се оженил за царската дъщеря и по този начин спасил живота на много хора.

ЗНАТНИЯТ РАК

ГРЪЦКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Имало едно време един рибар. Той имал жена и три деца. Всеки ден отивал да лови риба и каквото улавял, продавал го на царя. Един ден между рибите намерил един златен рак. Като се върнал в къщи, турил рибите в една тава, а рака, който бил тъй хубав, поставил на лавицата. Жената на рибаря се заловила да чисти рибите и като повдигнала полата си, та ѝ се виждали краката, тя чула някакъв глас, който казал:

— Спусни си бързо роклята и покрий краката си!

Погледнала наоколо, видяла рака горе и му рекла:

— Ха! Ти си знаел да приказваш, глупаво раче! — И го снела, та го турила в една чиния.

Когато се върнал мъжът ѝ, седнали на трапезата да вечерят.

Изведнъж ракът се обадил от чинията:

— Дайте и на мене да си хапна!

Смаяли се мъжът и жената и му сложили малко от гозбата на една тарелка. Като се наял ракът, погледнали и какво да видят? — тарелката била пълна със злато. Оттогава рибарят и жена му обикнали много рака, още повече че всеки ден се повтаряло същото и тарелката била все пълна със злато.

Един ден ракът казал на жената на рибаря:

— Върви при царя и му кажи, че искам да се ожения за малката му дъщеря!

Жената отишла и обадила на царя каквото ѝ поръчал ракът. Дарят се засмял, но си помислил, че ракът може да бъде някой омагьосан царски син, и затова казал:

— Иди, бабо, и кажи на рака, че ще му дам дъщеря си, ако утре заран пред палата ми се вдигне един зид, по-висок от палата, и ако на този зид поникнат всички цветя на света.

Жената се върнала в къщи и обадила на рака каквото чула. Той ѝ дал тогава една златна пръчка и казал:

— Иди пак при царя, удари три пъти на мястото, където са ти показали, и утре там ще стои стената!

Жената отишла и направила, както ѝ заръчал ракът. Като се събудил заранта царят, какво да види? Всичко, което поискал, станало пред палата му. Жената дошла пак мри него и му казала:

— Каквото заповяда, е направено.

— Вярно — отговорил царят, — но аз няма да дам дъщеря си, докато пред палата ми не стане една градина и в нея не се появят три извора: от първия да тече злато, от втория диаманти, а от третия брилянти.

Жената ударила с магическата пръчка и на другата заран всичко било, както пожелал царят. Тогава той се съгласил да даде дъщеря си за жена на рака и на другия ден трябвало да стане сватбата.

Тогава ракът казал на стария рибар:

— Ето ти една пръчка, иди и почукай на планината три пъти! Ще излезе един арапин и ще те попита какво искаш. Ти му кажи: „Прати ме твоят господар, царят, да му дадеш златната му дреха със слънцето“. После ще му поискаш златната рокля с цяла градина цветя и още златната възглавничка. И донеси всичко тук!

Старецът отишъл, направил, както му било поръчано, и донесъл всичко. Ракът се облякъл в златната дреха и се качил на златната възглавничка. Рибарят го взел и го понесъл към царя.

Като пристигнали в палата, ракът дал другата дреха на царската дъщеря, после останал насаме с нея и разказал своята тайна: той бил син на най-големия цар на света, но бил прокълнат да бъде през деня рак и само нощем човек; а когато пожелаел, можел да се превръща и в орел. Едва казал това, ракът се поотърсил и изведнъж се превърнал в хубав момък. Но на другата заран той пак навлякъл рачешките черупки. И това се повтаряло всеки ден.

Всички в двореца се чудели как царската дъщеря може да бъде тъй любезна и внимателна към рака. Те дебнели и дебнели, но не могли да открият нищо. Изминала така цяла година и царската дъщеря родила син. Кръстили го Венеамин.

Царицата се ядосвала много, че има такъв зет, и един ден рекла на царя:

— Я попитай дъщеря си дали не иска да се омъжи за другиго и да остави рака!

Като попитали царската дъщеря, тя отговорила:

— Този ми е отреден, само него искам!

Царят казал:

— Ще направя събор, ще повикам всички царски синове и който ти хареса, за него ще те омъжа!

Вечерта царската дъщеря разправила всичко на рака и той й казал.

— Вземи тази пръчка, иди и почукай в градината! Ще излезе един арапин и ще попита: „Защо ме викаш, какво искаш от мен, девойко?“ Ти тогава ще му кажеш: „Прати ме твоят господар. Дай му златната дреха, сабята и сребърната ябълка.“ И ми донеси всичко.

Тя отишла и получила всичко. На другата вечер ракът — царският син — се облякъл и отишъл на събора. Преди да тръгне, рекъл на жена си:

— Да не би, като ме видиш, да кажеш, че съм рак. Защото тогава трябва да те напусна. Седни със сестрите си до прозореца, аз ще мина край вас и ще ти подхвърля сребърната ябълка. Ти я хвани и я вдигни. Ако те попитат кой съм аз, ти кажи, че не ме познаваш.

После я прегърнал, повторил заръката си още веднъж и заминал. Царската дъщеря отишла със сестрите си на прозореца и гледала събора на царските синове. Изведнъж нейният мъж минал на кон под прозореца и подхвърлил ябълката. Тя я хванала и се върнала в стаята си. След малко дошъл там и мъжът й. Баща й се чудел много, загдето тя не харесала ни един царски син. Затова той свикал втори събор. Ракът поръчал пак същото както преди, само че вместо сребърна ябълка царската дъщеря поискала от арапина златна. Преди да тръгне за събора, ракът казал на жена си:

— Тоя път ти ще ме издадеш!

Тя отвърнала, че няма да стане туй, и му се заклела. Но той повторил думите си и тръгнал.

Вечерта царската дъщеря стояла с майка си на прозореца. Изведнъж мъжът й минал на кон под прозореца и й подхвърлил златната ябълка. Майка й се разгневил много, ударила й плесница и извикала:

— И тоя ли не ти харесва, глупачко такава!

Дъщерята отвърнала уплашено:

— Че нали това е ракът!

Тогава майка ѝ се разгневила още повече, загдето не ѝ обадила това по-рано, отишла бързо в стаята ѝ, взела черупките на рака, и ги хвърлила в огъня. Горката царска Дъщеря плакала много, но нищо не помагало: мъжът ѝ изчезнал безследно.

Но да оставим царската дъщеря и да видим друго.

Един старец вървял край реката и потопил парче сух хляб във водата, за да може после да го изяде. Но се притекло едно куче, грабнало хляба от ръката му и избягало. Старецът го подгонил. Но кучето достигнало до една врата, блъснало я и влязло вътре. И старецът подир него. Слязъл по една стълба и отпреде му се изпречил палат. Влязъл в палата и намерил сложена трапеза за дванайсет души. Скрил се старецът зад една завеса, за да види какво ще стане. Към обед чул голям шум и от страх затреперал. Иззад завесата видял да прелитат дванайсет орли. Обзел го още по-голям страх. Орлите се спуснали в един мраморен басейн, окъпали се и излезли дванайсет чудно хубави момци. Тогава седнали на трапезата, един от тях взел чашата, напълнена с вино, и рекъл:

— За здравето на баща ми!

Така се изредили всички да вдигат наздравица. А последният казал:

— За здравето на обичната ми жена! Проклетата да е майка ѝ, че изгори черупките ми! — И заплакал горчиво.

Момците станали, окъпали се пак в басейна, превърнали се отново на орли и отлетели. Старецът излязъл, изкачил се пак на горния свят и си отишъл у дома. Но като ходел из града, чул, че царската дъщеря е болна и много обича да ѝ разправят приказки. И той отишъл в палата.

Пуснали го при царската дъщеря и той разказал всичко, каквото се случило с него. Едва свършил и царската дъщеря го попитала знаели ли пътя за подземния палат.

— Много хубаво — отвърнал старецът и тя пожелала да я заведе там.

Старецът я завел и заедно с нея пак се скрил зад завесата. Дошли орлите, превърнали се на хора и царската дъщеря тутакси познала мъжа си между дванайсетте момци. Искала да излезе и му се обади, но старецът я задържал. Момците седнали на трапезата и мъжът ѝ пак вдигнал чашата с думите:

— За здравето на обичната ми жена. Да е проклета майка ѝ, че изгори черупките ми!

Царската дъщеря не могла да трае повече, спуснала се и прегърнала мъжа си. И той я познал веднага и казал:

— Спомняш ли си как ти казах, че ще ме издадеш? Сега виждаш колко съм бил прав. Но миналото е минало. Слушай какво ще ти кажа! Още три месеца ще бъда прокълнат. Ако искаш, можеш да живееш дотогава тук.

Царската дъщеря останала и рекла на стареца:

— Иди в палата и обади на родителите ми, че съм останала!

Старецът отишъл и направил, както му поръчали. Родителите ѝ много се натъжили. Но трите месеца минали бързо, царският син станал най-сетне човек и те се завърнали у дома.

И сега още си живеят щастливо, а ние — дважд по-щастливо!

КОСТЕНУРКАТА И РЕВИТАКИС

ГРЪЦКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Имало едно време един рибар. Той бил вдовец, нямал деца и живеел сам. Веднъж отишъл на риболов, но не уловил нито една риба. Само една костенурка попаднала в мрежата му. Рибарят си казал:

— Ех, това ми било късметът! Ще я занеса в къщи.

И рибарят занесъл костенурката у дома си.

Докато преди това къщата му била потънала в нечистотия, на другия ден, след като уловил костенурката, той заварил дома си изметен и много хубаво подреден. Бедният рибар се зачудил кой е сторил това.

Един ден донесъл в къщи риба. Когато на обед отишъл да запали огън, за да изпържи рибата и да се наяде, видял, че я нямало на пилона, на който я бил окачил.

— Брей! Досега котката никога не е изяждала рибата. Този път как е могла да я достигне?

Обърнал се и що да види в ъгъла. В тенджерата — варена риба, в една чиния — пържена, а в друга — печена. Гледа — къщата пак изметена и подредена и се учудил.

— Кой ли е този, който прави всичко това?!

На другия ден рибарят се скрил и видял, че от черупката на костенурката излиза една девойка с невиждана хубост. Щом излязла, той я хванал и казал:

— А-а-а-а! Значи ти шъташ в моята къща, без да знам?!

Рибарят счупил черупката на костенурката. Девойката останала при него и той се оженил за нея.

Царят на тази страна не бил женен. Той заповядал да дадат на всички девойки да извезат по едно було и казал, че която го извезе най-хубаво, тя ще му стане жена. Дали и на жената на рибаря едно було, понеже мислели, че му е дъщеря. А тя, без да разбере защо ѝ го дават, седнала и извезала върху булото морето с рибите и корабите. Извезали своите була и другите девойки. Царят заповядал всички девойки в един и същ ден сами да му занесат булата си. Отишла и жената на рибаря.

Като я видял, царят просто загубил и ума, и дума от нейната красота. Видял и извезаното було. То било най-хубаво от всички. Царят поискал да я вземе за жена, но тя му отговорила, че е омъжена за един рибар.

— Тогава защо извеза булото? — попитал я царят.

— Не знаех защо си заповядал да го извеза. Аз го изработих, за да не прекърша царската ти дума.

— Кажи на мъжа си да дойде тук! — заповядал той.

— Твоя воля, царю-господарю — отговорила му тя. Отишла в къщи и обадила на мъжа си: „Иди при царя, че те вика“.

Бедният рибар отишъл при царя и го запитал:

— За какво ме викаш, царю-господарю?

— Тази жена не е за тебе. Или ще приготвиш такава голяма трапеза с риба, че да се нахрани цялата ми войска, или ще ти взема жената!

— Добре, царю-господарю — отвърнал рибарят.

Върнал се в къщи и се оплакал на жена си:

— Ах, жено, твоето було ни донесе беда! Царят ми заповяда или да нахраня някой ден цялата му войска с риба, или щял да те вземе от мен, защото, казва, не си била за мене.

— Царят да има да взема — рекла жена му. — Я иди веднага на мястото, където ме улови, повикай майка ми и ѝ поискай малката тенджерка!

Рибарят отишъл край морето и извикал:

— Майко, покажи се, че искам нещо да ти кажа!

От морето веднага излязла една жена и му казала:

— Добре дошъл, зетко, добре дошъл. Какво искаш?

— Изпрати ме дъщеря ти да дадеш малката тенджерка.

— Добре, зетко — отговорила морската жена. Гмурнала се в морето и след малко му донесла една тенджерка.

Рибарят я взел и се върнал при жена си.

— Е, жено — рекъл, — ако сготвиш в тая тенджерка, то на мене само няма да стигне, та камо ли за войската на царя.

— Бъди спокоен, мъжо! Тази тенджерка може да нахрани десет пъти повече войска от царската. Ти иди да поканиш царя да дойде утре с войската си да ги нагостим!

Дигнал се рибарят, отишъл при царя и го поканил:

— Утре, царю-господарю, заповядайте и трапезата ще бъде готова!

На другия ден царят дошъл с войската си и всички седнали на една поляна. Със себе си водел трима души, за да поднасят яденето. Те отишли при рибаря и той им казал:

— Попитайте царя какво ядене иска най-напред!

Отишли те и попитали царя. Той заповядал да поднесат най-напред рибена супа.

Бръкнала жената на рибаря с лъжица в тенджерката и извадила толкова хляб, колкото било нужно. След това извадила толкова чинии супа, колкото души брояла войската.

Като изяли супата, царят заповядал да донесат варена риба. Жената бръкнала пак с лъжицата в тенджерката и извадила за всички варена риба. След това царят поискал наред — риба с лук, пържена, печена, сготвена най-различно. И всички тия гозби излизали от тенджерката, докато цялата войска на царя се нахранила. Тогава той вдигнал войската си и заминал. И тъй рибарят отървал жена си.

След като се минало малко време, царят повикал пак рибаря при себе си и отново му казал:

— Тази жена не е за тебе. Или ще нахраниш утре цялата ми войска с грозде, или ще ти я взема!

А то било през януари.

— Добре, царю-господарю — отговорил рибарят и си отишъл.

Върнал се натъжен в къщи и разказал на жена си:

— Жено, царят ти е хвърлил око и прави и струва всичко, за да те вземе за жена. Сега ми е заповядал да нагостя цялата му войска с грозде.

— Бъди спокоен, мъжо! Аз няма да стана жена на царя, но тебе ще направя цар. Иди веднага при майка ми и ѝ поискай една кошничка грозде!

Рибарят отишъл край морето и извикал:

— Майко, покажи се, че искам нещо да ти кажа!

От морето излязла същата жена.

— Добре дошъл, зетко, добре дошъл. Какво искаш?

— Изпрати ме дъщеря ти да ми дадеш кошничка грозде.

— Ей сега, зетко — казала тя. Гмурнала се в морето, и му донесла кошничка грозде.

В тази кошничка имало около ока грозде. Рибарят я занесъл на жена си и ѝ рекъл:

— Това грозде на мене само няма да стигне.

— Бъди спокоен! Тази кошничка е вълшебна. Иди при царя и му кажи да дойде с войската си, за да се наядат всички с грозде!

Рибарят отишъл и поканил царя.

— Гроздето е готово! Заповядай с войската си!

На другия ден царят пристигнал с войската, си и всички, седнали пак на същата поляна. Хората на царя отивали до къщата на рибаря, вземали чиниите с гроздето, а жената на рибаря вадела грозде от кошничката, но тя не се изпразвала. Най-сетне войската се наяла и си заминала заедно с царя.

Рибарят казал на жена си:

— Спасихме се и днеска, жено. Да видим какво друго ще измисли нашият цар.

— Не бой се, мъжо! Щом съм с тебе, да не те е страх от нищо!

Минало се пак малко време и царят повикал отново рибаря.

— Тази жена не е за тебе. Тя е само за мене. Сега искам да ми доведеш един човек, който да е две педи висок, а брадата му да е три педи дълга!

— Твоя воля, царю-господарю! — отговорил рибарят и си отишъл.

Върнал се при жена си и ѝ казал:

— Сега вече, жено, загазихме. Царят иска да му заведе един човек, който да е две педи висок, а брадата му да бъде три педи дълга.

— Бъди спокоен, мъжо! И това ще нагласим. Аз имам един такъв брат. Иди при майка ми и я помоли да ти изпрати моя брат Ревитакис, за да люлее детето ни!

Рибарят отишъл край морето и извикал:

— Майко, покажи се, че искам нещо да ти кажа!

Морската жена пак се явила.

— Твоята дъщеря те моли — казал ѝ рибарят — да изпратиш Ревитакис, за да люлее детето ни.

— Добре, зетко — отговорила тя и извикала: — Ревитакис, хайде да отидеш при сестра си да люлееш бебето ѝ!

— Ще отида, майко. Почакай само да нахраня кокошките — обадил се Ревитакис от морето.

Като нахранил кокошките си, той се качил на един петел и излязъл над морето. Гледа рибарят — Ревитакис бил наистина две педи висок, а брадата му три педи дълга и се влачела по земята.

Рибарят поел напред, а Ревитакис на петела тръгнал след него. Стигнали в къщи.

— За какво ме викаш, сестро?

— Иди при царя да те види! После му извади очите и направи зет си цар!

— Добре, сестро — отвърнал Ревитакис.

Тръгнали пак — рибарят напред, а подир него Ревитакис на своя петел. Явили се пред царя.

— Какво ще заповядаш, царю-господарю? — попитал Ревитакис.

— Извиках те да те видя.

— Е, видя ли ме сега? — пак го запитал Ревитакис.

— Видях те — казал царят.

Тогава Ревитакис заповядал на своя петел:

— Я, петльо, скочи и извади очите на царя!

Подскочил петелът и изкълвал очите на царя. А от отровата на човката му царят умрял.

След това Ревитакис сложил на трона своя зет.

И така рибарят станал цар. Довел и жена си и тя станала царица. При тях заживял и Ревитакис и се разхождал по цял ден из двореца, яхнал своя петел.

СЮНГЕРЪТ

ТРЕТО ПИСМО

Параходът се спускаше все по на юг и по на юг от Солун, когато край един от Беломорските острови съгрях лодка без гребец.

— Защо ли е празна? — попитах капитана.

— Не е празна. Ловят сюнгери...

Сюнгери!

Някога в училище триехме черната дъска със сюнгер, с много голям сюнгер, измъкнат направо от морското дъно. Не зная как е при днешните деца, но ние злоупотребявахме с гъбата за триене. Когато времето биваше лошо — валеше или ни бе притиснал мраз, — оставахме в класната стая. Тогава сякаш ни хващаха дяволите. Почвахме да се боричкаме, да лудуваме и накрая почти винаги опирахме до сюнгера: ритяхме го вместо футболна топка или се замервахме с него както при народна.

Веднъж пак се бяхме разгорещили. Разделени на два тима, ритяхме сюнгера в празното място пред черната дъска — между катедрата и вратата. Увлечени в играта, бутахме се и се блъскахме с ожесточение. Ала ненадейно влезе учителят. Замръзнахме от уплаха — знаехме, че заслужаваме наказание, и зачакахме със свити сърца да видим какво ще бъде то.

Учителят ни изгледа много дълго и много бавно по ред, после ни накара да си седнем по местата, изчака да позаглъхне шумът и скърцането на чиновете, защото никой не смееше да пророни думичка, и заговори... Заразказва ни една история, която ние запомнихме за цял живот и която ни накара да се откажем от лошите си игри със сюнгера.

Тази история си спомних сега:

Морето беше синьо и чисто като небето и ако хората ходеха надолу с главите, сигурно биха взели небето за море, а морето — за небе. Те биха се излъгали, ала рибите — никога! Защото за тях небето беше сребристобяла повърхност, покрита при слънчево време с хиляди златни люспи, които подскачат, движат се и менят блясъка си. Всяка риба би се заклела в това, защото така изглежда водната повърхност, гледана от дъното. Затова и рибешките кореми са лъскавобели. А гърбовете им са най-различно оцветени и нашарени. Какви ли не премени по своята пъстрота няма из морския свят!

Сюнгерът на практика се беше уверил в това. Той си беше схванат от рождение и понеже не можеше да се движи, държеше се здраво за скалата и най-внимателно наблюдаваше всичко наоколо си. А мястото му беше много изгодно. Скалата се намираше под най-високия връх на подводна планина. Наблизо и надалеч стърчаха подобни върхове, под които зееха дълбоки пропасти или се ширеха пясъчни поляни. Водорасли никнеха навсякъде, а скалите тъмнееха от налепените по тях миди, морски таралежи и воден мъх. Единствен сюнгерът светлееше като бежово петно на тъмния фон и привличаше погледите на морските обитатели, които често се спираха край него.

— Божичко — посочи го веднъж една сардинка, — какъв нищожен сюнгер! Не бих желала да бъда на негово място.

— Да, нищожна твар! Аз и за миг не съм помислял, че мога да бъда сюнгер! — потвърди с басовия си глас барбунът, с когото се разхождаше сардинката.

Барбунът се смяташе за царска риба и се държеше гордо, с достойнство. Вярно, червеникавите му одежди го отличаваха от останалите риби, но общият му вид бе доста тъпичък. С голямата си глава той направо изглеждаше глупав. Но това не пречеше на сардинката да се докарва пред него, да го ласкае и ухажва, та да спечели сърцето му. Макар да не бе дънна риба, тя смяташе за страшно изгодно да има съпруг от царски произход.

— И аз! — въодушеви се сардинката. — Бих предпочела да бъда сепия, но не и сюнгер!

— Сепия, пфу! — плю презрително барбунът. — Тя е отвратителна! Моля ви се, глава и крака без всякаква талия, та това е отвратително!

— Отвратително главногo, отвратително главногo!

— И не знаеш кога ще те очерни! Вървиш си най-спокойно и изведнъж — прас! — цял облак черно мастило отгоре ти!

— Друго не може да роди злобната й глава...

— Да, ненавиждам всички главана̀ци, включително и октоподите!

— Тия осмокрачковци са твърде подли. Казват, че на всяко стъпало имали вендузи... Споменал вендузи, та се досетих за медузите. Има страшно красиви медузи, просто истински воден цвят. И всички са облечени с вносен найлон...

— Найлон, цвят, глупости. Веднъж видях изхвърлена на брега медуза. Безцветна пихтия, пфу, още ми се повдига, като си помисля... Виж, морските звезди...

— Как си мечтая да стана морска звезда!

— Ти и така си ми най-хубавата — каза галантно барбунът, прихвана вежливо сардинката под перката и я отведе важно-важно.

Сюнгерът остана сам, тъжен и наскърбен. Той се присвиваше от мъка и шуплите му цедяха ситни капчици.

— Защо плачеш? — попита го една скарида.

Като пляскаше силно отгоре-надолу с рачешката си опашка, тя мина наблизо, долови хълцанията, насочи натам мустачките си антени и като се увери, че сюнгерът плаче, спря да го утеши. Имаше меко, бяло сърце, което не й позволяваше да го отмине. Беше състрадателна, макар често сама да се нуждаеше от защита — предпазваше я единствено безцветно, леко рогово облекло.

Той й разказа за обидата, за своята мъка, загдето е тъй грозен и схванат, за това как му се иска да плува и всяка нощ сънува, че поема на далечно пътешествие, а на

заранта разбира, че е прикован за вечни времена към скалата и му остава само мечтата.

— Не тъжи — усмихна се дружески скаридата, — всеки идва на света, за да извърши нещо полезно. И той ще бъде истински щастлив единствено тогава, когато изпълни предназначението си. Разбираш ли?

— Не съвсем — призна си сюнгерът.

— Нищо, някой ден ще го проумееш, а дотогава живеј както подобава! Бъди добър, гледай всичко с широко отворени очи и се радвай на света! — завърши скаридата и се сбогува.

Сюнгерът се замисли над думите ѝ. Ала те си оставаха непонятни за него. Та той гледаше на четири и поглъщаше жадно всичко. Какво друго да върши? Но то не го правеше щастлив, а дважд по-нещастен. Защото дори и мидите, дето се лепяха наблизко, имаха по едно краче, с което макар и много бавно, ала все пак пълзяха по скалата. Можеха да се местят и морските таралежи. Понякога даже и някое водорасло се откъсваше от дъното и се понасяше към повърхността. Само той бе осъден на вечна неподвижност...

И дните се нижеха тъжни, равни, докато веднъж до скалата не се гмурна един водолаз. Той забеляза веднага светлия сюнгер и го отлепи от каменната стена. Пусна го в мрежата, която носеше окачена на врата си, и продължи да търси и събира нови сюнгери. После се изкачи на повърхността и ги сипа в лодката. Когато я напълни догоре, хвана греблата, натисна ги и се понесе към брега.

Сюнгерът лежеше на кърмата, почти до кормилото, и се усмихваше. Лекият бриз приятно го галеше и той чувствуваше нежната ласка на слънцето с всичките си шупли. Високо горе плаваха бели платноходки-облаци и сюнгерът ги гледаше и се радваше. Той си спомни за добрата скарида, повтори си наум думите ѝ и най-сетне ги разбра. Поемаше на чудесно пътешествие по света, за да изпълни предназначението си! Самата мисъл, че ще бъде

полезен, го изпълваше с гордост и го караше да се чувства безкрайно щастлив.

Сюнгерът пътува много, видя много, пък и знаеше много. Затова накрая се зае да помага на децата в едно училище да изтриват тебешира от черната дъска, та да могат на нея да се пишат все нови и нови познания за света, които те трябваше да научат. А това никак не беше малко и си заслужаваше да се живее за него!

И той служи на децата, докато се изхаби до последно късче...

СЪКРОВИЩА ОТ МАЛОАЗИАТСКИЯ БРЯГ

СИНДБАД-МОРЕПЛАВАТЕЛЯТ
АРАБСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Във времето на халиф Харун ар-Рашид в град Багдад имало човек, когото наричали Синдбад-хамалина. Той живеел сиромашки. Случило се така, че един ден той носел тежък товар, а тоя ден бил много горещ — и се уморил Синдбад от своя товар, и се изпотил, а жегата се усилила. И минавал той покрай портата на един търговец, пред която било поливано и пометено, и въздухът там бил прохладен, а до портата имало широка пейка. И сложил хамалинът товара си на тази пейка, за да си почине и да подиша чист въздух, а от портата появил към него нежен ветрец и благоуханен мирис и хамалинът, като седнал на края на пейката, се наслаждавал и слушал откъм жилището струнни звуци на лютня и гласове, които го изпълвали с вълнение и разни стихове и чувал пение на птици, които се обаждали и славели аллах с разни гласове, на всевъзможни езици, и това били гургулици, персийски славеи, горски гълъби и пойни яребици.

И хамалинът изпаднал в голям възторг, и като се приближил до портата, видял вътре в къщата голяма градина и зърнал там слуги и

разни неща, които могат да се намерят само у царете и султаните; и го облъхнал благоуханен мирис на всевъзможни прекрасни ястия и прекрасни напитки. И вдигнал той поглед към небето, и възкликнал: „Слава на тебе, творецо, ти надаряваш безмерно когото искаш. Ти отсъждаш на тварите онова, което пожелаеш: едни са щастливи, а други като мене тънат в безкрайна умора и унижение“. И казал едно стихотворение.

А като свършил стиховете, Синдбад-хамалинът рекъл да вдигне своя товар и да си тръгне, но изведнъж при него от портата излязъл млад слуга с красиво лице и прекрасна снага, в разкошни дрехи. И хванал той хамалина за ръката, и му рекъл: „Влез да поприказваш с моя господар, той те вика“. И хамалинът искал да откаже — да не влиза със слугата, — но не можал да направи това. Той оставил товара си у вратаря при входа на къщата и влязъл със слугата, и видял прекрасен дом, върху който лежал отпечатък на гостоприемство и достойнство, а като погледнал в голямата приемна зала, видял там благородни господа и знатни търговци; и имало в залата всевъзможни цветя и разни благовонни растения, и закуски, и плодове, и множество разнообразни ястия, и вина от отбрани грозда. И имало инструменти за музика, и веселба, и прекрасни робини, и всички те стоели на местата си, а сред залата седял човек знатен и почтен, с побеляла от годините брада; той бил красив на лице и прекрасен по външност и имал вид величествен, достоен и почтен.

И слисал се Синдбад-хамалинът, и възкликнал на себе си: „Кълна се в аллах, тоя кът е райска градина, дворец на султан или цар!“ И после учтиво пожелал на присъстващите мир и благоденствие и призовал над тях благословение; и като целунал земята пред тях, се спрял и навел глава.

И стопанинът на къщата му позволил да седне, и той седнал, а стопанинът се приближил до него и му рекъл: „Добре дошъл!“

После заповядал да му поднесат разкошни ястия и Синдбад-хамалинът се приближил, и след като произнесъл името на аллах, почнал да яде и ял, докато се наял до насита, а после рекъл: „Слава на аллах!“ — и си измил ръцете, и поблагодарил на присъстващите. „Добре дошъл — рекъл му стопанинът на къщата, — денят на твоето дохождане е благословен. Как се казваш ти и с какво се занимаваш“.

„Господарю — отговорил Синдбад, — аз се наричам Синдбад-хамалинът и нося на главата си чужди неща срещу заплащане“.

И стопанинът на къщата се усмихнал и му рекъл: „Знай, хамалино, че ти се наричаш така, както и аз — Синдбад-мореплавателят. Но аз искам да ми повториш стиховете, които каза, когато стоеше на портата“. И хамалинът се смутил и възкликнал: „В името на аллах, не ми се сърди! Умората и трудът, и лошият поминък научават човека на неучтивост и безразсъдство“. — „Не се смущавай — отговорил му стопанинът на къщата, — ти стана мой брат. Кажи ми тези стихове, те ми харесаха много, когато чух как ги изговаряш, застанал до портата.“

И хамалинът казал на стопанина на къщата тези стихове и те му допаднали, и той се възхищавал от тях, като ги слушал.

„О, хамалино — рекъл той, — знай, че моята история е чудна. Аз ще ти разкажа за всичко, което стана и се случи с мене, преди да достигна това щастие и да седна на това място, дето ме виждаш. Аз достигнах това щастие и това място само след голям труд, силна умора и много ужаси. Колко умора и труд изпитах едно време! Аз извърших седем пътешествия и за всяко пътешествие има по един чуден разказ, който смущава умовете^[1].“

---

[1] Пътешествието на Синдбад-мореплавателя — една от най-популярните приказки на „Хиляда и една нощ“ — не без основание е наречена от някои изследователи „арабска Одисея“. Странните подробности в седемте странствувания на Синдбад са заети от различни арабски космографии и пътеуказатели. ↑

РАЗКАЗ ЗА ПЪРВОТО ПЪТЕШЕСТВИЕ

„Знайте, благородни хора, че баща ми беше богат търговец и умря, когато бях малко момче, като ми остави пари и земи.

А като пораснах, аз сложих ръка върху всичко това и взех да ям прекрасни ястия и да пия прекрасни напитки. Водех дружба с младежи и се обличах в прекрасни дрехи, и се разхождах с приятели и другари, и мислех, че всичко това ще трае вечно. И прекарах така известно време, а после се опомних от безгрижието си и се върнах към разума, и видях, че парите ми са се свършили и положението ми се е изменило. Изплаших се и се смутих.

И станах, и събрах всички неща и дрехи, които имах, и ги продадох, а после продадох земите и всичко, което владееха ръцете ми, и събрах три хиляди дирхеми. И дойде ми наум мисълта да замина в чужди страни.

И тогава реших и си накупих стоки и неща, и разни принадлежности, и онова, което беше нужно за пътешествието. И се качих на един кораб, и слязох в град Басра заедно с тълпа търговци, и ние пътувахме по морето дни и нощи, и плавахме покрай острови, като преминавахме от море в море и от суша към суша; и навсякъде, откъдето минавахме, продавахме и купувахме, и разменяхме стоки. И се впуснахме в морето, и достигнахме един остров, подобен на райска градина, и стопанинът на кораба спусна котва до този остров, и всички, които бяха на кораба, слязоха на този остров. И те си направиха мангали, и разпалиха на тях огън, и се заеха с разни работи: някои готвеха, други перяха, а трети се разхождаха; и аз бях между онези, които се разхождаха из острова.

И пътниците се събраха и почнаха да ядат, да пият, да се веселят и да свирят; и така прекарвахме ние времето си, когато изведнъж стопанинът на кораба се изправи на края на палубата и извика, колкото му глас държи: «Побързайте, мирни пътници, да се качите на кораба! Оставете нещата си и бягайте, ако искате да спасите душата си. Бягайте, докато сте здрави и живи и не сте загинали. Островът, на който се намирате, не е остров, а голяма риба, която се е потопила в

морето, и пясъкът се е насъбрал върху нея, и станала е тя като остров, и дървета растат по нея от древни времена. А когато вие запалихте огън върху нея, тя усети топлината и се размърда, и ей сега ще се спусне с вас в морето, и вие всички ще се издавите. Търсете спасението на душата си, преди да ви е настигнала гибелта, и оставете нещата си!»

И пътниците чува думите на капитана, и побързаха да се изкачат на кораба, и оставиха всичките си неща и партушини, и казани, и мангали. И някои от тях достигнаха кораба, а някои не го достигнаха; и островът се размърда и се спусна на дъното на морето с всичко, което имаше на него, и се склочи над него ревящото море, където се биеха вълните. А аз бях между онези, които останаха на острова, и потънах в морето заедно с тези, които потънаха, но великият аллах ме спаси и запази от удавяне, и ми изпрати голямо дървено корито, от ония, в които хората перяха. И аз се хванах за коритото и го яхнах, като се оттласквах с крака като с весла, и вълните играеха с мене и ме подхвърляха насам-натам. А капитанът вдигна платна и отплава с онези, които се бяха качили на кораба, без да обръща внимание на давящите се; и аз гледах този кораб, докато той се скри от очите ми, и тогава се убедих, че ще загина. И настана нощ, и аз прекарах в коритото така един ден и една нощ, и вятърът и вълните ми помогнаха, и коритото стигна до един висок остров, на който имаше дървета, надвесени над морето. И аз се хванах за един клон на най-високото дърво.

И видях, че краката ми са отекли и рибите са изхапали пиццалите ми, но не усещах това — толкова големи бяха моята скръб и умора. И изгубил съзнание, лежах на острова като мъртъв и прекарах в това състояние до другия ден.

И изгря над мене слънцето, и аз се събудих на острова, и тръгнах въпреки всичко станало с мене, ту като лазех, ту като се влачех по колене; а на острова имаше много плодове и ручей със сладка вода и аз ядох от тези плодове.

И прекарах няколко дни и нощи, и душата ми се съживи, и движенията ми закрепнаха. И се залових да мисля и да се разхождам по брега на острова, като си направих от клоните на дърветата гега, на която се опирах, и живях дълго така.

И веднъж вървах по брега на острова, и ми се привидя отдалеч някакво същество. Помислих, че е див звяр или морско животно, и тръгнах към него, като не преставах да го гледам; и изведнъж излезе, че това е кон, огромен на вид, привързан до брега на морето. И аз се приближих до него, и конят изцвили високо, и аз се уплаших и рекох да се върна назад; но изведнъж изпод земята излезе човек и взе да ми вика, и тръгна след мене, и попита: «Кой си, откъде си дошъл и защо си попаднал на това място?» — «Господине — отговорих му, — знай, че аз съм чужденец и пътувах в един кораб, и взех да потъвам заедно с някои от онези, които бяха на него, но аллах ми прати дървено корито и аз седнах в него, и то плаваше с мене, докато вълните ме изхвърлиха на този остров.»

И като чу думите ми, човекът ме хвана за ръка и рече: «Ела с мен»; и аз тръгнах с него, и ние влязохме в едно подземие, и той ме въведе в голяма стая, а после ме покани да седна и ми донесе ястия. А аз бях гладен и почнах да ям, и ядох, докато се наситих, и душата ми се съвзе.

И после този човек почна да ме разпитва за случилото се с мене; и аз му разказах всичко от начало до край, и той се зачуди на моята повест.

А като свърших разказа си, извиках: «Господине, не ми се сърди! Разказах ти за истинското си положение и за случилото се с мене, а сега ти ми разкажи кой си и защо седиш в тази стая, която се намира под земята. По каква причина си завързал оня кон за края на острова?» — «Знай — отговори ми човекът, — че сме мнозина и сме се пръснали по този остров. Ние сме коняри на цар ал-Михрджан^[1] и под наша власт се намират всичките му коне. Всеки месец при новолуние довеждаме и привързваме на този остров чистокръвни кобили, а сами се крием в тази стая под земята, за да не ни види никой. И дохождат жребците на морските коне^[2], и искат да отведат кобилите със себе си, но те не могат да отидат с жребците, тъй като са привързани. И жребците цвелят лудо, и ги удрят с глава и нозе, и ние чуваме тяхното цвилене, и тогава излизаме и викаме, и те се уплашват от нас и си отиват в морето, а кобилите раждат по-късно жребец или кобилка, които струват цяла торба пари, и няма подобни на тях по цялата земя. Сега е време да излязат жребците и ако великият аллах поиска, аз ще те взема със себе си при цар ал-Михрджан и ще ти покажа нашата

страна. Знай, че ако не беше се срещнал с нас, ти нямаше да видиш на този остров никого друго и щеше да умреш от мъка, и никой нямаше да узнае за тебе. Ти дължиш на мене живота си и аз ще ти помогна да се върнеш в родината си.»

И пожелах аз щастие на коняра, и му поблагодарих за неговото благодеяние; и докато ние така разговаряхме, изведнъж един жребец излезе от морето и зацвили високо, и поиска да вземе кобилата със себе си, но кобилата почна да рита и цвили. И конярят взе в ръце меч и кожен щит, и излезе от вратата на стаята, като повика другарите си и им каза: «Излезте при жребеца!» — и удряше с меч по щита. И дойде тълпа от хора с копия, викайки, и жребецът се уплаши от тях и се спусна в морето като бивол, и се скри под водата. И тогава конярят поседя малко, и надойдоха другарите му, всеки от които водеше по една кобила; и те ме видяха до коняря, и почнаха да ме разпитват, и аз им разказах същото, което бях разказал на коняря, и тези хора насядаха по-близо до мене, и сложиха трапеза, и взеха да ядат, и ме поканиха, и аз хапнах с тях, а после те станаха, възседнаха конете и ме взеха със себе си, като ме качиха на един кон.

И ние потеглихме, и пътувахме дотогава, докато стигнахме в града на цар ал-Михрджан, и конярите влязоха при него, и му обадиха за моята история; и царят ме повика при себе си. И ме въведоха при царя, и аз му пожелах мир и благоденствие; и той ми върна моето пожелание, и ми рече: «Добре дошъл!» — и ме приветствува с уважение. Попита ме какво е станало с мене и аз му разказах за всичко, което ми се беше случило и което бях видял, от начало до край; и царят се зачуди на случилото се с мене и рече: «Чадо мое, кълна се в аллах, че ти си се спасил от смърт!»

И после ми оказа милост и уважение, и ме приближи до себе си, и взе да ме насърчава с думи и ласкаво обръщение. Направи ме началник на морското пристанище и ми заповяда да описвам всички кораби, които се приближават до брега; и аз живях при царя, и изпълнявах работите му, и той ме облагодетелствува щедро. Облече ме в прекрасни дрехи и аз станах негов приближен в ходатайствата и изпълняването на хорските работи.

И прекарах дълго време при него. Но всеки път, когато отивах на брега на морето, питах странстващите търговци и моряци в коя посока се намира град Багдад, като се надявах, че някой ще ми каже за

него и аз ще замина за Багдад, и ще се върна в родината си. Но никой не знаеше къде е Багдад, нито кой заминава за там и аз изпаднах в смущение, и взех да се измъчвам от дългия си престой в чужбина.

И прекарах така известно време; и веднъж влязох при цар ал-Михрджан, и заварих при него тълпа индийци. Пожелах им мир и благоденствие и те ми върнаха моето пожелание, и рекоха: «Добре дошъл!» — и почнаха да ме разпитват за родината ми, и казаха, че между тях има шакирити^[3] и те никого не обиждат и никого не принуждават, и има между тях хора, които се наричат брахмами, и те никога не пият вино, но се наслаждават и живеят мирно, като се развличат с музика, и имат камили, коне, добитък, и ми разказаха, че народът на индийците се дели на седемдесет и две класи, и аз се учудих на това много.

И видях аз в царството на цар ал-Михрджан един остров между другите острови, наречен Касил, и там цялата нощ се чуваха звуци на дайрета и барабани; познавачите на островите и пътешествениците ми разказаха, че жителите на този остров са разсъдливи хора. И видях аз в това море риба, дълга двеста лакти, и видях също тъй риба, муцуната на която беше като муцуна на кукумявка, и видях в това пътешествие много чудеса, но ако почна да ви разказвам за тях, разказът ми ще се проточи.

И аз огледах тези острови и онова, което имаше на тях, и веднъж се спрях край морето както винаги с гега в ръката, и изведнъж се доближи голям кораб, в който имаше много търговци. И когато корабът пристигна в пристанището на града и доплава до кея, капитанът сви платната и долепи кораба до брега, и спусна стълби, и моряците почнаха да пренасят на сушата всичко, което имаше на кораба, и се туткаха, като изнасяха стоките, а аз стоях и ги записвах.

«Останало ли е още нещо на твоя кораб?» — попитах аз капитана на кораба и той ми отговори: «Да, господине, аз имам стоки в трюма на кораба, но техният стопанин се удави в морето до един от островите, когато пътувахме по морето, и стоките му останаха на съхранение у нас. Ние искаме да получим сведения за цената им и да ги продадем, за да занесем парите на близките му в град Багдад, средище на света». — «Как наричат собственика на стоките?» — попитах аз капитана; и той рече: «Наричат го Синдбад-мореплавателя». И като чух думите на капитана, аз се вгледах, както

трябва в него и го познах, и извиках силно, и рекох: «Знай, капитане, че аз съм собственикът на стоките, за които спомена. Аз съм Синдбад-мореплавателят. И тези стоки са мои стоки и мой имот». Капитанът извика: «Не остана у никого вече ни чест, ни съвест!» — «Капитане, защо говориш така?» — «Ами затова — отговори капитанът, — защото ти чу, че има у мене стоки, стопанинът на които се е удавил, и искаш да ги вземеш, без да имаш право. Ние го видяхме, когато потъна и с него много пътници, нито един от които не се спаси. Как тогава казваш, че ти си стопанинът на тези стоки?» — «Изслушай, капитане, историята ми и разбери думите ми — моята правота ще ти стане ясна, защото наистина лъжата е черта на лицемерите» — рекох аз и разправих на капитана всичко, което се беше случило с мене, откакто заминах с него от град Багдад, додето стигнахме оня остров, до който потънахме, и му разказах някои обстоятелства, които бяха се случили помежду ни; и тогава капитанът и търговците се увериха в моята правота и ме познаха, и ме поздравиха за спасението, и всички рекоха: «Кълнем се в аллах, не вярвахме, че си се спасил от удавяне, но аллах ти е подарил нов живот!» И после ми върнаха стоките, и аз видях, че името ми е написано върху тях и нищо не липсва. И разгънах стоките, и извадих някои и други прекрасни и скъпи неща, и моряците на кораба ги свалиха след мене и ги занесоха на царя като подарък. Аз осведомих царя, че това е оня кораб, на който съм бил, и му разказах, че стоките ми са пристигнали непокътнати и че този подарък съм взел от тях; и царят се зачуди много, и му стана ясна верността на всичко, което му бях казал. И царят ме обикна, и ми подари много неща в замяна на моя подарък. И после аз продадох денковете и стоките, и получих голяма печалба. Аз купих в този град стоки, предмети и храни и когато търговците от кораба поискаха да тръгнат на път, натоварих всичко, което имах, на кораба и като влязох при царя, му поблагодарих за неговото благодение и поисках от него позволение да замина за родината, при близките си. И царят се сбогува с мене, и когато заминавах, ми подари много стоки от този град и аз се простих с него, и се качих на кораба, и ние заминахме с благоволенieto на великия аллах.

И съпътствувахе ни щастието, и ни помагаше съдбата, и ние пътувахме нощем и денем, докато не пристигнахме благополучно в град Басра. И слязохме в този град, и прекарахме там малко време, и аз

се радвах на спасението и връщането си в родината. След това заминах за град Багдад, средище на света (а с мене имах много денкове, предмети и стоки на голяма стойност), и пристигнах в своя квартал, и си отидох в къщи, и се явиха, и дойдоха всичките ми роднини и другари, и приятели. И после наех слуги, и накупих къщи, земи и чифлици повече, отколкото имах по-рано, и почнах да се събирам с приятели и да дружа с другари по-усърдно, отколкото едно време, и забравих всичко, което бях изтърпял: и умората, и живота в чужбина, и трудностите, и ужасите из пътя. И се развличах с прекрасно ядене и със скъпи напитки, и продължавах да живея така. Ето какво стана с мене при първото ми пътешествие. А утре, ако рече великият аллах, ще ви разкажа поведствата за второто от седемте си пътешествия.“

После Синдбад-мореплавателят оставил сухопътния Синдбад на вечеря у себе си и заповядал да му дадат сто мискалa злато, и му рекъл: „Ти ни развесели днес“; и хамалинът му поблагодарил, и взел онова, което му подарили, и си тръгнал като размислял върху онова, което се случва с хората, и се чудел много.

Той спал тази нощ у дома си, а когато настъпило утро, отишъл в къщата на Синдбад-мореплавателя и влязъл при него, а Синдбад-мореплавателят му рекъл: „Добре дошъл!“ — и му оказал уважение, и го поканил да седне до него. А когато дошли останалите му приятели, той им предложил ястия и напитки и времето за тях било безоблачно, и ги обзел възторг.

И Синдбад-мореплавателят почнал да говори и рекъл:

---

[1] Ал-Михрджан изопачено «махараджа», име на индийски цар, арабските географи наричат понякога Острови на махараджата Ява и островите на Малайския архипелаг. ↑

[2] Вероятни хипопотами. ↑

[3] Шакирити (изопачено «кшатрии») — име на една от индийските касти, кастата на воините. ↑

РАЗКАЗ ЗА ВТОРОТО ПЪТЕШЕСТВИЕ

„Знайте, братя, че живеех сладък живот и изпитвах безоблачна радост, докато не ми дойде веднъж наум да замина в чужди страни и не ме обзе желание да потъргувам и да погледам земи и острови, и да спечеля пари.

И се реших на тази работа, и извадих много пари, и купих с тях стоки и предмети, подходящи за пътешествие, и ги вързах, и видях един прекрасен нов кораб с платна от красива тъкан, дето имаше много хора и отлично снаряжение. И заедно с множеството търговци сложих в него своите денкове, и ние заминахме същия ден, и нашето пътешествие протичаше добре, и преминавахме от море в море и от остров към остров. И на всяко място, където слизахме, ние се срещаме с търговците и велможите на царството, с продавачите и купувачите и продавахме и купувахме, и разменяхме стоки.

И постъпвахме така, докато съдбата не ни захвърли на един прекрасен остров, дето имаше много дървета, зрели плодове, благоуханни цветя, пойни птици и чисти потоци, но нямаше ни жилища, ни хора. И капитанът стигна до този остров, и почнаха да гледат там дърветата и птиците, като прославяха великия аллах и се чудеха на могъществото му. И аз излязох на острова с всички останали, и седнах между дърветата до един ручей с чиста вода.

А със себе си имах някое и друго ядене и седнах на това място, и почнах да ям; и ветрецът беше приятен, и времето ми се стори безоблачно. И ме обори дрямка, и си отдъхнах на това място, и се унесох в сън, като се наслаждавах на приятния вятър и благоуханията, а после станах, но не видях на острова ни човек, ни дух: корабът беше заминал с пътниците и никой не беше си спомнил за мене — нито търговец, нито матрос.

И взех да се оглеждам наляво и надясно, но не видях на острова никого освен себе си и ме налегна силна скръб, по-силна от която няма, и едва не ми се пръсна жлъчният мехур от голяма грижа, мъка и тегло.

А аз нямах със себе си нищо от богатата на този свят — ни ястия, ни напитки — и бях останал сам, и душата ми беше уморена. И се отчаях от живота, и рекох на себе си: «Не всеки път остава здрава стомната и ако аз оцелях първия път и срещнах хора, които ме прибраха със себе си от острова, този път няма да намеря никой, който да ме отведе в населени места».

И почнах да се разкайвам, че съм излязъл от град Багдад и съм тръгнал да пътешествувам по море, след като претърпях толкова теглила в първото си пътешествие и едва не загинах. И станах, и тръгнах да ходя по острова, защото не можех вече да седя на едно място, и после се покатерих на едно високо дърво, и взех да гледам от него наляво и надясно — но не виждах нищо освен небе, вода, дървета, птици, острови и пясъци.

И погледнах внимателно, и изведнъж пред мене блесна на острова нещо бяло и голямо; и тогава слязох от дървото, и тръгнах към този предмет, и вървах към него дотогава, докато не достигнах до него, и изведнъж се оказа, че това е голям, бял купол, който се губеше във висинето и беше кръгъл и огромен. И се приближих до този купол, и го заобиколих, но не намерих в него врати и не намерих у себе си сила и пъргавина да се изкача на него, тъй като беше много мек и гладък.

И отбелязах онова място, дето стоях, и обиколих купола, за да измеря неговата окръжност, и той се оказа петдесет пълни крачки. И почнах да измислям някаква хитрост, която би ми помогнала да проникна там (а приближаваше краят на деня), и изведнъж слънцето се скри, и въздухът потъмня. И аз помислих, че облак е затулил слънцето (беше лятно време), и се зачудих, и вдигнах глава, и като погледнах, видях една голяма птица с огромно тяло и широки криле, която летеше по въздуха — и тя беше закрила окото на слънцето, и беше го затулила над острова.

И се зачудих още повече, а после си спомних една история, която едно време ми разправяха пътници и странници: че на някои острови живее огромна птица, наречена рух^[1], която храни рожбите си със слонове.

И се убедих, че куполът, който бях видял, е яйце на рух, и взех да се чудя на сътвореното от аллах.

И докато се чудех, птицата изведнъж се спусна над този купол и го обгърна с крилата си, и изпружи зад него нозе, и заспа на него

(слава на оня, който не спи); и тогава аз станах, и като развързах чалмата си, свалих я от главата и я сгъвах и свивах, докато тя заприлича на въже, а после, като го вързах около кръста си, привързах се към краката на тази птица и здраво затегнах възела, като си казах: може би тази птица ще ме занесе в страни, дето има градове и население. Така ще бъде по-добре, отколкото да седя тук, на този остров.

И прекарах тази нощ без сън, защото се страхувах, че ще заспя и птицата неочаквано ще отлети от мене, а когато се развиделя и изгря денят, птицата се вдигна от яйцето и нададе голям крясък, и се изви с мене във въздуха, летя нагоре и се издига дотогава, докато не помислих, че е достигнала небесните облаци, а после почна да се спуска и се спусна на някаква земя, и кацна на едно високо, издигнато място; и достигнал земята, аз бързо се отвързах от нозете ѝ, защото се страхувах от птицата, но тя не знаеше за мене и не ме усети.

И развързах чалмата си, и се отвързах от птицата, треперейки, и тръгнах по тази местност, а птицата грабна с ноктите нещо от земята и полетя към небесните облаци. И аз погледнах онова, което беше взела, и видях, че е огромна змия с голямо тяло, и се зачудих на това.

И взех да ходя по тази местност, видях, че се намирам на възвишение, под което лежи голяма, широка и дълбока долина, а на края ѝ се издига огромна планина, която се губи във висинето, и никой не може да види върха и, никой няма сила да се издигне на пилото и — толкова е висока.

И почнах да се коря за онова, което направих, и се провикнах: «Да бях останал на острова! Той е по-добър, отколкото тази пуста местност, тъй като на острова можеше да се намерят за мене разни плодове за ядене и аз бих пил от реките, а на това място няма ни дървета, ни плодове, ни реки. Всеки път, когато се освобождавам от една беда, попадам в друга, по-голяма и тежка!»

И станах, като си давах кураж, и тръгнах из тази долина, и видях, че земята там е от елмазен камък, с който пробиват металите и скъпоценните камъни и просвърдвяват порцелана и оникса. Той е як и сух камък, не го реже ни желязо, ни кремък и никой не може да отсече от него парче или да го разчупи с нещо друго освен с оловен камък. И цялата тази долина беше пълна със змии и усойници, всяка от които беше като палма, и те всички бяха така големи, че и слон да дойдеше при тях сигурно биха го глътнали. И тези змии се появяват през нощта и се скриват през деня, тъй като се боят, че птицата рух или някой орел ще ги грабне и после ще ги разкъса, и аз не знаех причината за това.

И останах в тази долина, като се разкайвах за онова, което бях направил, и си думях: «Кълна се в аллах, аз ускорих гибелта си!» И денят взе да клони на залез, и взех да ходя из долината и да си търся място, където да пренощувам, и се боях от змиите, и забравих за ядене и пиене, погълнат от мисли за себе си. И зърнах недалеч една пещера, и когато се приближих до нея, видях, че входът на пещерата е тесен, и влязох там, и намерих на входа голям камък. Бутнах го и заградих с него отвътре входа в пещерата, и си рекох: «Аз съм в безопасност, тъй като влязох тук, а когато изгрее денят, ще изляза и ще видя какво ще стори всемогъществото на аллах».

И се огледах в пещерата, и видях огромна змия, която беше легнала сред нея върху яйца, и тогава косите ми щръкнаха, и аз

вдигнах глава, и предадох живота си в ръцете на съдбата.

Прекарах цялата нощ, без да мигна, докато не изгря зората, и тогава отместих камъка, с който бях преградил входа на пещерата, и излязох от нея; и бях като пиян, и ми се виеше свят от дългото безсъние, глада и страха. И в това състояние ходих из долината, и изведнъж пред мене падна един голям къс месо. Но аз не видях никого и се зачудих много на това, и си спомних една история, която бях чувал едно време от търговците, пътешествениците и странниците. Те разправяха, че в планините от елмазен камък има големи ужаси и никой не може да стигне до този камък; но търговците на елмази употребявали една хитрост, за да се доберат до него: те взимат овцата, заколват я и я одират и месото ѝ нарязват на парчета и ги хвърлят от планината в долината — и месото пада там още влажно, и по него полепват тези камъни. И търговците остават месото да падне, и се спускат върху него птици — орли и ястреби, — и го хващат с ноктите си, и се издигат на върха на планината; и тогава дохождат търговците, и с викове отпъждат птиците от месото, и откъсват полепналите по него камъни; те оставят месото на птиците и зверовете, а камъните отнасят в родината си. И никой не може да стигне до елмазените планини другояче освен с тази хитрост.

И като погледнах този къс месо, спомних си тази история и се приближих до месото, и избрах много камъни, и ги напъхах в пазвата, в пояса, в чалмата и из дрехите си.

И изведнъж видях още един голям къс месо, и тогава се вързах с чалмата за него, и легнах по гръб, като сложих месото на гърдите си. И изведнъж един орел се спусна към този къс месо и го сграбчи с ноктите си, и се издигна с него във въздуха, и аз се вкопчих за това месо; и орелът летя дотогава, докато не се издигна и не кацна на върха на планината. И искаше да откъсне от месото парче, и изведнъж зад него се зачу страшен, силен вик, и в планината заудряха с нещо по дърво. И орелът трепна и се изплаши, и излетя във въздуха, а аз се отвързах от месото (дрехата ми беше изцапана с кръв) и застанах до него; и изведнъж оня търговец, който викаше на орела, се приближи до месото и видя, че аз стоя, но се изплаши и не заприказва с мене.

И когато се приближи до месото, заобръща го, но не намери по него нищо и тогава се развика силно. И тъгуваше, и кършеше ръце, като казваше: «О, нещастие, какво означава това!» И аз се приближих

до него, и той попита: «Кой си и защо си дошъл на това място?» — «Не се страхувай — отговорих, — аз съм добър човек, бях търговец и с мене се случи ужасна история, и чудна е повестта за причината на моето идване на тази планина. Не се страхувай, ти ще получиш от мене нещо, което ще те зарадва. Аз имам много елмази и ще ти дам толкова, колкото искаш, и всяко мое парче е по-добро от всичко, което можеше да ти се падне.»

И тогава този човек ми поблагодари, и призова над мене благословение, и почна да разговаря с мене; и изведнъж останалите търговци чуха, че аз разговарям с техния другар. И като дойдоха при нас, те ме поздравиха със спасението ми и ме взеха със себе си, и аз им разправих цялата си история — какво съм претърпял през време на пътешествието и защо съм попаднал в тази долина. И после дадох на собственика на онова месо, за което бях се завързал, много от онова, което имах със себе си, той се зарадва и ми благодари за това. «Кълнел се в аллах — рекоха търговците, — той ти е подарил нов живот! Никой от достигналите на това място преди тебе не се е спасил.» И те прекараха нощта в едно прекрасно и безопасно място, и аз заедно с тях, като се радвах, че съм останал здрав и читав и съм се спасил от долината на змиите. А когато изгря денят, ние станаме и тръгнахме по голямата планина, и видяхме в долината множество змии. И вървахме дотогава, докато не стигнахме в градината на един голям и прекрасен остров, и в тази градина растяха камфорни дървета, под всяко от които можеха да намерят сянка сто души. А когато някой иска да добие камфор, той пробива на върха на дървото дупка с нещо дълго и събира камфорната вода, която тече от нея и се сгъстява като клей — това е сокът на камфоровото дърво. И след това дървото изсъхва и се използва за огрев. На този остров има една порода животни, които наричат ал-каркадан^[2]; те пасат там, както пасат кравите и биволите в нашата страна, но тези зверове имат по-едро тяло от тялото на камилата и се хранят с трева. Това са големи зверове и имат дебел рог в средата на главата, дълъг десет лакти, и на него има изображение на човек. И има на този остров също тъй животни от породата на кравите. А моряците, пътешествениците и странниците, които скитат по планини и земи, ни разказаха, че звярът, наречен ал-каркадан, може да носи на своя рог голям слон и да пасе с него из острова, и лойта на слона тече от слънчевия пек върху главата на ал-каркадана, и попада и

очите му, и ал-каркаданът ослепява. И той лежи на брега, и долита при него птицата рух, и го отнася в ноктите си при своите рожби, и ги храни с този звяр и онова, което той има на рога си. Аз видях на този остров много животни от породата на биволите, каквито у нас няма.

И търговците ми дадоха в замяна на елмазите стоки и предмети, и ги носиха за мене със себе си, и ми дадоха дирхеми и динари, а аз вървах с тях, гледах чуждите страни и преминавах от долина в долина и от град в град, и ние продавахме и купувахме, докато достигнахме град Басра. И престояхме там малко дни, а после аз отидох в град Багдад, средище на света, прибрах се в своя квартал и влязох в къщата си, като носех със себе си много елмазени камъни, а заедно с тях пари, и предмети, и стоки. Срегнах се с роднините и близките и взех да раздавам милостиня, и направих подаръци на всичките си роднини и приятели, и почнах да ям и да пия добре, и да се обличам в хубави дрехи, и да дружа с хора. И всеки, който чуеше за моето завръщане, дохождаше при мене и ме разпитваше за подробностите по моето пътешествие и за състоянието на чуждите страни.

Ето и краят на онова, което се случи с мене през второто пътешествие. А утре, ако рече великият аллах, аз ще ви разкажа за третото си пътешествие.“

И когато Синдбад-мореплавателят завършил своя разказ, всички се зачудили и вечеряли у него, и той заповядал да дадат на сухопътния! Синдбад сто мискал злато. И Синдбад ги взел и си тръгнал, като се чудел на онова, което е трябвало да изтърпи Синдбад-мореплавателят.

И той го възхвалил, и се помолил за него у дома си, а когато настъпило утрото, станал и след като направил утринната си молитва, се упътил към къщата на Синдбад-мореплавателя, както му бил заръчал той.

Влязъл при него и му пожелал добро утро; и Синдбад-мореплавателят му рекъл: „Добре дошъл!“ — и седял с него, докато не дошли останалите му приятели и тълпа другари. И когато те хапнали, пийнали, насладили се, поиграли й се повеселили, Синдбад-мореплавателят почнал да говори и рекъл:

---

[1] Рух — приказна хищна птица. ↑

[2] Ал-каркадан — носорог. ↑

РАЗКАЗ ЗА ТРЕТОТО ПЪТЕШЕСТВИЕ

„Знайте, о братя, и изслушайте от мене разказа за третото пътешествие; той е по-чуден от разказите, чути в предшествуващите дни.

Отдавна бях се върнал от второто пътешествие и живеех в охолство и веселие, като се радвах на благополучието. Натрупах много пари и аллах ми възвърна всичко, което ми се беше изгубило; и прекарах в Багдад известно време, като живеех в голямо щастие, радост, охолство и веселие, и поиска моята душа да пътешествува и да се поразходи, и затъгува тя за търговия, добив и печалба — нали душата иска злато.

И аз реших и купих много стоки, подходящи за пътуване по море, и ги вързах, и заминах с тях от град Багдад за град Басра. Пристигнах на брега на реката и видях голям кораб, дето имаше много търговци-пътници — все добри хора, милостиви и праведни; и се качих с тях на този кораб, и ние тръгнахме с благословието на великия аллах. И пътувахме ние от море в море и от остров към остров и от град в град, и на всяко място, отдето минавахме, се веселяхме и продавахме и купувахме. И един ден пътувахме сред ревящото море, където се биеха вълните, и изведнъж капитанът, който стоеше на края на палубата и гледаше морето, почна да се бие по лицето, сви платната на кораба, хвърли котва, изскуба си брадата и си раздра дрехите, и се завайка. «Какво има, капитане?» — попитахме го ние, и той рече: «Знайте, мирни пътници, че вятърът ни надви и ни отби отсред море, и съдбата ни захвърля за наш лош късмет при планината на косматите. А те са хора, прилични на маймуни, и никой от достигналите това място не се е спасил. И предчувствува сърцето ми, че ние всички сме загинали.»

И незавършил още капитанът думите си, дойдоха при нас маймуните и обкръжиха кораба от всички страни, и бяха те многобройни като скакалци, и се разпространиха на кораба и на сушата. И ние се страхувахме, че ако убием или ударим, или прогоним една от тях, те ще ни избият поради своята многочисленост; и се

страхувахме, че ще разграбят имуществото и стоките ни. А те са най-гадните зверове: и косите им приличат на черно кече, и видът им е страшен, и никой не разбира техния език и не знае нищо за тях. Те странят от хората и имат жълти очи и черни лица; малки са на ръст и всеки от тях е висок четири педи.

И маймуните се покатериха по въжетата, и ги разкъсаха със зъби, и също тъй скъсаха всички въжета на кораба от всички страни, и корабът се наклони и спря до тяхната планина; и когато корабът дойде до брега, маймуните изкараха на острова всички търговци и пътници и взеха кораба с всичко, което имаше на него, и си тръгнаха по своя път, като ни оставиха на острова; и корабът се скри от нас, и ние не знаехме къде са го откарали.

И ние останахме на този остров, и се хранехме с плодовете му и пиехме от реките, които протичаха през него, и изведнъж пред нас се показва една сграда, която се издигаше насред острова. И ние се запътихме към нея — и изведнъж видяхме, че това е дворец с яки стълбове и високи стени; двукрилата му порта, направена от черно дърво, беше разтворена. И ние влязохме през портата на този дворец, и пред нас се откри широко пространство, подобно на широк голям двор и около този двор имаше много високи врати, а в средата му се намираше висока, голяма пейка, до която се намираха съдини за готвене, окачени над мангали, а около тях се търкаляха много кости. Но ние не видяхме тук никого и се зачудихме много на това. И поседяхме малко в двора на този дворец, а после заспахме и спяхме от зори до залез слънце; и изведнъж земята под нас затрепера, и ние чухме във въздуха бучене, и излезе от двореца едно огромно същество с вид на човек — то имаше черен цвят и висок ръст и приличаше на грамадна палма. Очите му бяха подобни на две горящи главни и имаше той зъби като на глиган и огромна уста като кладенец, а бърните му бяха като бърните на камила и висяха на гърдите му, и двете му уши като грамадни камъни се спущаха на раменете му, а ноктите на ръцете му бяха сякаш нокти на лъв. И щом видяхме това същество, усили се нашият страх и се увеличи нашата уплаха, и едва не умряхме от силен страх, мъка и ужас. И когато този човек стъпи на земята, той поседя малко на пейката, а после стана и се приближи до нас. Избрал мене между моите другари-търговци, хвана ме и ме вдигна с една ръка от земята, и взе да ме опипва и обръща, и аз бях в ръката му като мъничко

късче. И човекът ме опипа, както касапинът опипва овцата за клане, и видя, че съм отслабнал от голяма скръб и измършавял от умора и път и съвсем нямам месо, и ме пусна от ръцете си, и взе друг от другарите ми, и почна да го обръща като мене и да го опипва, както опипваше мене, и също го пусна; и не преставаше да ни пипа и обръща един след друг, докато не стигна до капитана, с чийто кораб пътувахме. А той беше човек тлъст, дебел, широкоплещест, силен и се хареса на людоеда, и людоедът го хвана, както касапинът хваща жертвата си, и го тръшна на земята. После донесе дълъг шиш и намуши капитана, запали силен огън, и окачи над него шиша, и го въртя на въглените дотогава, докато месото му не се изпече. И го свали от огъня, и го сложи пред себе си, и го разкъса, както човек разкъсва пиле, и почна да ръфа месото му с нокти и да яде, и продължи това дотогава, докато не изяде месото и не огложди костите. И този човек хвърли останките от костите върху въглените, и после, като поседя малко, се строполи и заспа на пейката — и взе да хърка, както хърка овен или заклано добиче, и спа до сутринта, а после стана и си отиде.

И когато ние се убедихме, че той е далече, почнахме да разговаряме помежду си и да се окайваме, и рекохме: «Да бяхме се издавили в морето или да бяха ни изiali маймуните! Това би било по-добре, отколкото да се печем на въглени! Ние ще умрем от тъга и никой няма да узнае за нас, и няма за нас вече спасение от това място!» И после станахме, и отидохме на острова, за да издирим място, където бихме могли да се скрием или да избягаме, и ни се стори лесно да умрем, стига месото ни да не пекат на огън.

Но не намерихме място, където можехме да се скрием, настигна ни вечерта и ние се върнахме в двореца с голям страх.

И поседяхме малко, и изведнъж земята под нас затрепера, и дойде черният човек, и като се приближи до нас, взе да ни обръща един след друг както първия път. И ни опипва, докато един от нас не му хареса, и тогава го сграбчи и направи с него същото, което беше направил с капитана първия път: и заспа на пейката, и спа цяла нощ, хъркайки като заклано добиче. А когато изгря денят, той стана и си тръгна по своя път, като ни остави; и ние се събрахме всички заедно и почнахме да разговаряме, и си рекохме един другиму: «Ако се хвърлим в морето и умрем от удавяне, това ще бъде по-добре, отколкото да умрем от изгаряне, защото такава смърт е отвратителна!» —

«Изслушайте думите ми — рече един от нас. — Ние трябва да се изхитрим и да убием човека.» — «Послушайте, братя — рекох аз, — ако трябва непременно да го убием, ние трябва да пренесем тези греди на брега и да замъкнем част от тези дървета и да си направим нещо като кораб, а след това ще се изхитрим и ще го убием, ще се качим на кораба и ще заминем по морето, където аллах поиска, или ще седим на това място, докато не мине покрай нас някой кораб. Ако не успеем да убием този човек, ние ще тръгнем по морето — па дори и да потънем, ние ще се избавим от изпичането на огъня. Ако се спасим, ще се спасим, а ако потънем, ще умрем като мъченици.» — «Кълнем се в аллах, ти мислиш правилно» — рекоха всички; и ние се сговорихме и пристъпихме към тази работа.

Изнесохме гредите от двореца и построихме кораб и го привързахме до брега на морето, а после сложихме в него някоя и друга храна и се върнахме в двореца; и когато настана вечер, земята изведнъж затрепера, излезе същият черен людоед. И почна той да ни обръща и опипва един след друг, и като хвана един от нас, направи с него същото, което направи с предшестващия и заспа на пейката, и хъркането му приличаше на гръмотевица. И ние станяхме, и взехме два железни шиша от шишовете, които бяха пред нас, и ги заровихме в силната жарава, така че те почервеняха и заприличаха на въглени, и ние силно ги стиснахме в ръце и се приближихме до този човек, който спеше и хъркаше, и като допряхме шишовете до очите му, натиснахме ги всички заедно със сила и решителност и ги забихме в очите му, когато той спеше. И очите му хлътнаха навътре и той завика силно, така че нашите сърца се уплашиха, а после стана решително от пейката и почна да ни търси, а ние избягахме от него наляво и надясно; но той не видя това, тъй като очите му бяха ослепели. И нас ни обхвана голям страх, и изгубихме надежда за спасение; и този човек тръгна опипом към вратата, и излезе, викайки, и нас ни обхвана страх, и земята трепереше под нас от гръмотевичния му вик.

И този човек излезе от двореца (а ние вървахме подире му), и тръгна, като ни търсеше, а после се върна и с него беше една жена, по-огромна от него и още по-дива наглед.

И щом ни видяха, те побързаха към нас, а ние станяхме, отвързахме кораба, който бяхме направили, и като се качихме в него, го изтласкахме в морето. А всеки от онези двамата държеше в ръцете си

къс скала и те хвърляха по нас камъни, и повечето от нас умряха от ударите; и останахме само трима души: аз и още двама.

И корабът стигна с нас до брега, и ние вървахме до края на деня, и настана нощ. И като поспяхме малко, събудихме се от сън и изведнъж един дракон с огромни размери ни прегради пътя, и като се насочи към един от нас, глътна го до раменете, глътна и останалото и ние чухме как ребрата му се трошат в корема на дракона, и драконът си отиде по своя път. Зачудихме се на това много и почнахме да тъгуваме за нашия другар, като изпитвахме голям страх за себе си, и рекохме: «Чудно нещо: всяка смърт е по-отвратителна от предишната. Радвахме се, че сме се спасили от чернокожия, но радостта ни излезе предивременна. Спасихме се от чернокожия людоед и от удавянето, но как да се спасим от тази зловеща напасть?» И после станахме, и тръгнахме из острова, като се хранехме с плодове, пиехме вода от вадите, и прекарахме там до вечерта. И видяхме едно голямо и високо дърво, и като се покачихме на него, заспахме на върха му, и аз се изкачих на най-горния клон. А когато настъпи нощта и се стъмни, дойде драконът и като се огледа наляво и надясно, насочи се към онова дърво, на което ние седяхме, и той пълзя дотогава, докато не стигна до моя другар; глътна го до раменете и се обви около дървото, и аз чувах как костите на изядения се трошеха в корема на дракона, а после драконът го глътна докрай и аз видях това с очите си.

След това драконът слезе от дървото и си отиде, а аз прекарах на дървото остатъка от нощта: а когато изгря денят, слязох от дървото, заприличал на мъртвец от силен страх и уплаха, и исках да се хвърля в морето и да се избавя от земния живот, но животът ми беше скъп. И аз вързах напреки на краката си едно широко парче дърво, и вързах още едно такова — на лявата си страна, и друго — на дясната си страна, и също такова вързах на корема си и друго, дълго и широко, вързах на главата си — напреки, както онова, което беше на краката ми, и легнах на земята с всичките тези парчета дърво, и лежах между тях като в стая. И когато настана нощ, дойде драконът както обикновено и ме погледна, и се запъти към мене, но не можа да ме преглътне, тъй като аз бях ограден от всички страни с парчета дърво. И драконът ме обиколи отвсякъде, но не можеше да се добере до мене, а аз виждах това и бях като умрял от страх и уплаха, и драконът ту се отдалечаваше от мене, ту се връщаше, и не преставаше да прави това, но всеки път,

когато искаше да се добере до мене и да ме глътне, пречеха му парчетата дърво, с които бях вързан от всички страни. И прави той това от залез слънце дотогава, докато не изгря зората, и си тръгна разгневен, а аз извадих ръката си и отвързах от себе си тези парчета дърво. И станах, и тръгнах из острова, и като стигнах края му, хвърлих поглед към морето и видях в далечината кораб посред вълните, и взех един голям клон, и махах с него към пътуващите, викайки; и те ме видяха и си рекоха: «Ние непременно трябва да видим какво е това, може би е човек.» И се приближиха до мене, и като чуха, че им викам, дойдоха и ме взеха на кораба си. Те почнаха да ме разпитват какво се е случило с мене, и аз им разказах за всичко от начало до край; и търговците се зачудиха на това, а после ме облякоха в свои дрехи и закриха срамотата ми, и ми дадоха да ям, и ядох, докато се наситих. И ме напоиха със студена сладка вода, и сърцето ми се съживи, и ме обхвана голямо спокойствие. И аз прославих великия аллах за обилните му милости, и му поблагодарих, и моята решителност укрепна, след като се бях убедил, че ще загина, и ми се стори дори, че всичко, което става с мен, е сън. И ние продължавахме да пътуваме, и вятърът беше попътен, докато не се приближихме до острова, наречен ас-Салахита, и капитанът спря кораба до този остров, и всички търговци и пътници слязоха и изнесоха стоките си да продават и купуват.

И стопанинът на кораба се обърна към мене и ми каза: «Ти си чужденец и бедняк и ни разказа, че си изпитал много ужаси. Искам да ти бъда полезен и да ти помогна да достигнеш до родината си, и ти ще се молиш за мене». — «Добре — отговорих му, — моите молитви ти принадлежат». — «Знай — рече капитанът, — че с нас имаше един пътешественик, когото ние изгубихме, и не знам жив ли е той, или умрял, и не сме чули за него известия. Аз искам да ти дам неговите денкове, да ги продаваш на този остров и да ги пазиш, а ние ще ти дадем нещо за труда и службата. А онова, което остане, ние ще го вземем и когато се върнем в град Багдад, ще попитаме къде са роднините на този човек и ще им върнем остатъка от стоките и парите от онова, което е продадено. Не желаш ли ти да ги вземеш и да излезеш с тях на този остров да ги продаваш, както продават търговците?» — «Слушам, господине, на тебе ти са присъщи милостта и благоденствието» — отговорих аз и пожелах на капитана щастие, и му

поблагодарих; и тогава той заповяда на носачите и моряците да изнесат стоките на острова, и ми ги предаде. И писарят на кораба го попита: «Капитане, какви денкове изнасят моряците и носачите и на името на кого от търговците да ги запиша?» — «Запиши ги на името на Синдбад-мореплавателя, който беше с нас и потъна при острова — рече капитанът. — Ние искаме този чужденец да ги продаде и да ни донесе парите от тях; част от тях ние ще му дадем за неговия труд при продажбата, а останалите ще занесем в град Багдад; ако там намерим стопанина, те ги дадем, а ако не го намерим, ще ги дадем на роднините му в град Багдад». — «Думите ти са прекрасни и мнението ти е превъзходно» — отговори писарят.

И когато чух думите на капитана, който каза, че тези денкове са на мое име, аз извиках на себе си: «Кълна се в аллах, аз съм Синдбад-мореплавателят!» После се въоръжих с твърдост и търпение и когато търговците слязоха от кораба и се събраха, за да разговарят по покупките и продажбите, аз се приближих до стопанина на кораба и му рекох: «О, господине мой, знаеш ли ти кой е бил стопанинът на денковете, които ти ми даде да продавам вместо него?» — «Аз не знам какво е неговото състояние, но той беше човек от град Багдад и го наричаха Синдбад-мореплавателя — отговори капитанът. — Ние достигнахме до един остров и край него изчезна той и ние нямаме известия за него и досега.»

И тогава извиках и рекох: «О, мирни капитане, знай, че аз съм Синдбад-мореплавателят! Когато ти спря до острова и търговците и пътниците излязоха на сушата, аз излязох с останалите хора и със себе си носех едно-друго, което изядох на брега на острова. И после си почивах на това място, и ме обори дрямка и заспах, и се унесох в сън, а когато станах, не видях кораба и не намерих до себе си никого. Това имущество и тези стоки са мои стоки и всички търговци, които търгуват с елмазен камък, са ме видели, когато бях на елмазената планина и ще засвидетелствуват, че аз съм Синдбад-мореплавателят, тъй като аз им разказах своята история и им казах за онова, което се беше случило с мене и вас на кораба, и им казах, че сте ме забравили на острова, като съм спал».

Чули думите ми, търговците и пътниците се събраха около мене и някои от тях ми вярваха, а други ме смятаха за лъжец; и изведнъж един от търговците, щом чу какво казвам за долината на елмазите,

стана, приближи се до мене и рече на търговците: «Изслушайте, хора, думите ми! Аз ви разказах за най-удивителното нещо, което съм видял в пътешествията си, и казах, че когато хвърлихме късове месо в долината на елмазите, аз хвърлих моя къс според обичая; и с моя къс долетя човекът, който се беше вкопчил за него. И вие не ми повярвахте, а напротив, ме обявихте за лъжец.» — «Да — отговориха му, — ти ни разказваше за това и ние не ти повярвахме.» — «Ето човекът, който се беше вкопчил в моето парче месо — рече търговецът. — Той ми подари елмазните камъни, които струват скъпо и подобни на които не може да се намерят, и ми даде повече камъни, отколкото по-рано се полепваха по моето парче месо. Аз го взех със себе си и ние достигнахме град Басра, и след това той замина за родината си, и се сбогува с нас, а ние се върнахме в нашите страни. Това е същият човек и той ни съобщи, че името му е Синдбад-мореплавателят, и ни разказа как корабът си бил отишъл, когато той седял на острова. Знайте, че този човек е дошъл тук при нас само за да потвърди думите, които аз ви казах. Всички тези стоки са негово достояние: той ни разказваше за тях, когато се срещна с нас, и правдивостта на думите му е ясна.»

И като чу думите на този търговец, капитанът стана и като се приближи до мене, се вглежда в мене известно време, но после попита: «Какви са признаците на твоите стоки?» — «Знай — отговорих, — че признаците на моите стоки са такива и такива.» И разказах на капитана за една работа, която аз имах с него, когато се качих на кораба му в Басра, и той се убеди, че аз съм Синдбад-мореплавателят, и ме прегърна, и ми пожела мир и благоденствие, и ме поздрави със спасението ми. «Кълна се в аллах, господине мой — възкликна той, — твоята история е чудна и дивна твоята работа, но слава на аллах, който ни събра с тебе и ти върна твоите стоки и имущество.» И тогава се разпоредих умело със стоките си; моят товар ми донесе в това пътешествие голяма печалба и аз се зарадвах много, и се поздравих със спасението си и с връщането на богатствата ми. И ние търгувахме на островите, докато не достигнахме страните на Синд. И там продавахме и купувахме и видях аз в тамошното море много чудеса, които не могат да се изброят. И между онова, което видях в това море, имаше една риба с вид на крава и друга с вид на магаре и видях птици, които излизат от морските раковини и снасят яйца, и измътват пиленца на повърхността на водата, без никога да излязат от морето на сушата.

А след това продължихме да пътуваме. И вятърът, и пътуването бяха добри, докато не стигнахме в Басра. И там прекарах малко дни, а след това отидох в град Багдад и се прибрах в своя квартал и когато дойдох у дома си, поздравих роднините, приятелите и другарите; и се радвах на своето спасение и възвръщане, и раздавах милостиня, и дарявах и обличах вдовици и сираци, и събирах приятелите си, и прекарвах така времето си в ядене и пиене, развлечения и забави. Ето най-удивителното, което видях през това странствуване. А утре, ако рече великият аллах, ти ще дойдеш при мене и аз ще ти разкажа за четвъртото си пътешествие; то е по-чудно от онези пътувания.“

После Синдбад-мореплавателят заповядал по своя обичай да дадат на сухопътния Синдбад сто мискал злато и поръчал да сложат трапезата; и я сложили, и всички събрани вечеряли, като се чудели на разказа на Синдбад и на онова, което се било случило с него. А след вечерята всички се разотишли и Синдбад-хамалинът взел златото, което бил заповядал да му дадат Синдбад-мореплавателят, и си тръгнал, като се чудел на онова, което чул от Синдбад-мореплавателя. Той прекарал нощта у дома си, а когато настъпило утрото, станал и след като извършил утринната молитва, отишъл при Синдбад-мореплавателя. И Синдбад-мореплавателят го поздравил, и го посрещнал радостно и весело, и го поканил да седне до него; а когато дошли останалите другари на Синдбад, поднесли им ядене и всички яли и пили, и се развеселили, и тогава Синдбад почнал своя разказ.

РАЗКАЗ ЗА ЧЕТВЪРТТО ПЪТЕШЕСТВИЕ

„Знайте, братя, че когато се върнах в град Багдад, аз се срещнах с приятели и роднини и живях в най-голяма наслада, веселие и почивка. Забравих всичко, което се беше случило с мене. И моята зла душа ми подсказа да замина в чужди страни, и ми се прищя да завързвам дружба с разни хора и да продавам, и да трупам пари. И аз се реших на това, и купих прекрасни стоки, подходящи за морето, и като вързах много денкове, повече от друг път, заминах от Багдад за град Басра.

Аз сложих денковете си на един кораб и се присъединих към няколко знатни хора от Басра, и ние потеглихме на път. И корабът пътуваше с благословението на великия аллах по ревящото море, където се биеха вълните, и ние пътувахме така дни и нощи, като преминавахме от остров в остров и от море в море. Но един ден ни нападнаха ветрове, които духаха от разни страни, и капитанът хвърли котва и спря кораба посред морето, защото се страхуваше, че ще потъне в морската бездна.

И когато бяхме в това положение и молахме великия аллах, изведнъж врълхлетя върху нас стремителен и силен вятър, който откъсна платната и ги раздра на парчета, и потънаха хората с всички денкове; и аз също взех да се давя заедно с давящите се, и плувах по морето половин ден, и вече се отказах от себе си, но великият аллах ми изпрати една дъска от разбития кораб и аз се качих на нея заедно с няколко други търговци. И ние се притискахме един към друг, и плувахме на тази дъска, като се оттласквахме с крака в морето, и вълните и вятърът ни помагаша.

И така прекарахме един ден и една нощ, а когато настъпи следващият ден, призори изви вятър срещу нас и морето забушува, и вълнението и вятърът се засилиха, и водата ни изхвърли на някакъв остров; и ние бяхме умрели от голямото безсъние, умората, студа, глада, страха и жаждата.

И тръгнахме из този остров, и видяхме на него множество растения, и си похапнахме от тях, за да задържим духа в тялото. И прекарахме нощта на края на острова, а когато настана утро и засия

слънцето, станавме и тръгнахме из острова, и в далечината се показва някаква постройка.

И тръгнахме към постройката, и вървахме дотогава, докато не се спряхме пред портата; и когато стояхме там, изведнъж от портата излязоха тълпа голи хора и те не взеха да разговарят с нас, а ни хванаха и отведоха при своя цар. И той ни заповяда да седнем, и ние седнахме, и ни донесоха ястие, каквото не бяхме виждали в живота си. И душата ми не пожела това ядене, и аз ядох малко за разлика от другарите си — и заради това, че ядох малко от това ядене, аз по милост на великия аллах доживях досега.

И когато моите другари почнаха да ядат от това ядене, техният разум се помрачи, а външният им вид се промени; а след това им донесоха кокосово масло и ги напоиха и намазаха с него, и когато другарите ми изпиха това масло, очите им се извърнаха и те започнаха да ядат не така, както ядяха обикновено. И аз не знаех какво да мисля за това, и почнах да тъгувам за тях, и ме обхвана голяма грижа, тъй като много се страхувах от тези голи хора да не ми сторят зло.

И се вгледах в тях, и излезе, че те са магьосници, а царят на техния град людоед и всички, които дохождат при тях в града, които те виждат и срещат в долината или на пътя, отвеждат при своя цар, хранят ги с това ядене и ги мажат с това масло, и коремът на тези хора се разширява, за да могат да ядат много. И те изгубват ума си и заприличват на слабоумни, а магьосниците ги карат да ядат още повече от това ядене и масло, за да напълнеят, и после ги заколват и хранят с тях царя; а що се отнася до приближените на царя, те ядат човешко месо, без да го пекат, нито варят.

И щом видях това, почувствувах голяма скръб за себе си и за другарите си, а техният разум беше така замаян, че те не разбираха какво правят с тях.

И ги предадох на един човек, и той ги взимаше всеки ден и ги извеждаше да пасат на острова като добитък; а аз от силен страх и глад станах слаб и болнав и месото ми изсъхна на костите; и магьосниците, като видяха моето положение, ме оставиха и забравиха.

И изведнъж аз се изхитрих и излязох от това място, и тръгнах по острова, като се отдалечих оттам, дето бях по-рано. И видях един пастир, който седеше на нещо високо сред морето, и се вгледах в него

— и изведнъж виждам: това е човекът, на който бяха предали другарите ми, за да ги пасе.

И щом ме видя, този човек разбра, че владее ума си и не ме е постигнало нищо от онова, което е постигнало другарите ми, и ми направи отдалеч знак и рече: «Върни се назад и върви по пътя, който се пада от дясната ти страна. Ще излезеш на султанския път». И аз се върнах назад, както ми беше казал човекът, и като видях отдясно път, тръгнах по него и вървах, без да си почивам — ту тичах от страх, ту вървах полека. И си отдъхнах, и вървах така, докато не се скрих от очите на оня човек, който ми посочи пътя, и слънцето се скри, и настъпи мрак.

И седнах да си почина, и исках да заспя, но сън не ме хващаше тази нощ от силен страх, глад и умора, а когато настъпи полунощ, станах и тръгнах из острова, и вървах дотогава, докато не изгря денят.

И настъпи утрото, и засия слънцето над хълмове и долини; а аз бях уморен и усещах глад и жажда. И взех да ям трева и растения, а после станах и тръгнах, и вървах така целия ден и цялата нощ; и всеки път, когато усетех глад, ядях растения.

И се скитах дни и нощи, а в зори на осмия ден погледнах и видях нещо далеч пред мене. И тръгнах към онова, което бях видял, и вървах дотогава, докато не стигнах до него след залез слънце; и тогава се вгледах в онова, което бях видял отдалеч, и се оказа изведнъж, че това е тълпа хора, които събират зрънца пипер; и се приближих, и като ме видяха, те побързаха да дойдат при мене и ме наобиколиха от всички страни, и попитаха: «Кой си и откъде си дошъл?» — «Знайте, хора, че аз съм беден човек» — отговорих аз. И им разказах за всички ужаси и бедствия, които се бяха случили с мене. И те рекоха: «Кълнем се в аллах, странна е тази работа! Как си се спасил от черните и как си минал покрай тях на този остров? Те са много и ядат хора, и никой не се спасява, и ни един човек не може да мине покрай тях». И аз им разказах за онова, което ми се беше случило с черните, и как те взеха другарите ми и ги нахраниха с онова ядене, а аз не ядох от него, и хората ме поздравиха със спасението ми, и се зачудиха на онова, което се беше случило с мене.

И тези хора ме поканиха да остана с тях, а като свършиха работата си, донесоха ми хубаво ядене и аз ядох (а бях гладен) и си

починах при тях известно време; а после ме взеха и ме качиха на една лодка, и ме прекараха на техните острови, в техните жилища.

И ме представиха на техния цар, и аз му пожелах мир и благоденствие, и той ми рече: «Добре дошъл!» — и прояви към мене уважение, и ме попита какво е станало с мене. И аз му разказах всичко, което беше се случило с мене от оня ден, когато излязох от град Багдад, до времето, когато дойдох при царя. И царят на тези хора, както и онези, които присъствуваха в неговата зала, се зачудиха много на моя разказ; а после царят ми заповяда да седна до него и аз седнах, и той заповяда да ми поднесат ядене, и го донесоха, и аз ядох толкова, колкото беше необходимо, и си измих ръцете, и поблагодарих на великия аллах за неговата милост, и му въздадох хвала. А после излязох от царя и се заскитах из града, и видях, че той е благоустроен, и има много жители и богатства, и там немалко са яденетата, пазарите и стоките, и продавачите, и купувачите; и се зарадвах, че съм достигнал до този град. И аз свикнах с тези хора и се ползвах от тях и царя им с уважение и по-голяма почит, отколкото жителите на неговото царство и велможите на неговия град.

И видях аз, че всички хора — и малки, и големи — яздят на чистокръвни коне без седла, и аз се зачудих на това, и попитах царя: «Защо, господарю мой, ти не яздиш на седло? Седлото дава отдих на конника и укрепва силата му». — «А какво нещо е седлото? — попита царят. — Ние не сме виждали в живота си такова нещо и никога не сме яздили на него». — «Ще ми разрешиш ли да ти направя седло? Ти, ще яздиш на него и ще видиш колко е приятно това» — рекох. И царят ми отговори: «Направи!» Тогава рекох: «Заповядай да ми донесат малко дърва». И царят заповяда да ми донесат всичко, което поискам, и аз повиках един човек дърводелец, и почнах да го уча как се изработват седла и как ги правят.

И взех вълна и я разчесах, и направих от нея кече, а после донесох кожа, облякох с нея седлото, придадох ѝ блясък, а след това нагласих към седлото ремъчета и привързах към него подпръги.

А после повиках ковач и му описах как изглежда стремето, и ковачът изкова големи стремена, и аз ги полирах, и ги споих с олово, и вързах на тях копринени ресни и пискюли. И след това станах, доведох един кон от най-добрите царски коне и като превързах към него това седло, окачих стремената, турих юзда на коня и го отведох при царя. И седлото се хареса на царя и му допадна на сърцето, и той ми благодари, и възседна седлото, и го обзе от това голяма радост, и ми даде много пари за моята работа. И когато везирът на царя видя, че направих това седло, той поиска от мене още едно такова; и аз му направих същото седло, и всички велможи от управлението и притежатели на длъжности взеха да искат от мене седла, и аз им ги правех.

Аз научих дърводелеца да прави седла и стремена и ги продавах на велможите и господарите, и натрупах по такъв начин много пари, и моето място при тези хора стана голямо; и те ме обикнаха силно; и заех аз високо положение при царя и неговите приближени, и велможите на града, и знатните хора на царството.

И един ден седях при царя радостен; и както седях, царят изведнъж ми рече: «Знай, че ти стана един от нашите хора, ние не можем да се разделим с тебе и не сме в състояние да понесем твоето заминаване от нашия град. Аз искам от тебе нещо, в което ти ще ме послушаш». — «А какво искаш от мене, царю? — попитах аз. — Аз ще те послушам, тъй като ти ми оказа милост и аз, слава на аллах, станах един от твоите слуги.» — «Аз искам — рече царят — да ти дам една прекрасна жена, собственичка на богатство и красота. Ти ще се заселиш у нас завинаги и аз ще ти дам да живееш в моя дворец. Не ми възразявай и не отхвърляй думата ми.»

Като чух думите на царя, засрамах се и премълчах, и не му отговорих от велико смущение; и царят ме попита: «Защо не ми отговаряш, чедо мое?» — «О, господарю — отговорих, — твое право е да заповядваш.»

И царят още същата минута прати пя повелят съдията и свидетелите и ме ожени за една жена, благородна по сан и от висок род, с много пари и богатства, рядка хубавица и притежателка на чифлици, имуществва и имения.

А после ми даде прекрасен отделен дом и ми подари прислуга, и ми определи заплата и дажба; и заживях аз в голямо спокойствие, веселие и радост, и забравих за всички тегла, затруднения и беди, които ме бяха сполетели. «Когато ида в родината си, ще взема жена си със себе си» — помислих аз.

И обикнах жена си, и тя също ме обикна, и между нас настъпи съгласие. И живяхме така известно време, и аллах лиши от жена моя съсед, който ми беше приятел, и аз отидох при него, за да го утеша за загубата му, и видях, че той е угрижен и угнетен. И почнах да му изказвам съболезнованията си, и да го утешавам, и му рекох: «Не скърби за жена си! Великият аллах ще ти даде блага и жена, по-добра от нея, и твоят живот ще бъде дълъг». И моят съсед заплака силно и ми рече: «О, приятелю мой, как ще се женя за друга жена и как ще ми даде аллах по-добра, когато ми остана да живея само един ден?» —

«Брате — отговорих му, — върни се към разум и не си предричай смъртта: нали си здрав и читав.» «Приятелю мой — извика съседът ми, — кълна, се в твоя живот, днес ти ще ме изгубиш и няма да ме видиш вече!» — «Че как така!» — попитах аз. И съседът ми отговори: «Днес ще погребват жена ми и мене заедно с нея в гроба. В нашата страна има такъв обичай: ако умре жената, погребват с нея мъжа ѝ жив, а ако умре мъжът, с него погребват жива жена му, за да не се наслаждава от живота нито един от тях след съпруга си». — «Кълна се в аллах — извиках аз, — това е много мръсен обичай и никой не може да го изтърпи!»

И докато водехме този разговор, изведнъж дойдоха много жители от града и почнаха да утешават моя приятел за загубата на жена му и неговия собствен живот. И взеха да обличат мъртвата според своя обичай. Те донесоха ковчег и понесоха в него жената (а мъжът ѝ беше с тях) и излязоха от града, и стигнаха в някаква местност до планината, край морето; и тогава ние се приближихме и вдигнахме един голям камък, а под камъка се показва каменен капак, и те хвърлиха жената в отвора — и се оказа, че това е голям кладенец под планината.

А после доведоха мъжа ѝ и като му вързаха гърдите с въже от палмово лико, спуснаха го в този кладенец и заедно с него голяма стомна с прясна вода и седем питки. И когато го пуснаха, той отвърза въжета и измъкнаха въжето и покриха отвора на кладенеца със същия голям камък както и по-рано и всички си отидоха, като оставиха моя приятел при жена му в кладенеца.

И рекох аз на себе си: «Кълна се в аллах, тази смърт е по-тежка от първата смърт!» А после отидох при техния цар и рекох: «Господарю, как така погребвате жив човек заедно с мъртъв във вашата страна?» И царят отговори: «Такъв е обичаят в нашите страни: когато умира мъжът, ние погребваме заедно с него жена му, а когато умира жената, ние погребваме с нея жив мъжът ѝ, за да бъдат неразделни в живота и в смъртта; и този обичай иде от нашите деди». — «О, царю, ами ако жената на един чужденец като мене умре — попитах аз, — вие също ли тъй постъпвате с него, както постъпихте с оня човек?» — «Да — отговори царят, — ние ги погребваме заедно с нея и постъпваме с него така, както видя.»

Когато чух от него тези думи, от огорчение ми се пръсна жлъчният мехур и моят ум се смути, и взех да се страхувам, че жена

ми ще умре преди мене и ще ме погребат с нея приживе. Но после почнах да се утешавам: «Може пък аз да умра преди нея».

И почнах да се разсейвам с някакви работи. Но мина малко време и жена ми заболя, и като поживя няколко дни, умря, и много жители дойдоха да ме утешат и да утешат роднините на жена ми за загубата ѝ, и царят дойде да ме утеши според обичая. А после дойдоха да умият жена ми и я облякоха в най-хубавите ѝ дрехи, накичиха я с украшения, огърлици, скъпоценни камъни и метали, а след като я облякоха, сложиха я в ковчега и я понесоха и тръгнаха с нея към онази планина, и повдигнаха камъка от отвора на кладенеца, и хвърлиха в него умрялата. А после до мене се приближиха всичките ми приятели и роднини на жена ми и взеха да се прощават с мене, а аз виках, застанал между тях: «Аз съм чужденец и нямам сили да понеса вашите обичаи!» Но те не слушаха думите ми и не обръщаха внимание на приказките ми.

И ме хванаха, и насила ме вързаха, и завързаха с мене седем питки и стомна прясна вода, както се полагаше по обичая, и ме спуснаха в кладенеца, и изведнъж се оказа, че това е огромна пещера под планината. «Отвържи въжето!» — рекоха ми те; но аз не се съгласих да се отвържа и те ми хвърлиха въжето, а после затвориха отвора на кладенеца с оня голям камък, който лежеше върху него, и си отидоха.

Аз видях в тази пещера много умрели, които издаваха зловонен и противен мирис, и взех да се осъждам за това, което бях направил, и извиках: «Кълна се в аллах, заслужавам всичко това, което се случи с мене!» И престанах да отличавам нощта от деня, и ядях само тогава, когато гладът едва не ме разкъсваше, и не пиех, преди жаждата да стане много силна, защото се страхувах, че храната и водата ще се свършат.

И така живях, докато гладът не изсуши сърцето ми и не ме изгори жаждата, и тогава седнах и като намерих опипом хляба, хапнах малко и пих няколко глътки вода. А след това се изправих на крака и тръгнах из тази пещера, и видях, че тя е широка, с празни пространства, и на земята ѝ лежат много мъртъвци и кости, които гният отдавна. И си подредих едно местенце на края на пещерата, далеч от новите мъртъвци и взех да спя там, и храната ми се намали и ми остана много малко.

И ето веднъж спях, и се събудих от сън, и чух, че някой мърда в ъгъла на пещерата. «Какво ли може да бъде?» — попитах се и станах, и тръгнах по посока на шума, като взех бедрената кост на умрял мъж; и когато оня, който шумеше, усети моето присъствие, той избяга и се оказа, че е див звяр. И аз вървах след него до средата на пещерата, и пред мене се появи светлина, която светеше от малка пролука като звезда и ту се появяваше, ту се скриваше.

И щом видях светлината, насочих се към онова място и като се приближих до него, видях през него светлината, която все повече се разширяваше. И се убедих тогава, че това е пролом в пещерата, който излиза навън, и си казах: «Или това е друг отвор, също такъв, какъвто е онзи, през който ме спуснаха, или на това място има пролом». И като поразмислих, тръгнах по посока на светлината; и изведнъж се оказа, че това е дупка в билото на планината, която са пробии дивите зверове. И те влизаха през нея на това място и ядяха умрелите, а после излизаха през тази дупка.

И когато видях това, духът ми се успокои и аз се уверих, че ще живея след смъртта, и се почувствувах като насън. И се трудих дотогава, докато не излязох през пролома; и се озовах на брега на солено море, на върха на голяма планина, която отделяше морето от острова и града, та никой не можеше да се добере до нея.

И възславих великия аллах, и му благодарих, и сърцето ми се развесели, а после се върнах през дупката в пещерата и изнесох цялата храна и вода, която бях натрупал. Взех дрехите на умрелите и навлякох някои от тях върху онези, които бяха на мене, и взех от умрелите много и различни огърлици, драгоценни камъни, бисерни верижки и накити от сребро и злато, украсени с разни метали и камъни. Завързах в дрехата си дрехите на мъртъвците и ги пренесох на планината, и стоях до морето, очаквайки аллах да прати кораб, който да мине покрай мене.

И ето, когато седях на брега на морето и размишлявах за съдбата си, изведнъж виждам — плава кораб посред ревящото море, където се бият вълните. И взех в ръка една бяла дреха от умрелите, и като я завързах за една тояга, изтичах на брега на морето и почнах да правя с тази дреха знаци на пътниците, докато те не хвърлиха поглед и не ме видяха, застанал на върха на планината. И те се приближиха до мене, и чуха моя глас, и ми пратиха лодка, в която имаше много хора, и когато

дойдоха до мене, попитаха: «Кой си и защо седиш на това място? Как си достигнал тази планина, когато ние в живота си не сме видели да се приближи до нея никой?» — «Аз съм търговец — отговорих им. — Корабът, на който пътувах, потъна, но аз се спасих на една дъска и с мене бяха нещата ми, и аллах облекчи излизането ми на това място с нещата благодарение на старанието и ловкостта ми.» И те ме взеха със себе си в лодката, и натовариха всичко, което бях взел от пещерата и бях завързал в дрехите и саваните, и ме заведоха на кораба при капитана заедно с всичките ми неща. «Как си се промъкнал на това място — попита ме капитанът, — когато това е голяма планина, зад която стои голям град, а аз цял живот плавам по това море и минавам покрай тази планина, но не виждам на нея никого освен зверове и птици?» — «Аз съм търговец — отговорих — и бях на един голям кораб, който се разби, и всичките ми неща — тези платове и дрехи — взеха да потъват, но аз ги сложих на една голяма дъска, останала от кораба, и моята съдба и щастие ми помогнаха да се изкача на тази планина.»

Аз не разказах на тези хора какво се беше случило с мене в града и пещерата, защото се страхувах, че на кораба може да се намери някой от този град. После предложих на стопанина на кораба много неща от моето имущество и му рекох: «Ти си виновник за моето спасение от тази планина, затова вземи от мене това за милостта, която ми оказа». Но капитанът ми рече: «Ние от никого не взимаме нищо. Когато видим някой претърпял корабокрушение на брега на морето или на острова, ние го взимаме със себе си и го храним и поим, и ако той е гол, го обличаме, а когато стигнем в безопасно пристанище, даваме му нещо от себе си и му оказваме милост и благодеяние заради великия аллах».

И тогава аз му пожелах дълъг живот, и ние тръгнахме от остров към остров и от море в море, и аз се надявах да се спася, и се радвах на моето благополучие, но всеки път, когато помислех за времето, прекарано в пещерата заедно с жена ми, разумът ме напускаше. И ние благополучно достигнахме град Басра, и аз излязох в града, и останах там малко дни, а после отидох в град Багдад и се прибрах в своя квартал, и влязох в къщата си, и срещнах роднини и приятели, и ги попитах какво е станало с тях; и те се зарадваха на моето спасение, и ме поздравиха.

Ето най-чудното, което стана с мене при четвъртото пътешествие, но вечеряй с мене, брате мой, и вземи, което ти се пада по обичай, а утре ще дойдеш при мене и аз ще ти разкажа какво е станало с мене през време на петото пътешествие — то е по-чудно и удивително от предшестващите.“

И после Синдбад заповядал да дадат на хамалина сто мискалa злато, и заповядал да сложат трапезата; и всички вечеряли и се разотишли, като се чудели: всеки разказ бил по-страшен от предишния.

А Синдбад-хамалинът отишъл в жилището си и прекарал нощта весело и радостно, а когато изгряло утрото и засияло слънцето, станал и след като извършил утринната си молитва, тръгнал и стигнал в къщата на Синдбад-мореплавателя. Той му пожелал добро утро и Синдбад-мореплавателят отговорил: „Добре дошъл!“ — и го поканил да седне до него. И когато дошли останалите негови другари, те похапнали и попийнали, и се повеселили, и се завързал помежду им разговор. И Синдбад-мореплавателят подхванал разказа си за онова, което беше му се случило през време на неговото пето пътешествие.

РАЗКАЗ ЗА ПЕТОТО ПЪТЕШЕСТВИЕ

„Знайте, братя, че когато се върнах от четвъртото пътешествие, аз потънах във веселие, радост и развлечения и забравих всичко, което бях изпитал: така силно се радвах на печалбата и дохода си. И моята душа ме придума да попътешествувам и да погледам чужди страни и острови, и станах аз, и като купих разкошни стоки, подходящи за морето, и свързах денкове, излязох от град Багдад и заминах в град Басра. И тръгнах по брега, и видях голям, висок и прекрасен кораб, и той ми се хареса, и аз го купих, и наех капитани и матроси, и оставих робите и слугите си да ги надзирават. И сложих в кораба денковете си, и при мене дойдоха няколко търговци, и те сложиха денковете си в моя кораб, като ми заплатиха, и ние тръгнахме безкрайно весели и доволни, радвайки се на надеждата за благополучие и печалба.

И ние пътувахме от един остров до друг и от едно море до друго, като гледахме островите и страните, и излизахме на сушата, и продавахме и купувахме, и продължавахме да пътуваме така, докато не достигнахме един голям остров, и този остров беше разоран и пуст. И на острова имаше бял купол с огромен обем, и ние излязохме да го видим, и изведнъж виждаме: това е голямо яйце на рух! И когато търговците се приближиха до него и го погледнаха (а те не знаеха, че е яйце на рух), почнаха да го удрят с камъни и яйцето се счупи, и оттам изтече много вода. И от яйцето се показва пилето на рух, и те го измъкнаха от яйцето, и го извлякоха оттам, и го заклаха, и получиха от него много месо: а аз бях през това време на кораба. И един от пътниците ми рече: «Стани, господине, и виж това яйце, което ти взе за купол.» И аз станах, за да погледна, и видях, че търговците чупят яйцето. «Не правете това — викнах им, — ще дойде птицата рух, ще разбие нашия кораб и ще ни погуби!» Но те не ме послушаха. И когато това стана, слънцето изведнъж се скри и денят потъмня, и над нас се появи облак, който засенчи въздуха. И ние вдигнахме глави, за да видим какво се е изпречило между нас и слънцето — и видяхме, че крилата на рух са затулили от нас слънчевата светлина и въздухът е потъмнял. А когато долетя рух, той видя, че яйцето му е счупено, и

закреся срещу нас, и долетя другарката му, и двете птици се завъртяха над кораба и завикаха срещу нас с глас, по-силен от гръмотевица. И аз извиках на капитана и на матросите и им рекох: «Отвържете кораба и търсете спасение, докато не сме загинали!» И капитанът побърза, и когато търговците се качиха на кораба, отвърза го и ние тръгнахме покрай острова. И като видя, че ние сме отплавали по морето, рух се скри за някое време; и ние поехме по-нататък, и ускоряхме хода на кораба в желанието си да се спасим от птиците и да излезем от тяхната земя; но изведнъж птиците ни сподиреха и се приближиха до нас, и в лапите на всяка имаше по един голям камък от планината. И рух хвърли върху нас камъка, който държеше, но капитанът отмести кораба настрана и камъкът падна наблизко в морето. И корабът се заиздига и запуска (с такава сила падна камъкът в морето), и ние видяхме морското дъно от силата на удара му.

А после другарката на рух хвърли по нас камъка, който държеше (а той беше по-малък от първия), и камъкът падна върху кърмата на кораба и я разби, и кормилото се разхвърча на двацет парчета. И всичко, което имаше на кораба, потъна в морето, а аз потърсих спасение от обич към живота и великият аллах ми прати дъска от разбития кораб, и аз се вкопчих в нея и седнах, и се залових да гребя с крака, и вятърът, и вълните ми помагаша да се движа. А корабът потъна близо до един остров посред морето и съдбата ме изпрати на този остров; и аз се измъкнах на него с последен дъх на уста, почти мъртъв — такава силна умора усетих.

И лежах на морския бряг известно време, докато сърцето ми се успокои, и после тръгнах из острова и видях, че той прилича на райска градина: дърветата зеленееха в него, вадите се разливаха и птиците чуруликаха и прославяха оня, комуто принадлежат величието и вечността. И имаше на този остров много дървета и плодове, и разни цветя; и ядох от тези плодове, докато се наситих, и пих от тези вади, докато се напих, и тогава въздадох хвала на великия аллах.

И поседях така на острова, додето настъпи вечерта и дойде нощта, и тогава станах, почти убит от обхваналата ме умора и страх, и не чух на този остров гласове, и не видях никого. И лежах на острова до сутринта, а после се изправих на крака и взех да се разхождам между дърветата.

И видях един оросителен кладенец до ручей с течаща вода, а до него седеше красив старец; и беше този старец покрит с плащ от дървесни листа. И аз си рекох: «Може би този старец е от числото на потъналите, с които се разби корабът?» — и се приближих до стареца, и го поздравих; а той ми отговори на поздрава със знаци и нищо не рече. «Старче — попитах го аз, — защо седиш на това място?» И старецът поклати тъжно глава и ми направи знак с ръка, сякаш искаше да каже: «Вдигни ме на врата и ме пренеси на другата страна на кладенеца». И аз си рекох: «Ще направя услуга на този човек и ще го пренеса там, където иска; а може би ще получа за това награда». И се приближих до стареца, и го вдигнах на раменете си, и стигнах до това място, което ми беше посочил, а после му рекох: «Слез полека»; но той не слезе от раменете ми и обви шията ми с крака. Погледнах краката му и видях, че те са черни и корави като кожа на бивол.

И се изплаших, и исках да сваля стареца от раменете си, но той се беше вкопчил с крака в шията ми и взе да ме души така, че ми причерня пред очите, и аз изгубих съзнание и паднах на земята. И старецът повдигна крака, и почна да ме удря по гърба и по раменете, и аз усетих силна болка и се изправих на краката си, а старецът все седеше на раменете ми и аз се уморих от него.

И той ми направи знак с ръка: «Иди при дърветата с най-хубави плодове!» И ако аз не го слушах, той ми нанасяше с крака удари, по-силни от удари с бич, и през цялото време ми правеше знаци с ръка, като сочеше мястото, където искаше да отиде, а аз ходех с него. И ако се забавех, биеше ме и аз бях сякаш негов пленник.

И ние влязохме в горичката наскреде острова, и старецът не слизаше от раменете ми ни денем, ни нощем, а когато искаше да спи, обвиваше шията ми с крака и поспиваше малко, а после ставаше и ме биеше. И аз бързо ставах, и не можех да не му се покорявам, тъй като много изтърпях от него, и само себе си осъждах за онова, което бях претърпял.

И живях така, капнал от умора, и си думам: «Направих му добро, а то се обърна към мене в зло. Кълна се в аллах, цял живот вече няма да правя никому добро!» — И молах аллаха да ми прати смърт всеки час и всяка минута, така голяма беше умората ми. И прекарах така известно време; но ето че веднъж стигнах със стареца на едно място от острова и видях там много тикви, между които имаше и доста

изсъхнали. И взех една голяма суха тиква, отворих я отгоре и я почистих, а после отидох с нея до една лоза и я напълних с грозде и запуших отвора, и оставих тиквата на слънцето няколко дни, докато гроздето не се превърна в чисто вино. И почнах всеки ден да пия от него, за да си помогна с него против умората от този пакостен шейтан, и всеки път, когато се опивах от виното, ставах по-решителен. И старецът ме видя веднъж, когато пиех, и ми направи знак с ръка, като ме питаше: «Какво е това?» И аз му отговорих: «Това е прекрасно нещо, укрепва сърцето и развлича ума». И взех да тичам и да танцувам със стареца между дърветата, и ме обхвана веселост от опиянението, и почнах да пляскам ръце и да пея и да се веселя. И като ме видя в това състояние, старецът ми направи знак да му подам тиквата, за да пие и той от нея, и аз се уплаших от него, и му дадох тиквата, и той изпи всичко, което беше останало, и я хвърли на земята.

И го обхвана веселие, и почна той да се върти на раменете ми, а после се опи и всичките му крайници и стави отслабнаха, така че той почна да се клатушка на раменете ми. И когато разбрах, че се е опил, посегнах към краката му и ги откопчих от шията си, а после се наведох и седнах, и го тръшнах на земята. И не ми се вярваше, че съм се избавил от онова положение, в което се намирах.

И се уплаших, че старецът ще се свести от опиянението и ще почне да ме оскърбява, и взех един голям камък, който лежеше между дърветата, и като се приближих до стареца, го хряснах по главата, когато спеше, и той издъхна. А после аз тръгнах из острова и стигнах до онова място на брега на морето, където бях по-рано. И поживях на този остров някое време, като се хранех с плодовете му и утолявах жаждата си от ручеите, и дебнех да видя кораб, който би минал наблизо. И ето веднъж седях и мислех за онова, което беше се случило с мене, и си рекох: «Да видим ще ме запази ли аллах здрав и читав и ще се върна ли в родината, и ще се срещна ли с роднини и приятели». И изведнъж се показва кораб сред ревящото море, където се биеха вълните, и плаваше той, докато стигна до острова.

И слязоха пътници от кораба на острова, и аз се приближих към тях; и като ме видяха, те бързо-бързо дойдоха при мене и ме наобиколиха, и почнаха да ме разпитват какво е станало с мене и защо съм дошъл на този остров; и аз им разказах за моите теглила, и те се зачудиха много и рекоха: «Оня човек, който е седял на раменете ти, се

нарича шейх на морето и никой от онези, които са попадали под краката му, не се е спасил освен тебе. Слава на аллах за твоето спасение!»

И после ми донесоха ядене, и аз ядох, докато не се наситих, и ми дадоха дрехи, които облякох; а после ме взеха със себе си на кораба, и ние пътувахме дни и нощи. И съдбата ни запрати към един град с високи постройките, дето всички къщи гледаха към морето — а този град се наричаше град на маймуните и когато настанеше нощ, жителите на този град излизаха от портите, които водеха към морето, качваха се в лодки и на кораби и нощуваха в морето, защото се страхуваха маймуните да не се спуснат през нощта от планините при тях. И аз излязох да погледам този град, и корабът си отиде, отплава, а аз не знаех това; и почнах да се разкайвам, че съм излязъл, и си спомних за другарите си и за всичко онова, което беше се случило с мене заради маймуните първия и втория път.

И седях печален, и плачех; и се приближи до мене човек от жителите на тази страна и ми рече: «Господине, ти като че си чужд в тези земи?» — «Да — отговорих му, — аз съм чужденец и сиромас. Бях на кораба, който беше спрял на този бряг, и слязох от него, за да погледам града, а когато се върнах, не видях кораба.» — «Стани — рече човекът, — ела с мене и се качи в лодката. Ако останеш в града през нощта, маймуните ще те погубят.» — «Слушам» — рекох и тозчас станах и се качих в лодката с хора, и те се отдалечиха на една миля от сушата. И така прекараха нощта, и аз заедно с тях, а когато настъпи утрото, върнахме се с лодката в града и излязохме, и всеки от нас тръгна по своята работа — такъв беше неизменният обичай. При всеки, който останеше през нощта в града, дохождаха маймуните и го погубваха, а през деня маймуните си отиваха от града. Те се хранеха с плодове в градините и спяха по планините до вечерта, а после се връщаха в града и този град се намиреше в най-далечните страни на чернокожите.

Ето едно от най-удивителните неща, което се случи с мене в този град. Един човек, от онези, с които бях прекарал нощта в лодката, ми рече: «Господине, ти си чужд в тези земи, знаеш ли занаят, с който би могъл да поминуваш?» — «Не, кълна се в аллах, брате, аз нямам занаят и не знам да правя нищо — отговорих. — Аз съм само търговец, притежател на пари и богатства, и имах царствен кораб, натоварен с

много пари и стоки, и той се разби в морето, и потъна всичко, което имаше там, и аз се спасих от удавяне само по волята на аллах. Аллах ми прати една дъска, на която се качих, и благодарение на нея се спасих от удавяне.» И този човек стана и ми донесе един чувал и рече: «Вземи този чувал и го напълни с камъчета и излез с тълпата градски жители, а аз ще те запозная с тях и ще им възложат да се грижат за тебе. Прави това, което правят те, и може би ще спечелиш нещо, което ще ти помогне да заминеш и да се върнеш в родината си».

И после този човек ме взе и ме изведе от града, и аз набрах малки камъчета и напълних с тях чувала; и изведнъж виждам: тълпа хора излиза от града. И този човек ме запозна с тях и ме повери на тях, и рече: «Той е чужденец, вземете го със себе си и го научете да събира; може би той ще припечели нещо, за да се изхранва, а за вас това ще бъде награда»; и те рекоха: «Слушаме и сме съгласни!» — и ме приветствуваха, и ме взеха със себе си, и всеки имаше от тях чувал като моя, пълен с камъчета. И ние вървахме, докато не стигнахме една широка долина, където имаше много високи дървета, на които никой не можеше да се качи, и в тази долина имаше много маймуни, и като ни видяха, те побягнаха и се покатериха по дърветата. И хората почнаха да хвърлят по маймуните камъните, които имаха в чувалите си, а маймуните късаха от дърветата плодове и замерваха с тях хората.

И аз погледнах плодовете, които хвърляха маймуните, и изведнъж виждам — индийски орехи. И като видях какво правят тези хора, избрах едно голямо дърво, на което имаше много маймуни, и се приближих до него, и почнах да хвърлям камъни по тях, а маймуните почнаха да късат орехи и да хвърлят от тях по мене, и аз ги събирах, както правеха другите хора; и преди още да извадя всички камъни от моя чувал, аз бях вече набрал много орехи. А като свършиха работата си, хората събраха всичко, което имаха, и всеки от тях понесе, колкото можа, а после се върнахме в града и аз отидох при оня човек, моя приятел, който ме беше запознал с хората, и му дадох всичко, което бях събрал, и му поблагодарих за неговата доброта. «Вземи това — рече ми той — и го продай, и се ползвай от парите». И ми даде ключ от едно помещение в къщата си, и рече: «Сложи на това място онези орехи, които са ти останали, и излизай всеки ден с хората, както излезе днес, и от орехите, които ще донасяш, отбирай лошите и ги продавай, а останалите пази на това място: може би ти ще набереш толкова, че ще

можеш да заминеш». — «Да те възнагради великият аллах!» — рекох му аз.

И почнах да правя така, както ми беше казал, и всеки ден пълнех чувала с камъни, и излизах с хората, и правех това, което правеха те, и хората почнаха да се грижат за мене, и ми посочваха дърветата, на които имаше най-много плодове.

И прекарах така известно време, и натрупах много хубави индийски орехи, и продадох голямо количество от тях и спечелих много пари, и почнах да купувам всичко, което виждах и което ми харесваше; и времето ми беше безоблачно, и навсякъде в града имах сполука, и продължавах да живея така.

И веднъж стоях на брега на морето, и към града се приближи кораб, и спря до брега, и на кораба имаше търговци със стоки, и те почнаха да продават и купуват индийски орехи и друго, и аз отидох при моя приятел и го осведомих за пристигането на кораба, и му рекох, че искам да замина в родината си. «Ти самият ще си решиш» — рече той. И аз се сбогувах с него, и му благодарих за неговата доброта към мене, а после отидох при кораба и като се срещнах с капитана, наех от него кораба, сложих в него всички мои орехи и други неща и корабът отплава, и ние пътувахме от остров към остров и от море до море, и на всеки остров, дето спирахме, аз продавах орехи и ги разменях, и аллах ми даде в замяна на това повече от онова, което бях изгубил.

И ние минахме край един остров, дето имаше канела и пипер, и хората ни разправяха, че са виждали на всеки кичур пипер един голям лист, който му пазел сянка и го защищавал от дъжда, а когато дъждът преставал, отвивал кичура и увисвал отстрани. И аз взех със себе си от този остров много пипер и канела срещу индийските орехи. И ние минавахме покрай острова ал-Асират (а на този остров расте камарско алое), а след него покрай друг остров, по който трябваше да вървим пет дни (и там расте китайско алое, което е по-добро от камарското).

Жителите на този остров по начина на живота си и по вярата си стоят по-долу от жителите на острова с камарското алое: те обичат да развратничат и пият вино и не знаят що е азан и молитва.

А после наближихме местата, дето ловят бисери, и аз дадох на водолазите няколко индийски ореха и им рекох: «Гмурнете се за мой късмет!» И те се гмурнаха в залива, и извадиха много големи и скъпи

бисери, и ми рекоха: «Господарю наш, кълнем се в аллах, имаш голям късмет.»

И аз взех всичко, което те извадиха, на кораба, и ние отплавахме, и плавахме дотогава, докато не стигнахме Басра. И излязох в града, и останах там някое време, а после заминах оттам за град Багдад и се прибрах в своя квартал, и влязох в къщата си, и приветствувах роднините и приятелите си, и те ми честитиха спасението ми. И сложих в складовете всички стоки и неща, които бях занесъл, и обличах сираци и вдовици, и раздавах милостиня. И аллах ми даде четири пъти повече, отколкото бях изгубил. И забравих за всичко, случило се с мене, и изтърпяната умора заради голямата печалба, и се върнах към онова, което бях правил по-рано, като дружих и общувах с хората. Ето най-удивителното, което се случи с мене през време на петото пътешествие. А сега вечеряйте“.

Когато завършил вечерята, Синдбад-мореплавателят заповядал да дадат на Синдбад-хамалина сто мискалa злато и Синдбад-хамалинът ги взел и си отишъл, като се чудел на тези работи. И прекарал нощта у дома си, а когато настъпило утрото, станал и извършил утринната молитва, и тръгнал, и дошъл в къщата на Синдбад-мореплавателя. Когато влязъл при него, пожелал му добро утро и Синдбад-мореплавателят го поканил да седне, и те през цялото време разговаряли, докато не дошли останалите му приятели. И поприказвали, и сложили трапезата, и взели да ядат, да пият и да се веселят и Синдбад-мореплавателят почнал да разказва за шестото пътешествие.

РАЗКАЗ ЗА ШЕСТОТО ПЪТЕШЕСТВИЕ

„Знайте, братя, любими и приятели, че когато се върнах от петото пътешествие, забравих всичко, което бях изпитал, като се радвах и се наслаждавах, и живеех в голямо щастие и радост.

И ето един ден седях много доволен, радостен и весел и изведнъж покрай мене мина тълпа търговци, по които личаха следи от пътешествие. И аз си спомних тогава деня на връщането ми и моята радост от срещата ми с роднините и от стъпването ми на родна земя, и поиска душата ми да попътешествува и да потъргува.

И купих си прекрасни и разкошни стоки, пригодни за морето, и като натоварих денковете си, заминах от Багдад за град Басра. И видях голям кораб, на който имаше търговци и велможи с прекрасни стоки, и сложих денковете си заедно с техните в този кораб, и ние благополучно заминахме от град Басра. И пътешествувахме от място до място и от град на град и продавахме и купувахме, и разглеждахме чуждите страни, и щастието ни благоприятствуваше.

И ето, когато пътувахме, изведнъж капитанът на кораба почна да се вайка и да вика и свали от главата си чалмата, и почна да се удря по лицето и да си скубе брадата, и падна в трюма на кораба от силна скръб и огорчение. И около него се събраха всички търговци и пътници и го питаха: «Какво има, капитане?» — и той им отговори: «Знайте, хора, че нашият кораб е сбъркал пътя и ние сме излезли от морето, в което бяхме, и сме влезли в море, където не знаем пътищата, и ако аллах не ни прати нещо, което да ни освободи от това море, ние всички ще изгинем».

После капитанът се изправи на крака и се качи на мачтата, и искаше да спусне платната, и вятърът се засили и обърна кораба с кърмата напред, и кормилото се счупи близо до една висока планина. И слезе капитанът от мачтата, и извика: «Кълна се в аллаха, ние попаднахме в голяма беда и за нас няма вече спасение!»

И всички пътници взеха да се окайват и да се прощават един с друг, тъй като животът им беше свършил и надеждите им бяха изчезнали. И корабът свърна към тази планина и се разби в нея, и

дъските му се пръснаха, и всичко, което беше на кораба, потъна, а търговците паднаха в морето и някои от тях се издавиха, а други се хванаха за планината и излязоха на нея. И аз бях между онези, които излязоха на планината, и видях, че тя се намира на голям остров, близо до който има много разбити кораби, и на острова по морския бряг се търкаляха разни богатства от разбитите кораби, и имаше там изхвърлени от морето на брега на острова много неща и имуществва, които и имаха ума и разсъдъка на човека.

И излязох аз на този остров, и тръгнах по него, и видях на средата му ручей със сладка вода, която изтичаше от близкия склон на планината и изчезваше на другия ѝ край; и всички пътници излязоха на тази планина и този остров, и се пръснаха по него, и изгубиха разума си, обсебени от нещата, които бяха видели на морския бряг. И аз видях по средата на този ручей множество разни скъпоценни камъни, метали, яхонти и големи царствени бисери, и те лежаха като камъчета в коритото на ручея, който течеше посред горичката, и цялото дъно на ручея блестеше от метали и други скъпоценности. И видяхме ние на този остров много китайско и камарско алое, и имаше на острова пълноводен извор от особен вид амбра, която от силния слънчев пек течеше като восък по бреговете на ручея и се разливаше по брега на морето.

И излизаха от морето зверове, и я поглъщаха, и се гмурваха с нея в морето; и амбратата се стопляше в корема им, а после те я изхвърляха от устата си в морето, и амбратата застиваше на повърхността на водата, и нейният цвят и вид се променяше.

И вълните я изхвърляха на морския бряг, и пътешествениците и търговците, които знаеха какво е амбра, я събираха и продаваха. Що се отнася до чистата непогълната амбра, тя течеше по бреговете на този ручей и застиваше на дъното му, а когато изгрееше слънце, почваше да тече и оставяше след себе си из цялата долина мирис като от мускус. А когато слънцето залязваше, амбратата застиваше на онова място, в което се намира суровата амбра, никой не може да се приближи и да проникне, тъй като планините обкръжават този остров, а никой не е в състояние да се изкачи на тях. Ние насъбрахме на брега на острова малко храна и почнахме да я пестим и да ядем всеки ден веднъж или два пъти от страх, че храната ни ще се свърши и ние ще измрем от глад и страх. А онези от нас, които умираха, ние умивахме и завивахме в

дрехите или тъканите, които морето беше изхвърлило на брега на острова, и от нас умряха много хора, и останаха живи само шепа хора. И най-сетне аз се оказах сам на този остров, и остана с мене малко храна; и почнах да се оплаквам и извиках: «Да бях умрял преди моите другари и те да ме умиеха и погребяха!» И прекарах така още малко време, а после станах и си изкопах дълбока яма на брега на острова, и си помислих: «Когато отслабна и усетя, че е дошла смъртта, ще легна в този гроб и ще умра в него, и вятърът ще навее пясък върху мене и ще ме закрие, и така аз ще бъда погребан в гроба». И взех да се осъждам, задето съм излязъл от родината си и съм тръгнал по чужди страни след всичко, което пренесох първия, втория, третия, четвъртия и петия път, и нямаше пътешествие, в което да не бях изпитал по-тягостни ужаси от предишните. И не вярвах, че ще се спася, и се каех, задето съм пътешествувал по морето, и отново правех това; а не се нуждаех от пари и от онова, което имах, не можех да похарча дори половината през остатъка от живота си.

И помислих, и рекох: «Кълна се в аллах, тази река трябва да има начало и край и на нея непременно трябва да има място, през което може да се излезе в населена страна. Ще взема правилно решение, ако си направя малка лодка в такъв размер, че да мога да седна в нея и я пусна по реката, и ако намеря освобождение, това ще бъде по волята на великия аллах, а ако не намеря, по-добре да умра в тази река, отколкото тук».

После станах и тръгнах да събирам по острова греди и клони от китайско и камарско алое, и ги връзвах на морския бряг с въжета от разбитите кораби. И донесох еднакви дъски от корабите, и ги сложих върху тези греди, и си направих лодка, широка колкото реката или помалка от нейната ширина, и здраво ги завързах.

И взех със себе си благородни метали, скъпоценни камъни, богатства, големи бисери и по нещо от всичко друго, което имаше на острова, а също тъй сурова амбра и сложих всичко това в лодката заедно с всичко, което бях събрал, и с останалата ми храна, а после пуснах тази лодка в реката и сложих от двете ѝ страни две тояги вместо весла. И тръгнах с тази лодка по реката, без да се спирам, към онова място под планината, в което се вливаше реката. И вкарах лодката в този проход, и се оказах под планината в дълбок мрак, и лодката ме отнасяше по течението в теснината под планината, където

страните на лодката почнаха да се търкат о бреговете на реката, и аз се блъсках с глава в сводовете на клисурите, и не можех да се върна назад. И почнах да се коря за онова, което съм направил със себе си, и помислих: «Ако това място стане твърде тясно за лодката, тя едва ли ще излезе от него, а не може да се върнем назад и аз бездруго ще загина тук».

И легнах в лодката с лице надолу — така ми беше тясно в реката, — и продължавах да се движа, като не отличавах нощта от деня поради мрака, който ме заобикаляше под планината. И продължавах да пътувам по тази река, която ту се разширяваше, ту се стесняваше, и тъмнината силно ме измори, и ме обори дрямка от силно огорчение. И аз заспах в лодката, и продължаваше тя да ме вози, докато спях; а после се събудих и изведнъж видях около себе си светлина. И тогава отворих очи и видях просторна местност, и моята лодка беше привързана към брега на острова, и наоколо ми стоеха тълпа индийци и абисинци. И щом видяха, че станах, те се приближиха и запrikaзваха с мене на своя език, но аз не разбирах какво говорят и мислех, че това е сън — така големи бяха моята мъка и моето огорчение. И когато те заговориха с мене, аз не разбрах тяхната реч и не им отговорих нищо; тогава към мене приближи един човек и ми рече на арабски език: «Мир на тебе, брате наш! Кой си ти, откъде си дошъл и по каква причина си пристигнал на това място? Къде си влязъл в тези води и каква страна има зад тази планина? Ние знаем, че никой не може да дойде оттам при нас». «А кои сте вие и каква е тази земя?» — попитах аз. И човекът ми каза: «Брате мой, ние сме собственици на посеви и горички и дойдохме да поливаме нашите гори и посеви, и видяхме, че спиш в лодката, и я уловихме, и я завързахме, като очаквахме да се събудиш спокойно. Разкажи ни по коя причина си дошъл на това място». «Заклинам те в аллах, господине — рекох му, — донеси ми нещо за ядене, аз съм гладен, а после ме питай за каквото искаш.» И той бързо ми донесе храна, и аз ядох, докато се наситих, и си починах, и страхът ми се успокои, и смелостта ми се върна. И рекох: «Слава на аллах!» — и се зарадвах, че съм излязъл от реката и съм стигнал до тези хора, и им разказах за всичко, което беше се случило с мене, и за изпитаното в тази тясна река, а после тези хора запrikaзваха помежду си и рекоха: «Ще го вземем без друго със себе си и ще го покажем на нашия цар — нека той му разкаже за всичко, случило се с него».

И те ме взеха със себе си, и поведоха заедно с мене лодката ми с всички пари, богатства, скъпоценни камъни, благородни метали и накити, които имаше в нея, и ме заведоха при своя цар. И царят ме поздрави, и рече: «Добре дошъл!» — и ме попита за положението ми, и аз му разказах за всички работи, които бяха станали с мен, от край до край, и царят се зачуди много на този разказ, и ми честити спасението. И после аз излязох, и донесох от лодката много метали, скъпоценни камъни, алое и сурова амбра, и подарих това на царя, и той прие от мене този подарък, и ми оказа голямо уважение. Той ме настани у себе си, и аз завързах приятелство с най-добрите хора, и те ме издигнаха, и аз не напусках царския дворец. И хората, които пристигаха на този остров, ме питаха за моята родина и аз им разказвах за нея, и също ги питах за техните страни, и те ми разказваха. И веднъж царят ме попита за положението на родината ми и за управлението на халифа, и аз му разказах за неговата справедливост и закони, и царят се зачуди на делата му, и рече: «Кълна се в аллах, деянията на халифа са разумни и поведението му е угодно на аллах! Ти ме накара да го обикна и аз искам да приготвя за него подарък и да го пратя с тебе». — «Слушам, господарю наш! Аз ще му занеса подаръка и ще му разкажа, че ти искрено го обичаш» — отговорих аз.

И ето веднъж седях в царския дворец, и чух, че някои хора от града приготвяват кораб и се канят да отпътуват с него в град Басра. «Това пътуване с тези хора е добре дошло за мене!» — рекох си аз и бързо, още същия час, целунах ръка на царя и му обадох за желанието си да замина с тези хора на кораба, който те бяха приготвили, тъй като бях затъгувал по близките и роднините си.

«Ти сам ще решиш — рече царят. — Ако искаш да останеш при нас, остани; твоето стоене у нас ни доставя радост.» — «Кълна се в аллах, господарю отговорих, — ти ме обсипа с твоите милости и благодеяния, но мене ми домъчня за близките, родината и семейството.» И като чу думите ми, царят повика търговците, които бяха приготвили кораб, и им поръча да се грижат за мене. Той ми даде много подаръци и плати вместо мене за кораба, и прати с мене голям подарък за халиф Харун ар-Рашид в град Багдад; и после аз се сбoguвах с царя и с всичките ми приятели, и седнах на кораба с търговците, и ние потеглихме.

И вятърът през време на пътуването беше добър, и ние пътувахме от море в море и от остров към остров, докато не стигнахме благополучно в град Басра. И аз слязох от кораба, и останах в Басра няколко дни и нощи, докато се приготвих, а после натоварих денковете си и заминах за град Багдад, средище на света.

И влязох при халиф Харун ар-Рашид, и му поднесох този подарък, и му разказах за всичко, случило се с мене, а после сложих всичките си богатства и неща в складовете и отидох в своя квартал; и дойдоха при мене роднините и приятелите ми, и аз раздадох на всички роднини подаръци, и почнах да давам милостиня. А след известно време халифът прати да ме повикат и взе да ме разпитва каква е причината на този подарък и откъде е той. И аз му рекох: «О, повелителю на правоверните, кълна се в аллах, не знам нито името на онзи град, отдето е този подарък, нито пътя за него, но когато потъна корабът, на който бях, аз излязох на острова и си направих лодка, и се спуснах с нея по реката, която течеше през средата на острова». И разказах на халифа за случилото се с мене през време на това пътешествие; и халифът се учуди много, и заповяда на летописците да запишат моя разказ и да го сложат в хазната, за да извлече от него поука всеки, който го види.

А после той ми оказа голямо уважение и аз живях, като се веселях и развличах, и ето какво се случи с мене през време на шестото ми пътешествие, братя. Ако рече великият аллах, утре ще ви разкажа за седмото си пътешествие; то е още по-странно и чудно от всички предшествуващи“. И после Синдбад казал да сложат трапезата, и всички вечеряли, и той заповядал да дадат на Синдбад-хамалина сто мискал злато; и Синдбад-хамалинът ги взел, и си тръгнал, и всички гости също си отишли, като се чудили много. А Синдбад-хамалинът прекарал нощта в жилището си и после извършил утринната молитва, и отишъл в къщата на Синдбад-мореплавателя, и дошли останалите гости; а когато всички се събрали, Синдбад-мореплавателят започвал да разказва за седмото пътешествие.

РАЗКАЗ ЗА СЕДМОТО ПЪТЕШЕСТВИЕ

„Знайте, хора, че когато се върнах след шестото пътешествие, аз почнах да живея отново така, както живях преди това, като се веселях и се наслаждавах, и така прекарах някое време.

И поиска моята душа да погледа чужди страни, и да попътува по морето, и да завърже дружба с търговци, и да послуша разкази; и се реших аз, и вързах денкове от разкошни стоки, и ги откарах от град Багдад в град Басра. И видях кораб, готов да отпътува, на който имаше тълпа богати търговци, и се качих на кораба, и се сприятелих с тях, и ние заминахме здрави и читави. И вятърът беше за нас добър, докато не пристигнахме в град, напечен град Китай, и изпитахме там голяма радост и веселие, и разговаряхме един с друг за пътуването и търговията.

И изведнъж духна откъм носа на кораба стремителен вятър, и заваля дъжд, така че ние покрихме денковете с кече и платно, защото се страхувахме, че стоките ще се похабят от дъжда, и се замолихме на великия аллах да пръсне постигналата ни беда. И капитанът на кораба стана, и като си стегна пояса, подбра пешовете на дрехата си и се качи на мачтата, и погледна наляво и надясно, а после търговците на кораба, и взе да се удря по лицето, и си изскуба брадата. «Какво има, капитане?» — попитахме го ние; и той отговори: «Молете великия аллах да ни спаси от онова, което ни е постигнало! Простете се един друг и знайте, че вятърът ни надмогна и ни захвърли в последното море на света.»

И после капитанът слезе от мачтата и като отвори своя сандък, извади оттам една торба и я развърза, и изсипа оттам прах, подобен на пепел, и намокри праха с вода и като почака малко, помириса го, а после извади от сандъка малка книжка и чете в нея, и ни рече: «Знайте, пътници, че в тази книга има чудни неща, които показват, че всеки достигнал тази земя, ще загине. Тази земя се нарича Климат на царете и в нея се намира гробът на нашия господар Сулейман, син на Дауд (мир и на двамата!). И там се въдят змии с огромно тяло, ужасни на

вид, и щом някой кораб достигне тази земя, излиза от морето риба и го поглъща с всичко, което има на него».

Чули от капитана тези думи, ние се зачудихме много на разказа му; и преди да свърши още капитанът думите си, корабът почна да се издига върху водата и да се спуща, и ние чухме страшен вик, приличащ на боботеща гръмотевица. И се изплашихме, и се убедихме, че ей сега ще загинем. И изведнъж се приближи до кораба риба, подобна на висока планина, и ние се уплашихме от нея, и почнахме да се окайваме, и се приготвихме да мрем, и гледахме рибата, като се чудехме на ужасяващия ѝ вид. И изведнъж се приближи към нас още една риба, а ние не бяхме видели по-огромна риба от нея и взехме да се прощаваме помежду си, плачейки за себе си.

И изведнъж се приближи трета риба, още по-голяма от първите две, и тогава престанахме да разбираме, и умът ни беше зашеметен от силен страх. И тези три риби взеха да се въртят около кораба, и третата риба зина уста, за да глътне кораба с всичко, което имаше на него, но изведнъж духна голям вятър и вдигна кораба, и го запрати върху една голяма планина, и корабът се разби, и всичките му дъски се разхвърчаха, и всички денове и търговци, и пътници потънаха в морето. И аз свалих всичките си дрехи, така че на мене остана само една риза, и поплувах малко, и настигнах една дъска от разбития кораб и се вкопчих за нея, а после се покачих на тая дъска и седнах на нея, и вълните и ветровете си играеха с мен на повърхността на водата, ту ме издигаха, ту ме сваляха, а аз се държех здраво за дъската и изпитвах силна мъка, уплаха, глад и жажда.

И взех да се осъждам за онова, което направих, и си казвах: «О, Синдбаде, о, мореплавателю, ти още не си се разкаял и всеки път изпитваш бедствия и умора, но не се отказваш от пътуването по море, а ако се откажеш, твоят отказ е лъжлив. Затуй търпи онова, което изпитваш, ти си заслужил всичко, което ти се случва. Всички твои теглила произтичат от твоята алчност — нали имаш достатъчно много пари».

И аз се върнах към разума и си рекох: «В това пътешествие аз се кая пред великия аллах искрено и няма да пътешествувам, и през целия си живот няма да споменавам дума за пътешествие».

И аз не преставах да моля аллах и да плача, като си спомнях в какво спокойствие и радост живеях. И прекарах така първия ден, и

втория, и най-сетне излязох на един голям остров, дето имаше много дървета и вади, и почнах да ям плодове от тези дървета и да пия вода от вадите, докато се съживих.

И после тръгнах из острова, и видях на противоположния му край голям поток със сладка вода, но течението на този поток беше силно. И си спомних за лодката, с която бях пътувал по-рано, и си рекох: «Без друго ще си направя такава лодка, може да се спася пак. Ако се спася, желаното е достигнато и аз се разкайвам пред великия аллах, и няма да пътешествувам, а ако загина — сърцето ми ще си отдъхне от умора и труд». И после станах, и взех да събирам клони от дърветата — скъпо сандалово дърво, подобно на което не може да се намери (а аз не знаех, че е такава); и като набрах такива клони, намерих клончета и трева и като ги усуках във вид на въже, вързах с тях лодката си и си рекох: «Ако се спася, ще го дължа на аллах!»

И се качих в лодката, и тръгнах с нея по потока, и стигнах до другия край на острова, а после се отдалечих от него и като напуснах острова, плавах един и друг, и трети ден. И все лежах, и нищо не ядях през това време, а когато ми се припиеше, пиех от потока. И лодката доплава с мене до една висока планина, под която се вливаше реката; и там видях това, уплаших се, че ще се случи същото, което се случи миналия път в предишната река, и исках да спра лодката и да изляза от нея на планината, но водата надделя и повлече лодката, и лодката се понесе под планината, и като видях това, убедих се, че ще загина. А лодката измина малко разстояние и излезе на просторно място; и изведнъж виждам: пред мене голяма река и водата бучи с шум, подобен на гръм, и лети като вятър. И се хванах с ръце за лодката от страх, че ще изскоча от нея, и вълните играеха с мене, като ме подхвърляха насам-натам посред реката: и лодката се спущаше с течението на водата по реката, и аз не можех да я задържа, и не бях в състояние да я насочвам към сушата. И най-сетне лодката се спря с мене до един голям град с прекрасни постройките, в който имаше много народ. И когато хората видяха, че се спущам с лодката по течението сред реката, те хвърлиха мрежа и въжета в лодката и изтеглиха лодката на суша, и аз паднах сред тях като мъртъв от силен глад, безсъние и страх.

И от събраните насреща ми излезе човек, стар на години, велик шейх, и ми рече: «Добре дошъл!» — и метна върху мене прекрасни

дрехи, с които аз закрих срамотата си; а после той ме взе и тръгна с мене, и ме отведе на баня; донесе ми съживителен напиток и прекрасни благовония. А когато излязохме от банята, отведе ме в къщи и обитателите на къщата му ме зарадваха, и той ме тури да седна на почетно място, и ми приготви разкошни ястия, и аз ядох, докато се наситих, и прославях великия аллах за спасението си.

А след това слугите ми донесоха гореща вода и аз си измих ръцете, и робините донесоха копчинени кърпи, и аз си обърсах ръцете, и си изтрих устата; и после шейхът тозчас стана, и ми отреди отделно, уединено помещение в къщата си, и заповяда на слугите и слугините да ми прислужват и да изпълняват всичките ми желания, и слугите почнаха да се грижат за мене.

И живях така у този човек три дни, и ядох хубаво, и хубаво пих, и вдъхвах прекрасни ухания, и душата ми се върна, и страхът ми утихна, и сърцето ми се успокои. А когато настъпи четвъртият ден, шейхът дойде при мене и ми рече: «Ти ни възвесели, чедо мое! Слава на аллах за спасението ти! Искаш ли да дойдеш с мене на брега на реката и да слезеш на пазара? Ти ще продадеш стоката си и ще получиш пари, и може би ще купиш с тях нещо, с което ще почнеш да търгуваш».

И аз помълчах малко, и си помислих: «А откъде стока у мене и защо говори той така!» А шейхът продължи: «Не скърби и не се замисляй чедо! Да идем на пазара; и ако видим, че някой дава за стоката ти цена, на която си съгласен, аз ще взема парите за тебе, а ако стоките не донесат нищо, което да се задоволява, аз ще ги сложа в складовете си и ще ги държа там, докато настъпят дните за покупка и продажба». И аз помислих и рекох на разума си: «Послушай го, за да видим за каква стока говори той»; и после рекох: «Слушам и съм съгласен. Онова, което ти правиш, е благословено и не може човек да ти възрази в нищо».

И после тръгнах с него на пазара, и видях, че той е разглобил лодката, с която бях дошъл (а лодката беше от сандалово дърво), и видях посредника, който се стараеше да продаде дървото.

И дойдоха търговци, и взеха да наддават за лодката, докато цената ѝ не достигна хиляда динара, а после търговците престанаха да наддават и шейхът се обърна към мене, и рече: «Слушай, чедо мое, такава е цената на твоята стока в такива дни като този. Ще я продадеш

ли на тази цена, или ще чакаш и ще я сложа аз в складовете си, докато дойде време да се увеличи цената й?» — «Ти знаеш по-добре от мене, прави каквото искаш» — отговорих аз; и старецът рече: «Ще ми продадеш ли ти, чедо, това дърво, ако прибавя сто динара злато към онова, което дадох за него търговците?» — «Да — отговорих, — ще ти продам тази стока.» И тогава старецът заповяда на слугите си да занесат дървото в неговите складове, и аз се върнах с него в къщата му. И ние седнахме, и старецът ми брои всички пари за дървото, и заповяда да донесат кесии, и сложи в тях парите, и ги заключи с железен катинар, ключа от който ми даде.

А след няколко дни и нощи старецът ми рече: «Чедо мое, ще ти предложи нещо и искам ти да ме послушаш». — «А какво е то?» — попитах го аз. И шейхът отговори: «Знай, че аз съм стар и нямам дете от мъжки пол, но имам млада дъщеря, собственичка на големи пари и красота, и искам да я омъжа за тебе, за да останеш с нея в нашата страна; а по-късно ще ти дам във владение всичко, което имам, и всичко, което владеят ръцете ми. Нали съм стар, ти ще заемеш моето място». И аз премълчах и не казах нищо, а старецът рече: «Послушай ме, чедо мое, с онова, което ти говоря, аз ти желая доброто. Ако ти ме послушаш, ще те ожения за дъщеря си и ти ще ми станеш наместо син, и всичко, което е в ръцете ми и ми принадлежи, ще бъде твое, а ако искаш да търгуваш и да заминеш в родината си, никой няма да ти попречи, ти имаш парите си на ръка. Прави така, както поискаш и избереш». — «Кълна се в аллах, чичо мой шейх, ти ми стана наместо баща и аз изпитах много ужаси, и не ми остана ни мнение, ни знание! — отговорих аз. — Ти ще кажеш какво да направя.» И тогава шейхът заповяда на слугите си да доведат съдия и свидетели, и те ги доведоха, и той ме ожени за дъщеря си, и вдигна за нас великолепен пир и голямо тържество. И ме въведе при дъщеря си, и аз видях, че тя е безкрайно красива, и има строен стан и множество накити, дрехи, скъпи метали, огърлици и скъпоценни камъни, които струват хиляди-хиляди жълтици. И когато влязох при тази девойка, тя ми хареса и възникна между нас любов, и преживях известно време в голяма радост и веселие.

И бащата на девойката се представи пред лицето на великия аллах, и ние го облякохме и погребяхме, и аз сложих ръка на всичко, което той имаше, и всичките му слуги станаха мои слуги. И

търговците ме назначиха на неговото място, а той беше техен старейшина и ни един от тях не добиваше нищо без знанието и разрешението му, тъй като той беше техен шейх — и аз заех мястото му. И когато почнах да общувам с жителите на този град, видях, че видът им се мени всеки месец и на раменете им се появяват криле, с които те отлитат към небесните облаци, и остават да живеят в този град само децата и жените; и си рекох: «Когато дойде началото на месеца, ще помоля някого от тях и може би те ще ме отнесат там, където сами отиват».

И когато дойде началото на месеца цветът на жителите на този град се промени и видът им стана друг, и отидох аз при един от тях и рекох: «Заклинам те в аллах, отнеси ме със себе си и аз ще погледам и ще се върна заедно с вас». — «Това е невъзможно» — отговори той. Но аз не преставах да го придумвам, докато той не ми направи тази милост, и аз се срещнах с този човек, и се залових за него, и той полетя с мене във въздуха, а аз не бях обадил за това на никого от домашните или приятелите си.

И този човек летя с мене, а аз седях на раменете му, докато гой не се издигна с мене високо във въздуха, и аз чух славословие на ангелите в купола на небосвода, и се зачудих на това, и извиках: «Хвала на аллах, да бъде славата му!»

И преди още да завърша славословието си, от небето падна огън и едва не изгори тези хора. И всички те се спуснаха и ме хвърлиха на една висока планина, разгневени силно срещу мене, и отлетяха, и ме оставиха, и аз останах сам на тази планина, и почнах да се осъждам за онова, което направих, и извиках: «Всеки път, щом се освободя от беда, попадам в още по-жестока».

И останах на тази планина, не знаейки накъде да се запътя и изведнъж покрай мене минаха двама младежи, подобни на луни, и в ръката си всеки държеше златна патерица, с която се подпираше. И се приближих аз до тях, и ги поздравих, и те ми отговориха на поздрава, и тогава им рекох: «Заклинам се в аллах, кои сте и каква е вашата работа?» И те ми отговориха: «Ние сме роби на великия аллах» — и ми дадоха патерица от чисто злато, и си отидоха. И аз останах на върха на планината, като се подпирах с патерицата и мислех за тези младежи.

И изведнъж изпод планината изпълзя змия, която държеше в устата си човек, погълнат до пъпа, и той викаше: «Който ме освободи,

него аллах ще освободи от всяка беда!»

И се приближих аз до тази змия, и я ударих със златната патерица по главата, и тя изхвърли от устата си този човек.

И човекът се приближи до мене, и рече: «Щом твоите ръце ме спасиха от тази змия, аз няма да се разделя вече с тебе и ти ще ми бъдеш другар на тази планина». — «Добре дошъл!» — отговорих му аз; и ние тръгнахме по планината.

И изведнъж се приближиха до нас някакви хора, и аз ги погледнах, и видях оня човек, който беше ме отнесъл на раменете си и летеше с мене.

И се приближих до него, и почнах да се оправдавам пред него и да го предумвам, и рекох: «Приятелю мой, не постъпват така приятелите с приятелите си!» — и този човек ми отговори: «Ти ни погуби, като прославяше аллах на гърба ми!» — «Не ми се сърди — рекох, — не знаех това, но сега никога няма да говоря.»

И този човек се съгласи да ме вземе със себе си, и ми постави условие, че няма да споменавам аллах и няма да го прославям, когато съм на гърба му. И той ме понесе, и полетя с мене както първия път, и ме отведе в жилището ми; и жена ми излезе насреща ми, и ме поздрави със спасението ми, и рече: «Пази се занапред да излизаш с тези хора и не води с тях дружба: те са братя на шейтаните и не знаят как да споменават великия аллах». «А защо живееше с тях баща ти?» — попитах аз; и тя ми рече: «Баща ми не принадлежеше към тях и не постъпваше така, както те; а според мене, щом баща ми е умрял, продай всичко, което имаме, и вземи за получените пари стоки, и замини за родината си при своите роднини, и аз ще дойда с тебе; не е нужно да седя в този град след смъртта на майка ми и баща ми».

И взех аз да продавам нещата на този шейх едно след друго, като чаках някой да заmine от този град, за да тръгна с него; и неколцина в града искаха да заминат, но не намираха кораб.

И те купиха греди, и си направиха голям кораб, и аз го наех заедно с тях, и им заплатих своя дял напълно, а после сложих на кораба жена ми и всичко, кое го имахме, и ние оставихме нашите владения и чифлици, и заминахме.

И пътувахме по море, от остров към остров, като преминавахме от море в море, и вятърът беше добър през цялото време на пътуването, докато благополучно пристигнахме в град Басра. Но аз не

останах там, а наех друг кораб и прехвърлих на него всичко, което носех със себе си, и заминах за град Багдад, и се прибрах в своя квартал, и влязох в къщата си, и срещнах роднините и приятелите си. И сложих в складовете всичките си стоки; и роднините ми пресметнаха колко време съм бил на седмото пътешествие, и излезе, че са минали двайсет и седем години, така че те бяха престанали да се надяват на завръщането ми. А когато се върнах, разказах им за приключенията си и всички много се зачудиха на това, и ме поздравиха със спасението ми, и аз се заклех пред великия аллах да не пътешествувам по суша и по море след това седмо пътешествие, което сложи край на пътуванията ми и пресече моята страст към пътешествия. И възблагодарих на аллах, и го прославих, защото ме е върнал при роднините в родината ми. Виж, о, сухопътни Синдбаде, какво се случи с мене и какви бяха приключенията ми!“

И рекъл сухопътният Синдбад на Синдбад-мореплавателя: „Заклевам те в аллаха, не ми се сърди за онова, което направих спрямо тебе!“ И те живели в дружба и обич, и велико веселие до края на живота си.

СЪКРОВИЩА, ДОСТИГНАЛИ МАЛАЙЗИЯ С ТОВАРА НА КЕРВАНИТЕ

ЩАСТЛИВОТО МОМЧЕНЦЕ ИРАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Преди стотици години под синия купол на небето, в къщурката на края на гората, живели мъж и жена. Тяхното момченце по цял ден си играело с децата, тичало из гората. А вечер баща му го учел да чете и пише. Един ден майка му казала:

— Вече е време да помагаш на баща си, сине. Днес няма какво да ядем. Иди на морето и налови малко риба.

Момченцето взело мрежата и се запътило към брега на морето. То хвърлило мрежата, а когато я извадило, видяло малка, трицветна рибка — златисточервеносиня. Рибката го погледнала жално и заговорила с човешки глас:

— Пусни ме в морето, момченце! За награда пък аз ще ти дам вълшебна ножица: всичко, каквото изрежеш с нея, ще стане истинско.

Момченцето се усмихнало, съжалило рибката и я пуснало в морето.

И изведнъж в ръцете му се появила ножица. То се огледало и видяло как от съседното дърво паднал голям жълт лист. Взело го момченцето и си изрязало от него дворец. И какво да види! Дворецът почнал да се увеличава, да расте, докато се превърнал в огромен златен дворец. Само че наоколо било пусто. Тогава момченцето събрало други листа — жълти, зелени, червени, кафяви — и започнало да изрязва от тях цветя, треви, дървета... и ето че около двореца се разстлала цветуща градина.

Момченцето изтичало у дома. Изрязало от хартия дрехи за майка си, баща си и себе си и всички се облекли в копринени и кадифени премени. Пренесли се в двореца и заживели по-богато от всички.

Не минало много време и момченцето почнало да тъгува. Не го пускали навън в градината, не му разрешавали да дружи с предишните си другарчета-беднячета. Нямало с кого да си играе. Отгоре на това майка му непрекъснато му подвиквала: „Пази скъпите си дрехи, не се търкаляй по пясъка, не се цапай, не прави това, не върши онова!“

Не го пускали ни в гората, ни в полето, нито дори до морето — майка му се страхувала, че рибката ще си вземе вълшебната ножица.

Този живот омръзнал на момченцето. Когато то слушало отдалече смеха и виковете на децата, искало му се да бъде с тях, да играе, да събира съчки в гората и да помага на баща си в полето.

Една нощ тихичко се измъкнало от стаята си, минало през градината и се затичало към морето.

Там то високо извикало:

— Рибке моя, златисточервеносиня! Къде си? Дойдох да ти кажа, че твоят златен дворец не ми е нужен! Помогни ми, рибке, върни ми предишния живот!

В същия миг трицветната рибка изплувала и казала:

— Нека бъде по твоему, мой малък приятелю! Сега ти си богат и знатен, но си прав: парите и богатството, които не са добити с труд, не носят щастие и радост. На изгрев слънце хвърли ножицата в морето, свирни три пъти — и ще бъдеш щастлив както по-рано.

С първите лъчи на утринното слънце момченцето хвърлило ножицата в морето и свирнало три пъти.

Когато то се върнало у дома, от двореца нямало и следа. Пред вратата на къщата стояла майка му и както преди се усмихвала и го чакала.

ВЪЛШЕБНАТА РАКОВИНА

КИТАЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА, ПРЕРАЗКАЗАНА ОТ БИСТРА ЖЕЧКОВА

Живял някога в едно селце на брега на океана снажен и работлив момък. Казвал се Ванг-Чо-лин. Ванг-Чо-лин бил рибар. Той излизал призори с малката си лодка в океана и се връщал към залез слънце. Момъкът продавал своя улов на богатите търговци. Ала уловът не всякога бивал голям. Дори един ден Ванг-Чо-лин не можал да хване нито една рибка. Още първия път, когато хвърлил мрежата, в нея попаднала само една раковина. Той я взел и я хвърлил обратно в океана. Ала до вечерта всеки път, когато изтеглял мрежата, момъкът не намирал в нея нищо друго освен същата златиста раковина. Колкото и далеч от лодката да я запращал, тя пак попадала в мрежата му.

Слънцето залязло. Настъпил здрач. Ванг-Чо-лин не преставал да мята и изтегля мрежата и всеки път връщал черупката наново във водата. Свечерило се съвсем. Океанът притъмнял. Момъкът хвърлил за последен път мрежата. Когато я изтеглил, златистата раковина пак била в нея. Разбрал най-сетне Ванг-Чо-лин, че не ще се отърве от тази черупка, взел я и я задържал в ръката си. Раковината заблестяла като малка звездица в безлунната нощ. Момъкът я сложил в пазвата си и загребал към брега. Подухвал лек ветрец. Потната риза застудяла на гърба на Ванг-Чо-лин, ала в пазвата си той усещал топлинка.

Било късно през нощта, когато Ванг-Чо-лин стигнал у дома си. Той сложил раковината в една делва, а сам, уморен и гладен, се тръшнал на твърдото легло. Момъкът притворил очи, ала не можал да заспи.

По едно време стаята се озарила от някаква силна светлина. Погледнал младият рибар и що да види: светлината излизала от делвата, в която бил сложил раковината. А след малко в сиянието се появила чудна хубавица! Тя пристъпила към момъка и проговорила:

— Дойдох да стана твоя жена, Ванг-Чо-лин. Моето име е Ра. Искаш ли ме?

* * *

Ра била феята на раковините, една от стоте дъщери на богинята на Морския лазур. Стоте феи никога не напускали своя кристален дворец на Острова на коралите. Ра била най-малката и най-хубавата от всички.

— Толкова хубост не е на хубаво! — казвала често богинята на Морския лазур, като гледала замечтаните очи на Ра.

Ра обичала да гледа от прозореца. И ето, един ден тя съгледала в океана лодката с младия рибар. Ра почнала да чака всеки ден и всеки ден виждала момъка. Виждала тя колко е снажен и сръчен. Разбрала колко е силен и весел. Та как няма да разбере? Ванг-Чо-лин по цял ден мятал и изтеглял мрежата, като пеел с топлия си кадифен глас.

„Ако всички смъртни са толкова хубави, работливи и весели, светът на хората навярно е прекрасен!“ — завидяла Ра и замечтала да отиде при хората.

Една нощ Ра излязла скришом от двореца, изтичала до края на скалата, превърнала се в раковина и се търкулнала във водата. Така тя достигнала хижата на Ванг-Чо-лин.

* * *

— Искаш ли ме за жена? — повторила въпроса си Ра.

Ванг-Чо-лин разтъркал очите си и пак погледнал:

— Истина ли е това, или сънувам? — попитал той с пресъхнали от изненада устни.

Ра го прегърнала и сложила глава на младите му, силни гърди...

И заживели щастливо рибарят Ванг-Чо-лин и неговата прекрасна невеста. Работели те и пеели заедно.

* * *

Три години богинята на Морския лазур търсела изчезналата си дъщеря — феята на раковините. Най-сетне открила следите ѝ в

малкото рибарско селце на брега на океана. Богинята на Морския лазур не можела да повярва, че в света на хората, с този беден рибар нейната дъщеря, нейната фея на раковините може да бъде по-щастлива, отколкото на Острова на безсмъртието. Тя заповядала на Ра още същата нощ, преди да настъпи утринната зора, да се върне на острова. Ако ли не стори това, богинята на Морския лазур ще накара океана да се надигне от бреговете си, да залее и да унищожи целия свят на смъртните.

Ра вече била толкова обикнала своя мъж и всички хора, че от страх да не загинат се подчинила.

Когато се събудил заранта, Ванг-Чо-лин видял, че е сам. Той веднага отгатнал какво се е случило, влязъл в лодката си и загребал с все сила към Острова на коралите.

Като го видяла да приближава, богинята на Морския лазур страшно се разгневила. От нейния гняв засвистял вятър. Оловни облаци закрили изгряващото слънце. Забушувал океанът. Малката рибарска лодка се носела като орехова черупка върху яростните вълни, ала Ванг-Чо-лин здраво стискал кормилото.

В това време в кристалния дворец на Острова на коралите Ра плачела и молела майка си да смири гнева си и да спре бурята. Ала нейните сълзи и молби още повече разгневили богинята на Морския лазур. Светкавици като огнени змии се застрелкали над малката лодка. Гръмотевици разтърсили натежалото небе и заплашвали да го сгромолясат върху младия рибар. Ала Ванг-Чо-лин бил неустрашим. Неговата вяра в обичта на Ра му давала сили да се бори с водната стихия и да дочака победата на справедливостта!

И наистина, богинята на Морския лазур се уморила да беснее, а Ванг-Чо-лин, здрав и читав, все още сновял в яростната буря и вече трето денонощие неговата лодка обикаляла Острова на коралите. Богинята на Морския лазур била изумена от любовта на младия рибар, от смелостта и волята му, от неговите неизчерпаеми сили. Тя била трогната от голямата обич на Ванг-Чо-лин, от огромната човешка обич! Богинята на Морския лазур се тръшнала победена. В този миг облаците се разнесли, вятърът утихнал, укротил се океанът. Заблестяло небето в чудна утринна синева.

— Върви, моя малка фею на раковините! — казала най-сетне богинята на Морския лазур. — Иди, Ра! Иди завинаги при своя

избраник! Иди... при хората...

ДЪЩЕРЯТА НА РИБАРЯ БИРМАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Някога, твърде отдавна, живял на един остров рибар със своята жена. Те имали дъщеря, красавицата Чин. Майката я обичала повече от живота си, а бащата — лош човек — никога не помислял за нея.

Веднъж рибарят и жена му отишли в морето да ловят риба. Три пъти хвърлили те мрежата, три пъти я изваждали празна. И всеки път при това рибарят злобно казвал:

— Проклетата риба! Дано да изпука до една!

А жена му друго думала:

— Поне една рибка да хванем за обед на щерката.

И ето, когато по пладне те извадили мрежата, видели в нея да блести една-единствена рибка.

— Няма да продаваме тази рибка, ще я оставим за щерка ни — казала жената.

— Я виж ти! — ядосал се рибарят. — Аз сам ще я изям!

Хвърлили те отново мрежата и уловили още една рибка.

— Тази непременно ще оставим за щерка ни — казала жената.

— И през ум не ми минава! — извикал рибарят. — Нека си направи чорба от листа! Тази рибка аз също ще изям сам!

Още веднъж хвърлил рибарят мрежата и пак извадил една рибка.

— Тази вече аз непременно ще сваря на щерка ни! — казала жената и посегнала към рибката.

— Да не си посмяла да я пипнеш! — извикал рибарят и така силно блъснал жена си, че тя не се удържала на краката си, паднала в морето и потънала.

Бедната жена обаче не загинала, а се превърнала в голяма морска костенурка. А когато се завърнал в селото, рибарят казал, че жена му се удавила.

Нещастната Чин плакала дни и нощи, спомняйки си за своята добра майчица.

Минало се година и рибарят се оженил за съседката си. Той и не подозирал, че тази съседка била най-лошата жена в света.

Новата жена на рибаря имала дъщеря с толкова грозно и сипаничаво лице, че от него отвъръщали поглед дори горските маймуни.

Още от първите дни мащехата и дъщеря ѝ намразили красивата и трудолюбива Чин. Те я заставяли да им работи, постоянно ѝ се карали и дори я биели.

И ето че веднъж, когато мащехата жестоко набила Чин, бедната девойка отишла на морския бряг, седнала на един крайбрежен камък и горчиво заплакала.

Изведнъж Чин видяла пред краката си една морска костенурка. Костенурката гледала разплаканата девойка и от очите ѝ също се ронели сълзи.

Тогавя Чин разбрала, че това е майка ѝ. Тя коленичила, прегърнала костенурката и почнала да я целува.

Оттогава Чин започнала всеки ден преди залез слънце да идва на морския бряг и да се среща с костенурката.

Мащехата се учудила: къде се губи това момиче всеки ден? Почнала тя да следи Чин. И когато видяла как заварената ѝ дъщеря милва морската костенурка, колко нежно костенурката гледа девойката, жената се досетила коя е тази костенурка.

И мащехата решила да причини мъка на омразната си завареница. Напекла тя препечени питки, сложила ги под дюшека си и легнала. Щом рибарят влязъл в хижата, жената почнала да се обръща ту на едната, ту на другата страна. Захрущели под дюшека препечени питки, а хитрата мащеха запъшкала и занарежда:

— Обърна се наляво — костите ми пращят!

Обърна се надясно — костите ми трещят!

Приближава се смъртта ми, ох-ох!

Приближава се смъртта, ох-ох!

— Как да те излекувам? — попитал рибарят.

Жената отговорила:

— Стига само да изям една лъжица чорба от морска костенурка, и ще се оправя. Иди на брега, там винаги има костенурки!

Отишъл рибарят на морския бряг, гледа — на пясъка седи Чин, а до нея една голяма костенурка. Доближил се рибарят дебнешком до костенурката, ударил я с веслото и я убил. Девойката заплакала горчиво, спуснала се към костенурката, почнала да я прегръща и

целува... Но бащата отблъснал дъщеря си, метнал костенурката на гръб и се отправил към къщи.

Жената видяла мъжа си с мъртвата костенурка, скочила от рогозката и казала:

— Аз съм вече здрава: хвърли костенурката на гладните кучета!

Мъжът така и направил — дочакал да се свечери и хвърлил костенурката накрай село. Но кучетата дори не успели да се доближат до костенурката, тъй като до нея стояла Чин. Тя внимателно отнесла костенурката до къщи, изкопала край пътната врата гроб и погребала в него майка си.

Горчиво плакала Чин през цялата нощ. А на сутринта, щом изгряло слънцето, девойката изведнъж чула нежен звън. Тя изтичала навън от хижата и видяла, че на гроба на майка ѝ израснало чудно мангово дърво^[1]. Всичките плодове на това дърво били златни и сребърни. Ветрецът полюлявал клонките, плодовете се докосвали един до друг и нежно звънели.

Цялото село се събрало пред хижата на рибаря да гледа чудното дърво.

В това време се зачули звуци от ловджийски рогове и лай на кучета. Императорът отивал в джунглите на лов за диви слонове. Пътят му минавал покрай хижата на рибаря.

Когато се приближил до чудното дърво, императорът попитал:

— На кого принадлежат тези чудесни плодове?

— Това дърво е на моята дъщеря, милостиви господарю! — извикала мащехата. — Тя го е отгледала!

— Покажи ми дъщеря си — заповядал императорът. — Тя заслужава награда...

Доведената дъщеря бързо изскочила напред и се поклонила.

— Това дърво твое ли е? — попитал императорът.

— Мое, добри ми господарю, мое...

— Тогава откъсни ми десет сребърни и десет златни плода и аз щедро ще те наградя!

Доведената дъщеря се спуснала към дървото и почнала да го друса. Но колкото и да се мъчела, нито един плод не паднал на земята. Те дори престанали да звънят. Тогава тя се покатирила на дървото и се опитала да откъсне плодове от клонките. Но щом докоснела някой плод, той веднага повяхвал, ставал сух и набръчкан.

Императорът се намръщил и сърдито казал:

— Слизай на земята, лъжкиньо! Това не е твоє дърво. Но аз искам да зная кому принадлежат сребърните и златните плодове!

Тогава Чин излязла напред и казала:

— О, мое дърво! Дай ми десет златни и десет сребърни плода!

Още не изрекла тия думи, и в краката ѝ паднали десет златни и десет сребърни плода.

— Ето кой е истинският стопанин на дървото! — извикал императорът и заповядал на слугите си да покачат Чин на неговия слон.

— Ще те заведа в моя дворец — казал императорът на девойката. — След три дни ще стане нашата сватба.

Щом императорът и свитата се отдалечили от селището, мащехата грабнала брадвата и започнала да сече дървото със сребърните и златните плодове. Когато дървото рухнало, от хралупата му изхвъркнала една кукувица и полетяла след императорската процесия.

Императорът удържал думата си. След три дни дъщерята на рибаря станала негова жена.

Мащехата се научила за това и решила да погуби завареницата си. Тя заповядала на своята дъщеря да изрови дълбока яма сред къщи, а сама заминала при завареницата си.

Лошата жена пристигнала в двореца, прегърнала завареницата си и почнала да ѝ говори:

— Не можем да живеем без тебе. Много ни домъчня. Ела ни на гости поне за три дни!

Завареницата повярвала на думите на мащехата си, тръгнала за родното си село. Пристигнала в къщи и мащехата почнала да угощава завареницата си с различни сладкиши. Угощавала я, угощавала я и изведнъж изпуснала една лъжица в ямата.

— Ей сега ще я извадя — казала дъщерята на рибаря и скочила долу за лъжицата.

В същата минута мащехата грабнала котел с вряла вода и го изляла в ямата. Но преди още лошата жена да пипне котела, отвън три пъти изкукала кукувица. В миг врялата вода се превърнала в обикновена вода, а Чин изчезнала. Вместо нея от ямата изхвъркнала птичка — земеродно рибарче.

Минали се пет дни и императорът изпратил пратеници за жена си. Мащехата видяла пратениците на императора и каза:

— Вашата господарка заповяда да я чакате на кръстопътя на четирите пътища!

Пратениците тръгнали към кръстопътя на четирите пътища. А в това време мащехата пременила дъщеря си в дрехите на Чин, покрила лицето ѝ с копринена кърпа и я завела при пратениците на императора.

Пратениците почтително настанили дъщерята на лошата жена върху украсения със злато слон и бързо се отправили обратно.

Императорът с нетърпение очаквал завръщането на своята жена. Той заповядал на слугите си да се покатерят на най-високата палма и да гледат към пътя. И когато в далечината се показал слонът, който носел на гърба си доведената дъщеря, слугите изтичали при императора и радостно извикали:

— О, повелителю! Радвай се и ликувай! След малко нашата господарка ще прекрачи прага на твоя дворец.

Зарадваният император побързал да посрещне жена си. Но когато махнал покривалото от лицето ѝ, той ядосано извикал:

— Жено, коя си ти?

— Нима не ме позна, господарю мой? Аз съм твоята покорна жена — отговорила доведената дъщеря.

— Лъжеш, жено! — извикал отново императорът. — Прекрасното лице на моята жена приличаше на цвета на лилията. А твоето лице е сякаш утъпкан от слонове път.

— О, господарю! — каза доведената дъщеря. — Докато бях в моето село, постигна ме голямо нещастие. Заболях от шарка и лицето ми стана грапаво и грозно!... Ако ме прогониш, аз ще умра от скръб!

— Не, ти не приличаш на жена ми — казал императорът. — Очите на моята жена са ясни, големи и спокойни, сякаш езера на разсъмване. А твоите очи са мътни и неспокойни.

— О, господарю, аз се страхувах, че ще ме разлюбиш, и плаках толкова много, че очите ми потъмняха!

— Добре — казал императорът. — Моята жена е изкусна тъкачка. Ако ти си Чин, изтъчи ми до утре парче плат за дрехи!

Доведената дъщеря влязла в стаята за тъкане, приближила се до чекръка и заплакала от страх. Тя никога през живота си не била работила и сега в ужас очаквала да открият измамата ѝ.

Но изведнъж през прозореца влетяло рибарчето. То кацнало на чекръка и започнало бързо да преде преждата с човчицата и крачетата си. Това било Чин. Тя чула желанието на своя добър мъж и за да му достави радост, решила сама да изпреде преждата и да му ушие дрехи.

Злобната доведена дъщеря като омагьосана, наблюдавала работата на малката птичка.

Когато птичката привършила, измамницата грабнала вретеното, ударила с него птичката и я убила. После извикала готвача и му заповядала:

— Изпечи тази птица и я поднеси на императора за вечеря!

След тези думи тя грабнала новите дрехи на императора, изтичала при него и му казала:

— Изпълних твоята заповед, господарю мой. Виж как съм изтъкала и ушила дрехите ти!

Императорът погледнал и се учудил: така хубаво тъчала само Чин!

Когато императорът седнал да вечеря, слугата му поднесъл на златно блюдо изпечената птичка. Доведената дъщеря казала:

— Тази отвратителна птица ми пречеше, когато тъчех дрехите ти. Аз я убих и заповядах да ти я поднесат за вечеря.

В този момент императорът чул как надалече печално кука кукувица и, кой знае защо, му станало мъчно за птичката; той не ял от нея и заповядал на слугата да отнесе обратно блюдото.

— Хвърли я навън на котките! — извикала след него доведената дъщеря.

Когато слугата изнесъл блюдото, той също чул печално кукане. Кой знае защо, и на него му станало толкова мъчно за птичката, че не я хвърлил на котките, а я заровил недалеч от двореца.

Сутринта придворните видели близо до двореца голямо дюлево дърво. Всички се учудили: как е могло такова голямо и красиво дърво да израсне за една нощ! Единствен само слугата знаел, че на това място е погребана птичката.

След известно време покрай двореца минала една бедна бабичка. И когато седнала да си почине на сянка под дюлевото дърво, в краката ѝ паднала голяма дюля.

— Боговете са ми изпратили вкусна вечеря — казала бабичката.

Но като погледнала в къщи дюлята, видяла, че плодът е още съвсем зелен.

— Ще я сложа в глиненото гърне, там ще доузрее — решила старата жена.

Така и направила.

На другия ден рано сутринта бабичката отишла в гората за съчки.

Когато се върнала, тя се смаяла. В бедната колиба всичко било прибрано, изметено, дори огънят в огнището запален. Що за чудо е това!

И старата жена решила да разбере кой ѝ помага.

На другия ден на разсъмване жената се престорила, че отива пак в гората. А всъщност се скрила зад вратата и почнала да гледа през пролуката какво става в колибата.

Щом слънчевите лъчи огрели земята, бабичката видяла от глиненото гърне да излиза една съвсем мъничка девойка. Девойката бързо започнала да расте и за минута се превърнала в млада жена с невиджана красота.

— Но това е нашата господарка, жената на императора! — възкликнала бабичката и се затичала право към двореца.

Първият, когото видяла в двореца, бил готвачът.

— Господин готвач — извикала старата жена, — моля ви се, елате по-бързо в моята колиба!...

Когато готвачът стигнал до жилището на бабичката и погледнал през пролуката на вратата, не повярвал на очите си: жената на императора метяла колибата на бабичката!

Готвачът и бабичката дълго придумвали Чин да се завърне в двореца. Когато тя се завърнала, императорът извикал радостно:

— О, моя жено, ти отново си станала прекрасна!

В това време се появила доведената дъщеря. Тя блъснала Чин и закрещяла:

— Не ти, а аз съм жената на императора! Ти си магьосница, която е откраднала моя образ! О, мъжо, заповядай да хвърлят магьосницата в клетката на леопардите!

А Чин казала:

— Нека съдбата ни бъде решена по старинния обичай! Дайте ни два меча и ние ще се бием! Правият винаги ще победи!

Императорът се съгласил и заповядал да донесат два меча: единия дървен, другия железен. Доведената дъщеря веднага грабнала железния меч. А дъщерята на рибаря се подпряла на дървения меч и казала:

— Истината е по-силна от меча! В ръцете на правия дървеният меч е по-здрав от железния!

Доведената дъщеря замахнала с меча и ударила с всичка сила жената на императора. Но мечът не причинил никаква вреда на Чин. Щом като докоснал Чин, железният меч станал по-мек от лебедов пух.

И всички извикали радостно:

— Ето нашата истинска господарка! Ето жената на императора!

Доведената дъщеря видяла, че истината е разкрита, и се спуснала да бяга.

Тогава Чин хвърлила след нея дървения меч. И щом дървеният меч докоснала злата измамница, тя се строполила на земята, разсечена на две.

Така възтържествувала правдата.

Оттогава императорът и дъщерята на рибаря заживели в мир и щастие. В тяхната градина се поселила кукувицата. И достатъчно било тя да зърне само жената на императора, за да започне весело да кука. Императорът и Чин толкова обикнали кукувицата, че заповядали на слугите си да я хранят с отбрани зърна върху златен поднос и да я поят с изворна вода от сребърно блюдо.

---

[1] Манго — смолисто тропическо дърво с ароматни сладки плодове. ↑

УМНИЯТ ЗАЕК

КОРЕЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Вие питате отде се появила на земята костенурката ли? Слушайте тогава!

Един път на дъното на дълбокия океан се случило голямо нещастие. Великият дракон, господарят на морето, се разболял от тежка болест. Напразно придворният лекар — тюленът — разглеждал предългия му език, натискал му корема, обаче каквото и да правел, не можал да познае смъртоносната болест на своя господар и не знаел какви капки и прахове да му предпише. От ден на ден драконът отпадал и гаснел. Лекарствата на тюлена не само че не му помагали, а даже му вредели. Всички придворни ходели из двореца на пръсти и шепнели, когато говорили. Смехът и усмивката се наказвали със смърт. Виновният бивал изхвърлян на брега.

И ето веднъж в двореца дошъл пустинникът-октопод. Много години не бил напушал жилището си той, но като чул за смъртоносната болест на морския владетел, старият октопод се явил пред дракона и му казал:

— Господарю! Нито докторът, нито придворните, нито мъдреците, нито пък учените — никой не ще облекчи твоите страдания и не ще те избави от болестта. Само, аз мога да те излекувам. Едно време много отдавна моят дядо боледувал от същата болест. Но една минута преди да умре, един мъдрец му донесъл чер дроб от жив заек. Той го изял и оздравял. Нека, господарю, да ти намерят чер дроб от жив заек и твоята болест ще мине! Разбира се, в морето не живеят зайци, но на брега, съвсем близо оттук, има много зайци.

Изслушал великият дракон думите на октопода и се натъжил.

— Аз съм цар на всички морета и океани, пред мене треперят китове и акули, аз потапям грамадни кораби и все пак не съм в състояние да уловя нищо и никакъв заек.

Тъгувал драконът ден-два, а на третия ден заповядал да повикат всички придворни.

Дълго мислили придворните как да хванат заек, но нищо не могли да измислят. Най-бъбривите съветници мълчали, като че ли си били глътнали езика. Но по едно време се обадил великанът кит. А ето какво казал той:

— Могъщи наш господарю драконе! Възложи на мене да ти уловя заек. Аз ей сегичка ще донеса в двореца този безделник.

Зачудил се драконът.

— Благодаря ти, ките. Но я кажи ти, мой верни служителю, как мислиш да хванеш тоя звяр?

— Много лесно — отговорил китът. — Ще изплувам на брега, ще срещна заека, ще го глътна и ще се върна тука.

— Ех, ките, ките — натъжил се царят, — главата ти е голяма, но умът ти е мъничък. Ами че как ще извадят заека от корема ти?

Сконфузеният кит замълчал и се помъчил да се скрие зад гърба на телохранителите-акули.

— Значи никой от моите мъдреци не знае как да донесе на дъното на океана едно мъничко зайченце — извикал драконът и китът се разтреперал от страх.

Тогава при дракона допълзляла една костенурка и казала:

— Господарю, възложи на мен да хвана заека. Аз имам четири крака и мога не само да плувам, но и цял ден да ходя по сушата. Утре ще ида в планините, ще намеря заек, ще го измамя и ще го доведа тук.

Помислил дракона и решил: нека костенурката се опита да хване заек. Тя е хитра. Не току-тъй главата ѝ прилича на змийска.

— Твоят план е прекрасен — възкликнал той. — Още сега тръгвай за земята. Моят живот зависи от твоя ум.

Разтичала се костенурката, сбогувала се надве-натри с домашните си и изплувала на повърхността на морето. Брегът не бил далеч. Костенурката излязла на сушата и почнала да пълзи към планините. Много била доволна от задачата, която трябвало да разреши. И с право! Защото ако тя донесе заек на дъното на океана, господарят ѝ сигурно щял да я направи главен съветник. Но изведнъж костенурката си спомнила, че никога не била виждала заек.

— Какво нещастие! — прошепнала тя. — Аз тъй бързах, че не попитах как изглежда заекът. Ще трябва да се връщам в къщи.

И костенурката припълзляла до брега, плъоснала се в морето и се спуснала на дъното близо до двореца. Както винаги тук се трупали

придворните.

— Господа — казала смутена костенурката. — Не се ли е случвало на някого от вас да се срещне със заек?

В тълпата се чуло подсвирване. Смеел се с ококорени очи големият морски рак.

— Защо се смеете? — ядосала се костенурката. — Много сте дързък!

Морският рак запълзял на една страна, приближил се до костенурката и казал:

— Смея се на вашето невежество.

— Значи вие самият сте се срещали със заек?

— И още как! Аз ли не съм виждал заек? Колко пъти съм го срещал аз, когато съм се разхождал близо до планината.

— Ех, че ми провървя! Разкажете ми, моля ви се, как изглежда.

— Аз на драго сърце бих ви разказал това, но нали всички знаят каква забравана сте вие. По-добре ще бъде, ако ви нарисувам тоя звяр.

— Колко съм ви благодарна, скъпи раче! Когато стана пръв съветник, аз не ще забравя вашата любезност.

И като скрила рисунката под корубата си, костенурката пак излязла на брега. Тя веднага се заклатушкала към планината, на която много-много отдавна живеел един заек. Случило се така, че тъкмо по това време заекът намислил да се поразходи преди обед. Едва направил заекът няколко скока и изведнъж чул, че го викат.

— Кой ме вика? — попитал заекът, като се спрял.

Зад един камък се показала костенурката. Тя смело изпълзяла при заека, разгледала го и едва тогава го попитала:

— Я чуй! Ти си заекът, нали?

— Да, аз съм заекът! — казал важно заекът. — Ами ти що за звяр си? За пръв път виждам такова животно. Откъде и защо си благоволила да дойдеш по нашите места?

— Аз се казвам костенурка. Живея на дъното на океана. Ето защо не си ме виждал никога. Но днес трябваше да дойда тук по една важна работа.

— Но отде позна, че съм заекът, щом никога не си ме виждала?

— Ами че много просто. Аз имам твоя портрет!

Костенурката измъкнала рисунката и я показала на заека.

— Виж каква прилика! — провикнал се заекът. — Същински аз! Отде я взе?

— Придворният на морския цар — морският рак — ми подари този твой портрет.

Зачудил се заекът.

— За какво ти е потрябвал, костенурке, моят портрет?

— Скъпи зайко, аз дойдох при тебе, да ти предам поканата на моя господар. Царят на моретата те покани да му отидеш на гости.

— Благодаря ви за любезната покана — казал заекът и се поклонил. — Но не мога да ви последвам в морето. Нима не знаете, че аз не умея да плувам и че много се страхувам от водата?

— Глупости! — казала костенурката. — Не се безпокой за нищо. Аз ще те отнеса на дъното на океана в пълна исправност.

Но заекът никак не искал да се разделя с нивите, засети със зеле, със зеленчуковите градини, в които растял сладкият и сочен морков, да се разделя със своята тъй широка и удобна дупка. Затова той отново попитал:

— А не знаете ли защо съм потрябвал на вашия цар?

— Разбира се, че зная — почнала да лъже костенурката. — Работата е там, че царят на моретата е най-доброто и справедливо същество в целия свят. Той просто се облива в сълзи, ако някой от жителите на царството му се разболе. И ето че най-добрият от царете узна колко тежко живееш на земята. Той просто плака с глас, когато морският рак му разказваше, че тебе може да те убие с човката си някой орел, да те разкъса на парчета някой тигър, да те застреля някой човек. „Поканете го при мене! — провикна се през сълзи царят. — Защото тук, на морското дъно, никой никога не ще го закачи. Тук няма нито орли, нито хора, нито тигри!“ Ето защо дойдох да те взема — завършила своя разказ костенурката.

Натъжил се заекът от думите на костенурката.

— Това е истина! На земята всички ме преследват: и зверове, и птици, и хора! Колко пъти животът ми е висел на косъм. Даже в своята дупка не се чувствавам в безопасност. Речено-сторено. Отивам на дъното на океана, дето всички са тъй добри и любезни!

— Прекрасно — зарадвала се костенурката. — Да не губим време. Да тръгваме още сега!

— Да, да! Да тръгваме още сега!

Костенурката и заекът тръгнаха към морето. Щастливият заек се усмихвал, постоянно мърдал уши и високо подскачал на едно място. И макар костенурката да бързала много, на заека се струвало, че тя пълзи като някой охлюв. Не се стърпял заекът и казал:

— Я се качете, уважаема костенурке, на гърба ми и за една минута ще бъдем на брега на морето. Там пък вие вече ще ме носите. Съгласна ли сте?

— Разбира се! Аз за пръв път в живота си идвам на сушата и виждам, че да се ходи по земята е цяло мъчение.

Качила се костенурката на заювия гръб и заю се затичал към морето. Той тичал тъй бързо, като че ли го гонел някой вълк. Докато костенурката скрие главата си в своята коруба, те стигнали в боровата гора, която се простирала до самия бряг на морето. Никога дотогава заекът не бил виждал море. И то му се видяло много страшно. Имало вятър и вълните с шум се пенели в стръмния бряг.

— Погледнете, госпожо костенурке, как се вълнува морето. В такава буря лесно можеш да се удавиш — казал уплашеният заек.

— Какво говорите! — засмяла се костенурката. — Веднага се познава, че не сте бил на море. То е неспокойно само на повърхността. Щом се гмурнете във водата и всичко ще тръгне добре. Качете се сега на гърба ми и нямайте грижа за нищо.

Но заекът се маел. Кой знае защо, го хванал страх да скочи в морската бездна. Изведнъж наблизо се появил старият познат на заека — язовецът. Язовецът много се зачудил, като срещнал заека тъй далеч от дупката му.

— Какво правиш тук? — попитал язовецът.

Заекът оправил с лапа мустаците си и важно казал:

— Госпожа костенурката ми съобщи, че морският цар желае да се запознае с мене. Аз отивам в неговото царство.

Язовецът сърдито завъртял глава и високо извикал:

— Глупост е това! Ти няма да преживееш нито един ден там.

— Празни приказки! Кой ще посмее да ме бутне в морското дъно, щом самият цар не може да живее без моето общество?

— Измамили са те! Морското дъно гъмжи от разни чудовища. Ти ще загинеш там. И помни: колкото и да викаш за помощ, никой от твоите приятели не ще може да ти помогне там. Послушай моя съвет: бягай далеч от морето и забрави костенурката.

Язовецът говорел тъй убедително, тъй разпалено, че заекът се смутил и казал на костенурката:

— Вижте, госпожо костенурке, аз си спомних, че в дупката ми остана едно снопче много хубави моркови. Тъй че не ще мога да дойда сега при вашия господар.

Като казал това, заекът се намерил с три скока при язовеца. И без да бързат, тръгнали за гората.

Щом видяла това, костенурката викнала жално:

— Олеле, какво нещастие! Колко ще се наскърби нашият цар. Нали съм глупава, забравих аз да кажа на заека най-важното: стар и бездетен е нашият господар и искаше той да предаде своето царство на умния заек.

Всички знаят колко дълги са ушите на заека. И, разбира се, зайко не пропуснал нито дума от това, което казала костенурката, а глухият язовец нищо не чувал.

— Я чуй, язовецо — казал заекът, — аз все пак ще ида за минутка при морския цар. Интересно е, разбираш ли, да се види как живеят там.

И той се затичал назад към брега, дето го чакала костенурката.

— Аз реших да не огорчавам твоя господар и да изпълня желанието му — казал заекът. — Освен това страхувам се, че царят ще ти се разсърди, ако се върнеш сама...

— Отдавна трябваше да сториш това! — зарадвала се костенурката. — Глупавият язовец от завист ти наприказва всякакви глупости. И тъй, да вървим!

И костенурката, като качила на гърба си треперещия от страх заек, се хвърлила във вълните. По земята костенурката едва пълзяла, затова пък във водата плувала бързо и уверено. Като стигнала до средата на морето, костенурката почнала да се спуска на дъното. Тя тъй добре познавала пътя, че се спуснала тъкмо пред двореца.

Като видели костенурката със заека на гръб, вратарите тозчас обадили на дракона за пристигането на дългоочаквания гост. Двете акули разтворили пред заека дворцовите порти и костенурката повела заека към трона, на който седял морският цар.

— Добри ми и могъщи драконе — казала костенурката. — Твоята заповед е изпълнена. Пред тебе стои един жив заек. Можеш да изядеш черния му дроб!

Като чул тия думи, заекът едва не припаднал. Обаче никак не му се умирало, та казал вежливо, но тъй високо, че всички да чуят:

— Любезна костенурке, защо вие на земята не ми казахте, че добрият цар има нужда от моя черен дроб?

Костенурката се закикотила:

— Че ако аз ти кажех това по-напред, ти никога нямаше да се съгласиш да ме последваш.

— Вие постъпихте неразумно, госпожо костенурке. Аз с готовност бих ви дал за добрия господар не само единия си, но и двата

си черни дроба. Аз нищо не ще пожаля за такъв могъщ цар. Но аз никога не нося със себе си черния си дроб. Пазя го в дупката си. Сега ще трябва отново да се изкачваме на земята, а после пак да се спускаме на дъното. Ето колко излишна работа създадохте вие, госпожо костенурке!

Когато драконът чул, че костенурката довела заека без чер дроб, ужасно се разсърдил: тая костенурка винаги забравяла най-главното. Драконът кихнал три пъти, което показвало, че е много разгневен, и изревал:

— Как посмя, глупачке, да не кажеш на заека за черния дроб! Още сега тръгвай с него обратно и на мръкване искам да видя тук заека с чер дроб! Инак ще заповядам на една акула да те глътне!

Пак се качил заекът на корубата на костенурката и изплували на брега. Щом костенурката стъпила на брега, заекът скочил от гърба ѝ и се втурнал към гората.

— Сбогом, глупава костенурке! — извикал той. — Трябва ти моят чер дроб, ето го!

И като се изправил на задните си лапи, той се потупал с предните си крака по корема.

Нито го чула, нито го видяла вече костенурката. Къде ще стигне тя заека! Знаела костенурката, че драконът не обича да се шегува. Значи сега ще се намери в гърлото на акулата. Помислила, помислила костенурката и най-после решила: „Щом глупавият заек може да живее на земята, ще преживея и аз!“

И останала костенурката да живее на земята. И от нея започва целият род на костенурките, които живеят по земята. А оттогава зайците никога не се приближават до морския бряг и не говорят с костенурките.

ПОБЕДИТЕЛЯТ КЕНДЗО

ЯПОНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

В старо време на брега на едно море живеел беден рибар на име Кендзо Синобу. Цялото му богатство било една схлупена колиба, стара лодка и бамбукова въдица.

Веднъж през един студен ветровит ден някой почукал на колибата на Кендзо. Кендзо отворил вратата и видял на прага изнемощял старец.

Позволи ми да пренощувам тук — помолил му се странникът. — Дълъг път съм извървял без почивка и сега те моля да ми дадеш подслон и да утолиш моя глад.

Кендзо се смутил.

— Уважаеми учителю^[1], аз съм твърде беден и мога да ви предложа за вечеря само една рибка — казал той и посочил огнището, където в едно котле се варяла някаква малка рибка.

— Но нали ти вариш тая риба за себе си? — попитал странникът.

Сега Кендзо за първи път в живота си излъгал:

— Аз току-що вечерях и съм съвсем сит — почнал да уверява той госта. — Не се отказвайте от скромното ми угощение и, моля ви се, не мислете за мене!

Когато странникът се навечерял, Кендзо го сложил да спи на своята рогозка, а сам, гладен, легнал направо на пръстения под.

През нощта Кендзо се разбудил от стенанията на странника.

— Какво ви е, учителю, да не сте болен? — обезпокоил се Кендзо.

— Студено ми е, много ми е студено. Ако не запалиш веднага огън, ще умра.

„Какво да правя? — помислил си Кендзо. — В къщи нямам вече нито съчка. Нима не ще мога да спася този почтен човек и той ще умре по моя вина?“

И Кендзо грабнал брадвата и изтичал на брега, където стояла неговата стара лодка. Рибарят вдигнал брадвата и скоро лодката му се

превърнала в купчина трески. Върнал се в къщи Кендзо и запалил огън в мангала.

Когато в колибата се стоплило, странникът станал от рогозката и казал:

— Благодаря ти, сега отново съм здрав. Кажи ми какво е най-съкровено то ти желание?

Без да се колебае, Кендзо отговорил:

— Искam всички японци да притежават мъдрост, здраве, честно спечелено богатство, храброст, знания и веселие.

Като чул тези думи, странникът казал:

— Тези човешки блага се пазят в едно сандъче на върха на Златната планина. Над тях бди Синият дракон^[2]. Мнозина смели хора са се опитвали да изкачат Златната планина, но пътят е труден. Хиляди смъртни опасности дебнат онзи, който се опита да получи тези блага.

— Няма да се уплаша от нищо — казал Кендзо. — Само ми кажете къде се намира Златната планина.

Странникът отговорил:

— Върви все на юг, но помни едно: до Златната планина може да стигне само този, който обича своя народ повече от самия себе си и който няма да отстъпи и пред самата смърт!

Като казал това, странникът се сбогувал с Кендзо и се отправил към вратата. На прага той се обърнал и промълвил:

— Ние пак ще се видим с тебе. Сбогом.

Рано сутрин Кендзо тръгнал на път. Двадесет дни той вървял все на юг, както му казал странникът. На двадесет и първия ден стигнал до брега на една широка река. Нейните вълни с шум се разбивали в крайбрежните скали.

Кендзо се замислил: „Как да премина на отсрещния бряг?“ Изведнъж той забелязал наблизко нечий дом и се отправил към него. Там той попитал стопанина:

— Уважаеми господине, къде мога да намеря лодка, за да премина на другия бряг?

— Какво сте намислили, какво сте намислили! — замахал с ръце стопанинът. — Никой на света не е успял да преплава тази река! Нейното течение е толкова бързо, водовъртежите така ужасни, че всеки, който се е опитвал да мине на другия бряг, е загивал.

— Но аз непременно трябва да отида на другия бряг! — извикал Кендзо.

— Нито един смъртен не е успял да преплава тази река — повторил стопанинът.

— Да имах малко коприна, веднага бих преминал на другия бряг — извикал Кендзо.

— Аз ще ви дам коприна — казал стопанинът. — Само че все пак не разбирам как ще преминете реката.

Като взел коприната, Кендзо веднага започнал да прави от нея огромно хвърчило. Когато хвърчилото било готово, Кендзо се обърнал към стопанина със следните думи:

— Моля ви се, завържете ме за хвърчилото и го пуснете във въздуха! Щом вятърът ме отнесе на другия бряг, аз ще прережа връвта и ще се спусна на земята.

Стопанинът започнал да разубеждава смелия момък:

— Можете да се пребиете. По-добре останете да живеете в моя дом и аз ще ви дам за жена своята единствена дъщеря красавица! А след моята смърт ще станете собственик на земите и горите ми.

В сърцето на Кендзо обаче горяло само едно желание — да направи своя народ щастлив. И той рекъл:

— Японската пословица казва: „Който иска да отнеме вълшебния камък от дракона, той трябва да се бие с дракона!“ Който пък е решил да направи своя народ щастлив, той не бива да се страхува за живота си!

— Нека бъде, както вие искате — казал стопанинът и се заловил за работа.

Привързал Кендзо за хвърчилото и то се издигнало в облаците. Носено от вятъра, то бързо прелетяло през широката и бурна река. В това време вятърът утихнал и Кендзо почнал да се спуска към земята. Щом краката му докоснали земята, той радостно възкликнал:

— По-скоро на път, не бива да губя нито минута!

Но не бил направил и няколко крачки, когато изведнъж от храстите изскочил тигър. И в същото време Кендзо чул зад гърба си странно съскане. Обърнал се и видял, че към него пълзи боа. За Кендзо нямало спасение: пред него бил тигърът, а зад него боата. И двете животни — и тигърът, и боата — искали да изядат бедния Кендзо и никой от тях нямал желание да отстъпи своята плячка на другия.

Внезапно се чул страшен шум и от небето като стрела се спуснал огромен орел. Орелът грабнал Кендзо и се издигнал толкова високо във въздуха, че Кендзо изгубил от поглед земята. Кендзо веднага разбрал: орелът го носел в гнездото си, за да го разкъса там.

Когато орелът започнал да се спуска, Кендзо видял под себе си бушуващ океан и крайбрежни скали. Оставало орелът да размаха още няколко пъти криле и щял да се намери в своето гнездо. Внезапно орелът забелязал, че в гнездото му е влязла една маймуна и се готви да изяде орлетата му. Орелът изпищял пронизително, пуснал от ноктите си човека и се стрелнал към маймуната.

Кендзо полетял надолу и огромните вълни го понесли далеч в океана.

„Нима ще загина, без да съм се сдобил с щастие за своя народ?“ — тъжно помислил Кендзо.

В този миг той забелязал близо до себе си един кит. Като събрал последните си сили, Кендзо доплувал до кита и се покатерил на гърба му. Скоро на кита му омръзнало да лежи на едно място и като вдигнал наоколо си грамадни вълни, великанът се отправил на път.

Измореният Кендзо легнал на гърба на кита и сам не забелязал как заспал. Когато се събудил, той видял наблизо бряг. Без да мисли много, Кендзо се хвърлил във водата и заплувал.

Щом стъпил на песъчливия бряг, той паднал от умора и глад и изгубил съзнание. Лежал на земята, докато го забелязало най-последно момче, което карало към брега един вол. Момчето видяло Кендзо и почнало да му духа с ветрило. Кендзо отворил очи, но не можел да се изправи на краката си. Тогава момчето му помогнало да се качи на вола и го повело към близката бамбукова гора.

В гората имало една голяма къща. От къщата излязъл стопанинът и попитал момчето:

— Кого си довел?

— О, татко! — извикало момчето. — Този човек лежеше без съзнание на брега на океана и аз не можех да не му дам помощ.

Тогава бащата похвалил момчето, помогнал на Кендзо да влезе в къщата, нахранил го и го сложил да спи.

Дълго спал Кендзо, а когато се събудил, в стаята му влязъл стопанинът на къщата и го попитал:

— Кажете, многоуважаеми, накъде сте тръгнал?

— Отивам на върха на Златната планина, за да получа за народа си мъдрост, здраве, богатство, знания, храброст и веселие.

— Чувал съм за тази планина — казал бащата на момчето. — Но ако ви е скъп животът, не ходете там! Никой не се е връщал жив оттам. Останете в къщата ми и живеете, колкото искате!

— Не! — казал решително Кендзо. — Не ме убеждавайте! Докато съм жив, нищо не може да ме задържи на половината път.

И Кендзо отново тръгнал на юг.

Преминал той безлюдна степ, преплувал огромно езеро, промъкнал се през непроходима гора и видял пред себе си безкрайна пустиня. Три дни вървял Кендзо по горещата пустиня, измъчван от глад и жажда: на четвъртия забелязал в далечината върха на Златната планина.

Зарадваният Кендзо се спуснал към планината и по пладне бил вече в подножието ѝ. Без да се спира, Кендзо започнал да се изкачва към върха.

Едва изминал малко път, и някъде отгоре ненадейно се раздал силен глас:

— Ни крачка напред! Иначе ще бъдеш разкъсан!

Но не било лесно да се изплаши Кендзо. Той извадил меча си и се спуснал напред. И изведнъж от всички страни го заобиколили страшни кучета. Те стоели около Кендзо с разтворени уста и яростно светкащи очи.

Отново се чул глас отгоре:

— Обърни се гърбом към кучетата, махай се оттук и кучетата няма да те закачат! Но ако направиш макар и една крачка напред, те ще те разкъсат на парчета.

Кендзо ударил най-близкото до него куче и то веднага избягало с подвита опашка. Останалите кучета пронизително завили и затракали със зъби. Кендзо отново ударил с меча си най-близкото куче и това куче също подвило опашка и се отдалечило.

Тогава Кендзо разбрал, че кучетата са страшни само за оногова, който пред опасността не тръгва напред, а назад, и затова стремително се втурнал напред. Свирепите кучета жално заскимтели и изчезнали. Но изпитанията на смелия Кендзо не се свършили. Не успял да направи той и няколко крачки, когато видял пред себе си една красива

девойка. Девойката тичала срещу него, простирала ръце и повтаряла една-единствена дума:

— Помощ! Помощ!

— Кой е посмял да те обиди? — попитал Кендзо.

— Избягах от Синия дракон. Той ме преследва, спасете ме!

— Не бой се, аз ще те защита! — високо извикал Кендзо и вдигнал меч си нагоре.

— Знайте обаче, че никакъв меч не може да погуби Синия дракон! Но тук наблизко има пещера, в която някога са живели боговете. В нея Синият дракон не влиза...

— Тогава да побързаме към нея! — зарадвал се Кендзо.

Девойката изтичала напред, а Кендзо след нея.

Когато влязъл в пещерата, Кендзо дълго не можел да се опомни от изумление. Сред пещерата била сложена масичка, отрупана с множество ястия и кани с вино.

— Добрите богове са помислили за нас! — радостно извикала девойката. — Вижте какви прекрасни ястия, какви приятни вина са ни оставили те!

И като поканила Кендзо да седне на белоснежната рогозка, девойката започнала любезно да го угощава.

Тя му пълнела чашата ту от една кана, ту от друга. Такива вкусни вина Кендзо никога през живота си не бил пил.

Скоро Кендзо заспал. Когато се събудил, едва не умрял от ужас: девойката била изчезнала, а сам той бил прикован с дебела верига към стената на пещерата.

Горкият Кендзо лежал в пещерата и чакал появянето на ужасния дракон. Но драконът не се показвал.

Много дни изминали, откакто Кендзо се събудил прикован към стената на пещерата. Мъчели го глад и жажда; всеки ден силите на нещастника намалявали все повече и повече. И когато Кендзо се приготвил вече да умре, в пещерата изведнъж се извил вятър, стените потреперили и пред рибаря се появил Синият дракон.

Драконът бил страшен. Върху змийската му шия се въртяла огромна конска глава с волски уши. Коремът и гърбът на дракона били покрити със сини люспи.

— Върви си доброволно и аз няма да те пипна! — изхъркал драконът. — Ако не го сториш, ще те уморя от глад!

— Докато съм жив, аз няма да се откажа от мечтата си да направя своя народ щастлив! — отвърнал Кендзо.

Драконът отворил уста и пещерата се изпълнила със смрадлив дим. Отново се извил вятър и отново потреперили каменните сводове на пещерата. Когато димът се разсеял, дракона го нямало вече. Той изчезнал. Но в пещерата изведнъж нахълтали десет демона. Всеки от тях се приближавал към Кендзо и му казвал:

— Върви си доброволно и ние ще ти дадем толкова злато, колкото можеш да носиш!

И на всеки от тях Кендзо отговарял:

— По-добре да умра, отколкото да се върна в родината си без сандъчето с човешките блага!

Тогава демоните грабнали железни тояги и почнали да бият Кендзо. След всеки удар те го питали:

— Ще се махнеш ли оттук?

И всеки път той отговарял:

— Не!...

Нищо не могли да постигнат демоните и те побързали да отидат при своя покровител.

С бесен рев се втурнал Синият дракон в пещерата. Той разкъсал веригата, с която Кендзо бил прикован за стената, замъкнал го до един огромен водопад и го хвърлил във водната бездна. Но щом Кендзо изчезнал в бурните струи, драконът го измъкнал и му казал:

— Върви си и аз ще ти дам толкова бисери, колкото можеш да носиш!

— Не! — извикал Кендзо. — Не!

— Е, тогава краят ти е настъпил! — изръмжал разяреният дракон.

Той привързал Кендзо за една висока елха, а над главата му с помощта на сто въжета прикрепил огромен камък. Като направил това, драконът казал:

— Този камък се държи на сто въжета. Всяка секунда аз ще прерязвам по едно въже. Ако след сто секунди ти не се признаеш за победен, камъкът ще ти смаже главата!

И като казал това, той започнал да прерязва въжетата.

Изминали се деветдесет и девет секунди. Сега камъкът се държал само на едно въже.

— За последен път те питам: ще махнеш ли от тук, или не? — изревал драконът.

— Не! — отговорил отново Кендзо. — Не!

Умри тогава! — извикал драконът разярен и замахнал с меча си да пререже и последното въже, на което се държал камъкът.

В този момент екнал страшен глас:

— Спри!

Кендзо вдигнал очи и видял близо до дракона същия онзи странник, който му разказал за Златната планина и за съндъчето с човешките блага. Странникът бил облечен в червени копринени дрехи; в дясната си ръка държал златна пръчица.

Злият дракон дори не погледнал към странника. Той замахнал с меча си и разсякъл последното въже, на което се държал огромният камък. Но странникът, който всъщност бил могъщ вълшебник, докоснал камъка със златната си пръчица и той паднал в краката на привързания към елхата Кендзо.

— Ще те разкъсам! — изревал драконът и бълвайки смъртоносен пламък се спуснал към вълшебника. Но вълшебникът изведнъж се превърнал в могъщ великан. Като видял това, драконът се превърнал в лъв. Тогава вълшебникът отново приел човешки образ, вдигнал нагоре златната си пръчица и от облаците върху лъва се посипали остри стрели.

Лъвът изревал от болка, подскочил нависоко и изчезнал.

— Вие победихте Синия дракон! — извикал привързаният за дървото Кендзо.

Но вълшебникът не бързал да се радва. Той извадил едно огледало, сложил го на земята и в него се отразило всичко, което ставало в облаците. Кендзо видял на небето дракона, който се прицелвал във вълшебника с отровна стрела. Вълшебникът отново вдигнал към небето златната си пръчица и драконът полетял надолу. Щом стъпил на земята, той се превърнал във вълк и се спуснал да бяга. Вълшебникът в миг приел образа на тигър и полетял след вълка. Тогава вълкът се превърнал в ястреб, а вълшебникът в могъщ орел. Но в същия миг, когато орелът настигнал ястреба, ястребът свил криле, паднал в тревата, превърнал се в къртица и се скрил дълбоко в земята. Веднага орелът се превърнал в глиган и почнал да разравя скривалището на къртицата. Къртицата изскочила изпод земята и се

превърнала в камък, който се търкулнал надолу по планината. Тогава странникът отново приел своя образ, докоснал камъка със златната си пръчица и камъкът се пръснал на малки парчета, които се превърнали в отровни мухи. Странникът взел шепа пясък, подхвърлил го нагоре и във въздуха полетели множество врабци. Врабците се нахвърлили върху мухите, почнали да ги кълват и скоро от всички мухи оцеляла само една. Кендзо я забелязал, когато тя била вече високо в небето. Още миг и тя щяла да се скрие в облаците. Но странникът духнал към облаците и цялото небе се покрило с паяжина. Мухата се оплела в тази паяжина.

Кендзо видял как мухата се мъчела да се отърве от паяжината. Но колкото повече се мъчела тя, толкова повече се уплитала. Вълшебникът хвърлил върху мухата златната си пръчица, мухата изведнъж се превърнала в дракон, който разкъсал паяжината и полетял надолу. Като паднал на земята от такава височина, драконът се пребил.

Тогава странникът отвързал Кендзо от дървото и му казал:

— Ти не щадеше живота си, за да направиш щастлив своя народ, и затова аз ти се притекох на помощ. Ти не се уплаши от смъртта, не се отрече от мечтата си, затова злите сили не можаха да те погубят. Иди на върха на Златната планина! Сега пътят дотам е открит за тебе.

Кендзо така се зарадвал, че забравил умората си, и бързо се отправил към върха. Там той веднага видял златното сандъче, грабнал го и се затичал надолу.

Денем и нощем вървял сега Кендзо към родината си. Той бързал да стигне в Япония, за да дари своя народ с всички човешки блага. Като стъпил на родната земя, Кендзо отворил капака на сандъчето и оттам излезли Мъдростта, Здравето, Богатството, Храбростта, Знанието и Веселието.

Казват, че тези човешки блага и досега съществуват на земята, но може да ги получи само този, който никога не се грижи за себе си, а мисли само за щастието и благополучието на своя народ.

---

[1] Учителю — почтително обръщение в Япония. ↑

[2] Дракон — приказно чудовище, крилат огненишащ змей. ↑

ПУНЯ И АКУЛИТЕ

ХАВАЙСКА ЛЕГЕНДА, ПРЕРАЗКАЗАНА ОТ БИСТРА ЖЕЧКОВА

От тази страна на острова, в подводна пещера, всякога пълна с омари, живееше великият Каи-але-але, цар на акулите. Рибарите много се бояха от Каи-але-але и неговите поданици — акули. Никой не се осмеляваше да се гмурне във водата на тази пещера и да лови в нея омари.

На този остров живееше едно момченце на име Пуня. Неговият баща беше разкъсан от акули. След като се случи това, нямаше вече кой да лови риба за Пуня и за майка му. И на закуска, и на обед, и на вечеря те ядяха само хляб. Беше им отсъдено за дълго време да забравят вкуса на рибата. Пуня често слушаше как майка му се вайка, че нямат към хляба ни риба, ни омари.

И момченцето веднъж реши да надхитри акулите.

Пуня отиде към пещерата и започна да ги наблюдава. Каи-але-але и десетте негови поданици, като усетиха човек на брега, веднага се събудиха. Ала Пуня се престори, че не забелязва това, и почна да си говори високо така, че акулите непременно да го чуят. Той каза:

— Това съм аз, Пуня. Дойдох да наловя омари за мама и за себе си. Както виждам, великият Каи-але-але спи. Значи аз мога да се гмурна в пещерата и да взема по един омар във всяка ръка. И ние с мама ще има какво да ядем.

Така каза Пуня, като продължаваше да се преструва, че не забелязва раздвижването на акулите.

Тогава Каи-але-але заповяда тихо на своите поданици:

— Ще заплуваме бързо към мястото, където се гмурне този Пуня, и ще го излапаме!

Ала Пуня не беше от тези, които лесно попадат в зъбите на глупавите акули.

Момченцето беше донесло със себе си един голям камък и веднага след като дочу заповедта на царя, хвърли камъка. Камъкът не

беше цопнал още във водата, когато всички акули се втурнаха към него, като оставиха входа на пещерата незащитен.

Тогава сам Пуня се гмурна. Той улови два големи омара и бързо изплува на повърхността. Като стъпи на брега, Пуня викна към акулите:

— Това говори Пуня! Аз се върнах цял и невредим. Сдобих се с два омара. Сега ще има какво да ядем. При мене беше акула Първа, при мене беше акула Пета, при мене беше акула Десета — точно тази, която има тънка опашка. Тя ме научи как да се сдобия с омари.

Като чу тези думи, царят на акулите Каи-але-але веднага заповяда на своите поданици да се строят в една редица. Преброи ги. Всички бяха налице — точно десет. И само у една от тях, у десетата, опашката се оказа по-тънка, отколкото у другите.

— Значи това си ти, Тънка-Опашатке! — каза той гневно. — Ти си научила момченцето Пуня как може да се сдобие с омари! Затова ти трябва да умреш!

И по заповед на Каи-але-але тънкоопашатата акула беше незабавно наказана със смърт!

— Ех, вие! Дори едни други се изяждате! — извика момченцето и понесе омарите към къщи.

Сега Пуня и майка му имаха за някой и друг ден месо от омари. А когато то свърши, малкият хитрец отново отиде при пещерата.

Така продължи из ден в ден.

Пуня измамваше акулите, като към мястото, където предварително казваше, че възнамерява да се гмурне, пращаше камък. А след като акулите се втурнаха към камъка, сам Пуня се гмуркаше в свободната пещера и вземаше по два омара. И всеки път по една от акулите загиваше.

Най-сетне жив остана само царят Каи-але-але.

Тогава Пуня отиде в гората. Там той издялка две здрави колчета. След това приготви две дървета за запалване огън: аулитуту (което ще търка) и аунакиту (о което ще трие). По пътя Пуня взе и дървесен мъх, и съчки. Всичко това той сложи в торбичката си и се запъти към брега. Като стигна до пещерата, Пуня забеляза, че Каи-але-але бодърствува на пост. Момченцето заговори високо:

— Ако се гмурна сега и ако Каи-але-але започне да ме хапе и разкъсва със зъби, водата ще почервенеет от моята кръв. Тогава мама ще се досети какво се е случило с мене и ще ме спаси. Ала ако Каи-але-але ме глътне цял, загубен съм! Непременно ще загина!

Каи-але-але, разбира се, чу това и си каза: „Не, няма да го бъде! Аз няма да те ям на части, хитро момченце! Ще те глътна наведнъж! И ти никога вече няма да се върнеш при майка си. Аз ще разтворя толкова широко устата си, че ти ще се пъкнеш в нея, без да усетиш. Този път няма да ми убегнеш!“

Пуня се гмурна ведно с торбичката си. Каи-але-але отвори, колкото можа, устата си и глътна момченцето. Пуня веднага развърза своята торбичка и извади от нея двете колчета. Той ги изправи между челюстите на акулата така, че Каи-але-але не можеше вече да затвори устата си.

Пуня се провря в стомаха на акулата, извади от торбичката двете дървета и почна да ги трие едно о друго. Разгоря се буен огън и Пуня си приготви чорба на него. Огънят пареше вътрешностите на Каи-але-але и царят на акулите се носеше като обезумял по целия океан.

Най-сетне Каи-але-але се намери отново близо до острова. Тогава Пуня пак заговори гласно:

— Ако Каи-але-але сега ме занесе към скалистия нос, спасен съм! — каза той. — Ала ако ме замъкне към пясъчния бряг, където расте трева, нищо не може да ме отърве, ще загина!

Каи-але-але чу това и си помисли: „Аз пък няма да отида към носа! Ще го понеса към пясъка, където расте трева!“ И с тези думи царят изплува на повърхността на онова място, което беше обрасло цялото в тръстика. Никога по-рано акулите не бяха плували тук и Каи-але-але така се замота в гъстите стебла, че не можеше да се върне вече назад в океана.

Сега Пуня се измъкна от устата на акулата. Като се добра до сушата, той извика колкото му глас държи:

— Хора! Ей, хора! Каи-але-але, великият Каи-але-але, царят на акулите, е решил да ни дойде на гости!

Като чуха за Каи-але-але, най-злия враг на хората, всички рибари дотичаха кой с копие, кой с нож и се нахвърлиха върху му. Така дойде краят на злия и опасен цар на акулите.

Рибарите се зарадваха още повече, като научиха, че са се избавили и от всички поданици на Каи-але-але, които заедно със своя цар пазеха подводната пещера.

Оттогава Пуня всеки ден можеше да се гмурка в пещерата и да си взема оттам колкото омари му трябват.

ЧЕРНАТА МИДА

ИНДИАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Някога отдавна, много отдавна на морския бряг живяла една старица. Имала си тя малка колибка — толкова стара, че едва се крепяла да не падне. Старата жена си нямала ни деца, ни близки — нямало на кого да се порадва, нямало кой да ѝ помага. За да не умре от глад, тя събирала дребни рибки, изхвърлени на морския бряг, и се хранела с тях. Но когато бушувала буря, старицата не смеела да си подаде носа от вратата, камо ли да отиде за риба. Така стояла гладна дни наред, докато стихне бурята. Когато морето утихвало и слънцето уплашено надничало изпод разкъсаните облаци, старата жена излизала. Тя събирала тогава много риба, миди, дори дъските, които морските вълни са изхвърлили на брега.

Една нощ завила страшна буря. Плиснал дъжд, морето забучало, на небето засвяткали мълнии, гръмотевици разтърсвали земята, като че идвал краят на света. Старицата стояла в студената и влажна колибка и чакала да стихне бурята. Но изведнъж задухал толкова силен вятър, че едва не, съборил малката колибка. На вратата нещо потропало: чук, чук, чук... Жената се изплашила много, но все пак отишла да отвори — може би някой да се нуждае от нейната помощ, да търси приют в старата колибка?

Отворила вратата и що да види? На прага лежала голяма черна мида. От вътрешността ѝ, през цепнатините на черупката, излизала ярка, ослепителна светлина. Старицата вдигнала мидата, поставила я на масата и отишла да затвори вратата. В това време чула глас, който идвал много отдалеч:

— Не затваряй вратата. Ще ти се отплатя, както трябва.

Жената не затворила, а само притворила вратата. В този миг гръмотевиците спрели, бурята утихнала, морето се успокоило. А колибката се изпълнила с толкова много светлина, колкото не е имало тук никога преди. Чудната светлина излизала от голямата черна мида, която започнала да се разтваря бавно като огромно черно цвете. Когато мидата се разтворила напълно, бабичката едва не паднала от изненада.

Вътре в черупката лежало момиченце със златни косици и с такива блестящи очички, каквито никой не е виждал до днес. Сама бабичката гледала и не вярвала. Но какво е това? Вместо крачка, детето имало опашка като рибка. Само че неговата опашка била обсипана с брилянтони люспи и розови перли.

Много се зарадвала бабата на детенцето. Взела едно кошче, постлала го с червени листенца от мушкато и сложила върху тях своето малко гостенче. Кошчето поставила до прозореца, та сутрин слънцето да го огрява с първите си лъчи, а през деня детенцето да гледа морските вълни, които го изнесли на брега. След това бабичката си легнала щастлива, че вече не е сама в своята колибка.

Когато заспала, открехнатата врата изскърцала, отворила се и в стаичката влязла прекрасна морска русалка с корона от перли на главата. Тя се навела над детенцето, прегърнала го нежно, накърмила го и го сложила да спи в кошчето. Когато започнало да се развиелява, русалката погледнала с мъка към дъщеричката си — трябвало да си върви.

Тя приближила тихо до леглото на старицата, оставила там шепа бели перли и проговорила с тих, далечен глас:

— Благодаря ти, старице, че запази дъщеричката ми от злия магьосник, който унищожил царството ми и ме плени. Пази я още трийсет дни и трийсет нощи и ще ти се отплатя богато.

Още не казала това и морската царица изчезнала. Старата жена се събудила и намерила перлите, оставени от морската царица. Но те не й били нужни. Повече се зарадвала тя, когато на морския бряг намерила много храна. С нея щяла да преживее не един, а няколко дни.

Целият ден старата жена се радвала на момиченцето. Когато дошла нощта, вратата отново се отворила и в стаята влязла красивата русалка. Тя нахранила детето, порадвала му се и отново оставила дар за старицата — шепа бели перли. Когато започнало да се развиелява, тя зашепнала с тих, далечен глас:

— Пази дъщеричката ми още два̀сет и девет дни и нощи. Ще ти се отблагодаря добре...

И изчезнала като мъгла над морето. Старицата се грижела за златокосото детенце, гледала го цели трийсет дни и трийсет нощи, както я помолила морската царица.

Дошла и последната нощ. Бабицката не си легала. Чакала морската русалка. Точно в полунощ вратата изскърцала и прекрасната русалка с перлена корона на главата влязла в колибката.

— Дойдох за дъщеря си, бабо — продумала тя. — Твоята добрина победи злия магьосник. Ако не беше прибрала черната мида, ако не беше оставила открехната вратата, никога нямаше да се освободим от неговата власт. Затова ще ти се отплатя богато — казала царицата, свалила перлената си корона и я подала на старата жена.

Старицата поблагодарила от сърце за царския дар и казала: Вземи си перлите, хубава русалке. Те не са ми нужни. Ако искаш да ми доставиш радост, позволи ми да виждам от време на време златокосото ти момиченце.

Морската царица се усмихнала, кимнала с глава и пред изгрев слънце изчезнала с девойчето си.

Оттогава всяка сутрин старицата намирала на морския бряг много храна. А когато морето ставало гладко като стъкло, тя се взираше в прозрачните му води и виждала златокосото девойче с чудни очички и обсипана с брилянти и перли опашчица. Тогава старата жена си казвала:

— Колко хубав е днес денят!...

МАЛКАТА РИБКА И ГОЛЯМОТО МОРЕ

ЧЕТВЪРТО ПИСМО

Докато чакахме да разтоварят и натоварят парахода в едно средиземноморско пристанище, случи ни се да преживеем нечакана среща. Но преди да кажа каквото и да е за нея, искам да опиша друга история...

Цял живот цацата мечта за голямото море. И накрая успя да се добере до него. Промъкна се крадешком до чуждестранен кораб, огледа внимателно дъното му и откри наскоро умряла мида. Полуотворените ѝ черупки се крепяха все още здраво за обшивката, притиснати от живите миди. По-удобна каюта за пътник без билет едва ли можеше да се намери. Рибката се стрелна светкавично и се сви между черупките.

„Добре, че някои моряци не почистват често дъната на корабите си“ — помисли тя и не посмя да се покаже през цялото пътуване. Но щом усети, че водата се затопля, и разбра, че са стигнали голямото море, гмурна се в лазурната глъбина, без да се сбогува. И се скова. И онемя от изумление.

Прозрачно синкавата вода пречупваше слънчевите лъчи като истински кристал и пилееше светлината им навсякъде, сякаш наоколо бяха потънали най-малко сто слънца. Хиляди багри се преливаха и преплитаха в чудни съчетания. Докъдето стигаше погледът, се виеха водни растения и пищна зеленина се къдреше на вълни. Из подводните поляни и гори се разхождаха бавно, премятаха се лудо или препускаха на воля морските обитатели, едни от други в по-хубави окраски и одежди.

Ах, каква прелест, какво изящество и богатство! — хлъцна от възторг цацата и се втурна да търси

братовчедките си — аншуите.

Тя не ги познаваше, пък и те не бяха я поканили, но рибката си мислеше да им погостува. В края на краищата бяха рода и нямаше да я изпъдят, както и тя не би отказала гостоприемството си на всеки чужденец. Но не знаеше как да ги намери.

Като помръдваше лениво с плавници, насреща ѝ се носеше важно закръглена като топка риба в костюм на жълти и черни раета.

— Извинете... — захвана цацата.

— Я се махай от пътя ми, дрипло! — изруга дебеланкото и като се наду още повече, отмина с достойнство.

Цацата се почувствува безкрайно оскърбена и сигурно би се разплакала от обидата, ако не беше се разнесъл наблизко дрезгав глас:

— Какво се е случило, малката?

Тя се обърна и замръзна — към нея идеше бавно огромен рак. Той изглеждаше страшен с грамадните си назъбени щипци и десет крака, но блестящата му пурпурна ризница подлъга рибката и тя реши, че случаят я среща с истински рицар.

— О, благородни господине — викна въодушевено тя, защото дотогава не бе чувала нищичко за омарите, — трябва да намера своите братовчедки аншуите.

— Аншуите ли? Те... — вдигна полекичка щипцата си омарът, сякаш се канеше съвсем точно да посочи адреса.

Но щипцата щракна изведнъж. Цацата отскочи несъзнателно. Тя усети зъбците до тялото си, ала беше дребничка и успя да се изплъзне невредима. Втурна се ужасена да бяга далеч от опасното място.

„Тук никому не бива да се доверявам“ — рече си тя накрая и се заоглежда внимателно. Скоро различи лежаща неподвижно сред водораслите риба. Приличаше на калкан, само че беше по-мъничка, по закръглена и тумбеста. Изглеждаше страшно мързелива, защото нито веднъж не се помести, докато цацата я наблюдаваше. Дори очите ѝ не

трепваха. И двете кръгли отворчета над тях с късички бели пипалца.

„Какви ли са тия дупчици? Сигурно са уши. А щом са уши, ще мога отдалеч да я попитам за аншуите!“ — помисли цацата и понечи да тръгне, но преди да направи и един мах с опашката, над мързеланката се стрелна непредпазлива рибка. Откъм дупчиците блесна къса мълния и рибката падна мигом убита от електричеството, защото мързеланката беше електрически скат. Зъбите на цацата изтракаха от страх, като си представи, че тя можеше да бъде на мястото на непредпазливката. Побърза да се махне, но зашеметена от страха, едва не се уплете в прозрачните воали на три разкошно облечени риби — дрехите им бяха от най-скъпа материя, в най-причудливи цветове, а върху им се вееха на четирите страни най-фини воали.

— Каква никаквица! Ей, простачко, отваряй си очите, ще ни скъсаш воалите! — ревнаха натруфените риби, ала за първи път на цацата не й докривя от ругатните.

Дори се посъвзе и почна да й олеква. Размаха плавници и продължи да търси братовчедките си.

Тя попадна на тях случайно. Видя ги и отдалеч ги позна: приличаха на цаците, само че бяха много по-едри. Зарадвана, тя се втурна сред тях с вик:

— Милички мои!

Но никой не й обърна внимание. Даже глави не възвиха към нея, а продължиха най-невъзмутимо пътя си.

— Моля ви се, много ви се моля, аз пристигам отдалеч при вас и цял ден ви търся... — опитваше се да ги спре тя, обръщаше се ту към една, ту към друга, но те сякаш нито я виждаха, нито я чуваха.

Смаяна от безразличието им, цацата не знаеше какво да прави и плуваше редом с тях. Ненадейно аншуите се разбързаха, заудряха трескаво с перки, с опашки и все полудо се носеха напред. Цацата се напрягаше, за да не изостава, но бързината не бе по силите й. Скоро тя се изтощи съвсем и вцепенена от умора, политна към дъното.

И тъкмо навреме, защото точно тогава над главата и мина огромната сянка на рибата тон. Тя гонеше стадото и лакомо лапаше застигнатите аншуи.

Смазана от ужас, без капчица сила, цацата потъваше все по-надълбоко и си мислеше вече, че ще загине, когато пропадането спря. Вероятно бе стигнала голяма дълбочина, защото наоколо ѝ се стелеше сивкав сумрак, а и скалите бяха сивкави, и пясъкът. Зашеметена, цацата продължи да лежи неподвижно и само очите ѝ шареха уморено околоръст. Близко до нея се виеше цяла леха от пъстри цветя и тя съжали, че не попадна поне между тях, та да им се порадва. Те бяха толкова красиви — имаха съвсем нежни венчета от тънички листенца, — че всекиму би се поискало да им се порадва. Може би затова някаква рибка се спусна над тях и тръкна корема си в един цвят. Но листенцата мигом се свиха и сграбчиха рибката с хиляди пръсти. Тя се дърпаше отчаяно, пищеше за помощ, ала никой не можеше да ѝ помогне. Цветът-актиния я държеше здраво и стапяше, всмукваше постепенно тялото ѝ, докато не я погълна цялата...

Цацата гледаше и не проумяваше как едно красиво създание като актинията може да бъде толкова жестоко и коварно. Тя по-скоро би оправдала акулите, които малко по-късно разкъсаха тона. А те нападаха като истински морски разбойници! Налитаха на глутници върху тона, отнасяха парчета от тялото му и пак се връщаха. Нищо не ги трогваше. Дори повече ги настървяваха живите му рани, от които се виеха нагоре като дим синкави струи...

„Гледай ти, синя кръв! Изглежда, че тук рибите имат синя кръв“ — рече си учудено цацата, защото не знаеше, че на голяма дълбочина червената светлина не прониква и затова всичко червено изглежда синкаво. И допълни:

„Може и корони в кръвта си да имат, ала това е един отвратителен свят! Ах, как се подлъгах! Как да се върна пак в родното море?“

И се разплака. От мъка, отчаяние и разкаяние. Защото беше една малка рибка, загубена сред голямото

чуждо море, която едва ли пак щеше да зърне родните брегове...

Та представете си, че една подобна рибка се молеше със сълзи на очи да я вземем на парахода!

СРЕДИЗЕМНОМОРСКИТЕ ВЪЛНИ НАШЕ ПВАТ

ПРИНЦЪТ-РАК

ИТАЛИАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Едно време имало един рибар. С парите, спечелени от уловената риба, той не можел да нахрани голямото си семейство дори с качамак. Изтегля той веднъж от морето мрежите и усеща, че те са много тежки. Насила ги изтеглил. Гледа — рак, ама такъв грамаден, че с поглед не можеш да го обхванеш.

— Ето това се казва улов — зарадвал се рибарят. — Сега вече ще нахраня с качамак дечурлигата!

Върнал се в къщи и заповядал на жена си да сложи на огъня тенджерата: скоро, де, ще дойде и брашното за качамака. А уловения рак замъкнал при краля в двореца.

— Ваше величество — захванал той, — проявете вашата милост, купете от мене ей този рак. Жена ми вече сложи да ври водата за качамака, а аз нямам пари.

— Защо ми е тоя рак? Продай го другиму — отговорил кралят.

Но в този миг влязла принцесата.

— Ах, колко красив, колко чуден рак! Татенце, миличък, купи рака, купи го, моля те! Ние ще го пуснем в басейна заедно с кефалите и златните рибки!

Принцесата много обичала рибите. Тя седяла с часове до басейна в градината и все гледала как плуват кефалите и златните рибки и кралят, който обожавал дъщеря си, изпълнил, разбира се, молбата ѝ. Рибарят пуснал рака в басейна с рибките и получил кесия злато. Сега цял месец той можел да храни децата си с качамак.

Принцесата обичала да гледа рака и дълго не си отивала от басейна. Тя вече знаела всичките му навици и забелязала, че точно на пладне той изчезва нейде за три часа. И ето веднъж, когато седяла до басейна и се любувала на своя рак, чуло се звънче. Принцесата излязла на балкона и видяла един просяк, който молел за милостиня. Тя му хвърлила една кесия злато, но просякът не можал да я хване и кесията паднала в дълбокия ров, изпълнен с вода.

Просякът се спуснал в рова, с надежда да намери кесията, гмурнал се и заплувал под водата. Подземен канал водел от рова в басейна и отивал още по-далеч, а къде — неизвестно. Като продължавал да плува под водата, просякът попаднал в прекрасна щерна наред една голяма подземна зала, украсена с великолепни килими. В залата била сложена трапеза. Просякът излязъл от водата и се скрил зад един килим. Точно на пладне от водата се показала една русалка, седнала на гърба на един грамаден рак. Русалката докоснала рака с вълшебна пръчица. И в същия миг от бронята на рака излязъл красив момък. Той седнал до трапезата, а русалката докоснала с вълшебната си пръчица трапезата и веднага блюдата се напълнили с всевъзможни ястия, а гарафите — с вино. Когато свършило яденето, момъкът отново влязъл в рачешката броня; русалката го докоснала с вълшебната пръчица, седнала на гърба на рака и те двамата се скрили под водата. Просякът излязъл иззад килима и също се гмурнал в щерната, заплувал по водата и се озовал в басейна на принцесата. В това време тя се любовала на рибките си. Видяла кралската дъщеря просяка и се зачудила.

— Какво търсиш тук?

— Тихо, принцесо, аз ще ви разкажа една чудна история. Той излязъл на края на басейна, после ѝ разказал всичко.

— Сега аз знам къде точно на пладне се губи моят рак три часа — промълвила принцесата. — Добре, утре ще отидем заедно там.

На следния ден през подземния канал тя заедно с просяка се добрала до залата с щерната и се скрила зад килима. Точно на пладне се появила русалката на гърба на рака. С вълшебната си пръчица тя докоснала бронята му, появил се прекрасният момък и веднага се запътил към трапезата. Принцесата отдавна вече се любовала на рака в своя басейн, но щом видяла момъка, който излязъл от бронята, веднага се влюбила. Тя се промъкнала до бронята и незабелязано се скрила в нея.

Когато се върнал в бронята, момъкът видял там принцесата.

— Какво си направила? — пошепнал той. — Ако русалката узнае за това, и двамата сме загинали.

— Искам да те освободя от злата магия — пошепнала му в отговор принцесата, — кажи ми с какво да ти помогна?

— Едва ли можеш да ми помогнеш с нещо. От злата магия ще ме избави само девойката, която ще ме обикне повече от живота си.

— Аз съм готова на всичко — промълвила принцесата.

Докато вътре в бронята се водил този разговор, русалката седнала на бронята и той, като местел крачетата си, я изнесъл по подземния канал в открито море. Русалката и не подозирала, че в бронята се крие кралската дъщеря. Тя отплувала в морето и принцесата с момъка останали сами. Като се прегърнали силно, те поели обратния път. По пътя принцът — а той бил истински принц — разказал на любимата си как да го освободи.

— Намери на брега на морето голяма скала, застани на нея и пей и свири там с цигулка, докато във вълните не се появи русалката — тя обожава музиката. Ще излезе тя от водата и ще каже: „Свири хубавице, така ми е добре!“ А ти отговори: „Хубаво, ще свиря, но ти ми дай цветето, което имаш в косите си“. Когато това цвете попадне в ръцете ти, аз ще бъда свободен: в него е моето спасение. И ракът се върнал в басейна и пуснал принцесата.

Просиякът също се върнал от подземната зала в басейна и като не намерил принцесата, решил, че с нея се е случило някакво нещастие. Но в тоя миг дъщерята на краля излязла от басейна, поблагодарила на просияка и щедро го възнаградила. После отишла при баща си и му казала, че иска да се учи на музика и пение. Кралят никога не отказвал на дъщеря си в никое нейно желание. Той тутакси заповядал да повикат най-добрите певци и музиканти.

Принцесата се научила да пее и свири и казала на краля:

— Искан ми се да отида на морето и застанала на някоя висока, скала, да посвиря на цигулка.

— На скала, на брега на морето? Да не си полудяла — извикал кралят. Но както винаги изпълнил желанието ѝ. Заедно с нея той пратил осем прислужнички в бели одежди, а подир тях, в случай на неочаквана опасност, — отряд воини и им заповядал да не свалят очи от принцесата.

Принцесата застанала на една висока скала, а нейните осем придворни дами застанали на осем скали около нея. Едва се чули звуците на цигулката и във вълните се появила русалката.

— Каква изумителна музика! Свири, свири, така ми е добре!

— Аз ще свиря, но ти ми подари цветето, което имаш в косите си. Най-много на света обичам цветята!

— Ако вземеш това цвете оттам, където го хвърля — то е твое.

— Ще го взема — рекла принцесата и отново почнала да пее и свири. Свършила и рекла на русалката: — А сега дай ми цветето!

— Дръж — рекла русалката и го запокитила далеч в морето.

Принцесата се хвърлила във водата и заплувала срещу вълните натам, където се полюлявало прекрасното цвете.

— Принцесо! Принцесо! На помощ! — развивали се осемте придворни дами от скалите си. Вятърът развявал белите им одежди. Но принцесата плувала ли, плувала: ту изчезвала, ту се появявала сред вълните. И когато силите почнали да я напущат, блиснала вълна и донесла цветето право в ръцете ѝ. Изпод водата долетял глас:

— Ти ме спаси. Сега ще станеш моя жена. Не се страхувай от нищо, аз ще ти помогна, ей сега ще: излезем на брега. Но не казвай никому нито дума, дори на родния си баща. Днес аз ще зарадвам родителите си, а утре ще поискам от краля твоята ръка.

— Да, да, разбира се! — могла да промълви само принцесата, като си поела дъх. И ракът изплувал с нея на брега.

В къщи принцесата казала на краля само че ѝ е било много весело — нито дума повече. А на другия ден точно в три часа пред кралския дворец се чули звуци от тръби, тропот на копита и грохот на барабани. Пратеник от друга държава възвестил, че синът на техния крал иска да го приемат. Принцът поискал от краля ръката на дъщеря му, а после разказал всичко както било. Кралят отпърво се разсърдил, че са скрили всичко от него, а после заповядал да повикат дъщеря му. Принцесата се хвърлила в прегръдките на принца.

— Мой любими мъжо!

И кралят разбрал, че му остава само да направи сватбата.

КОЛА РИБАТА

ИТАЛИАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Някога в Месина живеела една жена. Тя имала син на име Кола, който от сутрин до вечер се къпел в морето. Майката го викала от брега:

— Кола! Кола! Излез най-сетне от водата. Та ти не си риба!

Но всеки ден синът ѝ плувал все по-далече и по-далече. А от постоянното викане майката дори я заболяли гърдите. Веднъж той накарал майка си толкова дълго да вика, че търпението ѝ се изчерпало, и тя извикала в гнева си:

— Дано станеш риба!

Изглежда, небесните врати били отворени този ден: майчината клетва била чута и момчето в миг станало получовек-полуриба. Между пръстите му израснала ципа като на патица, а шията му станала като на жаба. Кола не се върнал вече на земята и майка му, изгубила надежда да го дочака, скоро умряла.

Мълвата, че в пролива до Месина се е появил получовек-полуриба, стигнала до ушите на краля. Той заповядал на всички моряци, щом някой от тях види Кола Рибата, да му обади, че кралят иска да говори с него.

Веднъж един моряк плувал далече в морето и видял Кола Рибата, който минавал наблизко.

— Кола — рекъл той, — кралят на Месина иска да поприказва с тебе.

Кола тозчас заплувал към кралския дворец.

Кралят го посрещнал с приветлива усмивка.

— Кола Рибата, ти си такъв добър плувец, спусни се на морското дъно, преплувай около Сицилия и ми разкажи къде морето е най-дълбоко, както и за всичко, което видиш.

Кола се подчинил и преплувал около Сицилия. Скоро се върнал и разказал, че видял на морското дъно планини, долини, пещери и най-чудни риби, но го хванало страх само веднъж, когато при нос Фаро не можал да достигне дъното.

— Но на какво тогава се крепи Месина? — зачудил се кралят. — Хайде, гмурни се отново и виж на какво стои моят град.

Кола се гмурнал и прекарал под водата целия ден, а когато изплувал, рекъл на краля:

— Месина стои на скала, а тази скала поддържат три колони: едната от тях е здрава, другата — с пукнатина, а третата — разрушена.

Кралят бил потресен от това известие и пратил Кола Рибата в Неапол да види какво се намира под вулканите. Кола се гмурнал дълбоко в морето при Неапол и после разказал, че срещнал на пътя си отначало студена вода, после гореща, а на някои места потоци от сладка вода. Кралят не искал да вярва на това, но Кола помолил да му дадат две манерки, гмурнал се и напълнил едната от тях с гореща, другата — със сладка вода...

Сега на краля не давала спокойствие мисълта, че при нос Фаро морето няма дъно. Той отново повикал Кола Рибата в Месина и рекъл:

— Кола, ти трябва да ми кажеш колко е дълбоко морето при нос Фаро, па макар и приблизително!

Кола се гмурнал и стоял под водата два дни. А когато изплувал, рекъл, че не видял дъно, защото на голяма дълбочина нейде отдолу се издига стълб пушек и мъти водата:

Разяждан от любопитство, кралят рекъл:

— Ами ти скочи в морето от фара на нос Фаро.

Този фар се издигал на самия край на носа. Някога там стоял часови, свирил с тръба и размахвал знаме, за да предупреди минаващите кораби за опасното течение.

И Кола Рибата скочил в морето от кулата.

Кралят чакал ден, чакал два, чакал три дни, но Кола не се появявал. Най-сетне изплувал, но бил бледен като мъртвец.

— Е, какво има там, Кола? — попитал кралят.

— Изплаших се до смърт. Видях една риба, в устата ѝ би могъл да влезе цял кораб! За да не попадна в гърлото ѝ, скрих се зад една от колоните, на които се крепи Месина.

Кралят слушал със зинала уста, но не можал да чуе най-главното: колко е дълбоко морето при нос Фаро — и проклетото любопитство не му давало спокойствие.

— Не, ваше величество, няма вече да се гмуркам. Страх ме е — рекъл Кола.

Видял кралят, че мъчно ще предума човека-риба, свалил от главата си короната, цялата обсипана със скъпоценни камъни, и я хвърлил в морето...

— Извади я, Кола!

— Какво направихте, ваше величество, та нали това е короната на вашата държава!

— Да, като нея няма друга в света! Гмурни се и я извади, Кола!

— Щом това ви е угодно, ваше величество, ще се гмурна — отговорил Кола, — но усеща сърцето ми, че няма да се върна вече от бездната. Заповядайте да ми дадат шепа леща. Ако имам още сили — ще се върна, но изплува ли лещата — не ме чакайте.

Стиснал той в пестника си лещата и се хвърлил в морето. Чакали го, чакали, минало много време и ето на повърхността на водата се показала лещата.

Но човека-риба хората чакат и до ден днешен.

ЛОЦМАНЪТ ОТ БУЛОН

ФРЕНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живял едно време в Булон един стар, излязъл в оставка, лоцман, с жена си и малкия си син.

Той получавал малка пенсия и затова си купил лодка, с която всеки ден ходел на лов за риба. Син му, седем-осемгодишен, молил често баща си да го вземе със себе си в морето, но старият моряк, страхувайки се за единственото си дете, не се съгласявал. А момчето, което горяло от желание да се поразходи по морето, се скрило веднъж между въжетата и платната и когато лодката отплавала, изскочило и весело извикало:

— Ето, тате, и аз дойдох с тебе да ловя риба!

Когато лодката се приближила до онова място, където имало риба, лоцманът видял един кораб с вдигнат флаг, което означавало молба да се въведе корабът в пристанището. Лодката се насочила към кораба и когато го доближила, матросите от кораба попитали рибаря дали не е лоцман.

— Бях по-рано лоцман и макар да съм сега в оставка, все ще съумея да ви въведа в пристанището.

Взели го заедно със сина му на борда. Корабът идел от кралството Нац и трябвало по заповед на краля на тази страна да доведе едно френско момче, което да бъде възпитано в чужбина, а после да се ожени за кралската дъщеря.

Когато кралските пратеници видели сина на лоцмана, якото на вид, здраво и досетливо момче им се харесало толкова, че те рекли:

— Точно такъв ни трябва. Няма защо да ходим по-нататък.

Като нахранили и напоили лоцмана, те му казали, че може да се върне на лодката си, тъй като нямат повече нужда от него.

Лоцманът се качил в лодката и почнал да вика сина си, но му отговорили, че момчето ще остане на кораба, и корабът потеглил с вдигнати платна, като оставил бащата, изгубил единственото си чедо, в пълно отчаяние...

Корабът пристигнал в столицата на кралство Нац. Той дал в чест на града дваисет и един топовни изстрела и градът му отговорил със също такъв залп. Отвели момчето в двора и малкият французин се харесал много на краля. Той заповядал да възпитат прекрасното момче така, както ако е било негов собствен син. Когато момчето навършило осемнайсет години, кралят го оженил за дъщеря си, негова връстница.

Живеейки в охолство и в богатство, синът на лоцмана често си спомнял за своите родители.

— Те не бяха богати, когато ги оставих. Искан ми се да ги видя и да осигуря старините им!

Той доверил на жена си своето желание, тя го намерила напълно естествено и поискала да придружи мъжа си. В кралство Нац жените и девойките носят було и мъжът има право да види лицето на жена си само след като тя стане майка. Когато мъжът на принцесата поискал от своя тъст позволение да замине за Булон, кралят, преди да даде съгласието си, накарал зетя си да се закълне, че през време на пътешествието няма да се опита да види лицето на жена си. А ако узнае, че зет му е нарушил клетвата, жестоко ще го накаже.

Принцесата и мъжът ѝ се качили на кораб и скоро стигнали до Булон. Корабът дал в чест на града дваисет и един топовни изстрела и митническата стража, след като посетила борда на кораба, доложила на властите, че принцът и принцесата от Нац пристигнали във Франция да се поразвлекат.

Гостите слезли от кораба, качили се в една сребърна лодка и излезли на брега. Там видели префекта, кмета и останалото началство, което се явило да ги посрещне и да им предложи гостоприемно най-прекрасните покои в града.

Мъжът на принцесата, заобиколен от разкошна свита, видял до един изкривен стобор един старец в закърпена моряшка блуза и познал баща си.

Той оставил знатните си спътници, приближил се до стареца и го попитал как поминува. Лоцманът се зачудил много, че господинът, облечен в коприна, потънал в скъпоценности, се осведомява за здравето на такъв бедняк като него.

— Не ме ли познавате? — попитал принцът.

— Не, господине — отговорил старецът.

— Аз съм вашият син, когото някога корабът на кралство Нац откара отвъд морето. Аз съм женен за принцесата на тази страна. Как е майка ми?

— Тя е в къщи, много е остаряла, много тъгува.

— Утешете се, тате, аз дойдох, за да осигуря старините ви.

Когато се върнал при сановниците, мъжът на принцесата им рекъл, че ще живее при стария лоцман, и прекарал три седмици на гости при баща си.

Веднъж майка му рекла:

— Сине мой, трябва да ти призная, че едно нещо ме учудва извънредно много. Никой нито веднъж не е видял лицето на жена ти.

— Така е прието в оная страна: мъжът вижда лицето на жена си само след като тя стане майка. Преди да отпътувам насам, аз се заклех на тъста си да зачета този обичай.

— На твое място — отговорила майката, — аз бих поискала да узная все пак какво са ми дали за жена, хубавица или изрод. Ако се заловиш умело за тази работа, твоят тъст няма да узнае нищо.

Синът на лоцмана обадил на жена си всичко, което му казала майка му.

— Добре — рекла тя, — но аз се боя да не узнае за това баща ми. Всички вълшебници на нашата страна са негови приятели. Тогава той ще те прогони и ще те накаже жестоко.

Принцесата свалила покривалото си, но когато мъжът ѝ поднесъл светилника към нейното лице, за да го види по-добре, паднала искра и изгорила бузата на младата жена.

— Ах! — извикала принцесата. — Ето от това се страхувах! Ние сме загинали.

Корабът напуснал Булон и пристигнал в Нац. Щом слязъл принцът на брега, кралят го попитал:

— Не наруши ли моята заповед?

— Не.

— Ще проверя това и тежко ви, ако сте пристъпили клетвата ми. Той повикал дъщеря си и ѝ рекъл:

— Откривал ли е мъжът ти твоето лице?

— Не, тате.

— Не лъжи. Ако ти не казваш истината, аз ще узная и ще те накажа също като него.

Когато тя вдигнала покривалото си, кралят отначало не забелязал нищо, но като си турил очилата, видял белега от изгореното и страшно се разгневил.

— Негодница! Махай се от очите ми и никога да не съм те видял вече!

Той пратил слугите си при вълшебниците, феите и магьосниците и когато всички те се явили, им заповядал да превърнат зетя му в такъв изрод, какъвто светът още не е видял.

Един от магьосниците рекъл:

— Нека той бъде с едното си око сляп, а с другото — кривоглед.

— Нека устата му се разчекне до ушите — заповядал друг.

— Нека му израсте гърбица отзад и отпред.

— Нека носът му стане такъв, какъвто никой още не е имал на света.

— Аз ще му поставя главата с тила напред.

— Нека окуцее, единият му крак да бъде извит навън, другият навътре.

И едновременно със заклинанията на вълшебниците се извършвало превръщането и когато те свършили, клетият момък станал такова безобразно същество, каквото нямало дотогава. С това отмъщението на краля не се ограничило — той заповядал на войниците да изгонят зетя му от града като обикновен скитник.

След като окуцал, клетият син на лоцмана се движел с голяма мъка.

Той дълго странствувал: най-сетне се приближил до една къщичка и като видял седналата на прага старица, я поздравил. Тя била стара фея, която кралят забравил да повика, когато решил да накаже зетя си.

— Да не сте вие зетят на краля?

— Уви, аз съм.

— Здравата са ви наредили! Но за щастие аз имам още ключа от моя килер.

Тя отишла в килера, донесла оттам една пръчица и рекла:

— Аз научих за вашите злополучия от съседката, която днес заранта мина да вземе от мене огън, и реших от малко малко да смекча вашата уродливост, ако ви среща.

Тя се докоснала до него с пръчицата си и той прогледнал с двете очи, носът и устата му станали два пъти по-малки, от двете гърбици останала само една, главата му не била вече обърната с тила напред, а само настрана, и той престанал да куца.

Феята изпратила по него бележка до съседката си с молба да направи кралския зет още по-хубав, отколкото е бил по-рано. Синът на лоцмана поблагодарил от цялата си душа на старата фея и излязъл от нея вече не тъй скръбен, както дошъл.

Когато влязъл в къщата на съседката, той ѝ предал бележката и рекъл:

— Добър ден, госпожо Марго.

— А, вие сте зетят на краля? Аз ще завърша онова, което е почнала моята кума.

Тя взела своята пръчица и пожелала синът на лоцмана да се превърне в строен момък с прекрасно лице, и това веднага станало. После му рекла:

— Не се отчайвайте. Вие, разбира се, искате да се върнете у дома? Ето ви едно клъбце, то ще се търкаля пред вас и ще ви сочи пътя, по който трябва да вървите. Давам ви и две копия. С едното ще убиете всеки, който поиска да ви вземе в плен, с другото ще се браните от дивите зверове. Феята му дала хляб и месо и го предупредила за всички опасности, които го чакат по пътя му.

Той поблагодарил на феята и като вървял подир клъбцето, стигнал до гората. Около час вървял през гората и изведнъж видял на пътя лъв. По-надалеч лежала мечка, а зад нея — леопард. Клъбцето минало по заспалите зверове, те се събудили и заръмжали. Синът на лоцмана дал половината от хляба на лъва, другата на мечката, а на леопарда хвърлил месото и зверовете го пуснали.

Добрата жена Марго му казала, че привечер ще види сред гората ярко осветен замък. Печката там ще бъде запалена, трапезата сложена, а наоколо няма да има жива душа.

Клъбцето влязло в двора, скочило на входната площадка и вратата сама се отворила. Синът на лоцмана влязъл подир клъбцето и когато се стоплил, седнал на трапезата. Една невидима ръка поставила пред него храната и питието.

После той легнал да спи на мекото легло, а когато сутринта се събудил, видял приготвената на трапезата закуска. След като се

подкрепил, той се накарал да излезе, но изведнъж се появили няколко моми с бели рокли и му заградили пътя.

— Искате ли да потанцувате с мене? — рекла първата.

— Не — отговорил той решително.

— Потанцувайте малко с мене — помолила го втората.

— Не.

— Не искате ли да потанцуваме? — попитала го третата.

— Не — отговорил той тихо.

Като си отивала, третата мома изпуснала на стълбата стъкленото си чехълче. Синът на лоцмана го вдигнал и момата, като се обърнала, му рекла:

— Когато ви потрябвам, вземете това чехълче и кажете: „Яви ми се, прекрасна девойко“ — и аз веднага ще ви услужа.

Той тръгнал на път подир кльбцето и изведнъж видял на пътя си три огромни призрака.

— Къде отиваш ти, нищожен земен червей, прах от краката ми? — извикал със страшен глас най-грамадният от тях.

Синът на лоцмана взел чехълчето и рекъл:

— Яви ми се, прекрасна девойко!

— Какво мога да направя за тебе?

— Нека тези чудовища се разсипят на прах и вятърът да ги развее.

В един миг желанието му се изпълнило и той продължил пътя си. Дълго вървял и най-сетне стигнал Булон. Там живял при родителите си и неведнъж укорил майка си, загдето тя му е дала лош съвет, който му докарал толкова страдания. Тъй като при първото си пристигане той бил оставил на родителите си немалка сума пари, сега си купил кораб; после повикал прекрасната девойка.

— Прекрасна девойко — рекъл той, — бих искал да отмъстя на тъста си, който така жестоко постъпи с мене. Как да направя това?

— Вземи със себе си двайсет и девет матроса и смело тръгни на път. За останалото аз ще се погрижа.

Когато се приближил до столицата на кралство Нац, корабът дал двайсет и един топовни изстрела и цялото висше началство на пристанището дошло да се осведоми какво иска този кораб.

— Аз искам да превзема града — рекъл синът на лоцмана.

Тези думи предали на краля, но в отговор той се разсмял и рекъл на офицерите си:

— Попитайте го кога предпочита да потъне — днес или утре?

— Утре аз ще заема мястото си — отговорил синът на лоцмана.

— Ами кой си ти?

Кралят, силно разгневен, заповядал да потопят кораба и повикал за това множество войници. Но всеки път, когато войниците искали да дадат залп, те почвали да кихат странно и все не могли да се прицелят. Синът на лоцмана минал здрав и читав през редовете на войската и като се приближил до краля, го пробол с копието.

После намерил жена си и те от радост дали угощение на всички. Ма всички кръстопътища стояли бъчви с вино, по улиците тичали печени прасета с пипер и сол в очите, с горчица под опашката и със забити в слабините вилици. Всеки можел да си отреже парче.

МОРСКИТЕ ХОРА НА ОСТРОВ УЕСАН ФРЕНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Някога отдавна, много отдавна, може би още в ония времена, когато свети Павел дошъл от Иберия в нашия остров, живяла в Уесан една красива шестнайсет-седемнайсетгодишна девойка и тази девойка наричали Мона Кербили. Толкова хубава била Мона, че всички, които я виждали, казвали с възторг на майка ѝ:

— Ех, красива дъщеря имате, Жана! Тя е хубава като русалка, никога не са виждали на нашия остров такава хубавица. Може да се помисли, че е дъщеря на някой морски крал.

— Не говорете така — възразявала добрата майка на Мона. — Вижда бог, неин баща е Фанш Кербили, моят мъж. Това е също тъй вярно, както и че аз съм нейна майка.

Бащата на Мона бил рибар и почти цялото време прекарвал в морето. Майката работела на парцела земя до къщурката, а в лошо време предяла лен. Мона ходила с другите девойки на морския бряг да събира разни миди, с които се хранело цялото семейство.

Навярно морските хора — тогава ги имало много на острова — са забелязали Мона и също както земните си братя са били поразени от хубостта ѝ.

Веднъж, когато тя, както винаги, седяла с дружките си на брега, девойките заприказвали за годениците си. Всяка хвалела своя, че е добър рибар, ловко умее да прекара лодката си между многото подводни камъни, с които бил заобиколен островът.

— Напразно, Мона, страниш ти от Ервон Кердюдал — рекла Маргарита Ерфур на дъщерята на Фанш Кербили. — Той е прекрасен момък, не пие, никога не се кара с другарите си и никой по-добре от него не управлява лодката в опасните места — при Старата Кобила и нос Стиф.

— И таз добра! — отговорила Мона с презрение (защото, след като слушала толкова похвали за своята хубост, тя станала суетна и надменна). — За нищо на света няма да стана жена на рибар! Аз съм

красива и ще се омъжа само за принц или за сина на някой знатен велможа, богат и силен. Или най-малко за морски крал.

Случило се тъй, че думите ѝ подслушвал един стар морски крал, който се криел сигурно зад някоя скала или под водораслите. Той се спуснал към Мона и я отмъкнал на дъното на морето.

Девоиците хукнали към селото да разкажат на Монината майка какво се е случило. Жана Кербили предяла на прага на къщурката си.

Тя хвърлила къделята и вретеното и се спуснала към морето. Викала високо дъщеря си, дори влязла във водата и вървяла така далеч, колкото само можела, към онова място, дето изчезнала Мона. Но всичко било напразно, ничий глас не се обаждал от водата на нейния плач и отчаян зов.

Вестта за изчезването на Мона скоро се разнесла из целия остров и никого не учудила. „Мона беше дъщеря на морски крал — казвали хората — и, види се, баща ѝ я е отмъкнал в морето.“

Похитител на Мона бил кралят на морските хора в остров Уесан. Той отнесъл девойката в подводния си дворец. Дворецът бил истинско чудо, най-красивото кралско жилище на земята не можело да се сравни с него.

Старият морски крал имал син, най-хубавият от морските хора; този син се влюбил в Мона и поискал от баща си позволение да се ожени за нея. Но кралят сам бил намислил да я запази за себе си, затуй отговорил на сина си, че никога няма да му позволи да вземе за жена дъщеря на земята.

— В нашето царство — рекъл той на сина — има немалко хубави девойки-русалки, които ще бъдат щастливи, ако имат за съпруг кралския син. И когато ти избереш една от тях, аз ще ти дам съгласието си.

Младият морски принц изпаднал в отчаяние. Той заявил на баща си, че никога няма да се ожени, ако не може да вземе за жена она, която обича — Мона, дъщерята на земята.

Старият морски крал, като виждал, че синът му линее от скръб и мъка, накарал го да се сгоди за една русалка, която се славела с хубостта си и била дъщеря на един от знатните велможи в двора. Определили деня на сватбата, поканили множество гости. Женихът и невестата се отправили в църквата, а след тях тръгнал великолепен сватбен кортеж. Защото тези морски жители, макар и да не са

кръстени, имат своя вяра и храмове под водата. Казват, че дори имали свои епископи, и Гулвен Пендюф, стар моряк от нашия остров, който е обходил всички морета на света, ме уверяваше, че ги е виждал неведнъж.

На клетата Мона било заповядано да остане дома и да приготви сватбения обед. Но не й дали никакви провизии, съвсем нищо, само празни гърнета и тенджери — големи морски раковини. Стариат морски крал й казал, че когато всички се върнат от църквата, тя трябва да поднесе на трапезата прекрасен обед или я чака смърт. Съдете сами в какъв смут и мъка се намирала сиротата! Пък и женихът бил не по-малко печален и угрижен.

Когато кортежът тръгнал към църквата, женихът изведнъж извикал:

— Ах, забравих дома пръстена на моята невеста!

— Кажи къде е и аз ще пратя да го вземат — рекъл баща му.

— Не, не, аз сам ще отида да го взема, никой друг няма да намери пръстена там, където съм го скрил. Ще изтичам до дома и ще се върна за миг.

И той отишъл сам, като не позволил никому да го придружава. Влязъл право в кухнята, дето клетата Мона плачела отчаяна.

— Не тъжи — рекъл й той, — обедът ще бъде готов навреме. Осланяй се на мене.

Той се приближил до огнището и промълвил:

— Буен огън в огнището! — И в огнището тутакси запламтял огън.

После принцът се докоснал с ръка поред до всяка тенджерата, всяко гърне, всеки шиш и блюдо, като казал:

— В това гърне ще има лакерда, в това — калкан със стриди, на шиша — патица, тук — печена скумрия, в тези кани — вино и най-хубави напитки.

И тенджерите, гърнетата, блюдата, каните се напълнили с ястия и напитки само при докосването на ръката му. Мона не можела да се освести от учудване, виждайки, че обедът е приготвен за едно мигване на окото без ничия чужда помощ.

Младият морски принц се спуснал да догони кортежа. Стигнали до църквата. Брачният обред бил извършен от морския епископ. След

това всички се върнали в двореца. Старият крал влязъл направо в кухнята и рекъл на Мона:

— Ето ние се върнахме. Готово ли е всичко?

— Готово — отговорила Мона спокойно.

Учуден от тоя отговор, той почнал да вдига капациите от гърнетата и тенджерите, надничал в каните и недоволно рекъл:

— Помогнали са ти. Но аз ще се разправа все пак с тебе.

Насядали на трапезата. Гостите пили и яли много, после почнали песните и танците.

Към полунощ младоженците се отделили във великолепно украсената си спалня и старият морски крал заповядал на Мона да ги изпроводи дотам. Тя трябвало да стои до леглото и да им свети със запалена свещ в ръка. Когато свещта изгори до ръката ѝ, смърт очаквала Мона.

Клетата Мона се подчинила. А старият морски крал чакал в съседната стая и от време на време викал оттам:

— Е, какво, още ли не е изгоряла свещта до ръката ти?

— Не още — отговаряла Мона.

Така питал той няколко пъти. Най-сетне, когато свещта почти догоряла, младоженецът рекъл на младата си жена:

— Вземи за минута свещта от Мона и я подръж, докато Мона ни запали друга.

Младата русалка, без да подозира намеренията на свекъра си, взела свещта от ръцете на Мона.

В тази минута старият крал попитал пак:

— Е, какво, изгоря ли свещта до ръката ти?

— Отговори: „да“ — прошепнал младият морски принц.

— Да — рекла русалката.

И тозчас старият морски крал се втурнал в спалнята, хвърлил се към оная, която държала свещта, и без дори да погледне девойката, с един удар на сабята си ѝ отсякъл главата. После излязъл вън.

Щом изгряло слънцето, младоженецът отишъл при баща си и му рекъл:

— Тате, дойдох да поискам от вас позволение да се оженя.

— Да се ожениш ли? Ами че нали се ожени вчера?

— Моята жена не е вече между живите.

— Не е между живите ли? Да не би да си я убил, нещастнико?

— Не, тате, не аз, а вие я убихте.

— Аз ли? Аз да съм убил своята жена?

— Да, тате, мигар не вие снощи с един удар на сабята отсякохте главата на оная, която държеше запалена свещ до леглото ми?

— Да, но нали беше тя дъщерята на земята?

— Не, тате, тя беше русалката, с която се венчах по ваша воля. И ето аз съм вече вдовец. Ако не ми вярвате, лесно може да се убедите сам — тялото ѝ още лежи в моята спалня.

Старият морски крал изтичал в спалнята и видял, че синът му казва истината. Гневът му бил ужасен.

— Че коя искаш да вземеш за жена? — попитал той сина си, като се поуспокоил.

— Дъщерята на земята.

Старият крал не отговорил нищо и излязъл от спалнята. Но минали няколко дни, той разбрал, изглежда, колко безразсъдно е да съперничи със сина си и дал съгласието си за брака му с Мона. Сватбата отпразнували много богато и тържествено.

Младият морски принц бил извънредно внимателен към жена си, угаждал ѝ, както можел. Хранел я с мънички вкусни рибки, които ловял сам, подарявал ѝ разни украшения от скъпоценни морски бисери, намирал за нея красиви раковини, седефени и златисти, редки чудесни морски цветя и треви.

Но въпреки всичко това, нещо теглело Мона към земята, към баща ѝ, майка ѝ, към бедната къщурка на брега на морето.

Мъжът ѝ не искал да я пусне, все се страхувал, че тя няма да се върне. А Мона силно затъгувала, плачела ден и нощ. Най-сетне младият морски принц ѝ рекъл:

— Усмихни се поне веднъж, моя радост, и аз ще те отведа в бащиния ти дом.

Мона му се усмихнала и морският принц, който бил вълшебник, изрекъл:

— Мост, повдигни се!

Тозчас от водата се издигнал красив кристален мост, по който те можели да преминат от морското дъно на земята.

Щом видял това, старият морски крал разбрал, че синът му е също такъв вълшебник като него, и рекъл:

— Ще дойда и аз с вас.

И тримата се качили на моста: Мона напред, след нея — мъжът ѝ, а няколко крачки зад тях — старият морски крал.

Щом Мона и мъжът ѝ, които вървели отпред, стъпили на земята, младият морски принц изрекъл:

— Мост, спусни се!

И мостът се спуснал в дълбочината на морето и отнесъл със себе си стария морски крал.

Мъжът на Мона не се решил да я изпрати до къщата на родителите ѝ. Той пуснал Мона сама, като ѝ рекъл:

— Върни се обратно, щом залезе слънцето. Аз ще те чакам тук. Но гледай нито един мъж да не те целуне и дори да не докосне ръката ти.

Мона обещала да изпълни всичко и се затекла към родния дом. Било време за обед и цялото семейство било събрано около трапезата.

— Здравейте, тате и мамо! Здравейте, братя и сестри! — извикала Мона, като се втурнала в къщурката.

Добрите хора я гледали, вцепенени от учудване, и никой не можел да я познае: тя била тъй хубава, тъй величествена в разкошната си премяна! Тая среща натъжила Мона, сълзи бликнали от очите ѝ. Тя взела да ходи из къщата, докосвала се с ръка до всеки предмет и казвала:

— Ето този камък ние донесохме от брега и аз седях на него край огъня, а ето и креватът, на който спях. Ето дървената чаша, от която съм яла супа. А там, зад вратата, е метлата, с която помитах къщата. А ето и стомната, с която ходех за вода на извора.

Като слушали всичко това, родителите в края на краищата познали Мона и плачейки от щастие, взели да я прегръщат и целуват и всички се радвали, че са пак заедно.

Но ненапразно морският принц, съпругът на Мона, ѝ заръчал да не целува нито един мъж: от тази минута тя вече нищо не помнела за своята женитба, за живота си при морските хора. Тя останала при родителите си и скоро при нея дошли сватове от всички страни. От женихи не могли да се отърват, но Мона не слушала никого и не искала да се омъжи.

Бащата на Мона, както и всеки жител от острова, имал свой парцел земя, дето садял картофи и разни зеленчуци, засявал и малко ечемик. Това заедно с данъка, който всекидневно им плащало морето в

риба и миди, им стигало, за да се изхранят. Пред къщата се намирало гумното, на което вършеели житото и се издигала кладня слама. Често нощем, когато лежала в леглото си, на Мона ѝ се струвало, че през воя на вятъра и глухия шум на вълните, които се биели в крайбрежните скали, тя чува нечии стонове и поплаци зад вратата на къщурката. Но си мислела, че душите на нещастните удавници призовават живите, които са ги забравили, и настояват да се молят за тях. Тя шепнела заупокойна молитва и жалейки онези, които в такова време се намират в морето, спокойно заспивала.

Но ето една нощ тя ясно чула думи, изречени с такъв жаловит глас, че ѝ разкъсали сърцето:

— Ах, Мона, мигар така скоро забрави ти своя мъж — морския принц, който ти спаси живота и те обича? Нали обеща да се върнеш същия ден, а аз те чакам от толкова дълго време и съм толкова нещастен! Ах, Мона, Мона, съжали се над мене и се върни по-скоро!

В тоя миг Мона изведнъж си спомнила всичко. Станала от леглото, излязла и видяла на вратата морския принц, който в стонове и поплаци изливал мъката си. Тя се хвърлила в прегръдките му... и оттогава никой никога вече не я видял.

МАЛКИЯТ ГАЛИЦИЕЦ ИСПАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Там, където морските вълни се разбиват в стръмните скали, в Галиция, на края на испанската земя, в едно градче живеело малко момче. То нямало близки освен по-големия си брат, но брат му заминал далеко зад морето — в славния град Кадис, където мачтите на корабите се издигат като гора над лазурното море, а топлият вятър надува веселите платна. Там той пренасял от корабите на брега тежки бали с подправки и печелел добри пари, а малкият брат останал в родината си и трябвало сам да се прехранва. Но ненапразно той бил роден в Галиция — той бил находчив и не знаел що е отчаяние. Започнал да търгува с вода, подсладена с анасон, защото освен вода нямал друга стока, и от сутрин до вечер из улиците на града се носел звънкият му глас: „Кой тук е жаден? Кому да продам прекрасната, ледена, свежа вода?“

И веселите бедняци, а дори и знатните кабалеро подхвърляли на момчето по един сентимо за чаша студена сладка вода. Но отминали горещите дни, откъм океана духнал студеният вятър и никой вече не купувал вода от малкия пъргав галициец. Тогава момчето решило да замине при по-големия си брат в славния град Кадис, към топлото лазурно море. То отишло на пристанището и се обърнало към капитана на един прекрасен кораб с кралското знаме на мачтата:

— Сеньор капитан — казало момчето, — откарайте ме в славния град Кадис, където мачтите като гора се издигат над вълните, а топлият вятър надува веселите платна.

Капитанът пхнал ръце в джобовете на бродираната си със сърма дреха и отговорил:

— Разбира се, че ще те отведа, ако ми заплатиш два дублона.

— Но аз нямам и една песета! — казало момчето. — Нима вашият кораб не е достатъчно голям, за да ме откара по-евтино?

Капитанът високо се засмял:

— На бедняк като тебе не подобава да плава под знамето на краля. Я върви и потърси някоя мръсна гемия, на която пътуват

дриплъовци като тебе!

Тогава момчето отишло при капитана на една стара гемия с черни изпокъсани платна. То му се поклонило и казало учтиво:

— Сеньор капитан, откарайте ме в славния град Кадис, където мачтите като гора се издигат, а топлият вятър надува веселите платна.

Капитанът измъкнал кривата си лула от устата и измърморил:

— Ще те закарам, ако ми платиш две песети.

— Но аз нямам нито един сентимо! — отговорило момчето. — Вашият кораб е достатъчно прекрасен, за да ме отведе безплатно.

— Я върви да се шегуваш с другиго!

В отговор момчето се засмяло:

— Сеньор, добрата шега е по-скъпа от парите.

— Стига си ми пял и се махай! — изревал морякът.

— Вие сте прав, сеньор — продължил малкият галициец, — песента струва още по-скъпо и съм готов да ви докажа това на дело.

— Че как ще ми докажеш това? — учудил се капитанът.

— Ах, уважаеми сеньор — поклонило се момчето, — хайде да се уговорим така: ако аз ви изпея песен и тя ви хареса, вие ще ме откарате в Кадис с вашата фрегата и няма да ми искате нито сентимо.

— Добре — казал капитанът и се озъбил. — Но помни, че аз не мога да понасям песните и ако ти не ми угодиш, ще те изхвърля като куче зад борда!

Момчето пъргаво скочило на палубата на старата гемия и след малко били вече в открито море. Корабът започнал да подскача от вълна на вълна и да се поклаща ту на едната, ту на другата си страна, а капитанът взел да събира пари от пътниците, които плавали с жалката му гемия. Накрая той отишъл и при малкия галициец.

— Плащай — мрачно казал капитанът, но момчето не му подало пари, а звънко запяло, докато солените пръски на вълните заливали от главата до краката него, както и всички, които били на палубата:

*Сеньор капитан, с пазарлъци не става:
ти нас тук със солена вода ни гощаваш.
Ще почерпя всички със сладка вода.
Не си ли аз сметките с тебе видях?*

Като чули песента му, моряците се разсмели високо, но суровият капитан дори не се и усмихнал.

— Плащай, дрипльо! — казал той още по-сопнато. — Тая песен не ми харесва.

Момчето запяло още по-силно, без да обръща внимание на вълните, които вече прехвърляли борда и заливали краката на моряците и пътниците:

*Напразно на моята песен се сърдиш
и заплашваш в морето сега да ме хвърлиш.
Да нагълташ солена вода от морето
не струва дори една медна монета.*

Но капитанът дори не доизслушал песента.

— Нахално момче — ревнол той. — Плащай, или ще те удавя като куче в морето!

Тогава момчето подхванало трета песен:

*Колко щеш ме плаши, сеньор лош,
но в морето не ща като пес да потъна.
По-добре е във джоба да бръкна до дъно
и дълга си да върна до грош.*

— Ето тая песен ми харесва! — казал капитанът и протегнал ръка да си получи парите, но момчето отблъснало ръката му и му се изсмяло в очите:

— Аз разчитам на думата ви, сеньор капитан. Уговорката си е уговорка. На вас ви хареса моята песен — значи сметките ни са уредени!

Капитанът заповядал на моряците да вадят водата от славната му фрегата, а след три дни малкият галициец пристигнал в Кадис на брега на лазурното море и се срещнал със своя любим брат.

ОКЕАНЪТ И ЛУНАТА

ПЕТО ПИСМО

Атлантическият океан посрещна парахода с огромните си вълни веднага щом излязохме от Гибралтар. А вълнението в Бискайския залив бе необикновено силно. И за първи път тук видяхме истински приливи и отливи.

Посивял и мрачен, океанът стене и гигантските му вълни се нахвърлят настойчиво върху скалистия бряг. Притъмнява и единствено грохотът им кънти в настъпващата черна пустота, в която се сливат небе, вода и земя. Но постепенно хоризонтът просветлява. Поруменяла сякаш от смущение, луната занича с едно око иззад далечните хребети, осмелява се най-сетне да се подаде и тържествено се възкачва по небесните стъпала. Тя разпилява платинени коси-лъчи, чертае с тях пътя си, а лицето ѝ все повече се избистря, хубавее, докато накрая заблести в пълната си усмивка. Под сияйния ѝ поглед всичко се къпе в сребриста светлина. И стават чудеса.

Отначало океанът се стаява, укротява се. Замаян от прелестта на луната, той не смее да си поеме дъх, да помръдне дори. Но скоро се съвзема и се втурва към нея разтреперан, развълнуван. Повдига се на пръсти, протяга хиляди ръце-вълни да я стигне...

Това е отливът. Вълните побягват назад, към океана, и оголват брега. Сушата настъпва. Озъбват се кафявите скали, жълтеникавият пясък изпива жадно последните капки. Само тук-таме сред камъните остават да белеят пенести локвички. Клюмват пищните водорасли и се просват на въздуха като ненужни дрипи. Тежко и горко ни морските обитатели, които не са препуснали заедно с океана към луната — без вода те са осъдени на загиване.

Дълго, с трепет очаква океанът пълноликата луна, а сетне се стреми да я достигне, да я докосне нежно с връхчето на вълните си, да я погали. Люлее се задъхан и въздиша опиянен, очарован, влюбен. Ала все не успява да се добере до нея, защото земята го държи здраво в прегръдката си и не го пуца. А и луната сякаш не забелязва копнежа му, устрема му — търкаля се небрежно в теменужката роса на небесната поляна. И само косите й-лъчи се сипят върху развълнуваната океанска гръд, а тя се отдалечава, качва се все по-нагоре и по-нагоре...

Океанът въздъхва от мъка, простенва тъжно, протяжнено, и с ярост се нахвърля върху сушата. Той вие от болка, реве със страшен глас и със страхотни сили удря, бие брега, за да си излее яда, да си отмъсти на земята, загдето му е попречила...

То е пък приливът. Вълните хукват обратно към скалистия бряг и океанът се връща в изоставеното си легло. И тежко и горко на оня, който се случи в тоя миг насреща му — водната стихия ще го помете, ще го завърти в пенестия си водовъртеж и ще го повлече към дъното. Очаква го смърт, защото океанът е безжалостен в своята злоба...

Тъй е от вечни времена. Приливите и отливите се редуват като зърна от броеница и са най-силни при всяко пълнолуние. Защото океанът е рожба на земята, а луната — на небето:

... Отдавна, много отдавна на Земята се родил син — Океан. Земята го откърмила с всичките си сокове и той израсъл буен и млад. Горещото му сърце тупало неспокойно, кръвта му кипяла и повдигала ускорено гигантските му гърди. Той искал всичко да види, всичко да чуе, до всичко да се докосне. Бил вече зрял и не можел да не съзре хубавицата Луна. Тя била дъщеря на Небето, сестра на Слънцето и звездите и всеки ден се разхождала по небесните селения с брат си. Имала приказно лице и чудни коси. А усмивката й направо хващала за сърцето. Който я погледнел, ставал неин пленник. Й Океан я гледал

жадно и тайно въздишал. Накрая не се стърпял и се обърнал към Земята:

— Майко, не мога да живея повече без Луната, искам я за невеста!

— Но ти си още малък, сине, буен и зелен, имаш време за женитба — опитала се да го отклони Земята, но той заплакал, замолил се:

— Поискай ми я, майко, защото иначе ще се поболея, ще изчезна до капка, ще се изпаря от мъка...

Разбрала Земята, че любовта на сина ѝ е много силна, та се извърнала и извисила глас към необятното Небе:

— Чуй молбата ми, дай Луната за жена на сина ми!

— Ха-ха! — изсмяло се надменно Небето. — Някаква дрипла се осмелява да иска моята божествена дъщеря за жена на сина си, ха-ха! Да дам дъщеря си... По-скоро аз ще го взема горе при мене...

— Бъди милостив! — разтърсила се уплашено Земята и цялото ѝ лице се нагънало в бръчки, докато притискала здраво в прегръдката си Океана от страх да не го изгуби. — Бъди милостив и ме пожали — не го вземай! Той ми е едничък, а ти имаш Слънцето и още хиляди дъщери звезди...

— Та той не ми и трябва. Нито на мене, нито на моята божествена дъщеря...

— О, ти се лъжеш жестоко, надменно Небе! — викнал ненадейно Океан. — Аз ще се ожения за нея! Някой ден ще ѝ разкрия душата си...

— Ти никога не ще успееш да сториш това, защото няма да се срещнете! От днес нататък тя ще се разхожда в моите селения само нощем, когато всичко тъне в черен мрак и нищичко не се вижда...

И Небето изпълнило заката си. Бедният Океан викал, зовял Луната, но тя била много, много далече, за да стигне неговият глас до нея.

И той заплакал, заридал:

— Пусни ме, майко-майчице, пусни ме да се изпаря, та да мога да се възнеса и да стигна Луната!

Но Земята знаела, че всяко възнасяне означава смърт за нейното чедо, и още по-здраво го стискала в прегръдката си. Той побеснял, разлудувал се, ала майката не го пускала и молела призивно морските обитатели:

— Дръжте, помогнете да го задържим, милички, защото иначе и за вас няма да има живот...

Притекли се на майчиния зов всички морски обитатели, уловили края на водната му дреха и го удържали.

А той, като разбрал, че няма да се освободи, на хвърлил се с все сила върху Земята и почнал да я бие яростно с вълните си...

И оттогава при всяко ново пълнолуние историята се повтаря:

Океанът се стреми да стигне Луната, но Земята го държи здраво в прегръдката си и той си отмъщава после на нея. Така е досега. Така ще бъде и занапред. Защото Океанът не може да забрави Луната и обичта му е силна и вечна като самия него.

РАЗКАЗВАТ ХОРАТА КРАЙ АТЛАНТИКА

РАКОВИНАТА НА ИЗОБИЛИЕТО НЕМСКА ЛЕГЕНДА, ПРЕРАЗКАЗАНА ОТ ЧАВДАР АЛАДЖОВ

Не винаги в Северно море са се вѐдили толкова риби, колкото се вѐдят сега. Било е време, когато не е можело да се хване нито една рибка. Защото някога, много отдавна, животът е бил съвсем различен от сегашния и хората са живели другояче. Тогава рибите от едно море си стояли само в него, както и животните от една гора не напущали крайнината ѝ. Ето защо като ловили, ловили, накрая рибарите изловили всичката риба на Северно море. Не останала рибка и за цяр. Зачудили се и се замаяли хората какво да правят. Нали по крайбрежието само с риболов се препитават?

За щастие, по туй време живеел млад и силен рибар на име Ханс. Той имал дълбоко сини очи като чисто и спокойно море и златиста коса, подобна на сламата, с която си покривали къщите. Ала най-важно било, че в гърдите му туптяло голямо и добро сърце, което таело в себе си обич към другите. Не можело то да гледа спокойно как страдат хората и как гладуват дечицата. И се вдигнал един ден момъкът, та отишъл при най-стария и мъдър рибар от крайбрежието. Тоя рибар не само бил живял много, но и по много морета и океани бил плавал, затуй знаел много.

Заварил го да се препича на слънце пред хижата си и го попитал:

— Кажи ми, дядо, какво да сторя, та в нашето море отново да има риба?

— Малко може да се направи, сине. Единствено тук би помогнала кралицата на моретата. Само тя има власт над морските обитатели и може да ни прати риба в изобилие.

— А как да стигна до нея?

— Трудно се стига до кралицата на моретата. Трябва да си много смел и да не изпитваш капчица страх, за да я намериш. През бури и вълни трябва да си пробиеш път до средата на морето и там вече можеш да я повикаш. Но ако само за миг е трепнала от уплаха душата

ти, кралицата няма да откликне на зова ти, а може дори да те удави. Затуй добре си помисли, преди да тръгнеш.

— Аз няма какво да губя! — казал твърдо Ханс, поблагодарил на стареца и се затичал нетърпеливо надолу по пясъчните дюни към тръстиките, където доста отдавна стояла бездейно лодката му.

Блъснал я той във водата, скочил вътре, грабнал веслата и загребал. Гребал без умора. Насреща му се издигали все по-големи и по-големи вълни. Те подмятали лодката като треска — ту я подхвърляли високо нагоре върху пенестия гребен и наоколо оставало само небето; ту я спускали дълбоко надолу, сякаш искали да я натикат в самото дъно. Въздигали се толкова високи водни стени, та на момъка му се струвало, че е попаднал в бездънен кладенец и само едно късче небе проблясва над главата му. Но сърцето му не трепвало и той натискал безстрашно греблата. Мислел само как час по-скоро да стигне до кралицата на моретата. Не усещал нито умора, нито глад и жажда, нито жегата и студ. Гребал без отдых цял ден и цяла нощ. Вълните постепенно се смалявали, стихвали и към заранта съвсем изчезнали.

Водата се успокоила като в езеро и по това Ханс разбрал, че е достигнал средата на морето. Защото вълните тръгват винаги от средата на морето и затова нарастват с приближаването към брега, а в центъра владее постоянно спокойствие.

Ханс прибрал веслата, привел се през борда и се провикнал с все сила:

— Излез, кралице на моретата! Вика те Ханс, рибарят.

Тозчас застиналата зеленикава повърхност леко се набръчкала, разлюляла се и от водата се подала чудна красавица със златна корона на главата.

— Ти си храбър и неustraшим момък, Ханс, и аз съм готова да изпълня всяко твое желание — казала тя.

— Аз имам едно-единствено желание — поклонил ѝ се момъкът, — да пратиш риба в нашето море. Вече не може да се улови нито една рибка и хората от крайбрежието няма как да поминуват. Децата гладуват...

— Това ли е твоето желание?

— Да!

— Тогава то е най-лекото и аз ще го изпълня. Почакай!

И кралицата изчезнала в морската бездна.

След малко пак изплувала. В ръцете ѝ проблясвала със седефената си повърхност грамадна бяла раковина. Подала я на Ханс с думите:

— Това е моята раковина на изобилието. Където е тя, там отиват и рибните ми стада. Достатъчно е да я пуснеш в мрежата си и ти би могъл да уловиш наведнъж рибата на цялото море. Ала това може да стане само три пъти, защото само три пъти е разрешено да се вади раковината от водата на въздуха. На третия път тя ще се разпадне на хиляди късчета и повече не ще може да помага. Сега е първият път...

— О, това е предостатъчно и аз ти благодаря! — извикал Ханс.

— Тогава щастливо плаване и богат улов! — махнала му с ръка кралицата на моретата и вълните я погълнали.

Младият рибар огледал още веднъж бялата раковина, после я положил внимателно на дъното на лодката ѝ отново хванал веслата. Натиснал ги и поел към родния бряг. Гребял и гледал как като по чудо отвсякъде се стичат рибни стада и следват неотлъчно лодката.

„Ето — мислел си Ханс, — аз мога да улова наведнъж рибата на цялото море, да я продам и да стана най-богатият човек на света. Но бих могъл да ловя само два пъти. На третия раковината ще се разпадне и морето отново ще остане без риба. Отново ще настъпи глад между хората. Тогава? Как ще е най-добре да постъпя?“...

Но Ханс не се чудел дълго. Колкото повече приближавал родния бряг, толкова по-ясно и по-силно се оформяло решението в сърцето му:

„Раковината на изобилието не бива да се вади повече от водата на въздуха, за да не се разпадне и да не се загубят рибните пасажии завинаги! Тя трябва да остане завинаги в нашето море и да ги привлича...“

И преди да стигне брега — където обикновено излизали по-рано рибарите да ловуват, — Ханс отпуснал веслата на вилките, присегнал се, взел грамадната бяла раковина и се изправил. Огледал я внимателно, докато я държал в широко разтворените си длани, сякаш искал да я запомни за цял живот, после се привел през борда и я пуснал във водата. Вълните я подели и скоро седефеният ѝ блясък се загубил сред зелената мрачина на дълбината.

А рибните стада се застрелкали подире ѝ.

Ханс си отдъхнал, хванал отново греблата и ги натиснал здраво. Гребял бързо към брега, защото искал час по-скоро да съобщи на хората да излязат на риболов.

И оттогава досега в Северно море винаги има риба в изобилие.

СОЛЕНОТО УЕЛСКО МОРЕ

УЕЛСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Някога, през едно пъстроцветно лято, когато морето беше още сладководно (и жените бяха жени, и рибите — риби) в една жълто боядисана къща край широкия Уелски път живееха трима братя. Когато пораснаха, Глин ореше земята, Лин ореше морето с кораба си, а най-малкият, Молдуин, ореше само своя път. В края на краищата Глин се замогна и ядеше мед върху хляба си, Лин ядеше ябълки със сиренето си, само Молдуин и неговата жена вървяха по уморителните пътища и делеха сиромашията си по равно. Но когато се случваше да минат покрай жълто боядисаната къща, те се спираха и молеха да им подарят нещо, докато чувствителният нос на Глин просто се разболяваше само от миризмата им.

„Знам какво да правя — каза си Глин най-сетне, — та да се отърва от тях завинаги!“

— Братко — попита той Молдуин, — какво ще ми обещаеш, ако ти дам едно прасенце, все за тебе?

— Всичко, каквото пожелаеш, мили братко. Всичко, каквото пожелаеш.

— Думата ти е дума, затова ето ти обещаното прасенце и иди веднага по дяволите.

— Думата ми е дума — съгласи се Молдуин — и ако извикаш на кучето си, което ме е ухапало за крака, няма да те безпокоя повече.

През целия ден Молдуин и жена му вървяха нагоре и надолу по страната с прасенцето, завързано за връвчица след тях, и търсеха „по дяволите“. Привечер те пристигнаха до осветената врата на една колиба, наречена Картреф (Къща) и видяха един старец с дълга бяла брада. Той се разхождаше из градинката във вечерния хлад и по панталоните и коженото елече приличаше на овчар.

— Добър вечер — казаха те учтиво, — не сте ли вие случайно Подяволите?

— Напротив — отвърна старецът. — Аз едва ли имам приятел в света, но ако търсите господин Дявола, той е мой много стар познат и

сигурно ще го намерите в къщата, която се нарича Пъкъл долу в дъното на долината. Най-голямото му удоволствие е месо на шиш и не мога да се стърпя да не ви кажа, че като види вашето прасенце, той ще направи всичко, за да ви накара да му го продадете. Но ако се вслушате в съвета ми, драги, не му го давайте, ако не вземете в замяна ръчната мелничка, която стои зад вратата на кухнята. Тя не е обикновена мелничка, а мели нито бавно, нито пък съвсем малко всичко, каквото пожелаете. Ако на връщане пак минете по този път, ще бъда много щастлив да ви покажа как се пуска.

Те му благодариха и се спуснаха през сенките на долината, докато стигнаха голямата къща Пъкъл и почукаха на вратата на господин Дявол. Тя се отвори веднага и те видяха приятелите и слугите на господин Дявола. Едни им крещяха да се махат, други ръчкаха огъня с носовите си, а трети вече измерваха угоеността на прасенцето и докато го гледаха, лигите им течаха. Господин Дявола веднага им предложи хиляда години живот за прасенцето.

— Хиляди благодарности за това — каза Молдуин — и за вашето сърдечно посрещане. Но аз и моята жена сме пестили дванадесет месеца и един ден, за да имаме това прасенце за новогодишния обед, а сега е вече средата на лятото. Но — добави бързо той, като жена му го сбута — понеже аз съм най-мекосърдечният жив човек и сляп като прилеп, когато става дума за собствените ми интереси, за да не ви разочаровам, ще ви дам прасето така, без пари, но в замяна на ръчната мелничка, която стои зад вратата на кухнята.

Ала господин Дявола не искаше и да чуе. Вместо това той предложи на Молдуин най-съкровено желание на сърцето си — място в управлението, отрова за неговите по-малко известни роднини и коса за плешивото теме на главата му.

— Но аз обичам моите роднини — възпротиви се Молдуин.

— Това не е плешивост, а понеже светлината пада така — усмихна се предвзето жена му. — Мелничката, или нищо!

В това време вратата започна да се плъзга от слюнки, а слугите крещяха:

— Прасе! Дай ни прасе! Прасето, или загиваме! — Така че господин Дявола трябваше да промени решението си и в края на краищата да им даде мелничката. През цялото това време малкото прасе стоеше близо до Молдуин и неговата жена и можете да си

представите колко квичеше, когато се намери пъхнато под мишницата на господин Дявола.

Молдуин и жена му се върнаха по пътя, докато стигнаха пак при белокосия старец с дългата бяла брада. Докато им показваше как да пускат мелничката и още по-важно, как да я спират, когато е почнала да работи, той все се усмихваше. Двамата едва дочакаха, докато стигнат морето, и пуснаха мелничката да мели. Първо тя им смели една къща и свещи, за да я осветяват, маса и столове, месо и пиене, и много завивки. „Наистина — казаха си те — това отиване Подяволите свърши много работа!“ И най-накрая те я накараха да им смели нововеничко петле с позлатени шипове и яркочервен гребен, та да ги буди сутрин рано, за да почват наново да мелят. По този приятен начин те живяха до жътва, когато си смляха едно угощение и Молдуин пристигна в жълто боядисаната къща с каруца, впрегната в четири коня. Той покани брат си Глин (този, който ореше земята) да дойде да си похапне с тях. Глин дойде и очите му станаха като чайници, доведе и съседите си и всички те онемяха, като видяха вината, емфието и чиниите от злато, и чашите от бяла моржова кост.

„До вчера нямаха пукната пара да се почешат, а сега са по-богати от продавачите на мляко или от краля!“ — помисли Глин.

— Братко — попита той, — къде по дяволите намери цялото това богатство?

— Зад вратата на кухнята! — отвърна Молдуин със същата прямота и предпазливост. Глин не можа да изтръгне от него нито дума повече, докато всички съседи се разотидоха по домовете си. Но братът продължаваше да стои и да го пои с вино и ласкателства. Най-сетне Молдуин му откри тайната на мелничката. Не каза само как спира да мели. И когато падна в пепелта и захърка, брат му грабна мелничката и се заклатушка с нея към жълто боядисаната къща.

— Жено — каза той на сутринта, — искам да слезеш долу при овесената нива край морето и да откосиш първия откос. Решил съм един път аз да се погрижа за обяда.

Щом жената излезе от къщата, Глин сложи мелничката на масата и започна да я разглежда умилено. „Първо — каза си той, — нека първо ми смели момичета, които да наредят и да прислужват на голямото угощение, което смятам да дам. И колкото те са по-хубави, толкова по-добре!“ Той почука на бирената бъчва, а тя беше почти

празна. „Също и бира — помисли си той, — докато бъчвичката прелее“. И после каза високо на мелничката:

*Мелничке, мелничке,
смели ми момичета и пиво,
мелничке, мелничке,
смели ми ги тъмни и светли.*

Едва произнесъл думите и едно тъмно момиче изскочи над вълната от силно питие, а после едно светло, после едно мургаво, после едно бяло, кафяво и жълто, а бирата се издигаше, издигаше, докато напълни къщата една педя.

— Стига! — извика той. — Казах стига! Спри мелничке, спри вече! Ей, чуваш ли?

Но мелничката продължаваше да мели и скоро момичетата започнаха да плуват, за да си спасят живота. Най-сетне бирата преля през вратата и прозорците и се спусна бучаща и пенлива към морето. Но пътя настигна жената на Глин и тя едва успя да си вземе дъх, когато бирата я повлече от брега към дълбините заедно с нейния съпруг и момичетата. Момичетата се чувствуваха щастливи, като мишки в сено, защото те не познаваха нищо друго освен течността. Ала Глин и жена му скоро достигнаха скалистото дъно и останаха там, без нито едно мехурче въздух да излезе от устата им.

От къщата си на брега Молдуин чу и видя това вълнение и веднага разбра кой е откраднал мелничката. Тогава той се изкачи на зеления хълм зад жълто боядисаната къща и заповяда на мелничката да спре да мели — първо момичета, после бира. Щом наводнението спря, гой я занесе у дома си. Там поиска да му смели златни плочи, за да светне отдалече къщата му в Уелското море.

На другата седмица неговият брат Лин (онзи, който ореше морето) доплава в залива с червеномачтовия си кораб, натоварен със сол. Той се изненада — но и не остана недоволен, — когато видя, че водата мирише на бира и е пълна с русалки, макар че без време изгуби двама моряка. Скоро той научи съдбата на обитателите на жълто боядисаната къща и очите му станаха големи като люкове. Тогава реши

да отиде на гости на брат си Молдуин. „Довчера нямаха пара да се почешат, а сега са по-богати от самохвалците или от адмиралите!“

— Братко — попита го той, — къде по дяволите намери всичкото това богатство?

— Зад вратата на кухнята — отговори Молдуин. Ала брат му го опи с вино и ласкателства, докато накрая му откри тайната на мелничката, освен как да я спре да мели.

— Ще мели ли сол? — попита Лин.

— Толкова, че да осоли всички океани — увери го Молдуин.

Лин нищо не отвърна, но през цялото време си мислеше какво щастие е за един беден морски капитан да притежава мелничката. Вместо да прави дълги пътешествия през бури и водорасли, за да събира своите товари, тя ще му мели сол. И когато Молдуин падна в пепелта и захърка, той грабна мелничката и се заклатушка с нея към червеномачтовия си кораб и веднага отплава. Щом излезе извън залива Кардиган, той пусна внимателно мелничката на палубата и каза:

*Мелничке, мелничке,
смели ми солена сол,
мелничке, мелничке,
смели ми я веднага.*

При тези думи, мелничката започна да мели сол, докато покри палубата като бял сняг, а екипажът се закатери по червената мачта, за да се спаси. Но колкото по-нагоре се качваха (а Лин се катереше най-високо от всички), толкова по-високо се натрупваше и тя. След време от тежестта на солта корабът докосна скалистото дъно и целият екипаж стана на туршия.

Наскоро след това белокосият старец с дългата бяла брада мина по широкия Уелски път. Той видя русалките във водата и опита солта в морето. „Вярно е — каза си той, — че извършвам по необикновен начин делата си.“ И понеже му се стори, че така е добре, той остави там русалките, а също и мелничката и тя продължава да мели до ден днешен. Затова морето около Уелс е по-солено от другите морета и както знаете, става все по-солено.

МАКОДРОМ ОТ ТЮЛЕНИТЕ ШОТЛАНДСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Преди първите моряци да обърнат изрисуваните носове на корабите си към моретата, за да открият какво има отвъд техните земи, морският цар и царица живееха под вълните в мир и щастие. Те имаха прекрасни деца с кафяви очи и стройни нозе. По цял ден те играеха с дивите морски коне и плуваха из горичките от пурпурни водни анемонии, които растат на морското дъно. Тези чудни същества тъй обичаха музиката, че където и да отидеха, все се чуваше тяхното пеене, което прилича на смеха на вълните.

Но един ден голямо нещастие сполетя морския цар и неговите безгрижни деца. Царицата, тяхната майка, се разболя и умря. Голяма беше мъката им и те я погребяха между кораловите пещери на царството. И когато тя си отиде, вече нямаше кой да се грижи за морските деца, да реши прекрасните им коси и да ги приспива с нежна морска песен. Царят виждаше как несресаните им коси висят като сплътсени водорасли, чуваше как се мятат неспокойно нощем, без да могат да заспят; и той реши, че трябва да си намери нова жена, която ще се грижи за децата му. По това време в тъмната морска гора живееше една чудна магьосница. Царят я помоли да му стане жена, макар че не изпитваше никаква обич към нея, защото сърцето му беше погребано в кораловите пещери, където лежеше неговата мъртва царица. Морската магьосница си помисли, че няма да е зле, ако стане морска царица и да управлява такова голямо царство. Затова веднага се съгласи да се омъжи за царя и да стане мащеха на морските деца. Но тя беше лоша мащеха, защото щом видя кафявите им очи и стройните нозе, завидя на хубостта им и се озлоби, че други, по-красиви от нея, трябва да обитават морето.

Един ден магьосницата се върна в своята тъмна морска гора и откъсна отровните жълти зърна на морското грозде, което расте там. От тях тя свари вълшебното питие и направи жестока магия на морските деца. Тя ги прокле да изгубят своите стройни тела и да се превърнат на тюлени. Магьосницата поиска те да плуват като тюлени в морето.

Само веднъж в годината от залез до залез те ще могат да си възвръщат своята истинска форма.

Магията настигна морските деца, когато си играеха с дивите морски коне и плуваха сред горичките от пурпурни морски анемонии, които растат в морските лехи. Телата им започнаха да надебеляват и да загубват формите си. Прекрасните им ръце се превърнаха в несръчни трوماви крайници и тяхната нежна кожа се покри с копринена козина в сиво, черно и златистокафяво. Но все пак те запазиха своите топли кафяви очи и уменията да пеят любимите си песни.

Когато баща им откри какво се бе случило, гневът му към злата магьосница беше страшен. Той я изгони да живее завинаги в нейната тъмна морска гора. Но за жалост, не можеше да развали магията, която тя беше сторила. Тогава тюлените, предишните морски деца, изпяха мъката си, че не могат да останат повече със своя баща в местата, където някога са били щастливи. И изпълнен от скръб, старият цар ги наблюдаваше как отплуват.

Дълго, дълго плуваха тюлените по моретата. Веднъж в годината от залез до залез те ще намерят ивица земя, скрита от човешко око, и там ще хвърлят своите копринени козини от сиво, черно и златистокафяво и ще приемат своите стари, прекрасни форми. Но техните развлечения и игри на брега никога не продължават дълго. При втория залез те навличат отново своите козини и се гмурват в морето. Хората разправяха, че тюлените дошли за пръв път край Западните острови като тайни пратеници на двореца на норвежките крале на Лохлън. Каквото и да е, сигурно е едно, че те обикнаха този мъглив западен бряг, защото и до днес можете да ги видите как обикалят около остров Люис, край Рона, който е Островът на Тюлените, или в Харисовия проток. Хората от Хебридските острови научиха легендата за морските деца и това, че веднъж в годината от залез до залез могат да се видят, когато се забавляват върху някоя брегова ивица.

Някога имаше един рибар на име Родрик Макодром от рода Доналд. Той живееше сам-самичък на остров Бернерери във Външните Хебриди. Един ден, като вървеше по брега, където бе оставил своята лодка, той чу, че някой пее. Гласът идеше от близките скали. Заинтригуван, рибарят приближи към скалите, надникна над тях и видя няколко морски деца, които се забавляваха, докато настъпи

следващият залез. Когато играеха, дългите им коси се развяваха зад тях и очите им блестяха от радост. Родрик не ги гледа дълго, защото знаеше, че тюлените се срамуват от смъртни хора. Но когато се обърна, забеляза купчина копринени козини — сиви, черни и златистокафяви, които лежаха на скалата край него, захвърлени от морските деца. Рибарят взе една от златистокафявите, която блестеше най-ослепително, и си помисли, че ще бъде добра плячка, ако я занесе в своята крайбрежна колиба. И той я взе и за всеки случай я скри върху гредата над вратата.

Вечерта след залез, когато Родрик кърпеше мрежата си пред огнището, той чу странен, тъжен глас пред вратата на колибата. Той погледна и видя най-хубавото момиче, което някога беше виждал. То имаше стройни крака и очите му бяха кафяви и топли. Момичето не носеше никаква дреха върху бялото си тяло, но нейната златистокафява коса се спускаше гъсто и я закриваше.

— О, помогни ми, помогни ми, смъртни човече! — молеше се тя. — Аз съм една безпомощна дъщеря на морето. Аз изгубих моята копринена тюленова кожа и докато не я намеря, не мога да се върна при моите братя и сестри.

Още когато я покани на прага на колибата си и ѝ даде своята вълнена дреха да се облече, Родрик знаеше много добре, че това прелестно дете на морето не беше никое друго, а собственицата на златистокафявата кожа, която той открадна сутринта от брега. Той трябваше само да се надигне и да достигне гредата над вратата, за да смъкне оттам скритата тюленова кожа. И тогава тя щеше да бъде свободна да отплува и да се присъедини към своите морски братя и сестри. Но Родрик я погледна, тъй както бе седнала край неговото огнище, и си помисли колко хубав ще стане животът му, ако вземе тази красива тюленова жена за съпруга. Тя ще разсейва неговата самота и ще му донесе радост на сърцето. Затова каза:

— Не мога да ти помогна да намериш своята копринена тюленова кожа. Съмнявам се, че някой е минал и я откраднал от брега, а сега вече е отишъл далеко. Но ако останеш тук и се съгласиш да бъдеш моя жена, аз ще те уважавам в моя дом и ще те обичам цял живот.

Дъщерята на морския цар повдигна кафявите си очи, пълни с мъка, и погледна рибаря.

— Ако наистина моята копринена кожа е открадната и няма надежда да я намеря, аз нямам друг избор, освен да остана при тебе и да бъда твоя жена — каза тя, — защото аз не мога да се надявам на друга по-голяма милост от твоята, а пък се страхувам да остана сама в смъртния свят.

Тогава тя въздъхна за живота на морето, за който си мислеше, че вече никога няма да види.

— Но аз винаги ще гледам към моите морски братя и сестри, които напразно ще ме чакат и викат в морето.

Нажали се сърцето на рибаря от нейното нещастие, но той беше така запленил от красотата и нежността ѝ, та разбра, че никога няма да я пусне да си отиде. Много години Родрик Макодром и неговата красива тюленова жена живееха в колибата на брега и имаха много деца; деца със златистокафяви коси и нежни гласове, само за песни. И хората на този самотен остров нарекоха Родрик Макодром — от тюлените, защото беше взел за съпруга тюленова жена, а децата му нарекоха: децата на Макодром от тюлените. Но през цялото време дъщерята на морския цар таеше своята голяма мъка. Тя се разхождаше сама по брега, слушаше музиката на морето и смеха на вълните. И понякога чуваше своите братя и сестри, които плуваха край брега, да викат името на своята отдавна изгубена сестра. И тя копнееше с цялото си сърце да се присъедини към тях.

Един ден Родрик тръгна както обикновено на лов и се сбогува сърдечно с жена си и децата си. Но по пътя към лодката един див заек пресече пътя му, което е лоша поличба. Родрик се подвоуми какво да прави след това лошо предзнамение; дали да се върне, или да върви. Той погледна небето и си каза: „Изглежда, че нещастieto ми този ден ще бъде само в малко ветровито време. Но аз съм издържал доста бури!“ — И той продължи своя път.

Още не беше навлязъл навътре в морето, когато вятърът духна. Той свиреше над морето, свиреше и около колибата, където бяха жена му и децата му. Най-малкото дете стоеше на брега, слагаше раковини на ушите си и слушаше музиката на морето, която обичаше, а майка му го викаше да се прибира. Тъкмо то пристъпи прага, вятърът духна с бясна сила и вратата на колибата така се тръшна, че торфеният покрив се разтреса. Най-сетне, изтикана от гредата, където лежеше откак

Родрик я постави, долу падна тюленовата копринена кожа на красивата му тюленова жена.

Нито дума тя не изрече на глас срещу човека, който беше я държал тук против волята ѝ през всичките тези дълги, дълги години. Но тя съблече своите смъртни дрехи и прегърна тюленовата кожа. После се сбогува с децата си и слезе при морето. И там, докато дивите морски коне лудуваха край брега, тя облече кожата в златистокафяво и заплува във водата. Скоро тя се обърна да погледне за последен път колибата, където може би беше познала малко щастие, въпреки нежеланието си да живее там. И през пенливата ивица на брега, където се разбиваха вълните, идващи от великия Атлантик, тя видя своите деца да стоят изоставени на брега. Но за нея повикът на морето беше по-силен, отколкото плача на нейните родени на земята деца. И тя заплува все по-навътре и по-навътре, като пееше от радост и щастие.

Когато Родрик Макодром се върна от дневния си лов, той намери една отворена врата на колиба, изоставена завинаги от женска грижа, без признак от торфен пламък в огнището, който да поздрави неговото завръщане. Страх изпълни сърцето му и той посегна към гредата над вратата. И когато видя, че тюленовата кожа я няма, разбра, че неговата хубава жена се е върнала в морето. Голяма беше мъката му, когато разплаканите деца разправяха как майка им се сбогувала с тях и ги оставила сами на брега.

„Проклет да е денят, в който заекът пресече пътя ми към лодката! — вайкаше се Родрик. — Защото не само че духаше силен вятър и имах лош улов, но и ето какво голямо нещастие се стовари върху мен.“

Той никога не забрави своята хубава тюленова жена и тъжеше за нея през целия си живот. А синовете му, а след тях и синовете им винаги помнеха, че майка им е тюленова жена, и внимаваха никога да не смущават или да не навредят на срещнатия тюлен. И те бяха наречени рода Макодром от тюлените, който стана известен в целия Северен Юист и Външните Хебриди като част от рода Доналд.

ОСКАР УАЙЛД

РИБАРЯТ И НЕГОВАТА ДУША

Всяка вечер младият рибар влизаше навътре в морето и хвърляше мрежите си във водата.

Когато вятърът духаше от брега, той не улавяше нищо или съвсем малко, защото това беше лош, чернокрил вятър, и яростни вълни се надигаха насреща му. Но когато вятърът духаше към брега, рибата излизаше от дълбините и се заплиташе в дупките на мрежата му. Той я занасяше на пазара и там я продаваше.

Всяка вечер рибарят влизаше навътре в морето, а веднъж мрежата му беше така пълна, че едва можа да я изтегли в лодката. Той се засмя и си каза:

„Навярно съм уловил всичката риба, която плува, или съм впримчил някое чудовище за чудо и приказ, или някоя страхотия, която Великата кралица би пожелала да види.“ — И като напъна силите си, той затегли грубите въжета, докато дългите вени на ръцете му се издуха като линии от син емайл върху бронзова ваза. Той теглеше тънките въжета и все по-близо и по-близо идваше кръгът от плоски коркове, докато най-сетне мрежата се издигна над водата.

Но в нея нямаше никаква риба, нито пък някое чудовище или ужасяващо същество, а само една малка, заспала русалка. Нейната коса беше като мокро златно руно и всеки отделен косъм като нишка от чисто злато в стъклена чаша. Нейното тяло беше бяло като слонова кост, от сребро и седеф беше опашката ѝ, обвита със зелени морски водорасли. Ушите ѝ бяха като морски раковини, а устните ѝ — същински морски корали. Студените вълни заливаха студените ѝ гърди и солта блестеше върху клепките ѝ.

Тя беше толкова красива, че когато младият рибар я видя, ахна от изумление, протегна ръка и придърпа мрежата до себе си и като се наведе над борда, взе русалката в прегръдките си. Но щом я докосна, тя извика като изплашена чайка и се събуди, погледна го ужасена със своите бледоморави аметистови очи и се опита да се отскубне. Но той

я държеше така здраво притисната, та не се страхуваше, че ще си отиде.

И когато русалката разбра, че няма да може да избяга от него, разплака се и каза:

— Моля ти се, пусни ме, защото аз съм единствена дъщеря на царя, а моят баща е стар и самотен.

Но младият рибар отвърна:

— Няма да те пусна, ако преди това не обещаеш, че когато те повикам, ще идваш и ще ми пееш, защото рибата обича да слуша песните на морските хора и моите мрежи ще бъдат винаги пълни.

— Заклевах ли се, че ще ме пуснеш, ако ти обещаю това? — извика русалката.

— Заклевам се, че ще те пусна! — отвърна младият рибар.

И тя му обеща това, което той искаше, и се закле с клетвата на морските хора.

Тогава той отпусна ръцете си, които я притискаха, и тя потъна във водата, разтреперена от непонятен страх.

Всяка вечер младият рибар навлизаше навътре в морето и извикваше русалката, а тя се показваше от водата и му пееше. И докато тя пееше, всички риби-тон излизаха от дълбините, за да я слушат, а младият рибар хвърляше мрежите си и едни ловеше, а други пронизваше с копието си. И когато лодката се напълваше, русалката му се усмихваше и се гмурваше във водата. Но нито веднъж тя не се доближи до него, за да я докосне. Често той я викаше и я молеше, но тя не се съгласяваше и когато той се опитваше да я хване, тя се потапяше дълбоко във водата, както само тюлените могат да се потопяват, и повече не я виждаше този ден.

И с всеки изминат ден гласът ѝ ставаше все по-сладък за неговите уши. Така сладък беше нейният глас, че рибарят забрави своите мрежи и своите хитрини и вече не се грижеше за работата си. С яркочервени перки и с изпъкнали златни очи рибите-тон преминаваха на цели пасажи, но той не ги забелязваше. Неговото копие лежеше неизползвано настрани, а кошниците от плетена тръстика бяха празни. С отворена уста и очи, замъглени от удивление, той седеше без работа в лодката и слушаше, слушаше, докато морските мъгли пропълзяваха край него и скитницата луна посребряваше мургавите му крака.

И една вечер той извика русалката и ѝ каза:

— Малка русалке, малка русалке, аз те обичам. Вземи ме за свой жених, защото те обичам.

Но русалката поклати глава.

— Ти имаш човешка душа — отвърна тя. — Само ако пропъдиш душата си, тогава бих могла да те обичам.

И младият рибар си каза: „Каква полза имам от душата си? Не мога да я видя. Не мога да я докосна. Не я познавам. Наистина, трябва да я пропъдя и ще стана най-щастливият човек!“ И от устата му се изтръгна радостен вик и като се изправи в изрисуваната лодка, той протегна ръце към русалката.

— Ще пропъдя душата си — извика той — и ти ще бъдеш моя невеста, а аз ще бъда твой жених. И в дълбините на морето ще живеем и всичко това, за което ми пееше, тогава ще ми покажеш, и всичко, което желаеш, ще правя и ние няма никога да се разделим.

А малката русалка се засмя от удоволствие и закри лицето си с ръце.

— Но как да пропъдя душата си? — извика младият рибар. — Кажи ми какво да направя и то веднага ще бъде сторено.

— Уви! Не зная! — отвърна малката русалка. — Морските хора нямат души. — И тя го погледна тъжно и изчезна в дълбините.

И младият рибар отиде на пазарището в града и вървеше бавно с наведена глава като човек, изпълнен с голяма скръб.

И когато търговците го видяха, че идва, те си зашушукаха, а един го пресрещна, извика го по име и му рече:

— Какво имаш за продан?

— Ще ти продам душата си — отвърна рибарят. — Моля ти се, купи я, защото ми е омръзнала. За какво ми е душата? Не мога да я видя. Не мога да я докосна. Не я познавам.

Но търговците му се присмяха и казаха:

— За какво ни е човешка душа? Тя не струва пукната пара. Продай ни тялото си в робство и ние ще те облечем в морскосиньо, ще ти сложим пръстен върху пръста и ще те направим любимец на Великата кралица. Но не говори за душата, защото за нас тя е нищо и няма никаква стойност.

И младият рибар отново се върна край морето и се замисли какво да прави.

Към пладне рибарят си спомни за един свой другар, който събираше морски водорасли. Той му бе разказвал за една млада магьосница, която живеела в една пещера на носа на залива и била много изкусна в магиите си. И той стана и се затича, и толкова голямо беше желанието му да се отърве от душата си, че облак прах се дигаше подире му, когато тичаше по пясъка на брега.

По сърбежа на дланта си младата магьосница узна за неговото идване, засмя се и разпусна червените си коси. С червената коса, която я обгръщаше, тя застана пред входа на пещерата и в ръката си държеше клонче от цъфнал див бучениш.

— Какво ти липсва? Какво ти липсва? — извика тя, когато той дойде задъхан по стръмнината и се поклони. — Рибата за мрежата ти при насрещен вятър? Аз имам една малка тръстикова свирка и когато свирна с нея, кефалите идват към залива. Но тя има цена, прекрасни момко, тя има цена. Какво ти липсва? Какво ти липсва? Буря да потопи корабите и да изхвърли сандъците с несметни съкровища на брега? Аз имам власт над повече бури от вятъра и със сито и ведро вода мога да изпратя големите галери на дъното на морето. Но аз имам цена, прекрасни момко, аз имам цена. Какво ти липсва? Какво ти липсва? Аз знам едно цвете, което расте в долината и никой освен мене не знае за него. То има пурпурни листа и звезда в сърцевината си, а неговият сок е бял като мляко. Ако само докоснеш с това цвете твърдите устни на кралицата, тя ще дойде с тебе и накрай света. И това има своята цена, прекрасни момко, това има своята цена. Какво ти липсва? Какво ти липсва? Аз мога да счукам жаба в хаван и да направя питие, разбъркано с мъртва ръка. Напръскай с течността твоя враг, докато спи, и той ще се превърне в черна усойница и неговата рождена майка ще го убие. С колело мога да смъкна луната от небето и в един кристал мога да ти покажа смъртта. Какво ти липсва? Какво ти липсва? Кажете ми твоето желание и аз ще го изпълня. Но ти ще трябва да ми го заплатиш, прекрасни момко, ти ще трябва да ми го заплатиш!

— Моето желание е много скромно — каза младият рибар. Толкова е скромно, че търговците ми се присмяха и отказаха да го купят. Затова съм дошъл при тебе, макар хората да казват, че си зла, и каквато да е цената, аз ще я заплатя.

— Какво искаш? — попита магьосницата, като се приближи до него.

— Искам да пропъдя душата си — отвърна младият рибар.

Магьосницата пребледня, потрепера и скри лицето си в синьото наметало.

— Прекрасни момко, прекрасни момко — промълви тя, — това, което искаш, е ужасно!

Той тръсна кестенявите си къдрици и се изсмя:

— Моята душа не значи нищо за мене — отвърна той. — Не мога да я видя. Не мога да я докосна. Не я познавам.

— Какво ще ми дадеш, ако ти кажа? — попита магьосницата й го погледна с хубавите си очи.

— Пет златни монети — отвърна той — и моите мрежи, и колибата от плет, където живея, и изрисуваната лодка, с която плавам. Само ми кажи как да се отърва от душата си и аз ще ти дам всичко, което притежавам.

Магьосницата се засмя подигравателно и го удари с клончето бучениш.

— Аз мога да превръщам есенните листа в злато — отвърна тя — и ако пожелае, мога да изтъка бледите лунни лъчи в сребро.

— Какво да ти дам тогава — възкликна рибарят, — щом твоята цена не е нито злато, нито сребро?

Магьосницата поглади косата му със своята тънка, бяла ръка.

— Ти трябва да танцуваш с мене, прекрасни момко — прошепна тя и му се усмихна при тези думи.

— Как, само това ли? — учуди се младият рибар и се изправи.

— Само това — отвърна тя и отново му се усмихна.

— Тогава при залез ще отидем да танцуваме на някое потайно място — съгласи се рибарят — и след като танцуваме, ще ми кажеш това, което искам да знам.

Магьосницата поклати глава.

— При пълнолуние, при пълнолуние — промърмори тя. После се огледа и послуша. Не се чуваше никакъв друг шум освен шума на вълната, която долу гризеше гладките камъчета. Тогава магьосницата протегна ръка, привлече рибаря към себе си и доближи сухите си устни до ухото му.

— Тази нощ ти трябва да дойдеш навръх планината — прошепна тя. — Застани под клоните на габъра и ме чакай. Ако едно черно куче изтича насреща ти, удари го с върбова пръчка и то ще се махне. Ако ти

се обади един бухал, не му отвърщай. Когато настъпи пълнолуние, аз ще бъда с тебе и ние ще танцуваме на тревата.

— Но ще се закълнеш ли, че ще ми кажеш как да пропъдя душата си? — запита я рибарят.

Магьосницата пристъпи напред в слънчевата светлина и вятърът зашумоля в червената ѝ коса.

— Заклевам се в копитата на козела! — отвърна тя.

— Ти си най-добрата магьосница! — извика младият рибар. — И аз наистина ще танцувам с тебе тази нощ навръх планината. Стига да поискаше, бих ти дал злато или сребро. Но щом като такава е твоята цена, ти ще я получиш, защото тя е съвсем малка. — И той свали шапката си, поклони се дълбоко и изтича към града, изпълнен с голяма радост.

А магьосницата го следеше и когато той се загуби от погледа ѝ, тя влезе в пещерата, взе едно огледало от кутия от кедрово дърво с резба и го сложи на поставка. После изгори върху запалените дървени въглища пред него върбинка и се вгледа във вълмата от пушек. Ала след малко стисна юмруци от яд.

— Той трябва да бъде мой! — промърмори тя. — И аз съм красива като нея!

Вечерта, когато луната изгря, младият рибар се изкачи навръх планината и застана под клоните на габъра. Като щит от излъскан метал кръглото море лежеше в краката му и сенките на рибарските лодки се движеха в малкия залив. Един голям бухал с жълтосернисти очи го извика по име, но той не му отвърна. Едно черно куче се спусна насреща му и заръмжа. Той го удари с върбовата пръчка и то заскимтя и избяга.

В полунощ пристигнаха магьосниците, като летяха във въздуха подобно прилепи.

— Вай! — изкрещяха те, щом кацнаха на земята. — Тук има някой, когото не познаваме! — И те задушиха наоколо, говореха помежду си и си правеха знаци.

Последна дойде младата магьосница с развята от вятъра червена коса. Тя носеше златотъкана дреха, бродирана с паунови очи, а на главата си имаше шапчица от зелено кадифе.

— Къде е той? Къде е той? — развикаха се магьосниците, когато я видяха, ала тя само се усмихна, изтича до габъра, хвана рибаря за

ръка, изведе го на лунната светлина и двамата започнаха да танцуват.

Те се въртяха и въртяха, а младата магьосница подскачаше така високо, че той можеше да види яркочервените точета на обувките ѝ.

— По-бързо! — извика магьосницата и обви ръцете си около врата му, а нейният дъх парна лицето му.

— По-бързо, по-бързо! — викаше тя и земята сякаш се завъртя под краката му, и умът му се помъти. Той чу как магьосницата се смее, хвана я през кръста и я завъртя лудо около себе си.

Изведнъж в гората изляя куче и танцуващите спряха. После магьосниците изпищяха като ястреби и отлетяха. Младата магьосница с червената коса също се опита да избяга, ала рибарят я хвана за китките.

— Няма да те пусна, докато не ми откриеш тайната.

— Каква тайна? — попита магьосницата, боричкаше се като дива котка и хапеше своите покрити с пяна устни.

— Ти знаеш — отвърна той.

Нейните тревистозелени очи се замъглиха от сълзи и тя каза на рибаря:

— Искай от мене всичко друго, само не и това!

Той се засмя и я стисна още по-силно.

И когато разбра, че няма да се откопчи, тя му пошепна:

— И аз съм толкова хубава, колкото дъщерята на морето, и приятна като тези, които живеят в синята вода! — И тя се заумилква в него и приближи лицето си до неговото. Но той я отблъсна начумерено и каза:

— Ако не удържиш на думата си, която ми даде, аз ще те убия като вероломна магьосница.

Тя пребледня като цвета на дивия рошков и потрепера.

— Нека бъде волята ти — промърмори тя. — В края на краищата това е твоята душа, а не моята. Прави с нея, каквото искаш! — И тя извади от пояса си малък нож с дръжка от зелена змийска кожа и му го даде.

— За какво ще ми послужи това? — попита я той учудено.

Тя помълча няколко мига и върху лицето ѝ се изписа ужас. После отметна косата си от челото и като се усмихна странно, каза:

— Това, което хората наричат сянка на тялото, не е сянка на тялото, а е тялото на душата. Застани на морския бряг с гръб към

луната и отрежи около краката сянката, която е тяло на твоята душа. Тогава заповядай на душата си да те напусне и тя ще го стори.

Младият рибар потрепера.

— Истина ли е това, което казваш? — прошепна той.

— Истина е и бих искала да не ти го казвам — извика магьосницата и се притисна разридана в коленете му.

Той я отстрани от себе си, остави я в буйната трева и като стигна ръба на склона, затъкна ножа в колана си и започна да слиза.

А душата му, която беше в него, го призоваваше:

— Чуй! Аз живях с тебе през всичките тези години и бях твой слуга. Не ме пропъждай сега, защото какво лошо съм ти сторила?

А младият рибар се изсмя:

— Ти не си ми сторила нищо лошо, ала аз нямам нужда от тебе — отвърна той. — Светът е широк, а има също и рай и ад, и неясният здрачен дом между тях. Върви, където искаш, но не ме безпокой, защото моята любов ме зове.

И неговата душа го умоляваше жалостиво, ала той не ѝ обръщаше внимание и ловко скачаше от скала на скала бързоног като дива коза и най-сетне стигна равнината и жълтия бряг на морето.

С бронзови крака и ръце и строен като статуя, изваяна от елин, той застана на пясъка с гръб към луната и от пяната се протегнаха бели ръце, които го викаха, и от вълните се надигнаха неясни очертания, които му се поклониха. Пред него лежеше сянката му, която беше тялото на неговата душа, а зад него в медноцветния въздух висеше луната.

И душата му каза:

— Ако наистина ти трябва да ме пропъдиш, не ме отпращай без сърце. Светът е жесток, дай ми и сърцето си.

Рибарят поклати глава и се усмихна:

— С какво ще обичам моята любима, ако ти дам сърцето си?

— Моля те, бъди милостив! — каза неговата душа. — Дай ми сърцето си, защото светът е много жесток и аз се страхувам.

— Моето сърце принадлежи на любимата ми — отвърна рибарят, — затова не се бави, а тръгвай!

— А аз не трябва ли също да обичам? — попита душата.

— Отивай си, защото нямам нужда от тебе! — извика младият рибар и като взе малкия нож със зелена змийска кожа, отрязва сянката около краката си, а тя се изправи, застана пред него и го изгледа. Приличаше съвсем на него.

Той се отдръпна назад, затыкна ножа в колана си и го обзе едно чувство на страхопочитание.

— Отивай си — прошепна той — и да не виждам повече лицето ти!

— Не, ние трябва пак да се срещнем — каза душата. Гласът ѝ беше тих като на флейта, а докато говореше, устните ѝ едвам се раздвижваха.

— Как ще ме срещнеш? — извика младият рибар. — Нали няма да ме последваш в дълбините на морето?

— Веднъж в годината аз ще идвам на това място и ще те повиквам — каза душата. — Може би ти ще имаш нужда от мене?

— Каква ли пък нужда ще имам от тебе? — извика младият рибар, — но нека бъде, както казваш. — И той се гмурна във водата и

тритоните надуха роговете си, а малката русалка излезе да го посрещне, обви ръце около врата му и го целуна по устата.

А душата стоеше на самотния бряг и ги наблюдаваше. И когато те изчезнаха в дълбините на морето, тя тръгна разплакана над блатата.

И след една година душата дойде на брега на морето и повика младия рибар, а той изплува от дълбините и попита:

— Защо ме викаш?

А душата отвърна:

— Ела по-близо, за да ти разкажа, защото видях чудни неща.

И той се приближи, легна в плитчината, подпря глава на ръката си и се заслуша.

А душата му зараказва:

— Когато те напуснах, аз обърнах лице към изток и тръгнах натам. От изток иде всичко, което е мъдро. Шест дни пътувах и на седмия, когато луната изгря, забелязах в равнината лагерен огън и се отправих към него. Група търговци седяха върху килими около огъня. Камилите им бяха вързани зад тях, а негри слуги опъваха палатки от щавена кожа върху пясъка и правеха висока ограда от бодлива круша.

Когато се приближих, водачът на търговците стана, извади сабята си и ме попита какво търся. Отвърнах, че съм принц в моята страна и че съм избягал от татарите, които са искали да ме направят свой роб.

Един негър ми донесе кобилешко мляко в дървен съд и парче печено агнешко месо.

На разсъмване ние потеглихме. Аз яздех отстрани на водача. В кервана имаше четиридесет камили, а мулетата бяха два пъти по четиридесет на брой.

На четвъртия месец пристигнахме в град Илел и почукахме на градската порта. Тя беше изкована от червен бронз и инкрустирана с морски дракони и дракони, които имат криле. Стражите погледнаха от своите бойници и ни попитаха какво искаме. Преводачът на кервана съобщи, че идваме от остров Сирна с много стока.

Те отвориха портите и щом влязохме, хората наизлизаха от домовете си да ни гледат, а един глашатай тръгна из града, като викаше през раковина. Ние стояхме сред пазарния площад и негрите развързваха вързопите от пъстроцветни платове и отваряха инкрустираните сандъци от явор. И когато изпълниха своите

задължения, търговците изложиха чудните си стоки: навосъчени ленени платове от Египет и рисувани ленени платна от страната на етиопите, пурпурни сюнгерии от Тир и сини завеси от Сидон, чаши от студен кехлибар, изящни съдове от стъкло и чудновати съдове от печена глина.

И на първия ден дойдоха жреците и размениха с нас, на втория ден дойдоха благородниците, а на третия — занаятчиите и робите, защото такъв е обичаят им с всички търговци, които стоят в града.

А ние чакахме новолуние и докато луната намаляваше, аз скучаех и скитах из улиците на града и така стигнах до градината на неговия бог. Между зелените дървета жреците се движеха тихо в своите жълти одежди и върху настилка от черен мрамор се издигаше червен като роза дом, в който живееше богът. Вратите на този дом бяха напръскани с лак и бикове, и пауни бяха изработени върху него от масивно полирано злато. Полегатият покрив беше от морско-зелен порцелан и издадените навън стрехи бяха опасани със звънчета. Когато белите гълъби прелитаха край тях, закачаха с крилцата си звънчетата и те звъняха.

Пред храма имаше басейн с бистра вода и дъно от пъстрожилест оникс. Легнах край него и с бледите си пръсти докоснах широките листа. Един от жреците дойде насреща ми и застана зад мене. На краката си носеше сандали — едната беше от мека змийска кожа, а другата от птичи пера. На главата си имаше митра от черна пръст, украсена със сребърни полумесеци. Седем жълти цвята бяха втъкани в одеждата му и накъдрената му коса беше боядисана синкавобяло.

След малко той проговори и ме попита какво желая. Казах му, че моето желание е да видя бога.

Той наведе глава от учудване и като ме взе за ръка, повдигна ме и ме въведе в храма.

И ето, там нямаше идол, нито някакво изображение, а само едно огледало от кръгъл метал, поставено върху каменен олтар.

И аз попитах жреца:

— Къде е богът?

А той ми отвърна:

— Няма друг бог, а само това огледало, което виждаш, защото това е огледалото на Мъдростта. То отразява всичко, което е на небето и на земята освен лицето на този, който гледа в него. Лицето му не се

отразява, така че този, който гледа, да бъде мъдър. Много други огледала има, но те са огледала на Мнението. Това е единственото огледало на Мъдростта. И тези, които притежават това огледало, знаят всичко и нищо не е скрито за тях. А тези, които не го притежават, нямат мъдрост. Затова то е богът и ние му се кланяме.

И аз погледнах в огледалото и беше точно така, както ми каза жрецът.

И аз сторих нещо необикновено, но какво сторих, няма значение, защото в една долина на един ден път оттук аз скрих огледалото на Мъдростта. Позволи ми да вляза отново в теб и да стана твой слуга и ти ще бъдеш по-мъдър от всички мъдреци и Мъдростта ще бъде твоя. Позволи ми да вляза в тебе и никой няма да бъде така мъдър като тебе.

Но младият рибар се изсмя:

— Любовта е по-хубава от Мъдростта — извика той, — а малката русалка ме обича.

— Не, няма нищо по-хубаво от Мъдростта — каза душата.

— Любовта е по-хубава! — отвърна младият рибар и се гмурна в дълбините, а душата тръгна разплакана над блатата.

И като мина втората година, душата дойде на морския бряг и повика младия рибар, а той изплува от дълбините и попита:

— Защо ме викаш?

А душата отвърна:

— Ела по-близо, за да ти разправам какви чудни неща съм видяла.

И той се приближи, легна в плитчината, подпря глава върху ръката си и се заслуша.

И душата му заразказва:

— Когато те напуснах, аз обърнах лице към юг и тръгнах натам. От юг идва всичко, което е безценно. Шест дни пътувах по широките пътища, които водят към град Аштър, по прашните червени пътища, по които поклонниците обикновено вървят, вървах и аз и на сутринта на седмия ден повдигнах очи и ето — градът лежеше в краката ми, защото той е разположен в една долина.

Девет порти има този град и пред всяка порта стри бронзов кон, който цвили, когато бедуините слизат от планините. Стените са облицовани с мед и наблюдателните кули са покрити с пиринч. Във всяка кула стои по един стрелец с лък в ръка. При изгрев слънце той удря със стрела в един гонг, а на залез надува рог.

Когато поисках да вляза, стражите ме спряха и ме попитаха кой съм. Отвърнах им, че съм дервиш, тръгнал за Мека. Те се учудиха и ме поканиха да вляза.

Вътре е като в базар. Наистина ти трябваше да бъдеш с мене. По тесните улички като големи весели пеперуди трептят книжни фенери. Когато вятърът духа над покривите, те се издигат и спускат като цветни водни мехурчета. На копринени килимчета пред дюкяните седят търговците. Те имат прави черни бради и техните тюрбани са покрити със златни пайети. Дълги броеници от кехлибар и костилки от праскови, покрити с резба, се плъзгат между спокойните им пръсти. Някои от тях продават ароматен сок и валерианова трева, редки парфюми от островите на Индийското море и гъсто масло от червени рози, смирна и заострени като нокти карамфилчета. Когато някой се спре да говори с тях, те хвърлят щипка тамян върху мангал с дървени въглища и въздухът се изпълва със сладка миризма.

Наистина ти трябваше да бъдеш с мене. С големи черни мехове на рамо продавачите на вино си проправят път през навалищата. Много от тях продават вино от Шираз, което е сладко като мед. Те го поднасят в метални чашки и го наричат с розови листенца. На пазара стоят продавачите на плодове и предлагат всички видове плодове; узрели смокини с омекнала пурпурна сърцевина, пъпеши, които миришат на мускус, жълти като топаз, особен вид лимони и райски ябълки, и чепки бяло грозде, кръгли червенозлатисти портокали, зелено-златисти овални лимони. Не можеш да си представиш колко странни са тия хора. Когато са радостни, отиват при продавачите на птици, купуват си птица в клетка и я пускат на свобода, за да стане радостта им по-голяма, а когато са тъжни, шибат се с тръни, та да не намалее скръбта им.

Наистина ти трябваше да бъдеш с мене. На празника по случай новолунието младият император излезе от двореца си и отиде в джамията да се моли. Неговата коса и брада бяха боядисани с розови листа, а бузите му бяха напудрени със ситен златен пращец. Стъпалата на краката му и дланите на ръцете му бяха боядисани ярко жълти.

При изгрев слънце той излезе от двореца в одежда от сребро, а на залез се върна в дреха от злато. Хората се хвърляха на земята и криеха лицата си, но аз не сторих така. Стоях край сергията на един продавач на фурми и чаках. Когато императорът ме видя, той повдигна своите

боядисани вежди и спря. Стоях съвсем спокоен и не му се поклоних. Хората се учудваха на моята дързост и ме съветваха да избягам от града. Ала аз не им обърнах внимание.

През нощта лежах на възглавницата в чайната, която се намира на улицата ма наровеите, когато стражите на императора влязоха и ме поведоха към двореца. Вътре те затваряха всяка врата зад мене и слагаха верига на нея.

Когато прекосяха двора, две забулени жени погледнаха от един балкон и ме проклеха. Стражите забързаха и задният край на копията им кънтеше по излъскания под. Те отвориха вратата от обработена слонова кост и аз се намерих в градина на седем тераси. Тя беше засадена с лалета, огромни маргарити и сребристо поръсени алоета.

В дъното на градината се издигаше малък павилион.

Началникът на стражите ми даде знак да вляза в павилиона. Аз пристъпих, без да треперя и като дръпнах тежката завеса, влязох вътре.

Младият император лежеше изтегнат върху диван от боядисани лъвски кожи и един исландски сокол беше кацнал на китката му. Зад него, гол до кръста, стоеше нубиец с пиринчен шлем и тежки обеци на продупчените си уши. На масата до дивана имаше голям ятаган от стомана.

Когато императорът ме видя, намръщи се и ме попита:

— Как е твоето име? Не знаеш ли, че аз съм императорът на този град?

Ала аз не отговорих.

Той посочи с пръст ятагана и нубиецът го взе, втурна се напред и ме удари със страшна сила. Острието изсвири през мене, но не ме нарани. Нубиецът падна и се просна на пода, а когато стана, зъбите му тракаха от ужас и той се скри зад дивана.

Императорът скочи на крака и като взе копие от една стойка за оръжия, хвърли го срещу мене. Аз го хванах във въздуха и счупих дръжката на две. Той изстреля към мен стрела, но аз вдигнах ръце и тя спря по средата на пътя си. Тогава той извади кинжала си от белия кожен колан и преряза гърлото на нубиеца, за да не издаде робът неговия позор.

Когато нубиецът издъхна, императорът се обърна към мене и като обърса блясналата пот от челото си с везана кърпичка от пурпурна коприна, той ме попита:

— Ти пророк ли си, та аз не мога да те нараня? Моля те, напусни тази нощ моя град, защото докато си тук, аз не съм негов господар!

А аз му отвърнах:

— Ще си отида, ако ми дадеш половината от богатствата си. Дай ми половината от богатствата си и аз ще си отида.

В двореца има една зала с осем стени от червен порфир и таван от пиринчени плочки, от които висят лампи. Императорът докосна една от стените, тя се отвори и ние минахме по коридор, осветен от много факли. От всяка страна в нишите стояха големи делви за вино, пълни със сребърни монети. Когато стигнахме до средата на коридора, императорът изрече думата, която не бива да се изрича, и гранитната врата се отвори широко посредством тайна пружина и той закри с ръце очите си, за да не се заслепят.

Няма да повярваш какво чудно място беше това. Там имаше огромни костенурчени черупки, пълни с бисери, и огромни издълбани лунни камъни, пълни с червени рубини. Златото беше насипано в ковчежета от слонска кожа, а златният прах — в кожени торби. Имаше опали и сапфири — едните в чаши от кристал, а другите в чаши от нефрит. Кръгли зелени изумруди бяха наредени по големина върху тънки блюда от слонова кост, а в единия ъгъл имаше копринени торби, напълнени някои с тюркоази, а други с берили. Роговете от слонова кост бяха отрупани с пурпурни аметисти, а пиринчените рогове с други скъпоценни камъни. Колоните на залата бяха от кедър, накичени с наниз от жълти сапфири. В плоските кръгли щитове имаше александрийски камъни, оцветени едновременно като вино и като трева. И все пак аз ти споменавам само една десета част от това, което имаше там.

И когато императорът дръпна ръцете си от лицето, той ми каза:

— Това е моята хазна и половината е твое, както ти обещах. И ще ти дам камили и водачи за камилите и те ще изпълнят твоите заповеди, и ще занесат твоя дял от съкровищата, в която част на света пожелаеш. И това ще бъде извършено тази нощ, защото не искам слънцето, което е мой баща, да види, че в града ми има човек, когото не мога да убия.

Ала аз му отговорих:

— Златото, което е тук, е твое, и среброто също е твое, и твои са скъпоценните камъни и всички скъпи неща. Ала аз нямам нужда от

тях. Нито пък ще взема от тебе каквото и да е освен този малък пръстен, който носиш на пръста на ръката си.

А императорът се намръщи.

— Това е прост оловен камък — възкликна той — и няма никаква стойност. Затова вземи половината от съкровищата и напусни града ми.

— Не — отвърнах аз, — няма да взема нищо друго освен оловния пръстен, защото аз зная какво е написано от вътрешната му страна и за какво служи.

И императорът се разтрепера и се замоли:

— Вземи всичките съкровища и напусни моя град! Моята половина ще бъде твоя също.

И аз сторих нещо странно, но това, което сторих, няма значение, защото в една пещера, която е на един ден път от онова място, аз скрих пръстена на Богатството. Само един ден път е до онова място и той те чака да идеш. Този, който притежава този пръстен, е по-богат от всички царе на света. Затова ела и го вземи и богатствата на света ще бъдат твои.

Ала младият рибар се изсмя:

— Любовта е по-хубава от Богатството — извика той, — а малката русалка ме обича.

— Не, няма нищо по-хубаво от Богатството — каза душата.

— Любовта е по-хубава — отвърна младият рибар и се гмурна в дълбините, а душата си тръгна разплакана над блатата.

И като измина третата година, душата дойде на брега на морето и повика младия рибар, и той излезе от дълбините, и попита:

— Защо ме викаш?

А душата отвърна:

— Ела по-близо, за да мога да говоря с теб, защото аз видях чудни неща!

Рибарят се приближи и легна в плитчината, подпря глава на ръката си и се заслуша.

И душата заразказва:

— В хана край реката на един град седях с моряци, които пиеха от два вида на цвят вина и ядяха хляб, направен от ечемик, и малки солени рибки, поднесени с оцет и дафинови листа, и както седяхме и

се веселяхме, при нас влезе един старец. В ръцете си носеше кожен килим и лютна с два кехлибарени рога.

И щом постла килима на пода, удари с паче перце по струните на своята лютна и едно момиче със забулено лице дотича и започна да танцува пред нас. Нейното лице беше забулено с прозрачен воал, ала краката ѝ бяха боси. Боси бяха краката ѝ и те се движеха по килима като малки, бели гълъби. Никога не съм виждал нещо по-прекрасно, а градът, в който тя танцува, е само на един ден път оттук.

Младият рибар чу думите на своята душа и се досети, че малката русалка няма крака и не може да танцува. И един силен копнеж го изпълни, и той си каза: „Само един ден път е до там и аз мога да се върна при моята любима!“ — И той се засмя, стана от плитчината и тръгна към брега.

И когато стигна до сухия бряг, той се засмя отново и протегна ръце към душата си. А душата му нададе силен радостен вик, изтича да го пресрещне и влезе в него. Тогава младият рибар видя пред себе си върху пясъка сянката на тялото, която е тялото на душата. А душата му каза:

— Нека не се бавим, а да се махаме оттука, защото морските богове са завистливи и имат чудовища, които изпълняват заповедите им.

И те забързаха и през цялата нощ пътуваха под луната и през целия следващ ден пътуваха под слънцето, а вечерта пристигнаха в един град. И младият рибар попита душата си:

— Това ли е градът, където танцува тази, за която ми говори?

А душата му отвърна:

— Не е този град, друг е. Въпреки това нека влезем.

И те влязоха, и тръгнаха по улиците, и когато минаваха по улицата на златарите, младият рибар видя прекрасна сребърна чаша, изложена на една сергия. И неговата душа му каза:

— Вземи тази сребърна чаша и я скрий!

И той взе чашата и я скри в гънките на наметалото си, а после побързаха да напуснат града и след като извървяха около една левга, младият рибар се намръщи, захвърли чашата и рече на душата си:

— Защо ме накара да взема тази чаша и да я скрия? Нали това е лоша постъпка?

Ала неговата душа му отвърна:

— Успокой се! Успокой се!

И вечерта на втория ден те пристигнаха в друг град и младият рибар попита душата си:

— Това ли е градът, в който танцува тази, за която ми говори?

— Не е този град, друг е. Въпреки това нека влезем.

Така те влязоха и минаха по улиците, и когато минаваха по улицата на продавачите на сандали, младият рибар видя едно дете да стои край съд с вода. А душата му каза:

— Удари това дете!

Тогава той заудря детето, докато то се разплака, и след като стори това, побързаха да излязат от града. И след като бяха изминали една левга, младият рибар се разгневи и рече на душата си:

— Защо ме накара да ударя детето? Нали това е лоша постъпка?

Ала неговата душа му отвърна:

— Успокой се! Успокой се!

И вечерта на третия ден те стигнаха до един град и младият рибар попита душата си:

— Това ли е градът, в който танцува тази, за която ми говори?

А душата му отвърна:

— Може да е в този град, затова нека влезем.

И те влязоха и тръгнаха из улиците, но никъде младият рибар не видя реката или хана, който се намира край нея. А хората от града го гледаха любопитно и той се уплаши, и каза на душата си:

— Да си вървим оттук, защото тази, която танцува с бели крака, я няма.

Ала неговата душа отвърна:

— Не, нека останем, защото нощта е тъмна и можем да срещнем по пътя разбойници.

И тя го накара да седне на пазарището и да си почине, и след малко край тях мина търговец с татарско наметало, понесъл фенер от надупчен рог, завързан на коленчата тръстика. И той попита:

— Защо седиш на пазарището, като виждаш, че дюкяните са затворени и вързопите стегнати?

А младият рибар му отвърна:

— Не мога да намеря хан в този град, нито пък имам сродник, който да ми даде подслон.

— Не сме ли всички сродници? — рече търговецът. — И не сме ли създадени от един бог? Затова ела с мене, защото аз имам стая за гости.

И младият рибар стана и последва търговеца в дома му. И след като прекоси една градина с нарове и влезе в къщата, търговецът му донесе розова вода в меден съд, за да си измие ръцете, и зрели дини, за да утоли жаждата си, и сложи пред него купа с ориз и парче печено ярешко месо.

И след като той се изми и наяде, търговецът го заведе в стаята за гости и му пожела да спи и да си почине. И младият рибар му благодари и целуна пръстена, който носеше на ръката, и се хвърли на килимите от боядисана козя вълна. И когато се покри със завивките от черна агнешка вълна, той заспа.

Три часа преди изгрев, още докато беше нощ, неговата душа го събуди и му каза:

— Стани и иди в стаята на търговеца, в стаята, в която спи, убий го и вземи златото му, защото то ни е нужно!

И младият рибар стана и се промъкна в стаята на търговеца. Върху краката му лежеше крива сабя, а на таблата до него имаше девет кесии със злато. И той простря ръката си и докосна сабята и когато я докосна, търговецът се сепна, събуди се, скочи, грабна сабята си и извика на младия рибар:

— Със зло ли отвърщаш на доброто и с пролята кръв ли се отплащаш за услугата, която ти направих?

А душата каза на младия рибар:

— Удари го!

И той го удари така, че търговецът падна в несвяст. Тогава грабна деветте кесии със злато и изтича бързо през градината с нарове и обърна лицето си към звездата, която е звездата на утрото.

И когато бяха изминали една левга от града, младият рибар се заудря в гърдите и каза на душата си:

— Защо ме накара да убия търговеца и да взема златото му? Сега знам, че си лоша.

Ала неговата душа му отговори:

— Успокой се! Успокой се!

— Не — извика младият рибар. — Не мога да се успокоя, защото всичко, което ме накара да правя, ми е омразно. Мразя те и тебе и

искам да ми кажеш защо постъпи така с мене?

А неговата душа му отвърна:

— Когато ме пропъди по света, ти не ми даде сърце, затова аз се научих да правя всички тези неща и на мене те ми харесват.

— Какво говориш? — прошепна младият рибар.

— Ти знаеш — отвърна неговата душа, — ти знаеш това добре. Забрави ли, че не ми даде сърце? Вярвам, че не си. И затова сега не се тревожи, нито пък тревожи мене, а се успокой, защото няма да има мъка, от която да се откажеш, нито някое удоволствие, което да не получиш.

И когато младият рибар чу тези думи, потрепера и каза на душата си:

— Не, ти си лоша! Ти ме накара да забравя моята любима, съблазни ме с изкушения и ме вкара в пътя на греха.

А неговата душа му отвърна:

— Ти не си забравил, че когато ме пропъди по света, не ми даде сърце. Ела, нека да отидем в друг град и да се повеселим, защото имаме девет кесии със злато.

Ала младият рибар взе деветте кесии със злато, захвърли ги на земята и ги стъпка.

— Не! — извика той. — Аз нямам нищо общо с тебе, нито пък ще ходя някъде с тебе и така както съм те пропъдил, така ще те пропъдя и сега, защото ти не си ми сторила нищо добро.

И той се обърна гърбом към луната и с малкия нож, който имаше дръжка от зелена змийска кожа, се опита да отреже от краката си тази сянка на тялото, която е тяло на душата. Но душата не се помръдна от него, нито дори обърна внимание на заповедта му, а каза:

— Магията, която ти откри магьосницата, вече е безсилна, защото аз не мога да те оставя, нито пък ти можеш да ме пропъдиш. Само веднъж в живота си човек може да пропъди душата си, но този, който си я възвърне, остава завинаги с нея и това е неговото наказание и отплата.

И младият рибар пребледня, стисна ръцете си и извика:

— Тя е вероломна магьосница, щом не ми каза това!

И когато младият рибар узна, че никога няма да може да се отърве от душата си и че това беше една лоша душа, която ще остане

завинаги в него, той падна на земята и горчиво заплака. И когато настъпи денят, стана и каза на душата си:

— Ще си завържа ръцете, за да не изпълнявам твоите заповеди, и ще стисна устните си, за да не ти говоря, и ще се върна в мястото, което тази, която обичам, обитава. При морето ще се върна и край малкия залив, където тя обича да пее, и ще я повикам и ще ѝ разправа за злото, което съм сторил, и злото, което ти си ми сторила.

А неговата душа продължаваше да го изкушава.

Ала младият рибар не отвърна на душата си, а запечата устните си с печата на мълчанието и завърза със здрава връв ръцете си. После се запъти към мястото, откъдето беше дошъл, на същия този малък залив, където неговата любима обичаше да пее. И колкото и да се мъчеше неговата душа да го изкуши по пътя, той не ѝ отвърщаше, нито пък правеше някои от злините, които тя го караше да върши. Толкова голяма беше силата на любовта, която беше в него. И когато стигна до брега на морето, той свали връвта от ръцете си и махна печата на мълчанието от устните си и повика малката русалка. Но тя не дойде на неговия повик, макар че той я вика и я умолява цял ден. А неговата душа му се подиграваше:

— Както изглежда, малко радост получаваш от своята любов. Ти си като тоя, който по време на суша налива вода в счупен съд. Ти раздаваш това, което имаш, а нищо не получаваш в замяна. По-добре да дойдеш с мене, защото аз знам къде е Долината на удоволствията.

Ала младият рибар не отвърна на душата си, а в една цепнатина на скалата си направи колиба от плетени пръчки и живя там цяла година. И всяка сутрин той зовеше русалката, и по пладне я зовеше отново, а нощем произнасяше нейното име. Но тя никога не се показва от морето, за да го срещне, нито пък някъде в морето можа да я намери той, макар че я търси в пещерите и зелената вода, в локвите на прилива и кладенците, които са на дъното на дълбините. А през цялото време неговата душа го изкушаваше и му нашепваше ужасни неща. Ала тя не успя да го подчини, така голяма беше силата на неговата любов.

И след като измина годината, душата се замисли: „Аз изкушавах господаря си със злини, а неговата любов е по-силна от мене. Сега ще го изкушавам с добро и може би така той ще дойде с мене“. И тя каза на младия рибар:

— Аз ти разправях за радостите на света, но ти не ме слушаше. Позволи ми сега да ти разправа за болките в света и може би тогава ти ще слушаш. Защото истинската болка е господарката на този свят, нито има някой, който може да избяга от нейната мрежа. Някои нямат дрехи, а други нямат хляб. Има вдовици, които седят в пурпур, и вдовици, които седят в дрипи. Напред и назад по мочурищата вървят прокажени и те са жестоки един към друг. Просящите се скитат нагоре-надолу по пътищата и техните торби са празни. По улиците на градовете шестествува гладът и чумата седи на техните врати. Ела, нека отидем и поправим тези неща, за да не съществуват повече. Защо трябва да си губиш времето тук и да зовеш своята любима, като виждаш, че тя не отговаря на зова ти? И каква е тази любов, на която толкова много държиш?

Ала младият рибар не отговори, толкова голяма беше силата на неговата любов. Всяка сутрин той продължаваше да зове русалката, и на пладне я зовеше наново, и нощем произнасяше нейното име. Ала нито веднъж тя не излезе от морето да го срещне, нито в някое кътче на морето той можа да я намери, макар че я търсеше в морските реки и в долините, които са под вълните и в морето, което нощта прави пурпурно, а утринта — сиво.

И след като измина втората година, една вечер душата каза на младия рибар, седнал сам в плетената колиба:

— Ето, аз те изкушавах със злини, изкушавах те с добрини, а твоята любов е по-силна от мене. Затова няма повече да те изкушавам, но те моля, позволи ми да вляза в твоето сърце, за да стана както преди едно цяло с тебе.

— Разбира се, че можеш да влезеш! — отвърна младият рибар. — Навярно, когато вървя без сърце, ти си изстрадала много.

— Уви! — извика душата. — Не мога да намеря място, откъдето да вляза, така преизпълнено с любов е твоето сърце.

— Все пак бих искал да ти помогна — каза младият рибар.

И щом изрече това, от морето се чу силен жалостен вик като вика, който хората чуват, когато някой от морските жители е мъртъв. И младият рибар скочи — излезе от своята плетена колиба и изтича долу на брега. Черните вълни дойдоха забързани до брега и носеха със себе си товар, който беше по-бял от сребро. Бял като морския прибой и като цвете, той се мяташе върху вълните. И прибойт го взе от вълните, а

пияната го пое от прибоя и брегът го получи, и младият рибар видя в краката си тялото на малката русалка. Мъртво то лежеше в неговите крака.

Като някой покосен от болка той се хвърли върху тялото, зацелува студената червенина на устата и омота около ръката си мокрия кехлибар на косата. Той се хвърли край него на пясъка и плачеше като някой треперещ от радост, а с мургавите си ръце го притискаше до гърдите си. Студени бяха устните, ала той ги целуваше. Солен беше медът на косата, но той го вкусваше с горчива радост. Той целуваше затворените клепачи и пръските от буйните вълни, които оставаха в техните чашки, бяха по-малко солени от неговите сълзи. И той се изповяда пред мъртвата. В раковините на нейните уши той изля тръпчивото вино на своя разказ. Той обвини малките ръце около врата си и със своите пръсти докосна тънкото като тръстика гърло. Горчива, горчива беше неговата радост и изпълнена със странно доволство беше неговата мъка.

Черното море се приближаваше все по-наблизо и бялата пяна застена като прокажена. С бели нокти от пяна морето се впиваше в брега.

От двореца на морския цар се издигна отново жалостивият вик и далече в морето огромните тритони надуха дрезгаво своите рогове.

— Бягай! — каза душата. — Защото морето ще идва по-близо и ако се забавиш, то ще те убие. Бягай, защото аз се страхувам, като виждам, че твоето сърце е затворено за мене поради голямата ти любов! Бягай на безопасно място! Ти нали не искаш да ме изпратиш без сърце на оня свят?

Ала младият рибар не слушаше своята душа, а продължаваше да зове малката русалка и да ѝ приказва:

— Любовта е по-добра от мъдростта, по-скъпа от богатствата и по-хубава от краката на човешките дъщери. Огньовете не могат да я погълнат, нито пък водите да я угасят. Аз те зовях от зори и ти дойде на зова ми. Луната чу твоето име, а ти още не ми обръщаше внимание. За зло те напуснах, за своя собствена болка си отидох от тебе. Все пак твоята любов беше постоянно с мене и винаги тя беше силната, и нищо не взе надмощие над нея, макар че аз гледах и злини, гледах и добрини. И сега, когато си мъртва, ще умра с тебе и аз.

А душата му го умоляваше да тръгне, ала той не искаше, толкова голяма беше неговата любов. И морето се приближи и търсеше да го покрие със своите вълни и когато той разбра, че идва краят, целуна с безумни устни студените устни на русалката и сърцето, което беше вътре в него, се пръсна. И понеже преливаше от любов, сърцето се пръсна, душата му намери отвор, влезе и стана едно цяло с него, както преди. А морето покри младия рибар с вълните си.

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН

МАЛКАТА РУСАЛКА

Далече, далече в откритото море водата е синя като листцата на най-хубавия синчец и прозрачна като най-чисто стъкло. Ала тя е много дълбока — толкова дълбока, че нито едно котвено въже не достига до дъното. Трябва да поставят една върху друга много камбанарии, за да се стигне дъното на морето. Там долу живее морското население.

Защото ние не трябва да си мислим, че на морското дъно има само бял пясък. Не, там растат най-чудни дървета и растения, които имат толкова гъвкави листа и стъбла, че при най-малкото поклатане на водата мърдат като живи. Между клоните се гмуркат големи и малки риби, както у нас на земята прелитат птички по дърветата. На най-дълбокото място пък се издига палатът на морския цар. Стените му са коралови, високите му островърхи прозорци са направени от най-чист кехлибар, а покривът е от раковини, които ту се отварят, ту се затварят — според течението на водата. И туй изглежда великолепно, защото в раковините се крият прекрасни бисери, всеки от които може да служи за украса.

От дълги години вече морският цар беше вдовец, затова за домакинството му се грижеше неговата стара майка. Тя беше умна жена, но се гордееше много с високия си произход. Поради тая причина тя носеше на опашката си два̀сет охльова, когато на другите знатни госпожи бе позволено да носят само шест. Разбира се, за всичко друго тя заслужаваше похвала, особено за грижите си по своите внучки — малките морски русалки. Те бяха шест и всички бяха хубавици, ала най-малката беше най-хубава: кожата ѝ бе чиста, нежна и прозрачна като розов листец, очите ѝ — сини като дълбокото море. Но както всички други русалки и тя нямаше нозе и тялото ѝ свършваше с рибя опашка. Малките русалки можеха да играят цял ден из палата в големите зали, по чиито стени растяха жълти цветя. Големите кехлибарени прозорци се разтваряха широко и тогава в залата идваха риби — също както лястовичките идват при нас, когато

отворим лете прозорците. Ала там рибите отиваха право при русалките, ядяха от ръцете им и им позволяваха да ги милват.

Пред палата се простираше голяма градина с огненочервени и ясносини дървета. Техните плодове блестяха като злато, а цветовете — като буен пламък. Почвата, върху която растяха тия дървета, беше от най-ситен пясък, който изглеждаше синкав като горяща сяра. Изобщо всяко нещо на морското дъно имаше някаква особено синкава отсенка, та човек можеше да помисли, че се намира не в морето, а високо във въздуха, където гледа небе и отгоре, и отдолу. Когато времето е тихо, от дъното на морето се вижда дори слънцето. Тогава го изглежда като пурпурно цвете, из чиято чашка бликат потоци светлина.

Всяка от русалките имаше в градината по едно свое кътче, където можеше да копае и да седи цветя, когато си иска. Една от тях си беше направила цветна лека във форма на кит, друга искаше нейната лека да прилича на мъничка морска русалка. Най-малката пък изкопа своята лека, кръгла като слънцето, и посади в нея червени като слънцето цветя. Тя беше странно дете тиха и замислена. Докато нейните сестри се, радваха на разни любопитни неща, паднали при слънцето, обичаше само една хубава мраморна статуя, изобразяваща прекрасен момък. Статуята бе чудесно изработена от бял мрамор и беше паднала на морското дъно след едно коработрушение. Малката русалка посади около тая статуя червена плачеща върба, израсна във великолепно дърво. Прекрасните ѝ клони се свеждаха над мраморния момък и стигаха до синкавото пясъчно дъно, дето сянката им изглеждаше теменужна. Корените и върхът на върбата сякаш си играеха помежду си и искаха да се целунат. Нямаше по-голямо удоволствие за русалката от това да слуша приказки за хората, които живеяха горе, над морето. Нейната стара баба трябваше да ѝ разказва всичко, което знаеше за корабите и градовете, за хората и животните. Ала най-много ѝ харесваше туй, че на земята цветята ухаят, когато на морското дъно те бяха без мирис, че горите там са зелени и рибите, които се виждат по тамошните дървета, пеят тъй силно и тъй хубаво, че човек ги слуша прехласнат. Бабата наричаше риби малките птички, защото иначе русалката не можеше да я разбере. Да, тя никога не бе виждала птици.

— Когато навършите петнайсет години — каза баба ѝ, — ще получите позволение да излезете на морската повърхност, да седите на

лунна светлина по скалите и да гледате плаващите край вас големи кораби. Тогава ще видите също гори и градове.

На следната година една от сестрите навършваше петнайсет години. Всички останали бяха с година по-малки една от друга, тъй че най-малката трябваше да чака пет години, за да изплува из морското дъно и да види какво става на земята. Ала всички сестри обещаваха да си разкажат една на друга това, което ще видят в първия ден, а също и туй, което най-много ще им хареса, защото тяхната баба не им приказваше много, а пък имаше толкова неща, които трябваше да се узнаят по-отблизо.

Нито една от русалките не гореше тъй силно от нетърпение да изплува на морската повърхност, както най-малката — същата оная, която трябваше да чака най-много и която беше винаги тиха и замислена. Често пъти нощем тя стоеше пред отворения прозорец и гледаше нагоре през тъмносинята вода, из която пляскаха с опашки и перки рибите. Тя виждаше месечината и звездите, които наистина изглеждаха твърде бледни, но затова пък много по-големи, отколкото ги виждаме ние. Ако някога под тях минеше облак, тя знаеше, че това е или кит, който плува над главата ѝ, или кораб, пълен с хора. А на хората, разбира се, и на ум не им идваше, че под тях на морското дъно живее прекрасна малка русалка, която простира белите си ръчички към кормилото.

Най-сетне най-голямата сестра навърши петнайсет години и получи позволение да излезе на морската повърхност.

Когато се върна в морето, нейните разкази нямаха край. Ала най-хубавото, както каза тя, е да лежиш в тихо време при лунна светлина върху някой пясъчен насип и да гледаш големия крайбрежен град, дето святкат безброй свещи като звезди, да слушаш музика и шум от коли и хора, да се радваш на многобройните камбанарии и кули и да се вслушваш в камбания звън.

И тъй като всичко това беше недостъпно за най-малката сестра, тя желаше много повече от другите да го види със собствените си очи. О, как жадно слушаше тя думите на сестра си! И късно вечер, когато малката русалка стоеше пред отворения прозорец и гледаше нагоре през тъмносинята вода, тя си представяше големия град с всичкия му шум и движение и тогава ѝ се струваше, че звънът на черковните камбани стига чак до нея — на дъното на морето.

На следната година и втората сестра получи позволение да напусне морското дъно и да плува, където си иска. Тя излезе на повърхността тъкмо в оная минута, когато слънцето залязваше, и тая гледка ѝ се стори най-хубава от всичко. Цялото небе, разказваше сетне тя, блестяло като златно, а облаците... но туй не можело да се опише с думи. Червените и теменужки облаци се носели ту като дълго бяло покривало, ту като ято диви лебеди, които пътували нататък, дето залязвало слънцето. Русалката заплувала насреща им, ала в тоя миг слънцето се скрило и неговото отражение върху морската повърхност и по облаците угаснало.

След една година изплува и третата сестра. Тя беше най-решителна от всички и заплува нагоре по една голяма река, която се вливаше в морето. Чудни зелени хълмове, обкичени с лози, ограждали брега на реката. Кули и великолепни летни къщи се показвали сред прекрасни гори. Русалката слушала как пеели птичките, а слънцето греело толкова силно, че тя трябвало да се гмурка често във водата, за да разхлажда пламналото си лице. В един малък залив русалката съгледала купчина деца. Те били съвсем голи и пляскали с ръце във водата. На русалката се приискало да си поиграе с тях, ала децата побягнали уплашени. Тогава срещу нея изтичало едно малко черно животно — тя не знаела, че това било куче — и залаяло тъй яростно, че русалката се изплашила и заплувала бързо назад в широкото море. Ала въпреки преживения страх тя не могла да забрави великолепните гори, зелените хълмове и хубавите дечица, които можели да плуват във водата, макар да нямали рибени опашки.

Четвъртата сестра не беше толкова решителна. Тя се поразходи из широкото море и после разказа, че там било най-хубаво отвсякъде; наоколо — докъдето окото ти вижда — само море, а небето синее над главата ти като захлупен стъклен звънец. Кораби тя също видяла, но толкова далеч, че ѝ се сторили като чайки. Игриви делфини изскачали във въздуха, големи китове изхвърляли вода из ноздрите си, сякаш наоколо имало стотина водоскоци.

Най-сетне дойде ред и на петата сестра. Нейният рожден ден беше през зимата и затова тя видя туй, което сестрите ѝ не видяха, когато за първи път излязоха на морската повърхност.

Морето имаше зеленикав цвят и по него плаваха големи ледени планини.

Всяка от тях, както разказваше после царкинята, светела като бисер, а по големина надминавала дори кула, построена от хората. Тия планини имали най-различни форми и блестели като елмази. Русалката седнала върху най-високата ледена планина и всички кораби със страх

се отдалечавали от това място, дето седяла тя и дето вятърът си играел с нейните дълги коси.

Ала привечер небето се покрило с облаци. Засвяткали мълнии и затрещяла гръмотевица, а морето издигало високо ледените планини, които се откроявали ярко при блясъка на светкавиците. Корабите сгънали платната си, хората тичали по палубите уплашени и смутени. Ала морската русалка седяла спокойно върху плаващата ледена планина и гледала как бялата светкавица бразди на криволици бурното море.

Всяка от сестрите, когато за първи път излизаше над морската повърхност, изпитваше безкрайно щастие при гледката, що се откриваше пред очите ѝ. Но понеже след туй русалките можеха да излизат на повърхността винаги когато си искат, лека-полека те свикнаха с всички гледки. Не мина и месец, сестрите почнаха да казват, че никъде не се чувствуват тъй добре и спокойно, както у дома си, на морското дъно.

Често пъти петте сестри се хващаха за ръце и изскачаха на морската повърхност. Те имаха прекрасни гласове, каквито хората нямат, и когато се дигнеше буря и крушение застрашаваше много кораби, русалките се приближаваха до тях и пееха сладко за хубостите на морското дъно и за напразния страх на хората да слязат долу. Но хората не разбираха думите им и мислеха, че бурята вие. Пък те никога не можеха да видят всички чудеса на морското дъно, защото, когато се разбиеше някой кораб, хората се удавяха и слизаха мъртви в палата на морския цар.

Вечер, когато сестрите излизаха, хванати за ръце, над морската повърхност, най-малката оставаше самичка в кораловия палат и гледаше подире им. Искаше ѝ се да плаче, но русалките не знаят що е сълзи и затова страдат повече.

— Ах, дано навърша по-скоро петнайсет години! — въздишаше тя. — Аз зная, че ще обикна от все сърце света над водата и хората, които живеят там.

Най-сетне и тя навърши петнайсет години.

— Ето, виждаш ли, и ти стана вече голяма и постигна това, което желаше — каза баба ѝ. — Ела тук, аз ще те пременя като другите ти сестри!

И тя сложи на главата ѝ венец от бели кринове и завърза на опашката ѝ дванайсет охльова, за да познават всички знатния ѝ произход.

— Ох, боли ме! — рече русалката.

— Така е. Който иска да бъде нагизден, трябва да търпи!

О, тя би захвърлила на драго сърце и премяната си, и тежкия си венец! Червените цветя от нейната градина ѝ прилягаха много повече, ала нямаше що да прави.

— Прощавайте! — извика тя и изплува нагоре, лека и светла като воден мехур.

Слънцето току-що залезе, когато тя подаде глава над водата. Ала облаците все още светеха в пурпур и злато и в нежнорозовия въздух мигаше вечерницата. Въздухът беше тих и свеж, морето — спокойно. Насреща тя съгледа голям кораб с три мачти. Беше дигнато само едното му платно, защото наоколо не подухваше ни най-лек ветреца. От кораба се носеха музика и песни, а когато се стъмни, там светнаха стотици разноцветни фенери. Русалката доплува до самото прозорче на една каюта и винаги когато вълните я подигаха, тя надникваше вътре през хубавите огледални прозорци и виждаше много нагиздени хора. Ала най-хубав от всички беше един млад княз с черни очи и мургаво лице. Той навярно нямаше повече от шестнайсет години. Тъкмо днес празнуваха рождения му ден и затова на кораба кипеше такова веселие. На палубата танцуваха моряци и когато князът отиде при тях, стотици ракети се извиха във въздуха и около кораба стана светло като ден. Малката русалка се уплаши и бързо се гмурна във водата. Но скоро тя подаде отново глава и тогава ѝ се стори, че всички звезди на небето са паднали при нея във водата. Никога досега тя не бе виждала такова вълшебно зрелище. Големи слънца се въртяха около нея, прекрасни огнени риби изхвъркваха в синия въздух и всичко туй се оглеждаше в бистрата неподвижна вода. На самия кораб пък беше толкова светло, че там можеше да се види дори игла. О, колко хубав беше младият княз! С усмивка той стискаше ръцете на всички, а музиката гърмеше сред чудната нощ.

Ставаше вече късно, но малката морска русалка не можеше да откъсне очи от кораба и хубавия момък. Разноцветните фенерчета изгаснаха, нямаше вече ракети из въздуха, топовните гърмежи бяха престанали. Само долу под водата се чуваше някакъв глух шум. Ала

русалката продължаваше да се люлее върху вълните и да гледа през прозорците на каютата.

Но ето духна вятър и заклати кораба. Едно след друго платната започнаха да се издуват. Вълните ставаха все по-големи, по небето плъзнаха черни облаци, в далечината заблестяха светкавици. Идеше страшна буря и моряците бързаха да приберат платната. Корабът се разлюля като черупка в развълнуваното море. Вълните растяха като големи черни планини и сякаш искаха да съборят високите мачти, ала корабът плаваше като лебед между тях и възлизаше отново върху гребена им. За малката русалка такова плуване беше твърде приятна разходка, но хората от кораба мислеха иначе. Корабът скърцаше и прашеше, дебелиите му дъски се огъваха под напора на вълните. Главната мачта се пречупи като тръстика и тогава корабът полегна на една страна и започна бързо да се пълни с вода. Едва сега русалката разбра, че хората са в опасност. Тя сама трябваше да се пази от дъските и дърветата, които плаваха из водата. От време на време настъпваше такава тъмнина, че нищо не можеше да се види. Когато пък блеснеше светкавица, наоколо ставаше тъй светло, че се виждаше ясно всичко на кораба. Но русалката търсеше с очи само младия княз и когато корабът се разби, тя видя как той потъва във водата.

Отначало малката русалка дори се зарадва, че князът отива при нея на дъното. Ала тя си припомни веднага, че хората не могат да живеят във водата и че той ще стигне мъртъв пред палата на баща ѝ. Не, той не биваше да умре! И тя заплува между дъските и дърветата, като забрави, че те могат да я смажат. Русалката ту се гмуркаше надолу, ту се издигаше отново над вълните, докато най-сетне стигна до давящия се човек, който не можеше да се държи повече над водата. Ръцете и нозете му бяха изгубили сили, хубавите му очи се бяха затворили. Той щеше да умре, ала русалката го обгърна с ръце. Тя го издигна над водата и се остави на волята на вълните да я носят с него, където си искат.

На сутринта бурята утихна, ала от кораба не бе останало нито следа. Слънцето изгря из водата, пурпурно и бляскаво. Бледното лице на княза се обагри с лека руменина, ала очите му стояха все още затворени. Малката русалка го целуна по високото хубаво чело и отметна назад влажните му коси. Стори ѝ се, че младият човек

прилича на мраморния момък в нейната градина. Тя го целуна още веднъж, обхваната от силното желание да го съживи.

Тогава русалката съгледа наблизко твърда земя с високи синкави планини, по чиито върхове светеше бял сняг, сякаш отгоре почиваха ята лебеди. Долу край брега растяха прекрасни зелени гори, а пред тях се издигаше някаква голяма бяла постройка. В градината ѝ растяха лимонови и портокалови дървета, а край вратите се виждаха високи палми. Там морето образуваше малък залив, който беше тих, но много дълбок. Точно на това място до скалата, покрита с бял пясък, доплува русалката с младия княз. Тя го сложи на пясъка, като повдигна главата му, за да го огреят топлите слънчеви лъчи.

В същото време в бялата постройка забиха камбани и в градината влязоха много млади момичета. Тогава русалката заплува назад, скри се зад няколко високи камъка, които стърчаха над водата, и покри косите и гърдите си с морска пяна, за да не вижда никой лицето ѝ. Оттам тя следеше какво става с момъка.

Скоро при скалата дойде едно младо момиче. Отначало тя сякаш се уплаши много, но страхът му трая само миг. Момичето извика хора и русалката видя как князът се събуди и се усмихна любезно на всички наоколо. Той не се усмихна само на малката русалка, защото не знаеше, че тя му бе спасила живота. Туй я много огорчи и когато заведоха момъка в голямото здание, русалката се гмурна натъжена в морето и се върна в палата на баща си.

И по-рано русалката беше тиха и замислена, но от тоя ден нататък тя стана още по-мълчалива. Нейните сестри я питаха какво е видяла първия път, когато е излязла на морската повърхност, ала тя не им казваше нищо.

Неведнъж след това русалката отиваше ту сутрин, ту вечер на мястото, дето остави младия княз. Тя гледаше как узряват плодовете в градината и как хората ги берат. Тя гледаше как белият сняг се топи по планинските върхове, но не виждаше княза — и винаги когато се върнеше в къщи, ставаше още по-тъжна. Русалката имаше само една утеха — да седи в своята градинка и да прегръща хубавата мраморна статуя, която приличаше на младия човек. Тя престана да се грижи за цветята си. Те пуснаха корени като в пущинак по всички пътечки и вплетоха тъй гъсто стеблата и листата си в клоните на дърветата, че в градината стана съвсем тъмно.

Най-сетне русалката не можа да се стърпи и разказа на една от сестрите си всичко. Това узнаха веднага и другите ѝ сестри, а така също и още две-три русалки, но те не обадиха никому тайната освен на най-близките си другарки. Една от тях познаваше княза. Тя също беше видяла празника на кораба и разправи откъде е хубавият момък и де се намира родината му.

— Хайде, сестрице, води ни! — рекоха ѝ другите русалки, като се прегърнаха и заплуваха към онова място, дето се издигаше палатът на княза.

Тоя палат беше изграден от блестящ жълтеникав камък и имаше широки мраморни стълби, една от които слизаше право в морето. Великолепни позлатени кубета се издигаха над покривите, а между колоните, които ограждаха цялата постройка, имаше мраморни фигури — също като живи. През бистрите стъкла на високи прозорци се виждаха разкошни зали със скъпи копринени завеси и килими, а стените бяха украсени с такива чудни картини, че да ти е драго да ги гледаш. Посред най-просторната зала имаше голям водоскок. Струите му стигаха чак до стъкления покрив на тавана, през който слънчевите лъчи падаха върху водата и върху прекрасните растения около водоскока.

Сега малката русалка знаеше къде живее князът и често пъти привечер започна да идва тук сама. Тя се приближаваше до сушата много повече от сестрите си и дори се осмели да плува нагоре по тесния канал под великолепния балкон, който хвърляше дълга сянка върху водата. Там тя дълго седеше и гледеше младия княз, който мислеше, че е съвсем сам на лунната светлина.

Понякога вечер момъкът се разхождаше под звуците на музика във великолепна лодка, украсена със знамена. Тогава русалката поглеждаше из зелената тръстика и когато вятърът развееше нейното дълго сребърно було, ония, които го виждаха отдалеч, си мислеха, че туй е лебед с разперени криле.

Често пъти нощем, когато рибари със запалени факли ловяха риба в морето, русалката слушаше техните разкази за добрината на младия княз и се радваше, че беше спасила живота му. Тя си спомни колко силно бе притискала главата му до гърдите си и колко горещо го бе целувала тогава. А той нищо не знаеше за това и дори насън не можеше да си спомни за нея.

Всеки ден хората ѝ ставаха по-мили, всеки ден се усилваше желанието ѝ да живее между тях на земния свят, който ѝ се струваше много по-голям от подводния. Та нали хората можеха да преплават морето с корабите си и да се качват по планините по-високо от облаците. А земите, които те владееха, се разстилаха с полята и горите си по-далеч, отколкото виждаха очите ѝ. И имаше още много неща, които тя искаше да узнае, ала сестрите ѝ не можеха да отговорят на всичко.

Затова русалките отидоха при старата си баба, която познаваше много добре света над водата.

— Ако хората не се удавят, могат ли да живеят вечно? — попита малката русалка. — Не умират ли и те като нас?

— Да, те също умират, даже животът им е по-къс от нашия. Ние можем да живеем триста години, но когато умрем, превръщаме се във водна пяна и нямаме дори гробища, за да отиват там нашите роднини.

— Аз на драго сърце бих дала всичките триста години на тукашния си живот, стига само да стана за един ден човек! — рече тъжно русалката.

— Я по-добре не мисли за това — каза бабата. — Тук ние си живеем много по-хубаво и сме по-щастливи, отколкото хората на земята.

— Значи аз ще умра и ще се превърна на проста пяна? Няма да чувам песента на вълните, няма да виждам повече моите мили цветя и червеното слънце? Мигар нищо не може да се направи, за да получа човешка душа?

— Не — отвърна бабата. — Само ако някой човек те обикне тъй силно, че да му станеш по-мила от баща му и майка му, ако всичката му обич и всичките му мисли принадлежат само на теб и ако той ти обещае вечна вяност, само тогава неговата душа би могла да премине в твоето тяло и ти ще изпиташ човешко блаженство. Той ще ти даде душа, но ще запази и своята. Ала това никога не се случва. Туй, което тук в морето се смята за много хубаво — рибята опашка, — там, на земята, се струва на всички много грозно. Такъв чуден вкус имат земните хора: за да бъдат хубави, те бездруго трябва да притежават две смешни подпорки, наречени крака.

Малката русалка въздъхна и погледна натъжено своята опашка.

— Бъди доволна от съдбата си! — каза баба й. — По-добре да пеем и се веселим през тия триста години, които са ни определени за живот. Това време наистина не е малко. После ще ни бъде приятно и да си починем. Тая нощ в нашия палат ще има бал.

Наистина балът беше необикновен. Такава забава не можеше да стане на земята. Стените и таванът на голямата танцувална зала бяха направени от дебело, ала прозрачно стъкло. Безброй грамадни раковини, розови и зелени, стояха край двете страни на залата и изригваха сини огньове, които осветяваха не само вътрешността, но блестяха и през стените, тъй че цялото море наоколо беше силно осветено. Виждаха се всички риби — големи и малки, — които идваха до стъклените стени. На някои риби люспите бяха пурпурно червени, на други изглеждаха златни и сребърни. По средата на залата течеше широк шумен поток и в него морските кавалери и дами танцуваха под звуците на собствените си чудни песни. Такива прекрасни гласове хората нямат. Малката морска русалка пееше най-хубаво и всички й ръкопляскаха с ръце и с опашки. За миг тя усети в сърцето си голяма радост. Тя знаеше, че никой няма по-хубав глас от нея — нито в морето, нито на земята. Ала скоро русалката си спомни пак за земния свят и не можеше вече да се откъсне от мислите си за хубавия княз, не можеше да прогони тъгата си, че няма човешка душа. Незабелязана от никого, тя излезе от бащиния си палат и докато другите се веселяха, тя седеше натъжена в своята малка градинка. Изведнъж русалката чу над водата звуци от рог и си помисли: „Ето, той се разхожда сега там горе — тоя, който ми е по-скъп от баща и от майка, тоя, за когото мисля непрестанно и в чиито ръце с радост бих отдала цялото щастие на моя живот. Аз бих се решила на всичко, стига само да спечеля любовта му и да се сдобия с човешка душа. Докато сестрите ми играят в татковия палат, аз ще ида при морската магьосница, от която винаги съм се страхувала. Може би тя ще ми даде някакъв съвет и ще ми помогне.“

И малката морска русалка излезе от градинката си и заплува към шумния водовъртеж, зад който живееше магьосницата. Досега тя никога не бе плувала по тоя път. Тук не растяха нито цветя, нито морска трева — само голо пясъчно дъно се разстиляше до самия водовъртеж, дето водата кръжеше със страшен рев като воденично колело и завличаше в дълбочината всичко, що попаднеше в нея. Русалката трябваше да мине през тоя грозен водовъртеж, за да влезе

във владенията на морската магьосница. Оттам нататък пътят водеше през топли извори, из които клоkochеше кал и които магьосницата наричаше свои торфени блата. Зад тях се намираше нейната къща посред една вълшебна гора: всички дървета там бяха полипи, сиреч наполовина животни, наполовина растения. Те изглеждаха като стоглави змейове, израснали из земята. Клоните им приличаха на дълги лигави ръце с пръсти като жилави червеи. От корена до върха си полипите мърдаха всичките си стави и всичко, що им попаднеше, те обвиваха силно с ръце и вече не го пущаха. Малката русалка застана пред тях, цяла скована от ужас. Сърцето ѝ тупкаше от страх. Тя беше вече готова да се върне назад, ала изведнъж си спомни за княза и за човешката душа и почувствува нов прилив на решителност. Тя свърза здраво на главата си дългите си коси, за да не ги уловят полипите, притисна ръце към гърдите си и се стрелна бързо като риба край мръсните полипи, които протягаха към нея жилавите си ръце и пръсти. Тя забеляза, че всеки полип държеше със стотина малки ръце като с железни клещи всичко, що бе успял да хване. Хора, загинали в морето и потънали на дъното, стърчаха с белите си скелети в техните прегръдки. Кормила, сандъци, кости на земни животни — всичко туй те държаха и не пущаха, ала най-страшното бе, че русалката видя в ръцете им дори една малка русалка, която полипите бяха уловили и удушили.

Най-сетне тя доплува до едно голямо блато в гората. Големи тлъсти змии и жаби се търкаляха тук и показваха отвратителните си жълтеникавобели кореми. Посред блатото имаше къща, изградена от белите кости на удавници. Тук седеше морската магьосница и хранеше от устата си една жаба точно тъй, както у нас хранят със захар канарчетата. Отвратителните тлъсти змии тя наричаше свои пиленца и им позволяваше да играят върху широките ѝ надупчени гърди.

— Зная какво ти трябва — рече магьосницата. — Макар желанието ти да е много глупаво, аз все пак ще го изпълня, защото то ще ти донесе нещастие, моя хубава русалко. Ти искаш да се избавиш от своята рибя опашка и да получиш вместо нея две подпорки, с каквито хората си служат при ходене, за да спечелиш любовта на хубавия момък. Но ти не само искаш да спечелиш неговата любов, а да получиш още и човешка душа.

И при тия думи магьосницата се разкиска тъй силно и тъй отвратително, че жабите и змиите изпопадаха изплашени от гърдите ѝ и започнаха да се търкалят по земята.

— Ти идеш тъкмо навреме — продължаваше магьосницата. — Утре след изгрев слънце аз не бих могла да ти помогна чак до края на годината. Аз ще ти приготвя едно питие, с което ти ще отплуваш към земята преди изгрев слънце. Седни на брега и го изпий. Тогава твоята опашка ще се раздели на две части и всяка от тях ще се превърне в това, което хората наричат хубаво краче. Разбира се, ти ще изпиташ от туй силни болки и ще ти се стори, че някой те е разсякъл с остър меч. Всички, които те видят, ще почнат да говорят, че ти си най-прекрасното създание на земята. Ти ще запазиш своя въздушен вървеж и нито една танцувачка в света не ще може да се движи тъй леко като теб. Ала при всяка стъпка, която ще правиш, ще ти се струва, че стъпваш върху остри ножове и нозете ти ще се обливат в кръв. Ако си съгласна да изтърпиш всичко това, готова съм да ти помогна.

— Да — каза малката русалка с треперещ глас и помисли за княза и за човешката си душа.

— Но ти трябва да знаеш — рече бабата, — че щом веднъж получиш човешки образ, не ще можеш да станеш пак русалка и няма да се върнеш никога при сестрите си в бащиния палат. И ако не сполучиш да спечелиш любовта на княза дотолкова, че той да забрави заради тебе баща си и майка си, да се привърже към тебе с душата и тялото си и да те вземе за своя жена, ти не ще получиш човешка душа. Още на другия ден след сватбата му с друга жена твоеото сърце ще се пръсне и ти ще станеш морска пяна.

— Съгласна съм! — каза русалката и побледня като мъртвец.

— Ала ти трябва да възнаградиш и мен — продължаваше магьосницата. — И туй ще ти струва твърде скъпо. Ти имаш най-прекрасния глас в цялото подводно царство и, разбира се, мислиш с него да омагьосаш момъка. Ала тоя глас ти ще трябва да дадеш на мен. За скъпото си питие аз искам най-хубавото, което имаш. Нали аз ще влея в това питие капки от моята кръв, за да бъде то остро като меч.

— Но ако ти ми вземеш гласа — рече малката морска русалка, — тогава какво ще ми остане?

— Прекрасното ти лице — отвърна магьосницата, — твойт въздушен вървеж и твоите говорещи очи. Това е достатъчно, за да се

омагьоса едно човешко сърце. Е как, да не ти е минало вече желанието? Изплезе езичето си, аз ще го отрежа и ти ще получиш чудотворното питие.

— Тъй да бъде — каза русалката и магьосницата приготви котлето, за да сvari вълшебното си питие.

— Чистотата е хубаво нещо — рече тя и изтърка котлето със змии, които свърза в голям възел. Сетне одраска гърдите си и вля в котлето няколко капки от своята черна кръв. Дигна се пара и в нея се очертаха най-чудновати образи.

Всяка минута магьосницата хвърляше все нови неща в котлето и когато то завря, човек можеше да помисли, че плаче някой крокодил. Най-сетне питието беше готово. То беше прозрачно като най-бистрата вода.

— Ето, вземи го — извика магьосницата и отрязва езика на малката морска русалка.

Русалката онемя и не можеше вече нито да пее, нито да говори.

— Ако полипите искат да те хванат, когато се връщаш през гората — каза магьосницата, — пръсни им само една капка от това питие и ръцете и пръстите им ще се пръснат веднага на хиляди късчета.

Ала малката морска русалка не почувствува нужда да си послужи с това средство. Полипите сами се дърпаха уплашено от нея, щом съглеждаха прозрачното питие, което светеше в ръцете ѝ като ясна звезда. Така русалката бързо преплува гората, блатото и шумния водовъртеж.

Насреща ѝ се виждаше вече бащиният палат. В голямата танцувална зала факлите бяха изгаснали. Изглеждаше, че там всички спяха дълбоко. Но тя не смееше да влезе при домашните си, защото беше няма и се готвеше да ги напусне завинаги. Сърцето ѝ се сви от болка. Русалката се промъкна тихичко в градината, откъсна по едно цветче от всяка леха на сестрите си, изпрати хиляди въздушни целувки на бащината си къща и се издигна на повърхността на тъмносиньото море.

Слънцето не беше изгряло, когато тя видя палата на княза и се изкачи по великолепната мраморна стълба. Месецът ръсеше чудно сияние. Русалката изпи горчивото, парливо питие на магьосницата и почувствува като че двуостър меч прониза нежното ѝ тяло. Тя падна в

несвяст и се простря като мъртва. Когато слънчевите лъчи целунаха морето, русалката се пробуди и усети остра болка. Ала пред нея стоеше хубавият княз. Той впи в нея черните си като въглени очи, а тя наведе поглед. Едва сега русалката забеляза, че рибята ѝ опашка бе изчезнала и че на нейно място се белееха най-хубавите крачета, каквито можеше да има едно момиче. Но русалката беше съвсем гола и затова се покри с дългите си прекрасни коси.

Князът я попита коя е тя и как е попаднала тук, ала русалката му отвърна само с кротък и тъжен поглед, защото не можеше да приказва. Тогава момъкът я хвана за ръка и я заведе в палата си. Както ѝ бе предсказала магьосницата, русалката изпитваше при всяка стъпка такава болка, сякаш стъпваше върху остри игли и ножове. Ала тя търпеше с радост всичко. Лека като перце, вървеше под ръка с княза и той, както и всички други, се любуваше на нейния чуден, въздушен вървеж.

Нагиздиха русалката в скъпи дрехи от чиста коприна и злато. Тя беше най-хубава от всички в палата, но беше няма и не можеше нито да говори, нито да пее. Прекрасни девойки, облечени в злато и коприна, дойдоха и запяха пред момъка и родителите му. Една от тях пееше най-хубаво от всички и момъкът ѝ ръкопляскаше и ѝ се усмихваше. Мъчно стана на бедната морска русалка. Тя знаеше, че бе пяла много по-сладко от другите, и си мислеше: „О, ако той знаеше, че заради него пожертвувах завинаги гласа си!“

След пеенето девойките започнаха да танцуват под звуците на чудна музика. Тогава и русалката издигна хубавите си бели ръце, застана на върха на пръстите си и се понесе из залата в чудна игра, каквато дотогава никой не бе виждал. При всяко нейно движение хубостта ѝ изпъкваше по-ясно, а очите ѝ говореха много повече на сърцето, отколкото всички песни на девойките.

Всички бяха доволни и радостни. Ала най-доволен беше князът, който нарече русалката своя малка намереница. И русалката танцуваше и танцуваше, макар че всеки път, когато нозете ѝ докосваха земята, тя изпитваше нетърпима болка, сякаш вървеше по остри ножове. Момъкът ѝ каза, че тя ще остане завинаги при него и ще спи пред вратата му на кадифени възглавници.

По негово желание ѝ ушиха мъжки дрехи, за да може тя да ходи на езда с него. Заедно бродеха те из благоуханни гори, където зелените

клончета докосваха раменете им и малките птички пееха сред свежите листа. Заедно се изкачваха по високи планини и макар че нежните нозе на русалката се обливаха в кръв, тя се смееше и с радост следваше момъка там, дето се рееха само облаци като птичи ята, които отлитат в чужди страни.

Нощем, когато всички в палата спяха, русалката излизаше на широката мраморна стълба. Приятно ѝ беше да потапя изранените си нозе в студената морска вода, която ги разхлаждаше и облекчаваше парливата болка. Тогава русалката си спомняше за своите близки на морското дъно.

Една вечер нейните сестри плуваха ръка за ръка край това място. Те пееха тъжни песни. Русалката им кимна с глава, сестрите я познаха и започнаха да ѝ разказват колко много е натъжила тя всички. На следната нощ сестрите ѝ дойдоха пак при нея, а веднъж тя видя в далечината и старата си баба, която години наред не бе излизала на морската повърхност, видя и баща си — морския цар — с корона на главата. Те протягаха ръце към нея, но не смееха да дойдат тъй близо до сушата, както сестрите ѝ.

Всеки ден князът се привързваше все повече към малката русалка. Той я обичаше, както се обича добро дете, но да я направи своя жена — това и на ум не му идваше. А тя трябваше да стане негова жена, за да получи човешка душа и да не се превърне в морска пяна на другата сутрин след сватбата му.

— Мигар ти ме обичаш повече от всички? — говореха сякаш очите на малката морска русалка, когато той я хващаше за ръцете и я целуваше по хубавото чело.

— Да, ти си ми най-скъпа от всичко — отвърщаше князът, — защото имаш добро сърце. Ти си ми вярна повече от всички други и приличаш на едно младо момиче, което видях веднъж и което навярно никога няма да видя. Аз бях на един кораб, който се разби в бурята. Вълните ме изхвърлиха на брега близо до някакъв манастир, дето живееха няколко млади момичета. Най-младото от тях ме намери на брега и ми спаси живота. Аз го видях само два пъти и то е едничкото, което бих могъл да залюбя. Но ти приличаш на него и почти изместяш неговия образ от сърцето ми. Онова момиче е обречено на манастира и затова моята щастлива съдба ми изпрати тебе. С тебе никога не ще се разделим.

„Ах, той не знае, че аз му спасих живота! — мислеше русалката. — Аз го пренесох в гората край манастира. Аз седях, покрита с морска пяна, и гледах дали не ще дойдат хора. Да, аз познавам оная прекрасна девойка, която той обича повече от мене.“ — И русалката въздъхна дълбоко, защото не можеше да плаче. Князът каза, че момичето принадлежи на манастира. То никога не ще се върне в света и те няма да се срещнат. А тя живее при него, вижда го всеки ден, тя го обича и би му дала целия си живот.

Ала ето разнесе се мътва, че князът ще се ожени за хубавата царкиня от съседното царство. С него щели да пътуват много придружници. А русалката клатеше глава, като слушаше тия разговори, и се усмихваше, защото отгатваше най-добре мислите на княза.

— Аз трябва да замина — каза ѝ той. — Аз трябва да видя хубавата царкиня. Такава е волята на родителите ми. Но те не ще ме накарат да се ожения насила за нея. Тя не прилича на оная чудна хубавица от манастира, на която ти тъй много приличаш. Ако някога трябва да се ожения, ще взема само теб за жена, мое мило намерениче с говорещи очи.

И князът целуваше кораловите ѝ устни, милваше дългите ѝ прекрасни коси и притискаше главата си към гърдите ѝ. А в сърцето на русалката пламваше надежда за човешко щастие и за човешка душа.

— Нали ти не се страхуваш от морето, мое нямо дете? — попита я той, когато те стояха заедно на палубата на великолепия кораб, който ги отнасяше към съседното царство. И князът ѝ разказваше за бурите и за спокойното море, за чудните морски риби и за това, което водолазите виждат в дълбочината на морето. А тя слушаше с усмивка разказите му, защото знаеше най-добре от всички какво става на морското дъно.

През една светла, лунна нощ, когато всички на кораба спяха освен кормчията, русалката седна на борда и се загледа долу в прозрачната вода. Стори ѝ се, че вижда палата на баща си. Високо горе стоеше нейната стара баба със сребърна корона на главата и гледаше през водата носа на кораба. Ала ето че сестрите ѝ изплуваха на повърхността. Те гледаха тъжно и кършеха белите си ръце. Тя им кимна с глава и поиска да им разкаже колко е щастлива. Но в тоя миг до нея се приближи един моряк от кораба и сестрите ѝ се гмурнаха

веднага в дълбочината. Морякът пък помисли, че бялото, що е видял да плава над водата, е било морска пяна.

На следната сутрин корабът влезе в пристанището на великолепната столица на съседното царство. Всички камбани биеха. От високите кули се разнасяха тръбни звуци, а войниците с развети знамена и със святкащи щикове се строиха в редица, за да посрещнат княза. Всеки ден имаше нови тържества. Ала царкинята още не беше дошла в града. Разправяха, че тя се възпитавала някъде далеч, където изучавала всички добродетели. Най-сетне тя пристигна. Малката морска русалка гореше от нетърпение да види дали наистина царкинята е тъй хубава и от пръв поглед трябваше да признае, че по-прекрасно създание от нея никога не бе виждала. Кожата на младото момиче бе нежна и прозрачна, а изпод дългите му тъмни клепки светеха тъмносини кротки очи.

Князът прегърна заруменялата си годеница.

— О, аз съм много щастлив! Това, за което не смеех дори да мечтая, се изпълни сега! — И като се обърна към русалката, добави: — Аз зная, че ти ще се зарадваш на щастието ми, защото ме обичаш най-много от всички тук.

Русалката целуваше ръката на княза и ѝ се струваше, че сърцето ѝ вече се пръска от мъка. Нали на другата сутрин тя трябваше да се превърне в морска пяна.

Отново се разнесе камбанен звън. Вестители тръгнаха из града да разгласят сред народа новината за сватбата. В черквите димеше тамян из скъпоценни кандилници. Младоженецът и невестата си подадоха ръце. Малката морска русалка, облечена в злато и коприна, държеше роклята на невестата. Ала тя не чуваше празничната музика, не виждаше тържествения обред. Тя мислеше само за смъртта, която я очакваше, и за всичко, що бе изгубила на тоя свят. Още същата вечер младоженците се запътиха към кораба. Гърмяха топове, развяваха се знамена, а в средата на кораба се издигаше скъпа палатка от злато и пурпур, с великолепни възглавници. Тук младоженците трябваше да прекарат тихата прохладна нощ. Вятър наду платната и корабът заплава леко и бавно през прозрачното море. Когато мръкна, запалиха разноцветни фенери. Моряците заиграха весело на палубата. Русалката си спомни оная вечер, когато изплува за пръв път на повърхността на морето и видя същото великолепие. И тя се завъртя и затанцува с

другите. Тя се носеше по палубата като подгонена лястовичка, а наоколо се чуваха възторжени похвали. Никога досега русалката не бе танцувала тъй хубаво. Наистина нежните ѝ нозе се прорязваха сякаш от остри ножове, ала тя не усещаше никаква болка, защото болката в сърцето ѝ беше много по-остра. Тя знаеше, че вижда за последен път княза, заради когото бе напуснала семейство и родина, бе жертвувала чудния си глас и бе търпяла всеки ден безкрайни мъки, за които той нищо не знаеше. Тая нощ тя за последен път дишаше с него един въздух, гледаше дълбокото море и звездното небе. Сега я чакаше вечна нощ, без мисли и без сънища, защото тя нямаше душа и никога вече не можеше да има.

А върху кораба дълго след полунощ кипеше веселба. Русалката се смееше и танцуваше с горчива мъка в сърцето. Момъкът целуваше хубавата си жена, която милваше черните му коси, и двамата влязоха ръка за ръка в прекрасната палатка.

На кораба настана тишина. Само кормчията стоеше при кормилото. Малката морска русалка се облегна с ръце върху борда на кораба и се загледа на изток, откъдето трябваше да изгрее слънцето. Тя знаеше, че първият слънчев лъч ще я убие. Ала изведнъж из дълбините на морето изскочиха нейните сестри. Те бяха също тъй бледни като нея. Дългите им прекрасни коси не се развяваха вече от вятъра — те бяха отрязани.

— Ние ги дадохме на магьосницата, за да те спасим и да не те оставим да умреш тая нощ. А тя ни даде ето тоя нож. Виж колко е остър! Преди да изгрее слънцето, ти трябва да го забиеш в сърцето на княза и когато неговата топла кръв опръска твоите крака, те отново ще станат ribя опашка и ти ще се превърнеш пак в русалка, ще слезеш при нас на дъното на морето и ще изживееш своите триста години, преди да станеш мъртва солена пяна върху морската повърхност. Бързай! Един от двама ви трябва да умре преди изгрев слънце. Нашата стара баба тъжи непрестанно за тебе и белите ѝ коси опадаха от скръб, както паднаха нашите под ножицата на магьосницата. Убий княза и се върни при нас! Побързай! Виждаш ли червената черта там на небето? След няколко минути слънцето ще се покаже и ти ще умреш.

Сестрите въздъхнаха дълбоко-дълбоко и се скриха под водата. Малката морска русалка дръпна пурпурната завеса пред входа на палатката и видя хубавата невяста, която бе склонила глава върху

гърдите на княза. Тя се наведе над момъка, целуна го по челото, погледна небето, където утринната заря се разгаряше все по-силно и по-силно, погледна острия бляскав нож и отново впи поглед в княза, който шепнеше в съня си името на младата си жена. И ръката, която държеше ножа, потрепера... С бързо движение русалката го захвърли надалеч в озарените от червена светлина вълни. Още веднъж русалката погледна с угаснали очи княза, сетне се хвърли от кораба в морето и мигом почувствува как тялото ѝ се разтапя на пяна.

Ето, слънцето изгря над морето. Топлите му лъчи огряха студената мека пяна и малката морска русалка не усещаше смъртта. Тя видя ясното слънчице и над главата ѝ се понесоха стотици чудни, прозрачни същества. През тях тя можеше да различава белите платна на кораба и румените облаци по небето. Гласовете им бяха тъй сладки и тъй нежни, че ничие човешко ухо не можеше да ги чуе — също тъй, както ничие човешко око не можеше да види вълшебните същества. Те летяха без криле из въздуха — само с лекотата си. Сега русалката забеляза, че и тя има също такова тяло като тях и че все повече и повече се отделя от морската пяна.

— Къде ли съм попаднала? — попита тя. Гласът ѝ прозвуча тъй неумовимо и нежно, както гласовете на чудните същества.

— При дъщерите на въздуха — отвърнаха съществата. — Русалките нямат човешка душа и могат да я спечелят само с човешка любов. Техният вечен живот е във властта на друг. Дъщерите на въздуха също нямат човешка душа, но те могат да я заслужат с добри дела. Ние летим в топлите страни, където задушният, зноен въздух убива хората, и носим там благодатна прохлада. Ние пръскаме из въздуха уханието на цветята и даваме на хората утеха и изцеление. Ако в продължение на триста години ние вършим добри дела, тогава ще бъдем надарени с безсмъртна душа. Ти, малка, клета русалко, се стремеше към същото. Ти страда и търпя, възнесе се в царството на въздушните духове и след триста години можеш сама, с добри дела, да придобиеш безсмъртна душа.

Малката русалка вдигна светналия си поглед към слънцето и за пръв път очите ѝ се наляха със сълзи. В това време на кораба настана отново оживление. Русалката видя как князът и хубавата му жена я търсят навсякъде. Те гледаха тъжно пяната, която бягаше по вълните, сякаш знаеха, че русалката се е хвърлила в морето. И тогава русалката

невидимо целуна челото на хубавицата, усмихна се на княза и заедно с останалите дъщери на въздуха се издигна към розовите облаци, които плаваха по небето.

— След 300 години тъй ще се възнесем в царството небесно.

— А може и по-рано! — прошепна една от дъщерите на въздуха.
— Невидими ще долетим в къщите на хората, дете има деца, и ако намерим там някое дете, което радва родителите си и е достойно за тяхната обич, ние ще се усмихнем и тристагодишното ни блуждаене ще се намали с една година. Ако пък срещнем лошо, непослушно дете, тогава ще заплачем от мъка и всяка сълза ще добави по един ден към дългия срок на нашето изпитание.

ЛУЦЯН ШЕМЕНСКИ КРАЛИЦАТА НА БАЛТИКА ПОЛСКА ЛЕГЕНДА

Някога в глъбините на Балтика се издигал дворецът на кралица Юрата. Стените на този дворец били от чист кехлибар, праговете му от злато, покривът от рибени люспи, а прозорците от диаманти. Веднъж кралицата изпратила своите щуки да поканят най-прочутите богини от приказките да дойдат в двореца за съвет и пиршество. Дошъл насроченият ден и поканените богини пристигнали. В същия миг в залата се появила кралицата, заобиколена от придворната си свита. С учтив по клон тя поздравила гостите и като седнала на кехлибарения трон, рекла:

— Мили ми приятелки! Знаете добре, че моят всевластен баща Праамжимас, господар на небето, земята и морето, остави под моя власт и закрила тези води и всички техни обитатели; сами сте свидетели на моето мъдро и щастливо владичество. Дори и най-мъничкото червейче, дори и най-дребната рибка нямат причина да се оплачат — всички живеят в мир и съгласие, никой не се осмелява да посегне на другото. Но сега по бреговете на моите владения — там, където река Швента се присъединява към моето кралство, — един нечестив рибар, наричан Каститис, един нечестив и простосмъртен човек се осмелява да наруши спокойствието на невинните ми поданици, да ги хваща в мрежа и да ги осъжда на смърт, след като самата аз не смея да улова за своята трапеза нито една рибка — дори от калкана, който тъй обичам, изяждам само половината, а другата половина пуцам пак обратно в морето. Такава дързост не бива да се остави ненаказана. Ето, чакат ни приготвени лодките, нека тръгнем към бреговете на Швента, защото тъкмо по това време оня хвърля мрежите си. Нека го примамим с нашите песни и танци на морското дъно и там да го удавим в прегръдките си, да засипем очите му с пясък.

Каerala кралицата на Балтика това и мигновено потеглили сто кехлибарени лодки, за да извършат жестокото отмъщение.

Плавали, слънцето греело приятно, морето било тихо, а ехото разнасяло по крайбрежието думите на тяхната песен:

О, рибарю млад, горко ти!

Като спрели близо до устието на реката, богините съгледали как рибарят развива мрежата си, приседнал на брега. Улисан в работата, той нищо не забелязвал в началото. Но когато прекрасната песен докоснала слуха му, обърнал поглед към водата и видял стоте кехлибарени лодки, стоте чудесни лодки, а пред всички плавала кралицата с корона на главата, с кехлибарен жезъл в ръката. Все по-примамлив звън се разливал, морските девойки го заобиколили и със своята прелест го примамвали към себе си:

*О, рибарю, млад красавец,
тук ела, във наште лодки.
Свойте грижи ще забравиш
в танци, в песни и разходки.
Божии сан ще ти дариме,
с нас когато заживееш.
А щом бъдеш наш любимец —
и морето ще владееш.*

Слушал рибарят и помамен от коварната съблазън, се канел да скочи в обятията на богините, когато кралицата дала знак на своите приятелки да млъкнат и се обърнала към него, който бил изумен.

— Спри, безразсъдни човече! Твоето престъпление е голямо и заслужава наказание, ала аз ще ти простя при едно условие. Хареса ми твоята хубост, обичай ме и ти и ще бъдеш щастлив. Но ако отхвърлиш любовта на Юрата, тогава ще ти запея такава песничка, че в същия миг ще бъдеш в моя власт, а докосна ли те с жезъла си — ще загинеш.

Момъкът ѝ се закле в вечна любов.

Кралицата му отговорила:

— Сега вече си мой. Не се приближавай към нас, защото ще загинеш. Но запомни, че аз ще идвам всяка вечер при теб и ще се виждаме на тая скала, която отсега ще носи твоего име и ще се нарича Каститис.

И кралицата веднага изчезнала с цялата си свита.

Година вече минавала, откакто кралицата Юрата излизала всяка вечер на брега и горе на скалата се виждала със своя любим. Но като научил за тия срещи, всемогъщият Перун страшно се разгневил, загдето богиня се е влюбила в простосмъртен. И когато веднъж кралицата се върнала в своя дворец, той хвърлил от небето гръмотевица, която разсякла морските вълни, паднала върху дома на кралицата, убила я, а кехлибарения дворец раздробила на късчета. После Праамжимас приковал рибаря на морското дъно под скалата и сложил пред него трупа на любимата му, за да го гледа вечно и да бъде принуден вечно да оплаква нещастieto си. Затова сега, когато морският вятър надигне вълните, се чува далечно стенание — стене бедният рибар, а водата изхвърля кехлибарени късчета — късчета от двореца на балтийската кралица.

Р. ГУСТАВСОН КОРОНАТА

Било отдавна, много отдавна, преди хиляди години. На дъното на дълбокото море на разкошен трон седял морският цар и всичките му поданици идели от разни страни, за да му засвидетелствуват верноподаническите си чувства. Морските лъвовe се търкаляли в краката му, китовeте идвали да му изкажат своята покорност, а хвърчащите риби оглаждали с перките си бръчките по царското чело. Всичко това се отразявало в царския трон, който бил направен от най-чист кристал и бил украсен с милиони водни капки. Облеклото на морския цар се състояло от дълга дреха, избродирана от риби люспи, над която морските жители се трудили две хиляди години, и мантия, изтъкана от морски трендафили, конците на които се разстинали на хиляди километри. В ръцете си царят държал скиптър, а на главата си имал корона от ясночервени корали, и макар царският трон да бил на морското дъно, силната и величествена фигура на царя се издигала до повърхността, а короната му излизала над самото море, обвита във водорасли, както казвали хората — всъщност това били дългите коси на царя, които се люлеели по морските вълни.

Морският цар седял на трона, седял и управлявал, но там долу, на морското дъно, правосъдието вървяло тъй бавно, както и у нас, на земята, и затова морският цар седял дълго време, много столетия, без да се вдигне от трона си. Най-сетне толкова се уморил, че решил да си почине. Сложил скиптъра и снел короната от главата си. Но каква приказна картина се явила пред очите на царя! Какво чудо станало с короната му? Червените корали се били покрили с черна земя и по нея били порасли гори, повдигали се планини, зеленеели се ливади; в горите се били навъдили четириноги животни, а в долините се били разположили хора. Всичко се усмихвало весело на морския цар и било пълно с живот и красота. Морският цар плеснал с ръце от радост — никога не бил виждал подобно нещо, та не можел да отдели очите си от чудесната картина.

Но след малко — може би минали няколко години, които се сторили на морския цар като няколко часа — той с ужас забелязал, че хубавата картина изчезва; скоро животът на короната спрял, виждали се само голи скали и се белеели скелети, обвити в морска трева.

Тогава царят се натъжил:

— Ах, картината бе тъй хубава! Защо не успях да я запазя?

И той повикал всичките си съветници, годни за работа, и им заповядал да направят такъв стълб, който да достигне до повърхността на водата. Тукати се заловили за работа и когато стълбът бил готов, царят турил отгоре короната си, като я украсил със злато и елмази.

Веднъж в хилядата година морският цар имал право да си повдигне главата над морската повърхност и да види залязването на слънцето. Но дотогава той нито веднъж не се бил ползвал от своето право.

„Нищо — мислел си, — не може да има нещо по-хубаво от моето царство.“ А сега чакал с нетърпение, чакал този час, в който ще може да се порадва на своето творение. Трябвало да се чака почти цял век, но за морския цар то не било много. Най-сетне дошъл очакваният ден. Изпълнен с радост, царят взел арфата си, за да изпее химна на щастието пред своето творение, и повдигнал главата си над морската повърхност. Струвало му се, че короната му станала още по-красива, още по-многолюдна, още по-светла, отколкото преди. Големи кораби плавали по вълните и богати градове се издигали по бреговете. Но над тези градове, села и селца се чувал непонятен шум, който изплашил царя, и когато той се приближил към короната, видял, че хората се убиват едни други за златото, с което я бил украсил. Брат отивал против брата си, син против баща си, чували се викове на проклетия, охкане на умиращи... Навсякъде царели страшна скръб и безкрайни бедствия, и всичко това било само заради златото. Тогава разгневеният морски цар ударил с арфата тъй силно короната си, та няколко кораба се разбили о скалистите брегове. Пламнало от гняв царското сърце, развълнувало се морето, зафучало около короната, а вълните с див рев се удряли в скалите. А морският цар хванал с две ръце стълба и започнал да го клати, за да свали короната на морското дъно. Но стълбът стоял здраво, непоколебимо — само от земетресението се разрушили някои градове и загинали няколко хиляди души... Но що

значела тази шепа хора? Останалите живи се хвърлили върху новата плячка, върху имота на умрелите и враждата се увеличила...

Тогава морският цар заплакал силно и препълнен със скръб, слязъл в подводното си царство, като се разкалял дълбоко, загдето украсил короната си със злато и елмази.

МОРСКАТА ЦАРИЦА

ШВЕДСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА, ПРЕРАЗКАЗАНА ОТ РАН БОСИЛЕК

Един цар имал едничък син, който бил на три години. Царят обявил война на друг цар и трябвало да замине с много кораби да се бие по море.

Царят победил врага и тръгнал да се връща с корабите си в своето царство. По пътя се извила страшна буря. Всички кораби щели да потънат. Тогава царят извикал:

— Кълна се в царската си корона, че ще подаря на морската царица първото мъжко същество, което ме срещне на брега, когато стъпя в моята столица.

Бурята утихнала.

Царят наближил пристанището на своята столица. Загърмели топове от корабите.

В това време малкият син на царя се разхождал по брега и чакал да посрещне баща си.

Щом царят слязъл от кораба, момчето се хвърлило в прегръдките му. В този миг царят трепнал, като си спомнил за морската царица, но си рекъл:

„Аз обещах мъжко същество, а син ми е дете. Първият мъж, който ме срещне на брега, ще дам на морската царица.“

Но от този ден всеки моряк или пътник от царството, който тръгвал на море, не се връщал вече. Нещастията зачестили. Народът почнал да негодува.

„Това е, защото царят не удържа думата си — казвали всички. — Навярно много се е разсърдила морската царица.“

Царят и царицата не пущали никога детето да отива край морето. То много желало да се качи на кораб, но родителите не давали да се изрече. След време царицата и царят забравили за морската царица.

Когато князът станал на десет години, царицата родила друг син.

Един ден десетгодишният царски син тръгнал с царедворци да се разхожда в царската градина край морето. Стигнали до морския бряг.

Изведнъж се задал черен облак. Полазил по брега, обгърнал царския син и след това изчезнал. Но отнесъл и царското момче. Изплашили се царедворците. Съобщили на царя и царицата. Те се разплакали и дълго след това не могли да прежалят своето чедо.

Вторият царски син пораснал и станал на шестнадесет години. Царят и царицата искали да го оженят за дъщерята на някой могъщ цар, който да бъде силна подкрепа на царството през време на война. Те изпратили пратеници в различни царства. Но през това време почнало да се чува шум край морето и силен глас, що се носел надалече:

*Който първи е роден,
първ ще бъде задомен!*

Никой не смеел да се доближи до брега. Който се приближел, отнасяли го морските вълни.

Съобщили на царя какво става на брега. Царят събрал съветниците си. Те решили да повикат най-мъдрата бабичка в царството, която и в други подобни случаи им казвала какво да правят. Каквото им кажела, все се сбъдвало.

Умната баба дошла при царя и рекла:

— Аз зная защо ме викаш, царю честити. Вашият първороден син вика от морските вълни. За да се укроти морето, трябва да му намерите млада и хубава девойка, която да се омъжи за него.

Царят обявил по цялото царство, че ще даде всичко, що пожелае, на оная млада и хубава девойка, която се реши да се омъжи за първородния му син, който се обажда от морето. Никоя девойка не се решила.

Тогава умната бабичка посъветвала царя да построят малка къщичка с две стаи край морето, та да опитат дали не ще престане този шум. Във всеки случай, докато се строи къщата, няма да се чува гласът и хората ще могат свободно да ходят край морето.

Почнали да строят къщата. И наистина, докато строели, гласът стихнал и хората могли да приближават до брега и да си вършат работата.

Построили къщичката. В спалнята сложили огледало. Който лежал в леглото, можел да вижда вратата, без да се обръща. Вратата между двете стаи трябвало да бъде винаги отворена. Когато всичко било наредено в къщата, гласът пак почнал да се чува:

*Който първи е роден,
първ ще бъде задомен!*

Тогава умната бабичка казала на царя:

— Трябва да изберем три млади и хубави момичета от видни семейства, да ги приберете в двореца и да се отнасяте с тях като с княгини. Една по една ще ги заведете в къщата край морето. Ще опитате дали царският син няма да се ожени за някоя от тях, за да престанат виковете и шумът.

Царят заповядал да изберат три момичета и да ги доведат в двореца.

През туй време гласели да оженят и по-малкия царски син. Чакали вече да пристигне избраната девойка.

Довели момичетата. Те били много тъжни. Още по-тъжни били родителите им, но нямало що да сторят. Трябвало да жертвуват децата си за доброто на целия народ.

Най-напред трябвало да отиде най-голямата от девойките. Дошла при нея мъдрата бабичка и й рекла:

— Ще отидеш в къщичката при морето! Ще легнеш на леглото в спалнята с лице срещу огледалото и никога няма да се обръщаш да гледаш какво става край тебе! Ще се задоволиш само с това, що виждаш в огледалото! Ако се обърнеш, ще те сполети нещастие!

Към десет часа вечерта завели девойката в къщичката.

Роднините на царедворците се разделили с нея със сълзи на очи. Заклучили вратите и занесли ключа в двореца.

Майката на девойката плачела и не можела да си намери място от мъка.

Мъдрата бабичка я утешавала:

— Не плачи и не се тревожи, добра жено! Ако дъщеря ти изпълни точно съветите ми и не се обръща на леглото, когато влезе

някой в къщичката, а гледа само в огледалото, ще излезе сутринта жива и здрава.

Девојката останала самичка. Плакала и не могла да заспи.

В полунощ чула, че външната врата се отворила, отворила се и вратата на стаята. Девојката погледнала в огледалото. Видяла млад, хубав и висок момък. От дрехите му течала вода по пода. Той потреперал и рекъл:

— Ху-ху!

Сложил една хубава ябълка на малката масичка и закачил едно шише върху дръжката на прозореца. Приближил се до леглото на девојката, която се престорила, че спи. Гледал я дълго. Разходил се пак, отново се приближил до нея. Пак я гледал дълго, станал, отишъл в съседната стая, легнал си и заспал.

Девојката искала много да види отблизо момъка. Тя забравила какво я посъветвала мъдрата бабичка. Зарадвала се много, като разбрала, че момъкът е заспал.

Тихичко се обърнала, станала и отишла в другата стая. Доближила се до момъка. Но той скочил, хванал дясната ѝ ръка, отсякъл я и я хвърлил под кревата:

След това той си легнал и заспал.

Щом се съмнало, станал, взел ябълката и шишето, па си излязъл, като затворил вратата след себе си.

Клетото момиче страдало неизказано много.

Когато дошли сутринта нейните близки да я вземат, намерили я да плаче и с една ръка. Завели я в двореца, привързали ръката ѝ и повикали умната бабичка. Щом видяла момичето без ръка, тя рекла:

— Ти не си изпълнила каквото ти поръчах. Затова сега ще страдаш. Не бива вече никога да се доближаваш до къщичката, защото, ако доближиш, ще изгубиш и живота си.

Другите две момичета се обезсърчили още повече, като видели какво се случило с другарката им.

Но умната бабичка им рекла:

— Не бойте се! Нищо лошо няма да се случи с вас, ако изпълнявате точно каквото ви кажа.

И тя поръчала на втората девојка да не се обръща и да не поглежда момъка, който ще дойде в полунощ. Ако го погледне, и тя ще пострада като първата девојка.

И втората девойка отишла в къщичката. Легнала срещу огледалото. В полунощ дошъл момъкът, оставил ябълката на масичката, закачил шишето на прозореца, навел се над леглото на девойката, разходил се няколко пъти, изтърсил водата от дрехата си, казал „ху-ху“, съблякъл се, легнал и тозчас заспал.

Любопитството на девойката растяло всеки миг. Тя искала да види отблизо момъка. Като разбрала, че е заспал, желанието да се доближи до него още повече се усилило. Тя забравила какво ѝ поръчала бабичката. Обърнала се, тихичко станала, отишла при момъка, но тоз миг той скочил, хванал я за дясната ръка, отсякъл я и я хвърлил под леглото. След това си легнал и заспал.

Призори станал, облякъл се, взел ябълката и шишето, па си излязъл, като заключил след себе си вратата.

На сутринта дошли близките на момичето. Намерили го да плаче и с отсечена ръка. Завели го в двореца. Повикали бабичката. Тя, щом видяла, че и това момиче е с една ръка, рекла:

— И ти, девойко, не си послушала съвета ми, затова си пострадала. Не биваше да поглеждаш момъка.

Дошло ред на най-малката и най-хубавата девойка да отиде в морската къщичка. Завели я. Умната баба я заклела да не погледне момъка. Само така ще се разтури магията. Момичето дало клетва да устои на любопитството си и да изпълни съвета на бабичката.

Посред нощ дошъл момъкът мокър, изтърсил водата от дрехите си, оставил ябълката на масичката, закачил шишето на прозореца, влязъл в спалнята, разходил се, отишъл при момичето, погледнал го, върнал се пак в спалнята, казал „ху-ху“, съблякъл се, легнал и тозчас заспал.

Клетата девойка умираше от страх. После, като се посъвзела, дощяло ѝ се да погледне момъка, но си спомнила за клетвата и устояла на силното любопитство. После заспала и се събудила призори, когато момъкът станал и почнал да се облича. След това той се навел над девойката, погледнал я, взел ябълката и шишето, излязъл и затворил вратата след себе си.

На сутринта дошли близките на девойката и царедворците да я вземат. Тя ги посрещнала, като плачела от радост. Завели я в двореца. И всички царедворци и царедворки почнали да се отнасят към нея като

към царска снаха. През това време пристигнала и годеницата на помалкия царски син, който щял да наследи престола.

По съвета на умната бабичка девойката трябвало всяка вечер да спи в крайморската къщичка. И всяка вечер идвал момъкът с ябълката и шишето, ѝ вейка сутрин си отивал. На девойката се струвало, че всяка вечер момъкът се спира при нея все по-дълго и по-дълго време. Но тя лежала мълком и не смеела да се обърне, за да погледне. Виждала го само в огледалото, когато идвал и си отивал.

Другите две девойки, които загубили ръцете си, ѝ завидели много. Те я заплашили, че ще я погубят, ако не им върне ръцете.

Девойката се разплакала. Отишла при умната бабичка и всичко ѝ разказала. Бабичката рекла:

— Когато си легне царският син, ти го помоли да върне ръцете на твоите другарки. Но не го поглеждай, а само му кажи:

*Девойките съжали
и ръцете им върни.*

Девойката отишла вечерта в къщичката. В полунощ дошъл царският син. Тоя път той стоял по-дълго над леглото на девойката, въздъхнал, отишъл си в спалнята, съблякъл се и си легнал. Тогава девойката извикала с треперещ глас:

*Девойките пожали
и ръцете им върни!*

Момъкът отговорил:

— Ръцете са под леглото. Вземи водата в шишето. Прикрепи ръцете на девойките, полей ги с чудноватата вода и те тозчас ще станат като здрави.

Девойката не продумала нито дума повече и заспала. На сутринта царският син станал и няколко пъти се навеждал над нея, но тя не посмяла да го погледне и се преструвала на заспала.

Царският син въздъхнал, взел ябълката, оставил шишето, па си излязъл.

Като станала, тя отишла при двете девойки и ги довела в къщичката. Прикрепила им ръцете, поляла ги с чудноватата вода и те тозчас станали здрави, каквито били, преди да ги отрежат.

През това време почнали да гласят за сватбата по-малкия царски син. На девойката се срамени както на царска снаха. Царят и царедворците ги уважавали еднакво. Това още повече ядосало другите две девойки. Те отишли при най-малката девойка, па й рекли:

— Ако не вземеш ябълката от царския син и не ни дадеш да хапнем от нея, ще те погубим!

Девойката се разплакала и отишла при умната бабичка. Разказала й какво искат другите две девойки.

Бабата й казала:

— Като си легне царският син, ти му кажи:

*Девойките си спомни,
ябълка им подари!*

Девойката отишла пак в крайморската къщичка и когато царският син си легнал, тя изговорила:

*Девойките си спомни,
ябълка им подари!*

— Вземи ябълката от масичката! Излез вън, търкулни ябълката и тръгни след нея! Тя ще те отведе до ябълково дърво. Набери си, колкото щеш, ябълки и пак се върни тук, без да се бавиш при ябълковото дърво!

Царският син заспал. Заспала и девойката. На сутринта царският син станал, няколко пъти се навеждал над девойката, въздишал и се разхождал из стаята. После излязъл и затворил вратата след себе си.

Девойката станала, взела ябълката, излязла вън, сложила ябълката на земята и тя почнала да се търкаля. Търкаляла се, търкаляла

и девойката тичала след нея. Най-сетне ябълката стигнала до висока ограда. Зад оградата имало ябълкови дървета, окичени с плод. Ябълката се спряла до златна врата, която сама се разтворила. Ябълката се търкулнала навътре. И девойката влязла в овощната градина. Ябълката се спряла до най-хубавото ябълково дърво. Девойката си напълнила престилката. Тръгнала да си отиде, но толкова много ѝ харесала овощната градина, че се спряла да ѝ се порадва. Без да ще, тя побутнала с крак ябълката. Същия миг златната врата се затворила.

Момичето се изплашило много. Чак тогава то си спомнило, че царският син ѝ бе поръчал да не се бави никак при ябълковото дърво. Тя погледнала ябълката, която се търкаляла навътре в градината. Тръгнала след нея. Ябълката се спряла до голямо огнище, гдето имало два котела, пълни с вода. Единият бил голям, другият — малък. Под големия котел горял голям огън, а под малкия — съвсем слаб.

Девойката взела дървата под големия котел и засилила огъня под малкия. Изведнъж малкият котел почнал да ври, а водата в големия престанала да се движи.

Девойката побутнала ябълката и тя започнала да се търкаля. Спряла се сред една полянка. Там лежали две дечица, които спели. Силно слънце ги печело. Девойката се съжалила над клетите деца, завила ги с престилката си, за да ги запази от слънцето, а взела само толкова ябълки, колкото побирала кошничката ѝ. Но тука не можела да стои дълго. Тя побутнала ябълката и тръгнала след нея. Скоро се намерила край морето. На сянка под голямо дърво спял царският син до морската царица, която била стройна и хубава. Щом девойката се приближила, и двамата скочили. Царският син погледнал девойката мило и тъжно, па скочил в морето. Бяла пяна го покрила. Морската царица погледнала гневно. Девойката паднала на колене и извикала:

— Аз зная, че ще ме погубиш, но моля ти се, не ме мъчи дълго!

Морската царица я запитала:

— Кой ти позволи да отидеш по-далече от ябълковото дърво?

— Аз сама си позволих, но не съм мислила нищо лошо да върша — отвърнала девойката.

— Ела с мене — рекла морската царица, за да провери как се е държала.

Морската царица побутнала ябълката. Тя се търкулнала и спряла при огъня. Морската царица видяла, че малкият котел ври, а големият бил почти изстинал. Тя хванала девойката и запитала ядосана:

— Какво си направила тука? Как можа да махнеш огъня под моя котел и да го сложиш под твоя?

Девойката отговорила:

— Аз не знаех, че с това правя нещо лошо!

— Сега трябва да узнаеш, че големият котел означава любовта на царския син към мене, а малкият — неговата обич към тебе. Ти си махнала огъня под моя котел и си го сложила под твоя. Сега царският син те обича от цялото си сърце, а мене почти ме е забравил. Виж, водата в моя котел е почти изстинала, а водата в твоя — ври! Но сега ще видя какво още лошо си направила, та тогава за всичко ще те накажа!

Морската царица побутнала пак ябълката. Тя се търкулнала и спряла при спящите деца, които били покрити с престилката. Морската царица попитала:

— Ти ли зави децата с престилката?

— Да — отвърнала девойката плачешком. — Но аз нищо лошо не съм помислила. Завих децата с престилката, за да ги запазя от горещото слънце. А ябълките оставих при децата, защото не се побрах в кошничката ми.

Морската царица рекла:

— Виждам, че имаш добро сърце. Това ще те спаси. Тия деца са мои. Те са от царския син. Но сега той те обича повече от мене. И аз ти го отстъпвам. Иди в двореца, извести, че се омъжваш за царския син и че вашата сватба ще се отпразнува заедно със сватбата на по-малкия царски син. Същия миг, когато ви благословят, аз не ще имам вече власт над царския син. Но аз съм го подготвила за цар. Той трябва да наследи бащиния си престол. А по-малкият царски син ще царува в царството на своята съпруга. Всичко това ще кажеш на царя. И ако изпълни, каквото искаш, ще освободя царския син. Като облечеш булченската премяна, ела да видя как ще изглеждаш! Ето ти ябълката! Тя ще ти покаже пътя и никой няма да забележи накъде отиваш. Сега сбогом.

Морската царица бутнала ябълката. Тя се търкулнала. Девойката тръгнала след нея. Като стигнала до златната врата, тя сама се

отворила. Ябълката завела девойката право в царския дворец.

Тя отишла при царя и му казала каквото поръчала морската царица. Царят обещал да изпълни всичко с радост.

Почнали да се приготвят за две сватби. Когато облекли премените на младоженките, девойката излязла вън, сложила ябълката на земята, побутнала я и тръгнала след нея. Ябълката я отвела на същото място, гдето почивали морската царица и царският син. Там я чакала морската царица.

— Много добре направи, че дойде — рекла тя, — защото най-малкото непослушание би ти донесло нещастие. Еднаква ли е твоята премяна с тая на другата царска снаха?

— Еднакво сме облечени, царице.

Морската царица разкъсала премяната на девойката и извикала:

— Аз искам невястата на моя любим царски син да е по-добре облечена! Ще ти дам своята сватбена премяна!

Морската царица ударила с пръчица близкото дърво. Изведнъж от дървото излязъл златен ковчег, в който била сватбената премяна, украсена със скъпоценни камъни. Тя греела като слънце. И короната блестяла, украсена от най-скъпите смарагди. Девойката облякла премяната и сложила короната.

Морската царица й рекла:

— Иди сега в двореца и разкажи на всички сватбари как съм била облечена, когато съм се омъжила за царския син! Всичко ти подарявам на драго сърце. Но ти трябва да се държиш добре с царския син. Живей само за негово щастие!

Девойката се разплакала чистосърдечно и рекла:

— Обещавам ти, царице, че ще живея само за радост и щастие на царския син!

— Така и ти ще бъдеш щастлива. Иди сега в двореца, хубава девойко!

Девойката отишла в двореца. Всички останали смаяни от блестящата й премяна. Тя греела като слънце. Другата царска снаха бледнеела пред нея. Всички съкровища от цялото царство не биха стигнали да се купи тая скъпоценна премяна.

Дошъл уреченият час на сватбата. И както били събрани всички, изведнъж се появил млад и хубав момък — царският син. Радостен и щастлив, той прегърнал своите родители и брат си и поздравил

сърдечно всички царедворци. После прегърнал и целунал своята хубава невеста, която за пръв път се осмелила да го погледне.

И заживели младият княз и хубавата девойка честити и доволни.

БЯЛОТО ЦАРСТВО

НОРВЕЖКА НАРОДНА ПРИКАЗКА, ПРЕРАЗКАЗАНА ОТ РАН БОСИЛЕК

Имало едно време придворен рибар. Всеки ден ловял риба за царския дворец. Една сутрин дълго чакал край морето с въдицата, но никаква риба не приближавала. Така чакал цял ден. Надвечер тръгнал да си отива. Но чул глас от водата:

— Не си отивай още. Ако ми обещаеш, че ще ми дадеш онова нещо, за което ще ти съобщи жена ти, като си идеш тази вечер, ще наловиш риба, колкото искаш.

— Съгласен съм — рекъл рибарят.

И наистина, за малко време той наловил много риба, която занесъл в двореца.

Като се върнал в къщи, жена му съобщила, че ще има детенце.

Рибарят разбрал колко скъпо ще трябва да заплати изобилния лов.

На другия ден той отишъл в двореца и разказал на царя какво му се случило.

Царят се замислил и рекъл:

— Не бой се, рибарю! Като се роди детето, ще го донесеш в двореца. Аз не ще позволя да падне косъм от главата му.

Зарадвал се рибарят, отишъл си в къщи и съобщил радостната вест на жена си.

Като се родило детето, занесли го в двореца. Царят заповядал да го гледат като царско дете. Като порасло, не го пуцали да ходи никъде само. Един ден то рекло на царя:

— Царю честити, моля те, пусни ме да отида с моя татко за риба. Много ми се иска да видя как татко хваща големите риби.

— Не бива — рекъл царят. — Ти не трябва да отиваш на морето, защото може да ти се случи лошо.

— Но аз ще бъда с моя обичан татко. Той ще ме пази по-добре от най-добрата стража.

Царят нямало що да стори и пуснал момчето.

То отишло с баща си край морето.

Цял ден ловили риба. Надвечер тръгнали да си отиват. Като повървели доста, момчето се сетило, че забравило шапката си в лодката. То се върнало да я вземе. Щом скочило в лодката, тоз миг тя тръгнала бързо навътре в морето. Момчето взело веслата, но колкото и да гребяло към брега, лодката отивала все по-навътре в морето.

Момчето плавало цяла нощ. На сутринта стигнало до бял бряг. Слязло от лодката и тръгнало навътре в бялата страна. Срегнало белобрад старец. Попитало го:

— Как се казва тая страна, дядо?

— Бялото царство, сине. А ти отгдето идеш и какво дириш тука?

Момчето разказало всичко, каквото се случило с него.

Старецът му рекъл:

— Ако вървиш все направо, ще видиш три царски дъщери, заровени в земята. Само главите им се подават. Първата ще те повика да я изровиш. Същото ще направи и втората, но ти се престори, че не ги виждаш, нито ги чуваш. При третата царска дъщеря ще се спреш и ще направиш всичко, каквото те помоли. Така ще намериш щастieto си.

Старецът изчезнал, а момъкът тръгнал към девойките.

Като минал край първата, тя извикала:

— Моля ти се, момко, ела ме изрови!

Но момъкът се престорил, че не я чува, и отминал.

Стигнал до втората царска дъщеря и тя извикала:

— Момко, момко, моля те, изрови ме!

Но момъкът се престорил, че не я чува. Заминал нататък и стигнал до третата царска дъщеря.

Тя извикала:

— Момко, моля ти се, ела при мене.

Той отишъл при царската дъщеря и тя му рекла:

— Ако направиш това, за което те помоля, ще можеш да се ожениш за една от нас.

Момъкът отвърнал:

— Готов съм да направя всичко, каквото ти поръчаш, хубаво девойко.

Тогава царската дъщеря добавила:

— Ние сме три царски дъщери, омагьосани от три змея да седим заровени тука. По-рано живеехме в двореца, който се намира на края на гората. Сега ти трябва да идеш в омагьосания дворец и да се оставиш три нощи да бъдеш измъчван от трите змея. Ако издържиш на това мъчение, ще можеш да ни избавиш. Като стигнеш до вратата на двореца, ще видиш два лъва. Мини помежду им. Нищо лошо няма да ти сторят. Ще влезеш в тъмна стая. Легни там. След малко ще дойде змеят и ще почне да те бие. Ти гледай да полееш раните си с вода от стъклото, което виси закачено на стената. От това тозчас ще оздравеят раните ти. Грабни тогава меча, който виси до стъклото, и убий змея!

Момъкът направил така, както го научила царската дъщеря. Минал между двата лъва, влязъл в тъмната стая, легнал в леглото. Дошъл триглав змей и почнал да бие момъка с три тояги. Момъкът издържал боя. Когато змеят престанал да го бие, незабелязано се промъкнал до стената, взел скришом стъклото, намазал се с чудноватата вода и тозчас раните му оздравели. Той скочил, грабнал меча и погубил змея.

На сутринта момъкът напуснал двореца. Отишъл при царските дъщери. Те били вече до пояс заровени в земята.

Втората нощ дошъл шестглав змей и почнал да бие момъка с шест тояги. Но момъкът и тоя път изтраял боя, намазал раните с лековитата течност, грабнал меча и погубил и втория змей.

На сутринта отишъл пак при царските дъщери. Видял ги, че били заровени до коляно.

Третата нощ дошъл змей с девет глави и с девет тояги. Започнал още по-жестоко да бие момъка. Тоя път момъкът не изтраял, паднал в несвяст. Змеят го вдигнал и го хвърлил към стената. Стъклото паднало, течността се изляла върху момъка и той тозчас оздравял, грабнал меча от стената и погубил змея.

На сутринта отишъл при царските дъщери и видял, че те били напълно изровени от земята.

Момъкът се оженил за най-малката царска дъщеря и заживял с нея честито. Като умрял баща ѝ, той наследил престола.

Минали се много години и младият цар пожелал да отиде при родителите си. Царицата не го пущала. Но той настоявал да отиде. Тогава жена му рекла:

— Ще те пусна, ако ми обещаеш, че като отидеш при родителите си, ще правиш само това, каквото ти каже баща ти, а няма да се вслушваш в съветите на майка си.

Царят ѝ обещал. Тя му дала чудноват пръстен и рекла:

— Който притежава този пръстен, ще му се изпълнят две желания.

Младият цар пожелал да отиде при родителите си и тозчас се намерил в бащината си къща.

Майка му и баща му не можели да се нарадват на своя хубав син и на разкошната му премяна.

Като постоял синът няколко дена в къщи, майка му рекла:

— Слушай, сине, ти трябва да отидеш в двореца, за да те види царят какъв хубав юнак си станал.

Но бащата се намесил:

— Няма за какво да отива. Щом иде в двореца, царят ще му завиди на хубостта и на премяната, та може да му стори нещо лошо.

— Не — рекла майката, — той трябва да отиде. Царят беше толкова добър да го отгледа в двореца! Бил му е като баща. Как може сега да не го зачете и да не отиде при него?

И майката настоявала и се молила дълго на сина си да отиде в двореца. Най-после той се съгласил и отишъл.

Но младият цар бил толкова добре облечен, че по премяна надминавал царя. Явила се и царицата. Царят я представил на момъка и рекъл:

— Ето моята царица. Навярно и твоята жена е толкова млада и хубава като моята.

Без да размисли, младият цар отговорил:

— Да, царю честити. Ех, защо не е сега тя при мене, да видите каква е хубава!

Щом изрекъл тия думи, тоз миг жена му застанала край него. Тя била много натъжена и му рекла:

— Защо не удържа обещанието си? Защо не послуша баща си? Сега трябва веднага да си отида. А ти не можеш да пожелаеш повече нищо от чудноватия пръстен.

Тя му подала друг пръстен, на който било издълбано името ѝ, па добавила:

— Запази този пръстен за спомен. Аз си отивам в Бялото царство, което мъчно се намира. Сбогом!

Като казала тия думи, младата царица изчезнала.

Младият цар се натъжил много и всеки ден мислел какво може да направи, та да се върне при своята царица.

Един ден той напуснал двореца и тръгнал да дири Бялото царство.

Вървял, вървял, стигнал до една планина. Сред планината срещнал млад човек.

— Добра среща, човече!

— Добра стига, момко! Къде така из планината?

— Тръгнал съм да диря Бялото царство. Можеш ли ми каза къде се намира?

— Не зная, момко — отговорил човекът, — но ще свикам всички животни от гората. Аз съм техен господар. Може би някое животно ще знае къде се намира Бялото царство.

Човекът изсвирил с рог.

Надошли всички жители на гората.

Господарят им ги попитал:

— Знае ли някой къде се намира Бялото царство?

Но никое животно не знаело.

Господарят на животните дал на пътника чудновати обуца и рекъл:

— Като обуеш тия обуца, тозчас ще се намериш много далеч от тука, при моя брат. Той е господар на птиците и може би знае къде се намира Бялото царство. Като стигнеш при брат ми, обърни обувката към моето господарство и те сами ще си дойдат.

Пътникът стигнал до господаря на птиците с помощта на обувката. Обърнал обувките и те сами се върнали при господаря на животните.

Пътникът попитал господаря на птиците дали знае къде се намира Бялото царство.

— Не — отговорил той, — не зная. Но ще свикам всички птици, може някоя да знае.

Свикал птиците. Попитал ги, но никоя не знаела къде се намира Бялото царство.

Господарят на птиците дал на пътника обуца и му рекъл:

— Щом обучеш тия обуча, тозчас ще отидеш в царството на брат ми. Той е господар на рибите. Попитай него. Той може би ще знае. Но не забравяй да ми върнеш обуча, както върна братовите ми обуча.

Пътникът благодарил, обул обуча, стигнал при господаря на рибите. Върнал обуча и рекъл:

— Не знаеш ли, господарю на рибите, къде се намира Бялото царство?

— Не знам, пътниче, но ще попитам рибите.

Той свикал всички риби и ги попитал:

— Знае ли някоя от вас къде се намира Бялото царство?

Никоя не знаела. Най-послед пристигнала най-старата риба. Попитали и нея:

— Зная къде се намира. Оттам ида. Тамошната царица, чийто мъж отдавна е изчезнал, ще се омъжи утре за втори път.

И рибата разказала на своя господар къде се намира Бялото царство. Тогава господарят рекъл на пътника:

— Тръгни по същия път, по който дошъл, и върви нататък. Ще стигнеш кръстопът. Ще видиш трима момци, които се карат за една шапка. Тя е чудновата. Като я наложиш, ставаш невидим и каквото пожелаеш, тозчас ще се изпълни. С помощта на тази шапка ще отидеш в Бялото царство. Но гледай с хитрост да вземеш шапката.

Пътникът стигнал при момците, които се карали за шапката. Той им рекъл:

— Защо се карате, бе хора? Дайте да държа шапката, а вие се надбягвайте! Който надбяга, той ще вземе шапката.

Момците се съгласили. Дали шапката на пътника и се нагласили и тримата да хукнат по даден знак и да видят кой най-напред ще стигне до отсрещното дърво.

Но пътникът наложил шапката, станал невидим и пожелал да отиде при царицата в Бялото царство.

И наистина, тозчас се намерил в двореца. Отначало царицата не го познала. Той бил много слаб и бледен от дългия път и големите грижи. Но пътникът ѝ показал пръстена и тя разбрала, че той е нейният мъж. Много се зарадвала. Съобщила на момка, за който щяла да се омъжи втори път, че мъжът ѝ се върнал, и заживели си пак младият цар и хубавата царица радостно и честито.

ВЕЧНАТА БОРБА

ШЕСТО ПИСМО

Студът обичаше всичко живо да се плаши от него и да му се подчинява. През деня той все пак някак се забавляваше: препускаше по-бързо от северен елен, смяташе грамади сняг и ги раздухваше лудо из цялата ледена пустош. Или ковеше ледове — тогава надалеч се чуваше как пукат громко чуковете му. Или пък рисуваше със замах по небето пищни огненоцветни северни сияния. И още много неща можеха да се сторят денем, ала през нощта... Нощем студът сънуваше или размишляваше, размишляваше или сънуваше. А за размишления имаше много време, тъй като полярната нощ е безкрайно дълга — цели шест месеца. И през една полярна нощ студът реши да завладее света. На утрото се стегна и към обед напусна двореца си навръх Северния полюс и пое на поход. Най-напред трябваше да превземе океана, който преграждаше пътя му към останалите земи. Студът развъртя чуковете си и почна да кове ледени окови за водите му. Понесе се страшен грохот и трясък и до вечерта, преди някой да се усети и вземе мерки, плени океана и стигна до границата на континенти.

Океанът беше задрямал и късно проумя каква клопка му готвят. Щом усети ледените окови върху си, помръдна, разтърси плещи, раздвижи се, разлудя се ала не можеше да се отърве — оковите здравата го стягаха. Побягнаха тогава уплашено рибите, а той застана, замоли се:

— На помощ, братя, спасете ме, не ме оставяйте.

Океанът имаше трима братя: Велики, Индийски и Атлантически. Велики беше най-старият, обичаше понякога тихичко да си поспива и затова не чу молбата. Не

я чу и Индийски, защото се намираше далече — през девет планини зад десетата. Но най-младият и най-буйният, Атлантически, веднага долови зова за помощ и викна окуражаващо:

— Не бой се, братко, няма да те оставя в беда! Или ще загина, или ще те спася... И той протегна своята гореща десница и поведе люта битка.

Разгневен, студът ковеше нови окови, а Атлантически океан ги трошеше с яките си пръсти. Плувнаха навсякъде парчета от счупените окови — ледените айсберги. Ала никой не се предаваше. Бореха се, вчепкани здраво. И кой знае как би завършила битката, ако от продължителното и силно бъхтене не бяха се положили един след друг чуковете на студа. Той се затири с всички сили към двореца си да вземе нови чукове, но Атлантически океан не беше глупав да чака — нахвърли се и почна да дроби оковите.

Крайбрежието на континента се освободи, размръзнаха се дървесата, поникнаха тревите, запяха птиците. Втурнаха се с радост обратно и прогонените риби. Задиша по-спокойно и по-волно плененият океан. Но преди още брат му да го отърве напълно от оковите, довтаса студът. И отново се развихри битката. Студът беше с пресни сили и постепенно надделяваше. Ала и океанът се бореше мъжката. Отстъпваше крачка по крачка, сантим по сантим, докато другият не строши пак чуковете си, за да се възползва от оттеглянето му и да освободи брат си. Но все не успявате докрай. Студът пак се връщаше и отново историята се повтаряше... И се разгоря вечна, непрестанна борба, която продължава и сега.

Атлантически океан протяга горещата си десница — Гълфстрийм, стопля бреговете на Северна Европа и троши ледените окови на своя брат. Огромните парчета от оковите — айсбергите, се носят по водната повърхност навсякъде и са страшилище за корабите. Но по-страшно е, когато довтаса студът и с пресни сили започне да сковава с чуковете си в лед океана. Затова и океанът се казва Северен ледовити.

ПРИКАЗКИ ОТ ПРИБАЛТИЙСКИТЕ И СЕВЕРНИТЕ СЪВЕТСКИ ЗЕМИ

ЗАБРАНЕНИЯТ ВЪЗЕЛ

ЕСТОНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Случила се веднъж лоша година в едно рибарско село. От есента рибата престанала да влиза в мрежите, а през пролетта складовете се опразнили. За рибарите рибата е като хляба за селяните. Няма ли риба — цялото село гладува.

Събрали се всички рибари и започнали да се съвещават. Как да постъпят, що да сторят? Да излязат в морето — не било време, да останат у дома — още по-зле.

Мислили, мислили рибарите и решили да си опитат щастието.

— Може морето да се смили над нас и да изпрати нещо в мрежите ни.

А един рибар рекъл:

— Не зная приказка ли е това, или истина, но разправят, че старият Каарел бил някога приятел със самата господарка на морето. Ако туй е вярно, той ще знае как се примамва рибата.

— И аз си спомням такова нещо — казал друг рибар. — Бях още хлапе, когато дядо ми разказваше, че уж Каарел имал някакъв чуден предмет, който примамва по всяко време рибата. Я да отидем при стареца — може той да ни даде тоя предмет да си опитаме щастието.

Каарел живеел чак на края на селото. Някога той бил храбър и късметлия рибар. Но отдавна вече годините превили гръбнака му и старецът престанал не само да излиза в морето, но рядко прекрачвал и прага на колибата си. Когато рибарите похлопали на вратата му, Каарел излязъл при тях и рекъл:

— Зная, приятели, защо сте дошли при мене и ето какво ще ви кажа: добрият рибар не се надява на щастието, а на своето умение и на силата на ръцете си. Мъчна работа сте намислили. Вие излизате ненавреме в морето, а морето не обича това. Добре, вървете смело, аз ще ви помогна.

И старият Каарел свалил от шията си кърпата и я показал на рибарите:

— Виждате ли — тая кърпа има три възела. Първият възел ще ви донесе попътен вятър. Развържете като вдигнете платната. Вторият възел ще ви примами рибата. Развържете го, като хвърлите мрежите. Третият възел никак не развързвайте. Ако го развържете — чака ви беда. И още нещо ще ви кажа: бъдете доволни от това, което ще ви изпрати самото море. Колкото и риба да хванете, не хвърляйте втори път мрежите.

— Не бой се, Каарел — отвърнали рибарите. — Както каза ти, тъй ще направим. Даваме ти дума.

— Но внимавайте, думата на моряка е честна дума — рекъл старецът и дал кърпата на рибарите.

Цяла нощ рибарите насмолявали гемията и кърпели мрежите. Призори всичко било готово.

Рибарите скочили в гемията и отплавали от брега.

Скоро излезли от залива и опънали платната. Старшината извадил кърпата на стария Каарел и казал:

— Да развържем първия възел.

Развързали възела. И веднага задухал попътен вятър, надул платната и подкарал гемията напред.

Добре вървяла гемията. Без кормило извивала, като нож разсичала вълните. Отплавали рибарите далеч в открито море. И изведнъж вятърът утихнал, платната се свили, гемията спряла.

— Сигурно това е мястото, за което говореше старецът — казали рибарите. — Да поставим тук нашите мрежи.

Всички се заловили дружно за работа. Пуснали котва, разгънали мрежите и ги метнали в морето.

— Сега развързвай втория възел! — извикали рибарите.

Старшината измъкнал от пазвата си кърпата на стария Каарел и развързал възела. И тъкмо го развързал, в морето нещо запляскало, извили се кръгове по водата, тапите на мрежите потрепнали.

Рибарите почакали, докато всичко наоколо утихне, и започнали внимателно да събират мрежите. А мрежите никога не били тъй тежки. Рибарите ги дърпали с всяка сила. Най-сетне краищата им се показали над водата. Мрежите просто гъмжели от риба. Сребристите люспи блестели на слънцето и заслепявали очите.

— Раз, два! — изкомандувал старшината.

Рибарите изтеглили мрежите и рибата се посипала в гемията.

— Добър лов! — казал един рибар. — Да благодарим на стареца Каарел.

— Че е така, така е! — отвърнал друг рибар. — Но на нас ни трябват три такива ловитби, за да бъдем всички сити, докато настъпи времето за риболова. Да хвърлим ли, приятели, още веднъж мрежите?

— Що думаш! — рекъл най-младият рибар. — Спомни си какво ни каза Каарел: бъдете доволни от това, което ще ви изпрати самото море.

— Е, старите и младите се задоволяват с малко — засмял се старшината. — Срам ще бъде за нас, ако се върнем с гемия, която не е пълна догоре.

И рибарите отново метнали мрежите.

Но този път нямали късмет. Ловците измъкнали мрежите празни. Дори най-дребна рибка не хванали.

Рибарите се натъжили, а старшината казал:

— Туй е, защото не развързахме третия възел на кърпата на стария Каарел. Сами виждате, че неговата кърпа не е обикновена. Всеки възел носи щастие. Останал е още един, да развържем и него. Тогава вече нашата гемия ще се напълни догоре.

— Ох, старшина — рекъл най-старият рибар. — Нали Каарел поръча да не пипаме този възел.

— Е, и ти си старец — отвърнал старшината, — а старците си имат поговорка: до три пъти не изпитвай съдбата. Но има и друга поговорка: глупците бягат от щастиято.

— И туй е вярно — казали рибарите. — Да става, каквото ще! Развързвай, старшина, възела!

А предводителят отдавна вече бил приготвил кърпата. Дръпнал възела и го развързал. И тогава морето зашумяло, надигнали се вълни зад гемията; а тапите на мрежите започнали да подскачат.

— Ето я рибата! — рекъл предводителят. — Не ви ли казах истината.

Зарадвали се рибарите и едва дочакали да измъкнат мрежите. И пак както първия път мрежите им се сторили много тежки. Но рибарите са здрави хора. Дружно задърпали те възетата — и що да видят. В мрежите се мятала една единствена риба. Тя била необикновено голяма щука, а опашката ѝ — тъпа, сякаш прерязана с брадва.

— Брей, какво чудовище! — учудили се рибарите и хвърлили ядосано щуката в гемията.

В това време слънцето вече започнало да се спуска над водата. И вълните утихнали при залеза.

И изведнъж някакви гласове се разнесли по притихналото море. Рибарите наскачали и се огледали наоколо.

„Кого ли още нуждата е тласнала по никое време в морето?“ — помислили си рибарите.

Но никъде не се виждала нито една лодка.

— Сигурно някоя чайка е изпискала — казал предводителят.

В тоя миг звучно и проточено засвирил рог, сякаш пастир в село събирал стадото си. После някакъв женски глас попитал:

— Всички ли са у дома?

А един звънлив момински глас отвърнал:

— Всички са у дома. Само козелът без опашка го няма! — И пак засвирил рогът — още по-силно и по-проточено.

Изведнъж щуката се замятала из гемията, разтворила широко зъбатата си уста и с всички сила започнала да изтласква другите риби. Но старшината я блъснал с ботуша си, а на другарите си високо извикал:

— Дигайте котвата! Тая риба нещо не ми харесва. Да се махаме по-скоро оттук.

Рибарите дигнали котвата и обърнали гемията към родния бряг.

Но какво е това чудо! Колкото и да натискали греблата — лодката не се помръдвала от мястото си. Сякаш морето било застинало като пихтия, сякаш дъното на гемията било сраснало с водата.

Рибарите дигали греблата, но гемията стояла като закована.

Цяла нощ се мъчили рибарите. Те ту оставяли отчаяни греблата, ту отново почвали да гребат, но нищо не помагало. Изглеждало, че никаква сила не можела да помръдне гемията.

А на разсъмване, едва зааленяло небето на изток, пак се чули странните гласове.

— Всички ли се събудиха, всички ли се събраха?

— Всички се събудиха, всички се събраха, само козелът без опашка го няма никакъв.

И пак засвирил рогът и лекичко задрънкали звънчета. А рибата изведнъж се размърдала в гемията. И отново от дъното се замятала и

изпълзяла чудната щука, разтворила зъбатата си уста и запляскала с хриле.

— Какво е това неспокойно чудовище! — промърморил старшината и неочаквано си помислил: „Дали тая риба не е виновна за всичко? Дали там нея не чакат?“

И старшината скочил от пейката, сграбчил щуката и я хвърлил във водата.

И веднага далече някъде, може би от дъното на морето, някой заплескал с ръце и весело извикал:

— Гледайте, гледайте, козелът без опашка плува към къщи! Ех, как бърза, дори мехури пуска!

Рибарите не чули нищо повече. Задухал такъв страшен вятър, тъй силно забучали вълните, че рибарите не могли да се разберат помежду си.

Гемията се откъснала от мястото си и се понесла по вълните.

Цял ден се въртели рибарите из развилнялото се море. Гемията ту излитала високо нагоре, като че искала да се дигне към облаците, ту пропадала дълбоко-дълбоко надолу, едва ли не до самото морско дъно. Такава буря и старците не били запомнили през живота си. Привечер гемията стигнала до един скалист остров. Рибарите скочили на брега и с мъка се изтеглили на сушата.

— Какъв ли е тоя остров? — питали се те един друг. — Къде ни отнесе бурята?

Тогава иззад една скала се показало едно дребно старче. Гърбът му бил превит като обръч, а бялата му брада стигала чак до земята.

— Това е остров Хиу-маа — казал старецът. — Не е чудно, че не го знаете. Тук рядко идва човек по добра воля.

Старецът завел рибарите в една дървена колиба, сгрял ги, нахранил ги, а после рекъл:

— Кой сте вие и откъде сте? И защо тъй рано сте излезли на риболов?

— Какво да правим. Опразниха се складовете ни, настана глад в цялото село — отвърнали рибарите и разказали на стареца всичко, каквото се случило с тях. Само едно нещо премълчали — как развързали третия, забранения възел от кърпата на стария Каарел.

Старецът ги изслушал и казал:

— Познавах някога вашия Каарел. Той е храбър и мъдър рибар. За него морето е като роден дом. Знаете ли накъде той е отправил вашата гемия? Право към пасбището на господарката на морето. Там пасе тя своята риба. Но рибата ѝ е умна и хитра — никога не влиза в мрежата. Във вашите мрежи са попаднали рибни ята, които идат

отдалеч, за да се хранят заедно със стадата на морската владетелка. А как се е вмъкнала щуката без опашка в мрежите ви — никак не разбирам. Да не сте я примамили с нещо?

Разбрали рибарите от каква беда искал да ги предпази Каарел, но не казали нищо на стареца. Тежко било на сърцето им. Бурята в морето не стихвала, вятърът виел в комина и едри пръски обливали прозорчето. Лошото време навярно щяло да трае повече от един ден.

Старецът настанил рибарите в ъгъла на колибата върху старите мрежи и те заспали дълбок сън.

На разсъмване той ги събудил. Бурята все още ревяла зад прозореца и вълните се разбивали о камъните. Рибарите съвсем оклюмали глави.

— Какво да правим? — попитали те стареца. — Тъй ние никога не ще се измъкнем оттук. А у дома ни чакат гладни деца.

— Нищо — отвърнал старецът. — Може и да се измъкнете. Я ми дайте кърпата на стария Каарел.

Старшината извадил по неволя кърпата и я дал на стареца.

Погледнал старецът кърпата и поклатил глава.

— Виждал съм я някога. Само че, доколкото си спомням, на нея имаше три възела. Двата възела, както казвате, сте развързали, а къде е третият възел?

Нямало що да правят рибарите. Всичко разказали, както си било.

Намръщил се старецът.

— Лоши моряци сте вие! — рекъл той. — Не послушахте стария Каарел, а и мене искахте да излъжете.

Засрамили се рибарите и навели глави.

— Е — казал старецът, — виждам, че и без туй сте наказани. Заради стария Каарел, заради вашите гладни деца ще ви помогна.

И старецът взел кърпата, вързал на нея възел и рекъл:

— Внимавайте занапред думата ви да бъде винаги твърда като тоя възел.

И едва затегнал възела — вятърът зад прозореца изведнъж утихнал и вълните в морето улегнали. Като че не е имало никаква буря.

Рибарите поблагодарили на стареца и тръгнали към гемията си.

Старецът ги изпратил чак до брега и когато те дигнали платната, махнал с ръка като за сбогуване. И тутакси лек вятър надул платната и гемията се понесла по тихото море.

Още същия ден рибарите пристигнали в селото си.

С радост ги посрещнали приятелите и близките.

А уловената риба им стигнала чак докато станало време за риболов.

Всичко е хубаво, което хубаво свършва. Но рибарите не забравили получения урок. Оттогава думата на моряка е твърда като морските възли, които той връзва на въжетата.

Пък и вие по-често си спомняйте тази приказка, защото не само моряците трябва да бъдат верни на своята дума!

НЕРИНГА И НАГЛИС

ЛИТОВСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

На брега на Балтийско море, до самото устие на Неман, живеел един рибар с жена си. Дълги години живели те, но си нямали деца. Най-сетне им се родила дъщеря; лежи в люлката бяла, румена, здравичка. Мила била тя и веселичка като слънчицето, което сутрин играе по балтийските вълни.

Родителите нарекли дъщеря си Неринга.

Много ли, малко ли време минало, израсна Неринга по-висока от най-високата борика. Очите ѝ били като синевата на лятното небе, а кехлибарените ѝ коси — трийсет лакти дълги и вълнести като Неман във ветровито време. И сърцето на Неринга било добро: затыне ли човек в пясъците (а крайморските пясъци били ронливи и подвижни), като на шега ще го изтегли Неринга заедно с коня и колата. Или се разбушува буря в морето, подхване някой кораб и го тласка към брега, още малко и ще го метне върху скалите, а Неринга, като че ли нищо не се е случило, ще нагази в морето, ще го хване за котвеното въже и ще изтегли кораба на брега.

Затова и моряците не се страхували от бурите, които някога ставали в устието на Неман: знаели те, че Неринга е наблизо. Затова пък те ѝ носели подаръци — и коприни, и маргарит, и парчета сукно, и златни пояси ковани, и пръстени, и гривни. А славата за нейната добрина разнесли из целия свят.

Когато бурята в открито море запокитва към брега рибарските лодки, когато ги преобръща заедно с рибарите и улова, кой идва на помощ на рибарите? — Неринга. Ще улови тя в престилката си рибарите от водата, ще изцеди мрежите, ще излее водата от лодките и ще изнесе рибарите на брега да се сушат.

В тихо време заедно с рибарите тръгвала на риболов и Неринга. Рибарите плават в лодките, а Неринга крачи напред, само огромни вълни се гонят от двете ѝ страни. На плещите ѝ — прът от три бора. Ще хвърлят рибарите мрежи, а Неринга подгонва с този прът рибата към тях...

Само че рядко се случвало тихо време в устието на Неман. Бурята надигал царят на морето и на ветровете — деветоглавият змей. Така разправяли някога за него: като се разбушува, като се разиграе — обича той кораби да потапя и хора да погубва. Но и това му било малко — пращал той високи вълни на брега. Те заливали полята и нивята, отвличали рибарските хижи заедно с хората, добитъка и покъщината.

Веднъж Неринга се къпела в устието на Неман, плискала се по вълните, гледала наоколо и намислила нещо.

Решила Неринга да насипе дига напреко на устието на Неман, да го огради от Балтика. Тогава вече деветоглавият няма да може да се добере до хорските къщи, до поляните и нивята, не ще потапя вече рибарските лодки.

Повикала Неринга рибарите и им казала:

— Трябва да се оградим от Балтика с дига. Ще имаме тогава тих залив за риболов; и полята, и нивята, и домовете ни ще бъдат цели. Няма да се страхуваме от деветоглавия!

Зарадвали се младите рибари и завикали:

— Хубаво, Неринга, да насипем дига!

Завикали те така, защото млада сила бликала от тях.

А старците дълго мислили, мъдروвали и се съветвали, но накрая също се съгласили:

— Хубаво, Неринга, да насипем дига!

Тяхната мъдрост и опитът им подсказали тия думи.

Много хора се събрали да помагат на Неринга: кой яздел, кой пешком вървял, кой с лодка плавал, всичките с брадви, с лопати, с кирки и въжета. Изравнявали хората цели планини, търкаляли камъни от сто версти наоколо. А Неринга хвърляла тези камъни на морското дъно и ги засипвала отгоре с пясък. Пясъка тя носела в престилката си — цяла дюна се побирала в нейната престилка. Ще я донесе, ще запрати дюната във водата и само далече-далече ще се издигнат вълни, високи колкото къща.

Дочул деветоглавият за хитрината на Неринга. Разярил се, изпратил на хората ветрове, развълнувал морските дълбини.

Дванайсет дни и нощи бушувала бурята. Дванайсет дни и нощи се трудили хората. И човешката воля преодоляла всичко. Опънали хората дълга-дълга ивица напреко на устието на Неман, оградили го от царството на деветоглавия змей.

Върнала се Неринга в къщи и проспала три дни и три нощи. А като се събудила, гледа — заливът спокоен, не се поклаща.

Разбрал деветоглавият, че не ще може да подрине насипа, здраво го направили хората. Но той не се усмирил — отишъл в Балтика да бушува: кораби да потапя, хора да погубва. Разгневила се тогава Неринга и казала:

— Трябва да се убие деветоглавият!

Вестта за Неринга се разнесла по цялата страна. Започнали да пристигат при нея храбри младежи, царски синове, князе и деца на прости хора. Искали и ръката, но все един и същ отговор получавали:

— Ще стана жена на този, който убие деветоглавия змей!

Но как да го убият, как да подмамят деветоглавия да излезе от своето царство? Ако някой знаеше името му, би го повикал и той може би щеше да изплува на брега.

Много смели младежи си отишли. Имало наистина и такива, които тръгнали да търсят змея, но не се върнали вече.

Натъжила се Неринга: нима никой не ще победи деветоглавия, нима няма да се намери такъв храбрец? Пък и взела да тъгува по младежа, който би й станал скъп на сърцето. Отивала понякога на морския бряг, сядала, подпирала глава на ръце и натъжена прекарвала там дълги часове. Често нощта я заварвала така.

Седяла веднъж Неринга на една дюна, опряла нозе о брега. Тихите вълни лижели белите й нозе, а вятърът рошел косите й. И видяла Неринга — сякаш облаче плава по вълните... Доплавало облачето по-наблизо. Гледа Неринга — то било корабно платно. Скоро и корабът се показал. И какъв кораб бил той! Мачтата му била от стълбове от най-високите борове, кърмата му позлатена, носът му пурпурен, а платната от бяла коприна. Спрял корабът далече в морето, врязъл се в пясъчното дъно.

Гледа Неринга — от кораба слязъл плещест юнак, напет, як, на дъб подобен.

А той бил ловецът Наглис от Жемайтия. Набраздил Наглис жемайтиската земя с реки и езера, издигнал планини и хълмове, а горите по тях сами порасли. Върви Наглис, а под краката му земята се проваля, в обувките му се набира вода и пясък с камъни. Където великанът се спре и изтърси пръста, там израства планина или хълм;

където излее водата от обувките си, там току виж се разлее езеро или река.

Прославил се Наглис и с други подвизи. Да убие мечка за него било дреболия, а глиган да убие дори не го смятал за лов. Рисовете и рогачите, треперейки от страх, се криели от погледа му: с дългата си ръка той ги хващал на шега от миля разстояние.

Хората обичали Наглиса. Той им помагал да изкореняват гори, да правят къщи от грамадни дървета, да прехвърлят мостове над широки реки.

Вестта за Неринга стигнала и до Наглис. Повикал той хора на морския бряг, построил кораб и ето че Наглис доплавал до устието на Неман.

Слязъл той от кораба; в морето се вдигнали вълни, една вълна дотичала до Неринга и се ударила в коленете ѝ. Неринга също развълнувала водата и най-голямата вълна изпратила към Наглис. Вълната весело подскочила и обляла госта до пояс. Така те си прехвърляли вълни на няколко пъти. После Наглис изтеглил кораба на плитко място и бавно тръгнал към брега.

Отишъл Наглис при бащата на Неринга и рекъл:

— Аз съм ловецът Наглис. Дай ми дъщеря си за жена.

— Моята дъщеря ще се ожени само за онзи, който убие царя на морето и ветровете — деветоглавия змей — отвърнал бащата.

— Добре, аз ще убия деветоглавия.

— Как ще го убиеш? Той живее в морето и никога не се показва на брега. Никой не му знае името. Казват, че един стар вълшебник го знае, но той живее на една висока планина в гъста гора и до него не може да се стигне ни пеша, ни на кон.

— Аз ще узная името на деветоглавия! — казал Наглис, сбогувал се и тръгнал да търси стария вълшебник.

Вървял той много дни и нощи през гъсталаци и блата, през широки-широки реки. Глада си утолявал с лов на глигани и сърни, жаждата си утолявал с вода от ручейчетата, а си почивал под сянката на разлистените дървета.

Накрая Наглис стигнал до високата планина; тя била обрасла цялата с гъста гора, на върха ѝ се виел дим. Изкачил се той на тази планина и гледа — седи един старец край огъня, цял обрасъл с мъх като стар пън.

Наглис му рекъл:

— Аз съм ловецът Наглис. Открий ми името на царя на морето и ветровете, искам да го убия.

Старецът само помръднал посивелите си вежди, погледнал изпод тях и се усмихнал:

— Идваха и други храбреци като тебе, но тук си и останаха. Виж го ти, името да му кажа! — Вдигнал старецът мъхестия си пръст и посочил към един висок и як дъб: — Виждаш ли го? В хралупата на този дъб има една брадва. В брадвата е скрита мълния. Ако размахнеш брадвата три пъти над главата си, ще ти кажа името; не ти ли стигнат силите да я размахнеш, брадвата ще те убие.

Наглис се приближил до дъба, сграбчил брадвата, че като я размахал над главата си! Брадвата се тегли от ръцете му, иска да изскочи; мълнии от нея трещят. Но Наглис нищо не гледа, размахнал три пъти брадвата над главата си и с все сила я запратил в дъба. Блеснал огън, замирисало на сяр и дъбът се разсипал на прах.

— Е, момко — казал старецът, когато Наглис се върнал при него, — вземи брадвата! А името на царя на морето и ветровете е Галвирдас. Върви на морския бряг и го извикай три пъти.

Наглис метнал брадвата на рамо, благодарил на стареца и се отправил по обратния път — през гъсталаци и блата, през широки-широки реки.

Върнал се Наглис на морския бряг. Застанал на една дюна и викнал:

— Галвирдас, изплувай!

Развълнувало се морето, надигнал се вятър.

Извикал Наглис змея за втори път:

— Галвирдас, изплувай!

Още по-силно се развълнувало морето.

Наглис извикал за трети път:

— Галвирдас, изплувай!

Извил се вятър, чак до дълбините се развълнувало морето, чак до небето се надигнали водни урагани. Изплувал деветоглавият змей, обрасъл с тиня, покрит с раковини. Измъкнал се деветоглавият на брега, целият черен като нощта. От деветте му уста огън изригва, мълнии святкат. Измъкнал се и забоботил:

— Кой ме вика?

— Аз, ловецът Наглис! Дойде ти краят!

И Наглис ударил змея с брадвата. Блеснала мълния и трите глави на змея полетели във водата. Морето излязло от брега и дошло до коленете на Наглис.

Отново замахнал Наглис, ударил с брадвата и отсякъл още три глави на змея. Още по-силно се разбушувало морето и вълните облели Наглис до пояс. Те блъскали ловеца в гърдите, удряли го в краката, теглили го към морската дълбина, а вихрите дърпали брадвата от ръцете му.

Набрал сили Наглис, опрял здраво крака в брега, отдъхнал си малко, че като ударил змея за трети път. Блеснали мълнии из топора и полетели във водата останалите три глави на змея. Изведнъж бурята утихнала, успокоило се морето, заблестяло светло слънце.

Победил Наглис змея и щастлив се върнал при рибарите. Радостно срещнала Неринга своя годеник. А наскоро направили и сватбата и заживели щастливо Наглис, Неринга и рибарите.

Благодарни били хората на Неринга и Наглис и нарекли на името на Неринга тясната ивица земя, която тя насипала да ограда Куршяйския залив от Балтика, а на името на Наглис нарекли планината, която се издига близо до Паланга.

МОРСКАТА НЕВЯСТА

ЛАТВИЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Някога, преди много години, на брега на морето живял беден рибар.

Той прехранвал семейството си с това, което ловял през деня.

Но така се случило, че осем дни той не хванал нито рибка. Гладът го дебнел от всички ъгли.

И на деветия ден уловът не бил по-добър от предишните.

Натъжил се рибарят, възвил лодката и се отправил към брега.

Изведнъж гледа лодка, а в нея — девет човека. Приближила се лодката и той видял, че това не са девет човека, а един с девет глави.

— Богат ли е уловът! — попитал го деветоглавият.

— Ето вече девет дена напразно хвърлям мрежата — отговорил рибарят. — Гладен съм като куче. С какво ли ще се нахраниш, щом няма риба!

— Може съвсем да умреш от глад — отговорил му деветоглавият. — Риба няма да хванеш дотогава, докато твоят син не ми стане слуга. Не се плаши, при мене няма да му е зле. Ще му плащам добре, а и хубаво жилище ще му дам. Ако си съгласен, доведи го утре по това време тук. А за рибата, честна дума, веднага ще почнеш да я ловиш.

Върнал се в къщи рибарят, разказал какво му се случило и заплакал. Синът му взел да го утешава.

— Не плачи, татко, аз не се страхувам от деветоглавия, ще отида да му слугувам, пък и на вас да помогна.

Плакал, плакал рибарят, но няма как, трябвало да даде сина си.

Взел деветоглавият момчето и отплавал, а бащата гледал след тях и сърцето му се късало от мъка, но нямало какво да се прави. И така лошо, но ако не даде сина си на деветоглавия, тогава всички ще умрат от глад.

Плавали, плавали момчето и деветоглавият и накрая стигнали до една висока планина.

Деветоглавият скочил от лодката на брега и се скрил зад планината. Синът на рибаря чакал, чакал в лодката до вечерта, но никой не идвал. Той слязъл от лодката и тръгнал из планината да търси своя господар. Вървял що вървял, стигнал до една пещера. Влязъл вътре. Повървял малко и видял голяма медна врата. Почукал. На вратата се показала красива девойка.

— Ах, момко, как си попаднал тук?

— Наеха ме за слуга, но никой не ме потърси, никаква работа не ми дадоха. Трябва да намеря господаря. Няма ли го в къщи?

— Тука е, в къщи, само че сега спи. Но ти ми кажи: ще можеш ли да извършиш всичко, каквото ти заповяда?

— Дали ще мога или не — не знам. Но ще опитам.

— Да, виждам, че си смел момък. Трябва да ти помогна. Слушай какво трябва да правиш: като се събуди деветоглавият, веднага ще те повика при себе си и ще те изпрати на работа. Но ти трябва да му отговориш смело: „Господарю, аз съм се наел да ти работя през деня. Аз имам пилешки очи и през нощта не виждам“. След тези думи той ще започне жестоко да те бие, но ти търпи и не искай милост. Тогава всичко ще бъде добре.

Както казала девойката, така и станало. Момъкът търпял колкото можел — нито дума не казал.

Накрая деветоглавият го оставил!

— Ех, ти!... И звук не пророни!

Щом деветоглавият заспал, дошла девойката. С целебни билки намазала раните и ги излекувала.

Усетил момъкът, че силите отново му се възвърнали и дори сякаш пораснал.

Девойката му рекла:

— Не се учудвай, момко! Колкото сили изхаби, докато те би деветоглавият, с толкова повече ти се сдоби. Потърпи още една нощ и отговаряй, както съм те научила.

На следващата нощ деветоглавият накарал момъка пак на работа.

А той му отговорил:

— Господарю, наел съм се да ти работя само през деня, а не през нощта. Аз имам пилешки очи, през нощта не виждам.

Като чул това, деветоглавият се нахвърлил върху момъка и започнал да го бие. Бил го, докато имал сили. Но момъкът стиснал

зъби и не казал нито дума.

Уморил се деветоглавият и го оставил.

— Ех, ти!... И звук не отрони.

Той легнал да спи. Девойката пак дошла при момъка и пак му излекувала раните. И той пораснал, силите му се удвоили повече от предишната нощ.

На третата вечер се случило същото.

Изтрил потта си деветоглавият и избоботил:

— Ех, ти!... И една дума за милост не чух от тебе.

Дошла пак девойката да му излекува раните, а силите на момъка се утроили.

— Това е вече добре! — зарадвала се тя. — Ето ти този меч и това вълшебно биле. Отрежи главите на деветоглавия, докато не се е сдобил с нова сила. Той ще започне да бълва огън, но ти хвърли билето в огъня и размахвай меча колкото можеш по-силно. Огънят ще угасне.

Взел момъкът меча и с един замах отрязал трите глави. Завил от болка деветоглавият. Започнал да бълва огън. Но момъкът хвърлил от вълшебното биле и угасил огъня. Рязал, сякъл момъкът, отрязал и деветте глави. Когато отрязал деветата глава, планината се разтърсила, разпаднала се на парчета. Изведнъж на нейното място се появил дивен град.

Девойката казала:

— Деветоглавият държеше целия наш град и мене в неволя. Но сега всичко е добре. Можем и сватба да направим. Ти ще бъдеш цар, а аз — царица. Аз съм единствената дъщеря на покойния морски цар, владетел на този град.

— Всичко това е чудесно — зарадвал се момъкът. — Ти си ми по сърце, добра девойко, но на сватбата аз трябва да поканя моите родители, роднини и приятели. Ще отида с лодката, ще ги поканя и ще ги доведа.

— Добре, покани ги, но вземи този мой пръстен. Като го завъртиш три пъти на пръста си, ще се намериш там, където поискаш. В къщи на никого не бива да казваш, че твоята годеница е хубава.

Завъртял момъкът пръстена и изведнъж се намерил в къщи. Поканил майка си и баща си за сватбата.

След това той поканил роднините, но пътят му минавал през господарския двор.

Господарят се разхождал из двора. Видял той момъка и го попитал:

— Момко, ти откъде си и къде отиваш?

Разказал му всичко рибарският син.

— А как ще отидеш при царската дъщеря? — попитал богаташът.

Синът на рибаря разказал за вълшебния пръстен.

— А красива ли е тази царска дъщеря?

— Не, господарю, не е красива.

— Значи, не е така красива, както моята по-голяма дъщеря?

— Не, господарю, не, в никакъв случай!

— Може би не така красива и като моята средна дъщеря?

— Не, господарю, не е така красива!

— Тогава моята най-малка дъщеря е по-красива от нея!

— Остави ме на мира с тези твои дъщери. Моята годеница е десет пъти по-красива от тях.

Последните думи той казал, без да иска. Но казана дума връща ли се назад? Момъкът погледнал пръстена, но той веднага изчезнал. Как ще отиде сега при годеницата си?

Тръгнал момъкът и едва не заплакал. Насреща си той видял една много стара жена. Тя носела на плещите си голям вързоп с дърва. От тежкия товар съвсем се била прегърбила. Съжалил я момъкът.

— Дай да ти помогна, бабо!

Бабата била най-мъдрата вълшебница, Лайма. Тя поблагодарила на момъка и попитала:

— Защо си така тъжен, момко?

Момъкът ѝ разказал всичко.

— А защо си пренебрегнал добрия съвет на годеницата, синко?

— Не съм го пренебрегнал, аз, без да искам, го казах. Стана ми обидно за нея.

— Е, добре, синко. Обуй ето тези обувки и бягай при луната, разпитай я за пътя към островната планина.

Отишъл момъкът при луната, но тя не могла да му помогне и го изпратила при слънцето.

— То — казала луната — ходи денем и повече неща е видяло.

Отишъл момъкът при слънцето. Слънцето го изпратило при вятъра.

— Той — казало слънцето — навсякъде духа и всичко чува.

Отишъл момъкът при вятъра. Поздравил го и го разпитал.

— Добре — казал вятърът, — ще се опитаме да намерим тази островна планина.

Взел вятърът дванадесет свирки, излязъл на големия път и започнал да духа. Веднага пристигнали неговите синове, единадесетте вятъра, а дванадесетият — северният, го нямало. Тогава неговият баща толкова високо го повикал, че всички планини забучали, а дърветата в горите се свели до земята.

Не минала и една минута и северният вятър пристигнал.

— Какво ще заповядаш, татко?

— Къде се бави толкова дълго време? — попитал го баща му.

— По далечни места бях, в самата островна планина.

— Отведи този човек там, на острова.

— Какво приказваш, татко, той не може да тича заедно с мене.

Ще загине.

— Не говори празни приказки, не виждаш ли, че на краката си той носи обувките на добрата вълшебница Лайма.

Спуснал се вятърът да тича, а момчето — след него.

През цялото време северният вятър тичал на пети, за да може момъкът да го догонва.

Раз-два, раз-два, и се намерили на планината.

Тук момъкът се срещнал със своята годеница. Оженили се те и заживели щастливо.

ХИТРАТА ЛИСИЦА

КОРЯКСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Седяла лисицата върху брега на една река и си мислела:

„Как да си похапна прясна рибица?“

Не щеш ли — по речицата се задал пън, а на пъна — две чайки.

Лисицата попитала:

— Какво правите вие, чайки?

— Ловим риба.

— Вземете и мене със себе си!

— Скачай!

Скочила лисицата. Пънът се преобърнал, чайките отлетели, а лиса паднала във водата.

Течението я понесло надолу по речицата и я отнесло в морето.

Погледнала лиса — наоколо вода. Рекла си:

— Хайде, лапи, бъдете ми весла! Хайде опашко, стани ми кормило!

И плувала лиса като в лодка. Лапите ѝ — същински весла — загребвали водата, а опашката ѝ се въртяла като кормило — насам-нататък, насам-нататък.

Само че лиса забравила да каже на опашката си да кара към брега и опашката карала в открито море.

Лисицата плувала, плувала, а брегът все го нямало. Стигнала до средата на морето. И вече не знаела накъде да плува.

Тогава срещнала тюлена.

Тюленът ѝ казал:

— Накъде плуваш, лисо? Навярно си се заблудила в нашето море и няма да доплуваш до брега.

— Зная аз къде плувам — отвърнала лисицата. — Тръгнала съм да видя има ли още животни в морските води. Чух, че сте останали вече съвсем малко.

— Не — отговорил тюленът, — в морските води има още много животни — и тюлени, като нас, и моржове, и китове.

— Как не — рекла лисицата, — докато сама не видя, да ме убиеш, няма да повярвам. Я излезте вие, всичките животни, от морската дълбочина и се наредете в една редица до самия бряг. А пък аз ще броя.

Тогава всички тюлени, моржове и китове, излезли и налягали по водата в една редица — до самия бряг.

А лиса хукнала по гърбовете им като по мост. Тичала и брояла:

— Един тюлен, два тюлена, три тюлена... Един морж, два моржа, три моржа... Един кит, два кита, три кита.

И тъй лиса дотърчала до брега. Изскочила на брега и викнала на тюлена:

— Право каза, тюлене: в морските води има още много глупави животни като вас. През цялото море може да се построи мост от вас! А сега идете, където искате, пък аз ще почивам!

Морските животни отплували, а лиса си свалила кожухчето и го окачила, да се суши на храстчето, а опашката си сложила на камъка — да съхне.

ГАРВАНЪТ

КОРЯКСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живеел в тундрата един гарван — стар и лаком. А там в тундрата имало малко храна — само мъх и ягоди. Летял веднъж гарванът, летял, но нищо не намерил. С празна гуша се върнал у дома си.

„Ще литна — помислил си гарванът — към морето. Там ще си намеря тлъста морска храна.“

И ето че гарванът долетял до морето и кацнал на един камък. Морето било тихо, нито една вълна не се виждала. Седял гарванът на камъка, чакал плячка.

Попаднал на един калкан. Но какво ядене има в един калкан? Сух — и очите му на една страна.

— Не те ща, кривчо — казал гарванът, — защото си много сух!

Гарванът претупал калкана и го хвърлил пак в морето. Калканът паднал във водата. Морето се развълнувало.

Седял гарванът на камъка, чакал плячка.

Попаднал на един тюлен. Млад тюлен, гърбът му пъстър, коремът — бял.

— Не те ща — рекъл гарванът, — много си млад, не си още натрупал тлъстина!

Гарванът утрепал тюлена и го бутнал с крак пак в морето. Тюленът паднал във водата. Морските вълни се надигнали още по-високо.

Седи гарванът на камъка, чака плячка.

Попаднал на един морж — стар морж, мустакат, двата му зъба — строшени.

— Не те ща — рекъл гарванът, — защото си много стар, месото ти е жилаво!

Гарванът утрепал стария морж и го блъснал пак в морето.

Моржът паднал във водата, а морето потъмняло, надигнали се вълни като планини. А гарванът все седял на камъка, чакал плячка.

Попаднал на един кит — голям, тлъст, на гърба му перка като корабно платно. Лежал китът — опашката му във водата, главата на

брега, а устата отворена. Надникнал гарванът в устата на кита, а там всякаква риба, като в мрежа, препълнено.

— Виж, това е плячка за мене! — казал гарванът и скочил право в устата на кита. Наял се там с риба до насита, а най-голямата риба, най-тлъстата треска, си взел за после. Сетне изскочил от устата, размахал криле и литнал към къщи в тундрата.

Литнал гарванът, но го посрещнала лисицата.

— Откъде носиш треската, Гарване?

Гарванът нищо не ѝ отвърнал — сякаш не чувал.

— Зная те аз тебе, старо — рекла лисицата, — задигнал си от брега мъртва рибка и се радваш!

Гарванът се разсърдил и си разтворил клюна:

— Лъжеш, червенушо! Преди малко аз улових един жив кит!

Щом извикал това, треската паднала от клюна му.

Лиса подхванала треската и избягала.

„Нищо — помислил си гарванът, — в устата на кита има още много риба. Ще се наситя!“

Размахал криле и литнал назад към морето, а в морето вече ревяла буря. Китът се люлее по вълните — опашката му във водата, главата му на брега, а устата отворена. Гарванът скочил право в устата на кита. А китът ударил с опашка по вълните, опънал перката на гърба си като платно, затворил си устата и отишъл в морето. Приказката свърши вече.

ВОДНИТЕ ПАТИЦИ И ЛИСАН ЕСКИМОСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Веднъж хитрият лисан вървял по брега на морето и си мислел: „Няма по-умно животно от мене, няма по-хитро животно от мене!“ В морето плавали диви патици. Те видели лисана и решили да го излъжат. Най-големият паток рекъл:

— Хайде, братлета, да направим лодка от криле. Ще кацнем в две редици с крилете навътре. А лисан ще помисли, че плава лодка.

Така и направили. Накацали в две редици и отпуснали крилете си. В средата се получила лодчица, а от двете страни весла-крилца. Патиците плували, а най-старият паток крещял:

— Едно-две! Едно-две! Гребете по-силно!

От старост очите на лисана били отслабнали. Загледал се той към морето и видял: плава лодка, а в лодката седят гребци и задръжно размахват веслата. Лисан се спрял и извикал:

— Ей, гребци, приближете се към брега и ме закарайте донякъде! Нима не виждате кой върви по брега? Ами че това съм аз, господарят на тукашните места! Не виждате ли, че съм уморен?

Патиците доплавали до брега. Лисан скочил право в средата на лодчицата. Седнал, гордо изпъчил гърди, наперчил опашка и зажумял от удоволствие. Лодката бързо се отдалечила от брега. Изведнъж лисан чул гласа на най-стария паток:

— Е, братлета, поплувахме си, а сега хайде да полетим!

Додето се опомни, лисан се намерил във водата. Огледал се, но патиците вече били далеко. Заплувал лисан към брега. Плува и си мисли: „Излъгаха ме патиците, направиха ме за смях пред целия свят.“

Тежко било на лисана да плува: мократа му опашка го теглела към дъното. Той рекъл:

— Опашко моя, красота моя, не ме затруднявай, помогни ми да доплувам!

Опашката го насочила към брега.

С мъка се добрал лисан до брега; излязъл на хълмчето и застанал на слънце да се суши. А патиците през това време обиколили цялата

тундра и разказали на всички как лисан се къпал в морето.

Озърнал се лисан, а наоколо се събрали разни животни, големи и малки, гледат го и му се смеят:

— Няма ли да ни разкажеш, уважаеми лисане, как патиците те окъпаха в студеното море?

Тогава лисан се отърсил, ухапал мократа си опашка, за да може по-леко да бяга, и от срам хукнал към тундрата. Оттогава лисан престанал да ходи на морския бряг.

ХРАБРИЯТ АЗМУН НИВХИЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Смелият пред нищо се не спира. Смелият минава през огън и вода и става още по-силен. За смелия и храбрия хората дълго си спомнят. За смелия и храбрия бащата разправя приказки на своя син. Това се случило отдавна. По онова време нивхите още правели каменни крайници на стрелите и ловели риба с дървени куки. Тогава амурския лиман наричали Малко море — Ля-ери.

Тогава върху самия бряг на Амур имало едно село. В него живеели нивхите — нито добре, нито зле. Дойде ли много риба — нивхите бивали весели, пеели песни, сити били до гуша. Дойде ли малко риба, лош ли е ловът — нивхите мълчели, пушели мъх и повече стягали поясите на коремите си.

Една пролет ето какво станало.

Седят веднъж момци и мъже на брега, гледат водата, пушат лулите и кърпят мрежите. И виждат, че по Амур нещо плава. Пет-шест, а може би и цели десет дървета. Навярно някъде гороломът е повалил дърветата, голямата вода ги е притиснала едно до друго и така ги е заплела, че и със сила не можеш ги раздели. Върху тези дървета се натрупала пръст. Трева поникнала отгоре им. Цял остров плава. Гледат нивхите — на този остров стърчи рендосана и заострена върлина. Няколко реда стружки се вият по върлината и шумят на вятъра. Червено парцалче, вързано за върлината, плющи във въздуха.

Старият Плетун рекъл:

— Някой плава. Поставил е заострена върлина — защита от зло око. Значи, моли за помощ.

И чули нивхите — долита плач на дете. Дете плаче, та се къса. Плетун рекъл:

— Дете плува. Навярно си няма нийде никого. Зли хора са избили неговите близки и черна смърт ги е отнесла. Майката не току тъй ще захвърли детето си. На тревата го е поставила — пратила го е да дири добри хора.

Плачът се чувал все по-силно.

— Може ли да не помогнеш на нивха! — рекъл Плетун. — Трябва да помогнем.

Момците хвърлили въже с дървена кука, закачили дърветата и ги потеглили към брега. И що да видят — лежи дете: беличко, кръгличко, очичките черни, като звездички блестят, лицето широко — като пълна луна. В ръцете на детето — стрела и весло.

Погледнал Плетун и си помислил — детето ще стане богатир, щом от люлката е хванало стрела и весло: не се бои нито от враг, нито от работа. И рекъл:

— Ще го взема за свой син. Ново име ще му дам. Нека се нарича Азмун.

Нивхите взели Азмуна на ръце и го понесли към дома на Плетун. Но какво е това? Колкото повече вървели, толкова детето ставало по-тежко.

Рекли на стареца:

— Ей, Плетуне, синът ти расте в ръцете ни! Гледай!

— Как да не расте в родната земя и в родните ръце! — отвърнал Плетун. — Родната земя дава сила на човека.

Ясно било, че Плетун казал истината — родната земя дава сила; додето стигнат до дома на стареца, Азмун порасъл; до прага го донесли момците, а пред прага го слязъл от ръцете на земята, изправил се на краката си и се отместил настрана — сторил път на по-старите, че тогава влязъл.

„Е — помислил си Плетун, като гледал новия си син. — Момчето ще върши добри дела: първо мисли за хората и сетне за себе си.“ А Азмун настанил осиновителя-баща на одъра, поклонил му се и рекъл:

— Поседи си, тате. Уморен си ти от дългия живот. Почини си.

Взел мрежата, взел весло. Излязъл на брега — лодките сами скочили във водата. А Азмун застанал в лодката и хвърлил веслото си на кормилото — веслото почнало да работи, загребало към средата на реката. Тръгнала лодката. Азмун хвърлил мрежата във водата. Изкарал я — много риба хванал. Отишъл у дома си — дал рибата на жените.

В селото през този ден всички яли риба. А Азмун рекъл на осиновителя-баща:

— Малко е рибата в това място, тате.

Плетун отвърнал:

— Не дойде риба. Амур не дава риба.

— Трябва да го помолим, тате. Как ще живеят нивхите без риба? По-рано, за да получат риба от Амур, трябвало да го нахранят. И тръгнали да хранят Амур.

Много лодки потеглили. Облекли най-хубавите си дрехи от шарени тюлени, от черни кучешки кожи. Плават и хубави песни пеят. Излезли от средата на Амур.

Плетун взел каша, юкола и лосово месо. И хвърлил всичко в Амур:

— Простите хора те молят да им пратиш риба, прати много, хубави риби, прати разни риби! Ето, хвърляме ти юкола за кучета — друго нямаме. Гладуваме! Коремите ни хлътнаха. Помогни ни и ние няма да те забравим!

Хвърлил Азмун мрежата във водата — много риба изкарал. Нивхите се зарадвали, но Азмун се намръщил. „Един път — може да е само късмет“ — рекъл си той. Хвърлил мрежата втори път — извадил по-малко риба. Намръщил се. Хвърлил мрежата трети път — и извадил последната риба. Сетне който от нивхите да хвърлел мрежата — нищо не хващал. Дори корюшка-рибка не влизала в мрежата. За четвърти път Азмун хвърлил мрежата си и я изкарал празна.

Посърнали нивхите. Запушили лулите. „Сега вече ще мрем“ — рекли си те.

Азмун поръчал да сложат всичката риба в един килер и да дават по малко на хората.

Заплакал Плетун и рекъл на Азмуна:

— Осинових те, мислех нов живот да ти дам. Няма риба — какво ще ядем? Всички ще измрем от глад. Иди си, сине мой! Друг е твоят път. Остави ни — остави нашето нещастие на нашия праг!

Замислил се Азмун. Запушил с бащината лула. Три облака дим изпушил. Дълго мислил. Сетне рекъл:

— Ще ида при Морския старец — Тайрнадз. В Амур няма риба, защото Стопанинът е забравил нивхите.

Плетун се изплашил: никой от нивхите не бил ходил при Морския стопанин. Това никога не е било. Може ли обикновен човек да се спусне на морското дъно при стареца Тайрнадз?

— Можеш ли да издържиш такъв път? — запитал бащата Азмун.

Тропнал Азмун с крак върху земята. От своята сила — до пояс потънал в земята. Ударил с юмрук скалата — тя се разпукала и от

пукнатината бликнал извор. Присвил очи, погледнал далечната планина и си рекъл: „В подножието на планината седи катерица, между зъбите си държи орех и не може да го строши. Ще ѝ помогна!“ Взел лъка си, сложил стрелата, обтегнал лъка и пратил стрелата. Стрелата литнала и ударила ореха, който катерицата държала между зъбите си, разчупила го на две, но катерицата не закачила.

— Ще го издържа! — рекъл Азмун.

Приготвил се Азмун за път. В пазвата си сложил торбичка с амурска пръст, взел нож, лък и стрели, въже с кука, взел и костена пластинка — за да свири, ако по пътя му стане скучно.

Обещал на баща си скоро да прати вест за себе си. Поръчал да хранят всички с рибата, която наловил, докато се върне.

И поел.

Тръгнал към брега на морето. Стигнал до Малкото море. И гледа — от водата му се блещи нерпа-тюлен, издъхва от глад.

Азмун ѝ викнал:

— Ей, съседке, много ли път има до Стопанина?

— Какъв стопанин ти трябва? — запитала нерпата.

— Тайрнадз, Морския старец!

— Щом като е Морския, търси го в морето — рекла нерпата.

Азмун продължил своя път. Стигнал до Охотското море, до Пилкерх — както го наричали тогава. Ширнало се пред него морето — крайт му се не вижда. Чайки летят над него, баклани-птици крещят. Вълните се носят една след друга. Над морето тегне сиво небе, покрито с облаци.

Къде да търси Стопанина? Как да стигне при него? И нямало кого да запита. Азмун се огледал наоколо... Що да стори? Викнал на чайките.

— Ей, съседки, добър ли е ловът? Простите хора умират от глад!

— Какъв ти лов! — отвърнали чайките. — Сам виждаш, едва махаме с крилете. Риби отколе не сме виждали. Скоро ще се свърши с нас. Навярно Морският старец е заспал, забравил си е работата.

Азмун рекъл:

— Аз отивам при него. Ала не зная как да стигна до Стареца.

Чайките се развикали:

— Далечно в морето има остров. От този остров излиза дим. Това не е остров, а покривът на Тайрнадзовия дом, димът излиза от комина.

Ние не сме били там, бащите ни не са летели нататък — от прелетните чайки сме чували! Как да стигнеш там — не знаем. Запитай косатките.

— Добре — рекъл Азмун.

— Ако стигнеш при Стареца, спомни си за нас, Азмуне!

Излязъл Азмун на морския бряг. Дълго вървял. Уморил се. Седнал сред камъните върху пясъка, подпрял глава на ръцете си и се замислил. Мислил, мислил и заспал. Изведнъж чува през сън — някакви хора шумят по брега. Азмун лекичко отворил очи...

И видял — млади момци се надбягват по брега, дърпат си коланите, прескачат се, играят с криви саби. В туй време на брега излезли тюлени. Момците захванали да удрят тюлените със сабите си. Щом ударят — и тюленът се извъръща на хълбок. „Ех — помислил си Азмун, — да имах такава сабя!“ Гледа Азмун — на брега стоят веhti лодки...

По едно време момците захванали да се борят. Хвърлили сабите на пясъка. Почнали да се бият — нищо не виждат наоколо, крещат и се карат.

Тогава Азмун се изхитрил, хвърлил въжето с куката, закачил една сабя и я дръпнал към себе си. Докоснал я с пръст — хубава! Ще свърши работа.

Спрели момците борбата. Всички взели сабите си, а за един момък — нямало сабя. Заплакал тогава момъкът и рекъл:

— Ой-я-ха! Сега Стопанинът ще ме нареди! Какво ще кажа на Стареца, как ще ида при него?

„Аха! — помислил си Азмун. — Момците се познават със Стареца. Навярно тези момци са от морското село.“

Лежал той, не мърдал.

Захванали момците да търсят сабята — няма я сабята! Оня, дето загубил сабята, изтичал в гората — да види дали не я е изгървал там. Другите блъснали лодките в морето и се качили. Само една лодка останала на брега.

Азмун изтичал след момците. Бутнал празната лодка в морето и се загледал накъде ще тръгнат. А момците заплавали в открито море. Азмун също скочил в лодката и заплавал в морето. Изведнъж гледа — какво е това? Напреде му няма нито лодки, нито момци! Само косатки плуват в морето, порят вълните, изправили тръбните си перки като саби, а върху перките стърчели парчета тюленово месо.

По едно време лодката под Азмуна се раздвижила. Азмун се хванал и се огледал — не бил в лодката, а върху гърба на една косатка! Досетил се тогава момъкът, че на брега не лежали лодки, а кожи от косатки. Че на брега не играели момци със саби, а косатки. И че сабите не били саби, а гръбни перки на косатки. „Няма що — помислил си Азмун, — все пак съм по-близо до Стареца!“

Дълго ли плавал така Азмун — не зная, не е разправял. Додето плавал, му пораснали мустаци.

И видял Азмун, че в далечината лежи остров, като покрив на колиба. На островния връх — дупка, от дупката се вие димец. „Навярно там живее Старецът!“ — си рекъл Азмун. Тогава сложил стрела на лъка и пратил стрелата на баща си...

Косатките заплували към острова, хвърлили се на брега, прескундили се — и се превърнали на момци, които държели в ръцете си тюленово месо.

А оная косатка, дето била под Азмун, завила назад в морето. Без сабята, ясно, тя не можела да влезе в къщи! Азмун паднал от косатката във водата — едва не потънал!

Момците видели, че Азмун се блъска в морето, и се хвърлили към него. Азмун се измъкнал на брега, а момците го разглеждали и се мръщели. Казали му:

— Ей, кой си ти? Как си попаднал тук?

— А вие не ме ли познахте, че съм свой? — рекъл Азмун. — Останах надире от вас, додето дирих сабята си. Ето я сабята ми!

— Това е вярно, сабята е твоя. Но защо не приличаш на себе си?

Азмун отвърнал:

— Измених се от страх, задето загубих сабята си. И досега не мога да се опомня. Ще ида при Стареца — да ми върне предишния вид!

— Старецът спи — рекли момците, — нали виждаш, димецът едва излиза.

Момците отишли по домовете си. Оставили Азмуна сам.

Азмун почнал да се изкачва по планината. Изкачил се до половината и гледа — стан. В този стан само девойки. Преградили пътя на Азмун и не го пускат:

— Старецът спи — и заповяда да не му пречат.

Притискат се към Азмун, гаят се:

— Не ходи при Тайрнадз! Остани при нас. Жена ще си вземеш — хубаво ще живееш.

А девойките — хубавици, една от друга по-хубави! Очите ясни, лицето прекрасно, тялото гъвкаво, ръцете сръчни. Такива хубави девойки, че Азмун си помислил — не е зле наистина да си взема за жена някоя от тези девойки.

Тогава амурската земя в торбичката се раздвижила в пазвата му. Спомнил си Азмун, че не е дошъл тук за невеста, но не можел да се отскубне от девойките. Досетил се тогава — извадил от пазвата си мъниста и ги хвърлил на земята.

Девойките се втурнали да събират мъниста — и тогава Азмун видял, че тези девойки нямат крака, а перки. Те не били девойки, а тюлени!

Додето девойките събирали мънистата, Азмун стигнал до върха на планината. В дупката, която се намирала най-горе, той хвърлил въжето си с куката. Закачил куката за гребена на планината, по това въже се спуснал долу. Спуснал се до дъното на морето — и се озовал в дома на Морския старец.

Паднал на пода — едва не се утрепал. Огледал се: в къщата всичко както при нивхите — одъри, печка, стени, стълбове, само че всичко от рибени люспи. И зад прозореца няма небе, а вода.

Водата се плискала зад прозореца, зелени вълни се надигали зад него, в тези вълни се люлеели морски водорасли като невиждани дървета. Край прозорците плували риби, но такива, каквито нито един нивх няма да сложи в устата си: зъбати и костеливи, само гледат кого да глътнат...

На одъра лежал Старецът, спял. Белите му коси — разпилени по възглавницата. В устата му стърчала лула, почти съвсем угаснала, от нея едва излизал димец и се носел към комина. Тайрнадз хъркал, нищо не чувал. Азмун го докоснал с ръка — не, не се буди Старецът и туй то. Разсърдил се Азмун: какво е това — близките му умират от глад, а Тайрнадз си забравил работата, спи!... В яда си убол Тайрнадз с ножа си. Оня се раздвижил, запъшкар... Завъртял глава, цял се намръщил, попъшкар-попъшкар, че като кихнал... Събудил се и облещил очи...

Азмун извадил от пазвата си костената пластинка, стиснал я със зъби и взел да я дърпа за езичето. Забучала, забръмчала, засвирила

пластинката: ту като птица чуруликала, ту като ручей бълбукала, ту като пчела жужала.

Тайрнадз никога не бил чувал такова нещо. Какво е това? Раздвижил се, повдигнал се, потъркал очите си, седнал и подвил крака под себе си. Той бил голям като подводна скала: лицето му добро, мустаците като на сом висели. По кожата му блестели люспи с всичките цветове на дъгата. Дрехата му ушита от морски водорасли... Видял той, че насреща му стои малко момче като корюшка срещу есетра, в устата си държи нещо, но така хубаво свири, че сърцето на Тайрнадз се разиграло. Сънят мигом литнал от очите му. Той обърнал към Азмун доброто си лице, присвил очи и запитал:

— Ти на кой народ си син?

— Аз съм Азмун, син на нивхския народ.

— Нивхите живеят на Тро-миф и на Ля-ери. Защо си дошъл толкова отдалече в нашите водни земи?

Азмун разказал каква грижа е налегнала нивхите и се поклонил:

— Бащице, помогни на нивхите — прати им риба! Бащице, нивхите умират от глад! Те ме проводиха да те помоля за помощ.

Засрамир се Тайрнадз. Изчервил се и рекъл:

— Лошо стана. Легнах само да си почина, а съм заспал! Благодаря ти, че ме събуди!

Тайрнадз пхнал ръката си под одъра и Азмун видял там една голяма каца; в тази каца плували гърбуши, калуги, есетри, сибирски съомги, лакерди и пъстърви, несметен брой риби!

До къщата имало кожа. Старецът я взел и напълнил четвъртината от кожата с риба. Отворил вратата, хвърлил рибата в морето и рекъл:

— Плувайте при нивхите на Тро-миф, на Амур! Бързо плувайте, плувайте! Хубаво се ловете през пролетта.

— Бащице — рекъл Азмун, — не жали рибата за нивхите!

Тайрнадз се намръщил.

Тогава Азмун се изплашил. „Сега вече пропаднах! — помислил си той. — Разсърдих Стареца. Лошо ще стане!“ Ала той си спомнил за баща си и за земляците си, застанал мирно и погледнал Тайрнадз право в очите.

Оня се усмихнал:

— Ако някой друг се бъркаше в работите ми, нямаше да му простя, но на тебе прощавам: виждам, че не мислиш за себе си, а за

другите. Да бъде, както искаш!

Хвърлил Тайрнадз в морето още половин кожа всякаква риба.

— Към Тро-миф, към Амур плувайте, плувайте! Хубаво се ловете през есента!

Поклонил му се Азмун:

— Бащице! Аз съм беден — няма с какво да ти се отплатя за доброто. Вземи този подарък.

Той дал на Тайрнадз пластинката си и му показал как да свири с нея. А пък старият отдавна го сърбели ръцете, искало му се да я вземе, не можел да снесе очите си от нея! Страшно му се харесала играчката.

Зарадвал се Тайрнадз, турил пластинката в устата си, стиснал я със зъби и захванал да я дърпа с езичето...

Забучала, забръмчала пластинката: ту като морски вятър, ту като птичка призори, ту като лалугер писукала. Свири Тайрнадз. Съвсем се развеселил. Тръгнал из къщата и захванал да подскача. Къщата се залюляла, вълните зад прозореца побеснели, морските водорасли се късали — в морето се извила буря.

Азмун видял, че на Тайрнадз сега не му е до него. Приближил се до комина, хванал се за въжето си и се покатерил нагоре. Додето се катерил, изподраскал до кръв целите си ръце, защото, докато гостувал при Стареца, въжето обрасло с морски водорасли.

Измъкнал се и се огледал.

Девойките-тюлени все още търсели мънистата, карали се, делели ги — и домовете си забравили, вратите на тези домове обрасли с мъх.

Азмун погледнал долното село — то стояло празно, а далеко в морето се виждали перките на косатките: косатките гонели рибата към бреговете на Пил-керх, към бреговете на Ля-ери, към Амур гонели рибата!

Как да стигне сега у дома си?

Видял Азмун, че се надвесила дъга. С единия си край се опирала на острова, а с другия — на Голямата земя.

А в морето вълните бушуват — Тайрнадз играе у дома си. Сърдитите вълни се носят по морето.

Покачил се Азмун на дъгата. Едвам се покатерил. Целият се оплескал: лицето му зелено, ръцете — жълти, коремът — червен, краката — гълъбови. Покачил се как да е и по дъгата се втурнал към Голямата земя. Тичал, пропадал, насмалко щял да падне. Погледнал

надолу и що да види — морето почерняло от риба. Нивхите ще имат риба!

Свършила се дъгата.

Скочил Азмун на земята. Гледа — на морския бряг, край лодката, седи онова момче-косатка, на което отмъкнал сабята. Азмун го познал и му върнал сабята. Момъкът грабнал сабята си.

— Благодаря ти — рекъл той. — Мислех, че доде съм жив, не ще видя дома си... Няма да ти забравя добрината: все към Амур ще гоня рибата. Не изпитвам злоба към тебе: сега зная — ти си се потрудил не за себе си, а за хората.

Прескундил се, превърнал се на косатка, сабята си — гръбната перка — дигнал нагоре и заплувал в морето.

Тръгнал Азмун към Пил-керх и излязъл при Голямото море. Срещнал чайките и бакланите.

Те викнали на момъка:

— Ей, съседе! Беше ли при Стареца?

— Бях — отговорил Азмун. — Вие мене не гледайте — гледайте морето!

А в морето вървяла такава риба, че водата се пенела. Втурнали се чайките, почнали да ловят риба, захванали пред очите му да тлъстят.

А Азмун отишъл по-нататък. Прехвърлил Ля-ери и се приближил към Амур. Гледа нерпата вече издъхва. Тя запитала момъка:

— Беше ли при Стареца?

— Бях! — рекъл Азмун. — Ти мене не гледай, а гледай Ля-ери!

А рибата вървяла нагоре по лимана и водата се пенела от нея. Хвърлила се нерпата да лови риба. Захванала да яде риба и да тлъстее.

Отишъл Азмун по-нататък.

Приближил се към родното село. Нивхите седели на брега ни живи, ни умрели, изпушили всичкия мъх, изяли всичката риба.

Излязъл Плетун на къщния праг, посрещнал сина си и го целунал по двете страни.

— Беше ли, синко, при Стареца? — запитал той.

— Ти мене не гледай, тате, Амур гледай! — отвърнал Азмун.

А в Амур водата кипяла — толкова много риба пристигнала. Азмун хвърлил копието си в реката. Щръкнало копието, понесло се заедно с рибата. Азмун рекъл.

— Ще стигне ли рибата, бащице?

— Ще стигне!

И заживели нивхите хубаво. През пролетта и есента рибата пристигала!

Оттогава много хора били забравени... Но Азмуна помнят и до ден днешен.

Щом морето се разиграе и вълните почнат да се плискат в крайбрежните скали — в свистенето на морския вятър се чува ту вик на птица, ту писукане на лалугер, ту шум на дървета... Морският старец, за да не заспи, свири на пластинката, играе в подводния си дом.

ЗАВЕТЪТ НА ЗМИОРКИТЕ

СЕДМО, ПОСЛЕДНО ПИСМО

Когато поехме обратния път, неочаквано параходът ни се срещна с пасажни необикновена риби. Те бяха много подвижни и пъргави, имаха удължено, вретеновидно тяло и се носеха напред като истински морски ракети.

— Змиорките — каза капитанът. — И те като нас бързат да се приберат по родните си места.

Тогава се замислих над думите на капитана...

Змиорката знаеше, че морето не винаги е топло и кротко, че понякога се бунтува. В такива дни небето притъмнява и се спуска над самата повърхност, а хоризонтът изчезва и всичко се слива в една безкрайна сивота. Надигат се все по-мощни вълни, които пенят гребени и с грохот се стоварват върху пясъка. Под напора на стихията реката се дръпва навътре от устието и морето нахълтва дълбоко в нея. Водовъртежът вдига наслоената в лимана утайка и превръща в мътилка бистрата допреди час вода. Из нея се носят още откъснати треви, клечак и разни водорасли.

— Додея ми вече от чернотиите на Черно море — рече си веднъж с досада змиорката и се запита: — А може би в Бяло море всичко е чисто и светло? Трябва да ида и видя!

Змиорката беше млада и като всяко младо същество любознателна. Тя не вземаше думите на другите за чиста истина, а искаше сама да узнае всичко. Струваше й се, че нещата са по-различни от онова, което се разправя за тях. Затова се и озова в Бяло море. Обиколи крайбрежието му. Но то й се видя необичайно тихо, кротко и заспало. С часове не полъхваше ветрец, не се бръчкаше повърхността

му, не приплясваше вълничка. Беше гладко като езеро, чисто и светло. И макар че в устията на реките имаше и храна до насита, змиорката не се застоя и там.

— От белота и скука можеш да се спукаш! Червено море поне по цвят ще бъде по-интересно — реши тя и отплува.

Теглеше я напред вече не само любопитството. Тя пътешествуваше и като всеки пътешественик търсеше интересното. Това я тласкаше към нови брегове.

Наистина Червено море аленееше от червеникавите прибрежни скали и пясъчни дюни. Дори дъното му, продълговато като корито, сякаш бе обагрено. Ала нищо друго забележително нямаше, освен това, че свързваше различни морета и континенти.

— Изглежда, че цветните морета не струват пукната пара! — възкликна си гласно змиорката. — Има ли смисъл тогава да ходя чак до Жълто море, за да се убедя, че е пожълтяло от размитата глина във водите на Янг Це?

— Разбира се, не — обади се една костенурка, която пасеше наблизо, и помисли, че въпросът е зададен на нея. — Вие какво търсете?

— Интересното море.

— Интересното море ли? — напрегна ума си костенурката, въпреки че бе живяла около двеста години, та много бе видяла, и препатила. — Най-интересно е Мъртво море. То е толкова гъсто, че в него никой не може да потъне и се удави. И толкова солено, че ако се топнете във водите му и се подложите за час на тропическото слънце, ще бъдете готов чироз. Затова в него няма жива душа, но вие също не можете да идете пеша през пустинята.

— Колко жалко! — въздъхна змиорката и завидя на змията, че не може продължително да пълни и издържа на въздуха като нея.

Но след малко сама се запита:

„Наистина ли да съжалявам? Та мъртвото никога не е интересно! Дори е противно! Трябва да търся интересното

в живота, а това означава, че трябва да го търся в най-живото море. Но кое е то?“

И се обърна към костенурката:

— Знаете ли кое е най-живото море?

— Средиземното.

— Отивам там, довиждане — викна змиорката, размята гъвкаво опашката си ту наляво, ту надясно и макар да нямаше перки, се понесе стремително напред.

Тя бе почнала да разсъждава и гледаше на света не весело и безгрижно като турист, а през строгия и внимателен поглед на изследователя. И реши, че щом Средиземно е най-живото море, то и животът в него ще кипи най-вече в средата му. И се запъти натам.

Като стигна някъде между Сицилия и африканския бряг, змиорката се гмурна надолу. Искаше да се спусне до самото дъно, за да изследва морето задълбочено. Но колкото повече се спускаше, толкова наоколо ѝ ставаше все по-тъмно и по-тъмно. Накрая всичко потъна в мрак и пред очите ѝ се изпречваха само страшни на вид, светещи най-причудливо риби. Змиорката се поуплаши не на шега, врътна се нагоре и изплува. Но беше срамът да се страхува и тя започна да търси оправдания за себе си:

„Имаше ли смисъл да ходя по дъното? Не — нищо нямаше да науча! Просто — празно хабене на сили! А откритието трябва да ползва някого. И най-много мене. А кое е от най-голяма полза за мене? Разбира се — да открия най-чудното, най-хубавото море, в което да се заселя, и волно и спокойно да си живея.“

И за да се увери в правотата си, змиорката попита първата срещната лакерда:

— Вие към какво се стремите? За какво мечтаете?

— Не разбирам...

— Искам да знам какъв е смисълът на живота ви. Кое ви интересува, какво искате да имате?

— Какво да имам ли? — провикна се буйно лакердата. — Искам да имам най-хубавото водно кътче, сред което волно и безгрижно да си живея...

— Благодаря, точно така разсъждавам и аз. Излиза, че не греша — плесна зарадвано с опашка змиорката. — Довиждане.

— Накъде?

— Отивам да търся най-хубавото море, за да се заселя в него...

— Но от нашето по-хубаво няма. Има храна в изобилие, топло е...

— Точно топлината му не ми допада. Ще опитам по-студените морета. Северно море, например...

Най-сетне змиорката бе намерила цел, която да запълва истински живота ѝ. И тя се понесе по морета и океани, за да търси най-прекрасното кътче...

Северните морета не ѝ харесаха. Студът смразяваше кръвта ѝ, сковаваше я, а над повърхността им често се стелеха ниски, плътни мъгли, от които изневиделица се явяваха и налитаха като огромни бели кораби ледените планини — айсбергите. Те я плашеха. А океаните не ѝ се нравеха с грамадните си колкото двукати къщи вълни и с кръвожадните си едри обитатели, въоръжени като същински пирати с мечове, триони, чукове и триреди зъби. Навсякъде по нещо все не ѝ допадаше и тя продължаваше да се влачи по водните пътища, докато съвсем остаря. Много вълни я брулиха, много течения я тласкаха, много врагове я гониха, но като на всяко нещо и на скитанията ѝ дойде краят. Последните ѝ сили се изчерпаха в Сарагасово море край Бисмудските острови...

То бе приказно море, топло и спокойно. Водата му бе тъй чиста и синя, сякаш някой бе изтърсил и размил в нея тонове синка. Тлъсти сарагасови водорасли се полюшваха близо до повърхността и се отпускаха надолу до десетина метра. Разклонени, с широки листа, те образуваха гъсти гори. Въздушните им топчета бяха не само чудна окраска, но ги поддържаха и във водата. Та те можеха да служат дори за балончета на рибешките бебета, ала сега змиорката най-малко мислеше за играта, децата и храната. Защото тя

бе дошла до края на своя живот и не можеше да не си направи равностметка за него:

Как премина той? В търсене на най-хубавото, най-чудното море, в което мечтаеше да се засели, за да живее волно и спокойно. И намери ли това прекрасно кътче?

Тя затвори за миг очи и видя далечните брегове на родното море с тихите устия и пясъчните лимани, с красивите, обрасли с дървета и ракитак долни течения на реките, нежните корони на водните лилии, полъха на вечерника, ромона на прибоя...

И проумя — целият ѝ живот бе отишъл в дирене на онова, което сама бе напуснала и изоставила!

— Деца — прошепна с последни сили тя, — заклевам ви да се върнете в родното море! Знайте, че няма на света по-хубаво от него! И целунете заради мене родната земя...

И умря. Но заветът ѝ остана. Винаги оттогава след излюпването си в Сарагасово море малките, сплескани като листа змиорки поемат на далечно пътешествие, прекосяват океана и десетки морета и достигат родните брегове, за да се поклонят и целунат родната земя.

Такъв е заветът на змиорките!

СЪЗДАДЕНИ КРАЙ РОДНОТО МОРЕ

АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ

ПРИКАЗКА ЗА БЕДНИЯ РИБАР

Имаше в миналото един рибар. Той живееше на морския бряг в къщурка, покрита с тръстика. Всичкото му имане бяха две малки русокоси девойчета и една вехта мрежа, с която ловеше риба. Двете девойчета помагаха на майка си, шетаха в къщи, носеха вода със стомните от чешмата, поливаха цветята в градината и вечерно време кърпеха скъсаната мрежа, докато майка им наготви вечерята и баща им се върне от пазара. Всеки ден бащата ходеше по пясъка край морето, хвърляше мрежата и ловеше дребна риба. Изсипваше я в едно кошче. Като напълнеше кошчето с риба, той отиваше в града, продаваше я и с получените пари купуваше за децата си хляб и дребни подаръци. Децата бяха много доволни от своя баща и не му се сърдеха, ако някога не можеше да хване риба и се върнеше в къщи с празни ръце.

Една сутрин рибарят прехвърли през рамо закърпената мрежа, взе празното кошче и слезе по пътеката към морето. Нагази хладния пясък и когато стигна до водата, запретна крачолите и ръкавите си, приготви мрежата, надипли я.

— Хайде — рече си той, — дано днес сполуката ме споходи и да напълня кошчето с риба, защото съм дал обувките на двете си момиченца на обувцаря и трябва да платя за кърпежа. Ако не спечеля пари, довечера не ще мога да ги взема, а децата не бива да ходят боси, ще им помръзнат краката.

Щом изрече тия думи, рибарят метна мрежата. Тя се разтвори като малко облаче и се спусна към водата. Бързо потъна. Рибарят хвана въжето и го изтегли. Събра мрежата и се опита да я измъкне, но тя беше загребала нещо много тежко и не мърдаше. Рибарят се почеса по тила, помисли малко и бързо завърза края на въжето за едно крайбрежно дърво. Сетне се съблече, влезе във водата, почна да се гмурка и с голяма мъка избути мрежата навън. Сърцето му затупка, когато видя, че в мрежата се е заплело едно малко, но тежко засмолено буренце.

— Навярно туй буренце е пълно с жълтици — рече развълнуван бедният рибар и го освободи от мрежата.

Търкулна го на пясъка. Захвана трескаво да го оглежда и остана разочарован, когато откри, че бурето е пробито и пълно догоре с пясък. Въздъхна, почисти мрежата, изхвърли камъчетата и кривите раци и отново я метна във водата. Този път мрежата беше свършено лека и излезе на брега празна. Някъде на крайчеца в конците се беше замотала само една рибка с големи рубинени очички и с червена опашка. Рибарят протегна ръка и я освободи от конците. Сетне я хвърли в кошчето. Рибката, като се видя на сухо, подскочи три пъти и проговори с тънко рибено гласче:

— Хей, рибарино, какво правиш? Защо ме оставяш в този сух кош, не знаеш ли, че аз мога да живея само във вода? Моля ти се, пусни ме пак в морето.

— Стой си в коша, ей сега ще ти хвана още другарки! — рече рибарят и отново почисти мрежата си.

— Слушай — обади се повторно рибката, — ако ме върнеш отново в морето, обещавам ти да се явя на помощ, когато те застрашава най-голяма опасност!

— Че с какво можеш да ми помогнеш ти — една нищо и никаква рибка? — попита рибарят.

— С хитрост — отговори рибката. — Аз съм най-хитрата рибка в морето. Едно време Хитър Петър, като плаваше с лодка, си изтърва торбата с хитростите. Аз влязох в падналата на морското дъно торба и изядох всичките хитрости. Сега главата ми е пълна с ум.

— Ами как ще те повикам, когато ми потрѣбваш?

— Как ли, подсвирни три пъти тихо с уста и аз ще се явя.

Рибарят се замислил и си рече: — Каквото с нея, такова и без нея! — наведе се, хвана рибката за червената опашка и я хвърли отново в морето. След това приготви мрежата и за трети път си опита късмета. Потегли мрежата навън, но този път тя беше още по-тежка, отколкото първия път. Повторно влезе под водата озадаченият рибар и избута тежката мрежа. Като я измъкна най-сетне на пясъка, що да види: вътре се търкулна една делва, кована от желязо, запушена с печат от черна смола. Рибарят се наведе и погледна печата на смолата. На печата пишеше: „Михаил, ковач на оръжия, 1246 г.“

Рибарят, разтревожен, погледна делвата. Сърцето му силно затупка. С трескави пръсти се залови да лющи смолата.

— Навярно този ковач е хвърлил в морето желязната делва преди седемстотин години. Я да видя какво има вътре!

Дълго клати ръждивата запушалка и най-сетне я измъкна. Тогава стана чудо, което накара зъбите на рибаря да затракат... От желязната делва започна да излиза гъст чер пушек. Тоя пушек се изви до небето и захвана да се разлива по пясъка и над морето. Сетне започна да се събира, да се сгъстява още повече и изведнъж се превърна на огромен великан с огнени очи, с уста като пещера, със зъби като тесли, с остри хищни нокти и с космати гърди.

Най-напред чудовището разтвори устата си и размаха ръце уплашено:

— Господарю — извика то с гръмовит глас, — ти си най-добрият ковач на земята, ти нямаш равен на себе си, моля ти се, смили се над мене и не ме убивай. Пощади живота ми, Михаиле!

Рибарят, ужасен, се дръпна назад и погледна накъде ще може да избяга.

— Какво говориш? — продума той и зъбите му затракаха. — Ковачът Михаил е починал преди 700 години. Надгробната му плоча е запазена в музея. Тя е нашарена със старобългарски букви. Аз не съм никакъв господар. Аз съм един беден черноморски рибар. А ти кой си?

— Аз съм духът на злото и на разрушението.

— Ами какво правиш в тая делва?

— Затвори ме едно време в нея хитрият ковач Михаил.

— Че защо те затвори?

— Ще ти кажа. Михаил Ковач имаше железарска работилница в Несебър. Докато той неуморно дигаше стоманения чук и правеше оръжия, клепаше сърпове и точеше секири, неговият по-малък брат скиташе по механите и пиеше вино с пръстени гърнета. Веднъж малкият брат надникна в работилницата. Беше пиан.

— Какво искаш? — попита Михаил своя брат.

— Искам да напуснеш ковачницата.

— Но тая ковачница е моя.

— Не е твоя, ами е бащина.

— Когато почина нашият баща, ти нали получи своя дял — паднаха ти се къщата и двете ниви, но ти всичко пропи, защо си дошъл

сега?

— Дошъл съм да поема ковачницата и да те прогоня оттук!

Скараха се двамата братя здравата.

— Къде ми е тежкия меч? — викна пияният.

— Ето го! — обадох се аз, откачих от стената най-тежкия меч и му го подадох.

Тогава пияният удари брата си по главата. Михаил Ковач падна на земята. Три месеца лежа, докато му зарасне раната. А малкият влезе в тъмницата.

Веднъж Михаил Ковач ме покани в своята ковачница. Беше седнал на едно трикрако столче, а напреде му стоеше тая желязна делва.

— Не искам да враждувам с тебе — рече ми той. — Искам да ти бъда приятел и за да повярваш в моето приятелство, ще ти дам този пръстен. Той не е нещо ценно, но ми е много скъп, защото го имам от майка си. Съгласен ли си?

— Съгласен съм — отговорих аз.

Тогава ковачът измъкна от средния си пръст желязния пръстен, ала без да ще, го изтърва в делвата, която беше търкулнал пред краката си. Наведе се и се опита да извади пръстена с ръка, но гърлото на делвата беше тясно и неговата ръка не можа да се промъкне.

— Стой, Михаиле — викнах аз, за да разбере, че аз всичко мога да сторя, — погледни как ще се превърна в човече колкото твоя среден пръст, ще вляза в делвата и ще изкарам пръстена.

— Влез де! — рече ковачът.

Аз мигом се превърнах на мъничко човече и се спуснах надолу с главата. И докато намеря пръстена на тъмното дъно, ковачът зачука в гърлото на делвата една желязна запушалка и викна:

— Ти си враг на човешкия род! Ти подаде меча на брата ми, за да ме погуби. Осъждам те на вечен затвор в тая стоманена делва. Хей, синове мои, натоварете делвата на една колесница и я откарайте на черноморския бряг. Когато стигнете, влезте навътре с една лодка и хвърлете делвата в морската дълбочина!

Синовете на ковача изпълниха заповедта, търкулнаха делвата и аз паднах в морето. Вълните ме понесоха от бряг на бряг. Цели седемстотин години ме блъскаха по крайбрежните канари. И ето днес ги ме извлече в своята мрежа. Отново очите ми видяха светлина. В

делвата мислех, че отколе съм ослепял. Ти си моят освободител. Вземи железния пръстен и се пригответи да умреш! Предлагам ти да избереш каквато смърт искаш.

— Защо трябва да умирам? — попита рибарят и прежълтя от страх.

— Защото ме освободи. А пък аз съм дал клетва да погубя оня, който ме освободи. Най-напред, когато ме хвърлиха синовете на ковача в морето, аз си рекох:

— Ако някой ме освободи, ще напълня къщата му със съкровища. Ще го направя най-богатия човек на света.

Минаха двеста години. Никой не се яви да ме освободи.

— Ако някой отвори делвата — повторно си рекох аз, — ще му изпълня три желания, каквито и да бъдат.

Минаха се още двеста години. Никой не се яви да отвори делвата. Тогава аз се разгневих:

— Ако някой отвори делвата, давам клетва, че ще го погубя. Ще му позволя само да си избере от какво иска да умре. По-скоро си избирай от каква смърт искаш да загинеш, защото нямам време да те чакам!

Бедният рибар падна на колене и почна да се моли на чудовището:

— Не ме убивай! Аз имам две малки дъщери, които ще загинат от глад, ако не им занеса довечера хляб. Пощади ми живота, нали аз те освободих от делвата.

— Избирай! — грозно изрева духът на злото и тропна с крак.

Тогава рибарят се досети за мъничката рибка, която освободи преди половин час, обърна се към морето и тихо подсвири три пъти. В същия миг една грамадна вълна се зададе към брега. Тя налапа пясъка и спря до косматите крака на чудовището. Върху гребена на вълната подскокна хитрата рибка и попита рибаря какво иска.

— Този зъл дух — рече рибарят — иска да ме убие.

— Защо иска да те убие? — писна рибката.

— Защото отворих делвата и го освободих от мрака. Справедливо ли е, морска душице, да загина от ръката на оня, комуто съм направил най-голяма добрина?

— Аз съм дал клетва да погубя оня, който ме освободи — обади се огромният великан.

— Щом като се е заклел, справедливо е да те убие, но ти казваш, че тоя великан е бил в делвата, защо ме лъжеш? Как е възможно толкова голямо нещо да се побере в една мъничка делва?

— Истина е! — обади се пак духът на злото.

— Докато не видя с очите си, няма да повярвам — изпищя рибката.

Тогава великанът почна да се смаява, превърна се отново на мъничко човече и скокна в делвата.

— Куку! — обади се той отвътре.

Рибката прошепна на рибаря:

— По скоро зачукай запушалката на делвата!

Рибарят разбра работата, грабна запушалката, натисна я в гърлото на делвата, след това взе един камък и хубаво я зачука.

— Остани пак в тъмнина, неблагодарнико! — викна той на злия дух.

Великанът почна да плаче, да удря с юмруци и да се заканва, но стените на делвата бяха стоманени. Като свърши тая работа, рибарят грабна делвата, изкачи се на близката висока скала и хвърли в морската дълбочина врага на човешкия род. След това се върна при рибката ѝ рече:

— Благодаря ти, морска душице!

Рибката поклати червената си опашка и викна на голямата вълна:

— Хайде!

Вълната я отнесе навътре.

Бедният рибар дълго гледа след малката си спасителка и когато я изгуби от очи, наведе се и взе от пясъка старинния пръстен на Михаил Ковач. Тръгна към града с празното си кошче.

Отби се при музейния пазител и му показва пръстена.

— Какво ще ми дадеш за тоя старинен пръстен? — попита рибаринът.

Музейният пазител пое пръстена и дълго го въртя в ръцете си. По едно време забеляза старобългарски букви, също като ония, които бяха издълбани върху надгробната каменна плоча на Михаил Ковач.

— Ще ти платим за тая старинна находка, колкото ти се пада — рече той и му наброи добри пари. Бедният рибар излезе на пазара и накупи дрехи, обуца и играчки за двете свои малки дъщерички.

В къщи децата щяха да полудеят от радост, когато видяха, че техният скъп татко този път им носи цял куп подаръци.

ЦАРЯТ НА НИМФИТЕ ОБРАБОТЕНА ОТ ЧАВДАР АЛАДЖОВ

Имало едно време един морски капитан. Наскоро след като се оженил, той трябвало да поеме по далечни чужди земи. Бавил се шест години, но продал стоките си на добра цена и със спечеленото накупил много друга стока, натоварил я на кораба и на седмата година тръгнал към дома си. Нямал търпение повече и мислел само за жена си, защото не знаел, че през това време му се родил и пораснал син.

Когато корабът стигнал средата на морето, ненадейно спрял и не помръдвал наникъде. Мъчили се и така, и иначе, вдигали платната, сваляли ги, ала нищо не помагало — корабът си стоял на едно място. Взрял се тогава внимателно морският капитан във водата и видял, че морският цар държи с едната си ръка кораба за носа.

— Защо задържаш кораба ни? — провикнал се капитанът.

— За да ми дадеш от дома си онова, което ти не знаеш. Ако ми го дадеш, ще те пусна да си идеш по живо-по здраво, а иначе всинца ви ще издавя!

Замислил се капитанът, но никак не можел да си спомни какво имал у дома си. Та малко ли време минало! И помолил:

— Дай ми три часа на разположение...

— Не само три часа, ами цели три дена ти давам — засмял се морският цар.

Капитанът започнал да си припомня и да си записва всичко, което имал у дома си. Като си спомнил за всичко, обърнал се към морския цар:

— Обещавам да ти дам това, което не зная у дома си!

— Не мога да вярвам на думите ти — отговорил морският цар.
— Напиши ми една разписка и я подпиши с кръвта си!

Нямало какво да прави капитанът, порязал палеца си и подписал разписката. И щом я подал на морския цар, корабът се понесъл бързо и леко по вълните на морето. Не след дълго той влязъл в родното пристанище. Роднините и близките на капитана излезли да го

посрещнат. Най-напред капитанът прегърнал и целунал жена си, а сина си не забелязал. Щом го видял, попитал:

— Кое е това момче?

— Та това е нашият син, който се роди в годината на отплаването — отговорила жената.

Чак сега бащата се сетил, че е продал детето си на морския цар. Натъжил се много и въздъхнал тежко:

— Ето какво било то!

Като го видели толкова нажален, майката и синът почнали да го разпитват и той им разказал всичко от игла до конец. Майката се завайкала, но синът рекъл:

— Не се кахърете, мамо и тате, може пък морският цар да забрави!

— Едва ли ще забрави — казал скръбно капитанът, — щом поиска да подпише обещанието с кръвта си...

И наистина, когато момчето навършило дванадесет години, морският цар им изпратил известие то да се яви при него да му слугува. Нямало що да стори капитанът, длъжен бил да изпълни обещанието си. Изпекли тогава родителите сухари за из път, турили ги в една торбичка и със сълзи на очи се простили със сина си и го изпроводи до края на града.

Вървял, вървял момъкът и стигнал до брега на морето. Бил се уморил и седнал да си почине. Докато почивал, се загледал в близкия храсталак и видял някакво непознато дърво с дребнички червени плодове.

— Какво ли е туй дърво — зачудил се той, — което до днес още не съм виждал, макар че баща ми има градина с всякакви дървета? Какво ли е?

А то било дрян. Но той не бил го виждал и докато се захласвал в него, изневиделица долетели единайсет диви патици, а далече зад тях идела и дванадесета. Те припляскали с криле точно над момъка, той се уплашил и побързал да се скрие в клоната на дряна. Спотаил се и се смълчал там, без да помръдва. Дивите патици кацнали близо до дървото и изведнъж се превърнали в единайсет хубавици. Те си съблекли дрехите и почнали да се къпят в морето. Като се окъпали, облекли се, станали отново диви патици и отлетели. Тъкмо отлетели и пристигнала и дванадесетата. И тя като другите се превърнала в

хубавица; най-хубавата от всичките. Съблякла се и отишла да се къпе. Момъкът се свлякъл лекичко от дървото, грабнал дрехите ѝ и отново се покачил горе — седи и мълчи като мъртъв. А хубавицата се окъпала, излязла на брега и потърсила дрехите си. Като не ги намерила, провикнала се:

— Кой се крие наоколо? Ако е стар, нека ми бъде роден баща, ако е среден на възраст — нека ми бъде брат, ако ли пък е млад — да ми стане верен другар!

Рипнал тогава момъкът от дряна и подал дрехите ѝ. Засрамила се хубавицата, като видяла такъв красавец — гиздав и напет юнак — се изправил пред нея.

— Кой си ти? — попитала го тя.

Той ѝ разправил от край до край историята си.

— Чудесно стана, че ме срещна! — плеснала зарадвано ръце хубавицата. — Аз съм морска нимфа и заедно с още единадесет мои дружки служим на морския цар. Навярно ти си видял да летят единадесет диви патици преди мене, те са моите дружки. Морският цар иска да ни омъжи. Сега е мой ред и той те вика да станеш мой мъж. Но за да ме омъжи за тебе, ти трябва да го надхитриш, иначе той ще те погуби, както погуби досега всичките единайсет момъка, които беше определил за дружките ми. Но ти не се бой, аз ще ти помогна! Влез смело в морето и ще вървиш по дъното, докато не стигнеш до една пътечка; която лежи в лявата ти страна! Ще хванеш тая пътечка и ще вървиш, докато не дойдеш до място, пълно със змии! Но ти не се страхувай — върви, без да се оглеждаш, и те ще ти сторват път! Ако дори само веднъж се огледаш, те ще те изядат. Оттам ще продължиш и ще вървиш, докато стигнеш до едно място с още по-люти змии. Там ще съзреш една къщичка, направена от рибени перки и люспи. Тя е моята къщичка и аз ще те чакам там.

Като казала това, тя се превърнала в дива патица и отлетяла. А момъкът поел по морските пътища и пътеки и спазвал всичко, както му заръчала хубавицата. Накрая съзрял колибката от рибени перки и люспи и много се зарадвал. Почукал на прозорчето, хубавицата излязла и го въвела в къщичката, където го нахранила и напоила. Накрая му рекла:

— Време е вече за сън. Но сигурно скоро ще дойде вестител от морския цар. Ала каквото и да говори той, ти си мълчи, все едно, че те

няма тук. После ще ти кажа какво трябва да направиш.

Постлала му под лавицата да спи и изгасила огъня. Тъкмо задрямали и ето че зад прозореца се провикнал вестителят:

— Морският цар заповяда утре всички да се явите с еднакви дрехи и всяка да държи в ръката си тояга. Пристига новият морски зет... — И отплувал, защото трябвало да обиколи всички нимфи, а къщичките им били отдалечени една от друга по на четири часа път.

Хубавицата скокнала и се заловила за работа. Сковала един меден боздуган, събудила момъка и му казала:

— Ще вървиш все направо, докато стигнеш едни железни порти. Щом наближиш, отгоре ти ще се нахвърлят два морски лъва. Ти не се плаши, те са вързани на синджир, а им викни: „Млък, проклет и люти зверове! Отивам при морския цар да му служа!“ — и те ще се отдръпнат, за да те пропуснат. Щом приближиш портата, замахни с боздугана и удари по нея да се строши. Морският цар ще извика: „Кой е там?“, а ти сърдечно му отговори: „Аз съм, ида да ти слугувам.“ Тогава той ще те доведе там, където ще бъдем наредени ние, с еднакви лица, с еднакво облекло — всичко у нас ще бъде еднакво. Но аз ще стоя в края и токът на левия ми крак ще бъде изкривен малко настрани. Макар и да ме познаеш веднага, ти не се издавай, нито ми прави някакъв знак. Мини още веднъж, дважд, сякаш все още не знаеш, и се вглеждай във всяка! Морският цар ще се сърди, ще ти кряска и ще те кара по-скоро да избереш определената ти за жена, но ти не му обръщай внимание и му отговори: „Защо да бързам? Това не е ябълка да я откъснеш от дървото: хапнеш — вкусна е, изяждаш я; не ти хареса — хвърлиш я и вземаш нова. С жена си аз трябва цял век да живея.“ И чак на третия път ме изведи...

После му дала боздугана и го изпроводида да върви. А той пък спазвал всичко най-точно, както му, била заръчала хубавицата. Морският цар се гневил, ала момъкът му отвърщал най-спокойно и посочил бъдещата си невеста чак на третия път, макар че я познал веднага.

— Е, добре, сега я намери, но трябва да я посочиш три пъти поред! Тогава тя ще бъде твоя, а не улучиш ли само веднъж — тежко и горко ти, ще те погубя!

Ала момъкът не се боял. Той знаел, че морската нимфа ще му помогне. И наистина на втория ден тя му сковала един сребърен

боздуган, защото морският цар поръчал да се явят хубавиците със сребърен прът в ръце. Историята се повторила, а на третия ден се потретила, макар сега да държели златни пръчки в ръцете си. Разбрал морският цар, че момъкът го надхитрил, и вдигнал добродушно ръце:

— Нека бъде вечно твоя!

Вдигнал им голяма морска сватба, с богато угощение. Сетне натоварил дванайсет кораба със злато и сребро и проводил младата двойка към родния град на момъка.

Родителите му се смаяли от щастие и не знаели какво да правят от радост, като видели живо и здраво чедото си отново при тях с приказна хубавица за жена и нечувано богатство. Вдигнали пир, на който поканили целия град. Три дни и три нощи яли, пили и се веселили.

МОРСКИЯТ КНЯЗ

НАРОДНА ПРИКАЗКА, ПРЕРАЗКАЗАНА ОТ ВЛАДИМИР РАНГЕЛОВ И ОБРАБОТЕНА ОТ ЧАВДАР АЛАДЖОВ

Преди много, много години, когато по земята ставали невероятни неща, край брега на морето в един столичен град живеела бедна и самотна бабичка. Тя си нямала нийде никого — ни дете, ни коте. Събирала миди по крайбрежните скали и с тях се прехранвала.

Както веднъж събирала миди и била нагазила във водата, нещо я щипнало за крака. Погледнала и видяла един огромен рак. Уплашила се и веднага побягнала от страх. Тичала, без да спира, чак до къщичката си на брега. Влетяла навътре и тъкмо посегнала да затръшне вратата, гледа — и ракът прекрачва странишком прага. Премаляло на старицата от уплаха, не можела да помръдне.

А ракът се обадил с човешки глас:

— Не бой се, бабо! Аз не съм рак, а морски княз. Понеже и аз си нямам никого на света, дойдох да ти стана син. Утре ти ще идеш при царя да искаш дъщеря му за моя жена! Ако царят те попита какъв съм, ти не крий, а му кажи, че съм рак!

На другия ден бабичката се умила, сресала, пребрадила се с новата си забрадка, зер не отивала къде да е, а с царя да се сватосва. Пуснали я при него, сторила тя поклон и рекла:

— Царю честити, дойдох да поискам дъщеря ти за жена на моя син. Той е рак и чака твоя отговор в къщи.

Царят си помислил, че бабичката е някоя побъркана, и се засмял:

— Може, може, стига синът ти да направи в средата на морето един чудно хубав дворец, който да няма равен на себе си в света! Щом направи двореца, ще му дам дъщеря си!

Върнала се бабичката в къщи и разказала всичко на рака. Той отишъл веднага в морето и затракал с щипците си във водата. Начаса се събрали всички морски животни и ракът им заповядал да построят до заранта в средата на морето най-хубавия дворец на света.

Като видял сутринта чудесния дворец сред морето, царят се слисал. Разбрал той, че бабичката не е смахната и сватосването ѝ не е

шега. Но не му се давала дъщерята, макар дворецът да бил приказен — покривът греел от чисто злато, а елмазените прозорци блестели ослепително. И когато бабичката отново дошла, казал ѝ:

— Дворецът е хубав, но твоят син трябва да направи мост от брега до него, за да може дъщеря ми да иде там, пък и ние иначе не бихме могли да ходим на гости! Направи ли го, ще му дам дъщеря си, не го ли направи, ще погубя и двама ви!

Върнала се угрижена бабичката у дома и предала на рака думите на царя. Той я успокоил, че всичко ще свърши хубаво, и отново свикал всички морски животни. До сутринта бил готов и мостът — станал за чудо и приказ, целият изкован от чисто злато, а отгоре се виел свод, излян от сребро.

На царя не се харесало, че било изпълнено и второто му условие, затова казал на бабата, когато тя пак се явила при него:

— Имам последно, трето желание. Твоят син, ракът, трябва да покрие тоя чудесен мост с лоза, която да се вие по целия свод от край до край и сутринта да цъфти, по обед — да връзва, а вечер гроздето вече да е узряло! Като направи това, ще му дам дъщеря си за жена, но не го ли направи, още утре ще ви обезглавя.

Бабичката решила, че искането на царя е неизпълнимо, и се изплашила много, но ракът ѝ казал да не се безпокои, а да спи спокойно.

И наистина, още щом станал сутринта, царят видял от балкона на палата си, че и третото му условие е изпълнено. Кичеста лозница покривала от край до край свода на моста и току-що била разцъфтяла. До обед вързала, а на вечеря му поднесли в златно блюдо грамаден грозд. Зърната били едри, сочни и захарни.

Нямало накъде да мърда повече царят, трябвало да устои на царската си дума. Дал дъщеря си за жена на рака.

Всички се чудели как ли живее царската дъщеря с рака и любопитствували да научат. Ала девойката си мълчала. Защото мъжът ѝ, морският княз — ракът, който приемал човешки образ само когато оставал насаме с нея, я предупредил, че ако тя открие някому тайната, той ще бъде длъжен да забегне веднага на края на света и тя ще трябва да скъса три чифта железни обувки, докато го намери.

Дълго време отстоявала на въпросите царската дъщеря, по веднъж ѝ додеяло да ѝ натякват, че не се е омъжила за човек, и когато

пак ѝ рекли:

— На, да беше се омъжила за мъж като мъж...

Тя викнала:

— Та той пред мен е мъж, а за другите рак! — И веднага си затулила устата с ръка.

Ала изпусната дума не може да се върне. Уплашила се царската дъщеря, загдето открила тайната на рака, и се втурнала бежешком към двореца. Но мъжът ѝ го нямало там. Обиколила всички стаи, надничала навсякъде, надзъртала и в морето, викала, плакала, молила го да се върне, ала той не се вестявал никакъв. Разкажала се тя за сторената грешка, приготвила си три чифта железни обувки и тръгнала да го търси.

Дълго обикаляла по света, скитала и разпитвала за мъжа си, докато не скъсала двата чифта и не обула третия чифт обувки.

Същата нощ замръкнала в една гора до един кладенец. Била капнала вече от умора и както опряла глава да пийне вода, тъй заспала.

През нощта на кладенеца дошла една самодива. Тя видяла заспалата жена, зачудила се на хубостта ѝ и я съжалила. Събудила я и я завела при самодивите в горската им къща. Там имало и някакъв непознат мъж, но тя не могла да познае, че това е морският княз, неин мъж — ракът.

Като се съмнало, самодивите излизали една след друга от къщи и се изгубвали в гората. Последна излязла самодивата, която я намерила през нощта при кладенеца. На излизане тя поръчала на царската дъщеря да измете само половината къща, а другата да остави неметена. Накрая добавила:

— Ако ли не изметеш, както аз искам, ще те превърна на камък.

Царската дъщеря не знаела как може да се измете само половината къща и се зачудила какво да прави. Тогава при нея дошъл непознатият мъж и казал:

— Ако се омъжиш за мене, ще ти кажа как се мете половина къща, ако ли не, самодивата ще те направи на камък!

— Аз съм тръгнала да търся мъжа си — отговорила тя. — По него скъсах три чифта железни обуца. По-добре да стана камък, отколкото да се омъжа за тебе!

Но за нейна почуда непознатият ѝ показал как да измете и тя измела. Когато се върнала самодивата и видяла как е пометено, казала:

— Хубаво си помела, но сега трябва да ми донесеш очилата, които сама трябва да откриеш къде са. Инак на камък ще те превърна.

Непознатият пак ѝ предложил да се омъжи за него, за да ѝ каже къде са очилата на самодивата, но тя пак отказала. Тогава той рекъл:

— Когато тръгнеш вдясно, ще видиш една чешма, от която тече мътилка. Ти кажи: „Да беше бистра вода, щях да пия“. Веднага ще потече бистра вода и ти пий! После ще видиш една замърсена и неметена сто години фурна. Щом кажеш: „Ако имаше в тая фурна хляб, щях да ям“, веднага ще излезе от нея топъл хляб. Откърши си от него крайче и яж! Накрая ще стигнеш до къщата, където са очилата. До стълбата ще видиш едно мършаво магаре да яде кокали. Дай му прясно сено, а стълбата измети хубаво. Сетне влез в стаята. Там на масата ще видиш очилата. Вземи ги и ги донеси на самодивата.

Царската дъщеря направила всичко точно така, както ѝ заръчал непознатият. Като видяла, че очилата са донесени, самодивата се разгневила страшно и викнала на чешмата веднага да удави девойката, но чешмата отвърнала:

— Не искам, защото тя пи от водата ми.

— Опечи я, фурно! — извикала самодивата.

— Не мога — отвърнала фурната, — защото тя яде от хляба ми.

— Изяш я, магаре! — викнала още по-високо самодивата.

— Не бива! — отговорило магарето. — Тя ми сложи прясно сенце да ям.

— Убий я, стълбо! — разгневила се още по-страшно самодивата.

— За нищо на света! — възразила стълбата. — Сто години никой не ме е помел, а тя дори ме изми.

Щом самодивата видяла, че всички искат да запазят царската дъщеря заради добрите ѝ обноски, гневът ѝ преминал. Тя се усмихнала и запяла. Самодивската песен била тъй хубава, тъй вълшебно звучала, че царската дъщеря се унесла и заспала. А когато се събудила, видяла, че самодивите ги нямало, а пред нея стои нейният мъж в червени дрехи на червен кон. Той не бил вече рак, а човек. Грабнал я бързо, качил я пред себе си на коня и я отвел в своя дворец сред морето. Там отдавна ги очаквала старата бабичка. И тримата заживели от щастливо по-щастливо. И сигурно още си живеят там. Който не вярва, нека сам провери! Само да внимава ракът да не го щипне с щипците си.

ОКОТО НА ПИРАТА

НАРОДНА ПРИКАЗКА, ПРЕРАЗКАЗАНА ОТ ЧАВДАР АЛАДЖОВ

Живял някога на света беден рибар. Той си нямал нищичко освен една стара закърпена мрежа, с която се изкарвал прехраната. Щом пукнела зората, той рипвал от постелята и хуквал към морския бряг. Там хвърлял, хвърлял без умора мрежата, докато не напълнел с риба шарената торбичка, овесена на врата му. Тогава изчиствал мрежата от налепените водорасли, поотръсквал я от водата, премятал я на рамо и си тръгвал радостен към дома. Крачел по песъчливата ивица и си свирукал с уста, а на хълбока си усещал как влажнее торбичката и потръпват вътре рибите.

Ала такива щастливи дни били истинска рядкост. Обикновено той мятал напусто мрежата и често си поемал пътя вечерта с подбити от умора крака и натежала от празнота торбичка. Едва тътрузел нозе и щом стигнел в колибата си, отпуснал се без сили, гладен в постелята, за да поспи поне, та с утрото отново да е край морето...

В един такъв лош ден по брега минал със свитата си царят. Той видял рибаря и се спрял да погледа как лови риба. Погледал, пък попитал:

— Е, как е, рибарю, слуката? Върви ли?

— Лошо, царю честити! От заранта досега даже и рибна перка не съм хванал!

— Види се, лош ти е късметът, рибарю, затова хвърли сега за мене! Каквото хванеш, ще бъде мое, пък аз ще ти дам за него толкова злато, колкото тежи то самото.

— О, царю честити! Какво по-голямо щастие мога да очаквам от това? — зарадвал се рибарят, ухапал единия край на мрежата, сетне я надиплил хубаво в дясната си ръка, прихванал я с лявата, пък я запратил далече в морето.

Почнал да тегли. Теглел, теглел, а сърцето му тупало припряно от нетърпение. За малко да се пръсне. Що ли е уловил? Дали е нещо по-големичко! Или мрежата пак е празна?

Издърпал я от вълните и заровил треперещи пръсти в нея. Ровил, ровил, нищичко не открил. Само някаква костича — бяла, особена, непозната. Огледал я с ненавист рибарят и тъкмо да я запрати от яд отново в морето, царят се обадил:

— Няма що, такъв ми бил късметът! Но думата си е дума и аз ще ти дам за нея злато, колкото тежи тя самата. Ела в двореца...

Тръгнал рибарят след царската свита с мократа мрежа на рамо и костичката в дланта, пък си мислел:

„Е, не е без нищо! Макар и да е лекичка, все ще получа някоя жълтичка за нея!“

Пристигнали в двореца и право в царската съкровищница влезли. Пазителят на хазната сложил костичката в едно блюдо на паланзата, а в другото пуснал една жълтичка, но езичетата не помръднали. Прибавил още една, втора, трета — цяла шепа, — блюдата на паланзата стоели като заковани.

Учудили се всички каква ще е тая костича, дето цяло блюдо с жълтици не успява да я помръдне, и я преместили на по-голям кантар, на още по-голям, на най-големия царски кантар, струпали даже златото и скъпоценните камъни на цялата хазна, а костичката пак не се помествала.

— Брей, каква е тая костича! — подплашил се не на шега царят, че не само ще иде цялото му съкровище, ами няма и да стигне да плати костичката, защото бил дал вече дума, а царската дума била закон. — Тя е лека като перушинка, щом я вземеш в длан, пък не я помръдват и хиляда кила злато! Защо? Кой ще ми каже?

Ала никой от свитата му не можел да отговори. Всички мълчали като риби и повдигали недоумяващо рамене.

Тогава царят заповядал да свикат съветниците му на коронен съвет. Но и те не могли да обяснят необяснимото събитие. Наложило се да съберат незабавно всички мъдреци от страната. Събрали се те, умували ден, два, три, гладили си дългите до пояса бради, но отговор на въпроса не намерили. Разпратили глашатаи по четирите краища на страната, които да съобщят на хората, че царят ще награди богато и пребогато оня, който открие загадката на малката костича.

Много народ се извървял, но никой не разгадал тайната. Накрая, като почуквала бавно с дървеното си бастунче, се дотърпила

прегърбена бабичка. Тя се взряла за миг в костицата, сетне се обърнала към царя:

— Заповядай, царю честити, да донесат шепа пръст от двора! А докато донесат пръстта, аз ще ти разправа за Черния пират, дето грабеше по нашето крайбрежие.

— Какво ще ми разправяш за Черния пират! — викнал нетърпеливо царят. — Аз го знам по-хубаво и от тебе! Нали моят баща го надхитри, обгради и потопи корабите му, като унищожи с тях и самия него?

— Да — съгласила се спокойно бабичката, — всичко е така, ала аз искам да ти кажа друго — как Черният пират забогатяваше от грабежите ден из ден все повече и вместо да се засища, на него все не му стигаше, все му се видеше малко и гледаше да заграби още...

— То се знае — засмял се царят, — апетитът идва с яденето!

— Тъй е, идва — потвърдила бабичката, — ала ето докъде довежда тая човешка алчност... — И тя се присегнала, поела в шепата си от донесената пръст и ръснала с нея костицата.

В този миг кантарът подскочил като луд под страшната тежест на златото и костицата отхвъркнала като перушинка настрани. Вдигнали я, но вече и с аптекарски везни не успели да премерят точната ѝ тежест — толкова лека била.

Царят не можел да се съвземе от почуда.

— Кажи, бабо — помолил той, — каква магия стори, та укроти костицата?

— Никаква магия не съм сторвала, Царю честити, ама веднага познах, че туй е костица от окото на Черния пират. Колкото и злато и скъпоценни камъни да прибавяше, все щеше да ѝ се види малко и нямаше да помръдне. Затуй на алчното око му хвърли малко пръст, та да се засити. Алчното око, докато не го покрие пръстта, все му се чини малко, даже и целия свят да му дадеш... Разбра ли сега защо почнал първо за Черния пират да приказвам?

— Разбрах, бабо, хубаво разбрах и много ти благодаря! — провикнал се царят и заповядал да наградят богато бабичката за мъдростта ѝ, а бедния рибар — за костицата.

НИКОЛАЙ РАЙНОВ

НАЙ-УЧЕНИЯТ НА СВЕТА

Живял в далечен крайморски град един търговец, много богат човек. Той имал десетки дюкяни, пълни с хиляди товари стока. Всеки ден негови кораби влизали и излизали от пристанището, пътували по цял свят, разнасяли стоки и купували други. По всички царщини на земята било знайно името на тоя търговец. Той си имал само един син: друга челяд нямал. Когато порасло момчето, баща му го дал да се учи. То учило, учило, додето минало всички науки. Върнало се в къщи и домашните не могли да му се нарадват, че е най-ученият човек в оня край. Най-много се радвала майка му.

Де кого срещне, тя все се хвалела със сина си и думала:

— От моето момче няма по-учено в никое царство!

Като се върнал момъкът у дома си, баща му и майка му дали богато угощение на всички роднини и приятели. Събрали се много хора, яли, пили, веселили се цяла неделя, дори и непознати дошли; колкото сиромаси имало по града, бащата на момъка ги събрал, нагостил ги и дал на всекиго по една жълтица на изпроводак. Който влязъл в къщата им, гладен и жаден не останал. След угощението богатият повикал сина си в главния дюкян, дето работел, па му рекъл:

— Ето, сине, ти искаше да се учиш и ние с майка ти не пожалихме пари да те изучим. При най-добри учители ходи, цели години се учи, изучи се. Ти може сега да си най-ученият човек на света, но на мене ми се струва, че още не знаеш всичко. Сега аз искам да те поуча малко. Моята наука ти още не знаеш.

Момъкът се почудил на бащините си думи. Учителите му били казали, че няма по-голяма наука от оная, която минал той, а пък баща му иска тепърва да го учи! Старецът видял смайването на сина си и рекъл:

— Не се чуди, сине, на думите ми! Ти знаеш наука, но не знаеш занаят: аз искам сега да ти дам занаят в ръцете. Друг занаят не знам освен своя: на него ще те науча. Утре, други ден аз ще умра, ти ще

останеш подир мене. Пари и стока дал господ наистина; но готови пари лесно се ядат. А тая наука, що си я учил досега, ако не знаеш някакъв занаят, дето да я приложиш, пет пари не струва.

— Добре — казал синът, — учи ме. Как ще ме учиш?

— Както са учили мене — рекъл бащата. — Животът и работата ще те научат.

И той казал на сина си, че бил поръчал да му направят един хубав кораб: щял да го напълни с всякакви стоки, щял да глави корабоначалник и гребци, а син му да тръгне с тях и да спира по главните пристанища. Там да продава стоките и да купува други, които да донесе на връщане в родния си град. Той дал на сина си една книга, в която бил написал всички стоки, що има в кораба, по колко са купени и по колко най-евтино да ги продава: също тъй бил отбелязал и какви стоки да купи син му от чуждите пристанища и по колко най-скъпо да ги купува.

Дошъл денят за тръгване. Бащата изпратил сина си чак на кораба, дал му хиляда жълтици за разноски и като се простил с него, рекъл му:

— Хайде, сбогом, синко! Ако ти не стигнат тия пари, пиши ми да ти пратя още. Но гледай да не харчиш за празни неща и да се не събираш с хора без работа.

Баща и син се сбогували, бащата слязъл, а корабът надул платна и се изгубил в морето. Плавали, що плавали, минали много прекеждия по морето, докато стигнали до един голям град. Корабът спрял на пристанището, момъкът слязъл и си наел стая в най-скъпата странноприемница, дето отсядали все големци, царедворци и големи търговци. Купил си хубави дрехи, нагиздил се, почнал да се събира с най-богатските синове. В скоро време той се опознал с момци, които по цял ден само ядели, пиели и никаква работа не вършели. За да се покаже и той богат и щедър като тях, почнал да пръска пари за нищо и никакво, да черпи другарите си, да отива по веселби и угощения с тях. За няколко месеца похарчил хилядото жълтици и чак тогава се сетил, че баща му го е пратил със стока по търговия. Додето имал готови пари, за стоките му не идело на ум; сега почнал да продава, но понеже му трябвали пари, за да продължава разкошния живот, с който бил свикнал, продал стоката по-евтино, отколкото бил определил баща му в книгата. При това все не му оставали пари да купи нова стока и да я

върне назад, па му се и не оставял тоя голям град и тия весели приятели. За година-две търговецът изпродал цялата стока, корабът останал празен, парите били изядени и изпити. Момъкът писал на баща си да му прати още хиляда жълтици, като го излъгал, че бил накупил много стоки, та му не достигали парите. Старецът му изпратил. И тия пари се свършили подир няколко месеца. Търговецът останал с празни ръце. Почнал да се тюхка, да иска в заем от тоя, от оня, но приятелите му го напуснали, като го видели без пари. Писал пак на баща си за пари. Но тоя път баща му разбрал накъде върви работата, пратил му само сто жълтици и му поръчал в писмото веднага да натовари, колкото стока има, и да се върне. Синът останал поразен, като прочел писмото. Решил тогава да продаде и кораба, за да си плати дълга, и с останалите пари да се върне при баща си. Но какво ще каже баща му, като го види без кораб, без стока и без пари? Няма ли да го укори, че тая наука, що е учил толкова години, не му е помогнала да разбере хората край себе си, ами се е увлякъл от лоши приятели и се е разорил? Това си мислел търговецът и се чудел какво да прави.

Нямало що да стори, продал кораба, платил на корабоначалника и моряците, разплатил се със съдържателя на странноприемницата и му останали всичко още стотина жълтици. Той тръгнал към пристанището да дири кораб, с който да се върне при баща си. Като минал през пазара, видял на едно място навалица и се спрял. Надникнал да види що са се събрали тия хора там. Видял наземи прострян шарен губер: около него се били струпали хората. На губер седял със скръстени нозе един арапин — чер като въглен — и пушел с дълга лула, а до него се била свила една хубава девойка на около десет години, с плахо и нажалено лице; тя поглеждала ту тогова, ту оногова от събраните и пак навеждала очи. Момата била по-хубава и от слънцето: бяла като сняг, червена като ягода, с вежди като гайтани, с очи, черни като грозде — едри и пламнали като жар. Арапинът продавал момата и искал за нея сто жълтици. Давали му седемдесет, осемдесет: не я давал.

— Сто, та сто! — викал той. — Една пара по-долу не бива! Който плати сто, той ще я вземе!

Търговецът си пробил път и почнал да се пазари с арапина: дал му осемдесет и пет, деветдесет, оня не я давал.

— Сто, та сто! — викал той, смучел от дългата лула и поглеждал кръвнишки наоколо.

Дал момъкът деветдесет и пет жълтици, но арапинът го погледнал право в очите, духнал цял облак дим и завъртял глава. Момъкът мислел какво да стори: да даде сто жълтици, ще остане само с две-три жълтици — а те няма да му стигнат за път; да отмине — сърце не му давало; все нещо го чоплело и дърпало към шарения губер. Додето мислил това, момата гледала в него и от очите ѝ капели сълзи. Той я съжалил и решил да я избави от позора. Дал сто жълтици и я купил. Отвел я в стаята, дето живеел, седнал на един стол, навел глава и почнал да мисли какво да прави сега. В това време момата стояла права пред него и чакала да ѝ каже що да работи; нали била продадена като робиня, готова била да върши всичко, каквото ѝ кажат. А търговецът, както се бил умислил, за миг забравил момата. Дигнал по едно време глава, гледа — девойката стои пред него и го гледа право в очите.

— Седни, седни — рекъл ѝ той. — Не си ми робиня, та да стоиш права.

— Как да не съм робиня, господарю? — запитала тя. — Ами защо даде толкова пари за мене? Толкова хора се изреждаха да ме гледат, пазаряха се, никой не ме купи, а ти дойде, видя ме и веднага брои на арапина парите. Ти си ме купил да ти работя и аз ще те слушам: каквото ми заповядаш, ще върша.

Той, щом чул за парите, пак си навел главата като отсечена. Момата видяла, че тоя човек има някаква голяма мъка на сърцето си; тя още от пръв поглед го обикнала и сега искала да му помогне.

— Господарю — рекла тя, — прощавай, че те питам. Макар и да съм ти робиня, макар и да съм като мравка пред тебе, пак ми се ще да ти помогна, защото някой път дори и мравката може да помогне на човека. Кажи ми каква мъка те мори, та си такъв умислен и невесел: да не си нещо болен?

— Недей говори, хубава девойко, че си ми робиня и мравка пред нозете ми! — рекъл момъкът. — Аз не съм те купил за робиня, а за жена, ако искаш да се омъжиш за мене. Искam да те отведа у дома си, да ти се радват баща ми и майка ми. Но не смея да ти кажа мъката си, защото и да искаш, не можеш ми помогна.

— Кажи, кажи! — замолила го момата с повече участие. — Кажи си мъката; ако не мога да ти помогна, дано поне мога да те утеша!

Тогава търговецът разказал на девойката всичко. Като чула, че той скърби за пари, момата се засмяла и му рекла:

— Затова ли си се толкова умислил? От това по-лесно няма: ей сега ще се нареди всичко.

И тя си запретнала ръкава и откачила от ръката си една тежка гривна.

— Вземи тая гривна — рекла — и я продай. За нея ще ти дадат много пари; по нея има безценни камъни, каквито не могат да се намерят по едрина и блясък никъде по земята.

Очите на момъка светнали от радост. Взел той гривната и я премерил на ръка; тя била много тежка; по нея имало дванадесет безценни камъка — едри като орех: рубини, елмази, сапфири, смарагди; имало и други, по-дребни, наредени като звезди около едрите. Гривната светела като пламък, та вземала очите на човека. Момъкът отишъл при най-добрия златар да я продаде. Щом я видял, златарят поклатил глава, па рекъл:

— Не мога да купя тая гривна.

Нозете на момъка се отведнъж пресекли.

— Защо? — попитал той.

— Нямам толкова пари — отвърнал златарят. — Пръв път в живота си виждам такава скъпоценност. Ето, виждаш ли тия четири сандъка с жълтици; и тях да вземеш, па и всичко друго, що има в дюкяна ми — и накити, и злато, и скъпоценни камъни, — пак не ще мога да ти я платя. Тая гривна е царска работа. Само царете могат да купят такъв накит. Тия камъни по нея са събирани от всички краища на земята: отвсякъде е взет най-едрият камък. Вземи си я, не е за мене!

— Няма да се кая — рекъл момъкът. — И аз знам колко струва тая гривна, но какво да правя, като съм сега в нужда! Дай, колкото имаш, па я вземи!

Златарят му дал четирите сандъка с жълтици, всичкото злато и накити, що имал в дюкяна си, и още други скъпи дреболии, па взел гривната. Момъкът натоварил всичко това и го пренесъл в стаята си. Като отишъл там, паднал на колене пред момата — да ѝ благодари, че го е отървала от големия срам, в който щял да изпадне пред баща си. Но тя го дигнала отземи и му рекла:

— Какво правиш ти? Макар и да съм царска дъщеря, все пак ти ме купи от оня проклет арапин за пари. Не бива да коленичиш пред мене.

И тя разказала на момъка, че е дъщеря на един цар — най-богатия на земята, — който царувал далече от тоя град, през три морета. Арапинът, който търгувал с роби, я откраднал и тръгнал да я продава. Тя скрила скъпата гривна да не я види арапинът, защото се бояла, че ще продаде и нея.

— Все мислех — рекла тя, — че ще дойде ден тая гривна да ми потрябва. И ето че днес тя ни свърши много работа.

Още същия ден момъкът повикал корабоначалника и му рекъл:

— Ще ми намериш майстори-корабостроители. Ще им поръчаш да ми направят дванадесет кораба, от хубави по-хубави. Колкото пари поискат, ще им дам. Само гледай по-скоро да бъдат готови. Ще намериш и моряци: ти знаеш колцина ще ти трябват.

Сетне извадил книгата, която му бил дал баща му на сбогуване, и прегледал какви стоки трябва да се закупят. Разпратил хора, които били боравили с купуване-продаване, и им поръчал да закупят стоките, додето се приготвят поръчаните кораби. Накупил и разни подаръци за баща, за майка, за роднини и познати. Когато станали корабите, натоварили стоките и потеглили. Една заран тъкмо на изгрев слънце на пристанището в родния град на момъка спрели дванадесет кораба, каквито никой не бил виждал, хубави, украсени с дванадесет знамена — като това, което се развявало на кораба, що бил поръчал преди време бащата за сина си.

Тая заран старецът бил излязъл на чардака над морето да пие кафе и като видял знамената, много се почудил.

„Кой ли ще да е тоя търговец — рекъл си той, — който е турил на корабите си знамена като онова, що турих аз на кораба на сина си?“

И тогава се замислил къде ли ще е в това време син му, в коя ли далечна земя се губи и какво ли прави; дали е поне здрав, или го е поразила тежка болест, та се не обажда. Мрачни мисли го налегнали, но тъкмо когато си изпил кафето и мислел да се поразходи по пристанището, да погледа чуждите кораби, в къщата му се вдигнала радостна глъчка. Един слуга се затекъл по стълбите и казал на господаря си, че син му се бил завърнал и довел една млада и много хубава девойка. Дигнала се веселба, сватба, хора и песни. Цяла неделя

се тълпили гости в къщата на богатия търговец. Всички облажавали сина му.

Славата на търговеца стигнала след време чак до царството, отдето арапинът бил откраднал царкинята. На царя станало много криво, че дъщеря му, най-богатата царкиня на земята, първа хубавица и толкова млада, се омъжила за някакъв търговец. Преди да я открадне арапинът, за нея се тъкмели много царски синове, но царят все обмислял кому да я даде и се не решавал. Сега мнозина от царете наоколо почнали да го укоряват, че забавил избора: ако бил омъжил навреме дъщеря си, нямало арапинът да я открадне и продаде на оня търговец. Царят свикал съвет да реши какво да прави. На съвета дошли най-мъдрите и хитри царедворци; един казал това, друг — онова, най-сетне главатарят на морската войска рекъл:

— Аз се наемам, царю честити, да доведа дъщеря ти, но искам да ми направиш един хубав кораб с дванадесет дюкяна в него. Дюкяните да бъдат обковани цели в злато и постлани с коприна и кадифе. Да ги напълниш с най-отбрани женски накити, дрехи и скъпоценни съдове, които още отдалеч да ловят окоето. И във всеки дюкян да стои по един млад и хубав момък, облечен в сърма и свила. Ако не доведа царкинята в двореца ти, заповядай да ми отрежат главата.

Царската ръка е дълга, особено ако царят е толкова богат, колкото бил богат оня цар. За една-две седмици всичко било готово, както искал главатарят. Той се качил на кораба и потеглил. Един ден царската дъщеря си седяла на чардаците и гледала корабите, които се движели по пристанището. Забелязала един нов кораб, който отдалече още блестял като слънце над морето. Когато корабът спрял, тя тръгнала с една слугиня да го погледа отблизо. Стигнали на брега тъкмо когато корабът хвърлял котва. Главатарят познал царската дъщеря и я помолил да влезе в самия кораб — да види няма ли нещо да ѝ се хареса, та да си купи. Тя не подозирала, че има измама: влязла в кораба, а слугинята останала на брега да я почака. В кораба всички почнали да ѝ се покланят и да ѝ показват различни стоки; един ѝ отварял кутии с огърлици, друг ѝ подавал пръстени, гривни, обици; трети ѝ сочел скъпи дрехи от пъстра коприна и кадифе; четвърти разгъвал пред нея цели топове тънки платове. Тя се слисала и не знаела кое по-рано да купи. Ходила от дюкян в дюкян, връщала се, докато избрала няколко хубави предмета. Но като тръгнала да повика

служинята да вземе купеното, що да види: градът и пристанището изчезвали в далечината. Викнала царкинята да плаче и паднала в несвяст.

Слугинята стояла на брега и когато корабът потеглил, тя си помислила, че пак ще се върне. Но като видяла, че се отдалечава съвсем, затекла се бързо към дюкяна, дето работел господарят ѝ — да му каже. Той пък малко преди това бил излязъл оттам. Отишла в къщи — и там го нямало. След като го търсила навред по града, намерила го, че говори нещо с някакви търговци в един от бащините му дюкяни. Тя с плач му разказала цялата случка. Той веднага отишъл на пристанището и наел кораб да го понесе колкото може по-скоро по следите на отминалия кораб, що отнесъл жена му. Корабоначалникът се съгласил, но додето свика моряците, които се били пръснали по града, минало време. Най-сетне тръгнали. Спирали от пристанище на пристанище да питат — минавал ли е оттам такъв и такъв кораб с дванадесет позлатени дюкяна. На едно пристанище им обадили, че

такъв кораб бил вдигнал котва оттам преди един ден. Тръгнали по следите му, но тъкмо когато били сред морето, дигнала се буря; корабът се пробил, почнал да се пълни с вода и корабоначалникът и моряците взели да проклинат часа, когато тръгнали с търговеца. Всички обвинявали него за бедата, що им се случила; ако не бил той, нямало да потеглят неочаквано, нямало да се изгубят сред това далечно море, нямало да им се пробие корабът. Той напразно ги уговарял, че ако не се били забавили, досега отдавна щели да настигнат царския кораб. Никой не искал да чува. Моряците и корабоначалникът решили, че вината е у търговеца.

— Кой знае какъв голям грях си сторил ти — казали му те, — та сме наказани заедно с тебе!

Корабът почнал да потъва. Моряците и корабоначалникът се качили в две лодки, които били вързани за кораба, а търговеца оставили сам сред морето, на разбития кораб. Бурята се усилила. Цялото море почнало да кипи. Една силна вълна повлякла кораба, ударила го в една подводна скала и го разбила на късове. Търговецът едва успял да се залови за голяма дъска — и вълните го понесли; тук потъвал, там талазите пак го изправяли над водата, докато най-сетне бурята го изхвърлила заедно с дъската на един пустинен бряг. Цял измокрен, гладен и окъсан, търговецът тръгнал по брега да дири подслон. Било вече мръкнало и той не можел да се оправи наникъде. Вървял, накъдето му видят очите. Най-сетне стигнал до една къща: прозорците ѝ не светели, вратата била заключена. Той тропал, тропал, но никой не му отворил. Търговецът си помислил, че е стигнал до някакъв град, и се запътил по-натам с надежда, че ще види скоро други къщи и ще намери там прибежище. Но наоколо се виждало само тъмно поле. Той се върнал пак при затворената къща и похлопал втори път, но и сега никой не му се обадил. Духал студен вятър, човекът бил вир-вода, почнал да трепере от студ. Обиколил къщата отсам-оттатък; нямало отде да се влезе. Под прозорците видял натрупани големи сандъци от стока. Той влязъл в един от тях и се сгушил да се запази от вятъра. Както бил уморен, налегнал го сън и заспал.

По едно време се събудил и видял, че прозорецът над него свети. „Хората са си дошли — рекъл си търговецът на ума. — Време е да потропам пак, докато не са си легнали. Тук може да умра от студ.“ И той се надигнал да излезе от сандъка, но в това време погледнал през

прозореца и видял в стаята същия корабоначалник, който го бил оставил на разбития кораб. В стаята имало и други двама души, чернокожи, страшни и намръщени. Те говорили с корабоначалника нещо тихо и показвали с ръце към морето. Като видял тия трима души, търговецът се уплашил. „Не ми трябва да чукам на тая врата“ — рекъл си той и се свил в сандъка; решил да постои там, докато почне да се разсъмва, па после да подири път за някъде. Но тъкмо се бил свил в сандъка, чул, че се хлопа врата и към него се приближават човешки стъпки. „Свърши се! — казал си търговецът и се разтреперал от страх. — Те са ме видели през прозореца, помислили са, че ги подслушвам, и сега ще ме убият“. Стъпките се спрели тъкмо до сандъка, дето лежал той. Подир малко върху търговеца се изсипал един чувал слама, а след него още един, после още един и нечий тежки ръце почнали да тъпчат сламата в сандъка. Той се притаил в сламата и решил, щом се отдалечат хората, да обърне сандъка и да избяга. Но тъкмо мислел това, сандъкът се разклатил и нечий ръце го понесли. Носили го, що го носили, сложили го на едно място. Както си лежал в сандъка, търговецът пресметнал, че ще да са го пренесли доста надалеко от къщата. Хората оставили сандъка със сламата и той ги чул, че си приказват нещо тихо, което не разбирал. После единият човек се отдалечил, а другият седнал на сандъка със сламата да го чака. Минало малко време; търговецът чул, че до неговия сандък се слага нещо тежко, види се, пак някакъв сандък. Сетне усетил как вдигат сандъка и го носят по нещо като мост. Сложили го, па се върнали да вземат другия сандък. Тъй пренесли много сандъци и ги наредили един до друг. През това време търговецът забелязал, че основата на сандъка се клати, а околните сандъци се удрят от време на време в неговия, и разбрал, че се намира на кораб; поразчоплил малко сламата, колкото да може да вижда оттам, но не успял да види нищо; още било тъмно. Когато се разсъмнало, той видял през дупката вълните; бряг никъде не се виждал; корабът плавал в открито море.

Двамата арапи, на които бил тоя кораб, се прехранвали с морско разбойничество. Вечерта, когато търговецът се намерил изхвърлен на брега, техният кораб плавал по морето. Те видели една лодка наблизко; в дъното ѝ лежал човек; той бил същият корабоначалник, който оставил търговеца на пробития кораб. Разбойниците спасили човека: пренесли го на своя кораб и с него излезли на брега. Той им разказал за

корабокрушението: двете лодки, в които се качили моряците, се изгубили в бурята и никъде не могли да видят бряг. Едната се обърнала и хората се издавили. Другата, в която бил корабоначалникът, се блъснала в една канара; от силния удар хората изпадали във водата, а той се захлупил в лодката и не смеел да повдигне глава: тъй го намерили разбойниците и го спасили. Той им се примолил да го заведат някъде да се изсуши и да си почине, а за благодарност обещал да им открие една голяма тайна. Те го оставили в оная къща, която търговецът намерил заключена. Спасеният казал на разбойниците, че бил чул от някакъв старец за един див и самотен остров по тия места; сред острова се издигала много висока скала, която — отдето и да се погледне — имала вид на конска глава с рог на челото.

— Вие сте плавали много по тия морета насам — рекъл корабоначалникът, — не сте ли виждали някъде остров с такава скала?

— Виждали сме — рекли и двамата разбойници, — но на него никой не смее да слиза: казват, че там се събирали дяволите да се надбягват нощем — и когото хванели, разкъсвали го.

— А старецът ми каза — рекъл морякът, — че там нощем излизали да пасат морските коне, които изваждали издън морето едри безценни камъни и ги изнасяли с устата си на острова да им светят. Старецът ми каза, че можело да се вземат тия скъпи камъни, едри като яйце, ако се изгори слама и се пръсне пепелта по ливадите, тогава камъните щели да се изгубят под пепелта и човек можел през деня да ги събере, след като конете се скрият в морето.

Като чули разбойниците за това, напълнили колкото сандъци имало край къщата със слама, натоварили ги на кораба и тръгнали към острова. На кораба те си приказвали през целия ден за морските коне и за големите скъпоценни камъни с корабоначалника и търговецът, който слушал с четири уши разговора, разбрал накъде отива корабът и какво кроят хората в него. Тъй плавали цял ден. Докато корабоначалникът спял, уморен от дълго и тревожно пътуване, двамата разбойници се наговорили да го хвърлят в морето, за да не знае друг освен тях тайната. Те решили да направят това, щом приближат острова. Но корабоначалникът бил намислил да ги отрови, та сам да завладее богатствата. Когато дошло време да обядват, той извадил от джоба си отрова, която носел винаги със себе си, и я изтърсил в солта. Те си посипали ястието, наядли се, пили по чашка вино и почнали да си

приказват. Показала се скалата, дето приличала на конска глава с рог, двамата разбойници се спогледали, хвърлили се изведнъж върху корабоначалника, грабнали го и — право в морето. Но след малко и двамата почнали да пицят и да се извиват от болки. Стигнали до острова, корабът, блъскан от вълните, взел да се удря в скалите, но разбойниците лежали вече мъртви. Търговецът погледнал от дупката и видял, че корабът стои до брега на острова. Извадил си главата; никого не видял. Той помислил, че другите спят. Понеже му примаяло вече от глад, решил да стане да потърси нещо за ядене, додето ония не са се събудили. Измъкнал се полека из сандъка и се изправил. Видял и двамата разбойници, че лежат на дъските със зинали уста, а от устата им тече кръв. Приближил се до единия — мъртъв. Приближил се до другия — и той мъртъв. Тогава търговецът хвърлил котва на брега, качил се в лодката и излязъл на пясъка. После дръпнал въжетата и ги завързал за две големи дървета, прехвърлил моста до брега и седнал на кораба да яде. Много бил уморен, та нямал вече сили да мръдне. Хапнал от хляба, но ястието не ял, защото разбрал, че ония двамата ще да са се отровили. После се заел да пренесе на брега сандъците със сламата. Те били големи: той пренесъл сламата с торба, натрупал я на големи купища по ливадите и подпалил един по един куповете. Сетне разпръснал пепелта по тревата и отишъл в кораба да си почине и да поспи, защото, както бил свит в сандъка, цяла нощ не можал да мигне. Спал чак до мръкване. Вечерта излязъл хладен вятър и търговецът се пробудил, защото му станало студено.

Тъкмо в това време почнали да излизат из водата морските коне. Те били привикнали всяка нощ да пасат по ливадите на острова. Търговецът ги видял как излизат из морето и тичат по тревата. Всеки кон, щом излизал на ливадата, отварял устата си и оттам падал по един безценен камък, който светел като огън. Като не могли да намерят трева да пасат, конете се търкаляли по полето, а камъните се изгубвали в пепелта; животните, нирвали отново вдън морето и изваждали из дълбочините други камъни и пак излизали по ливадите да дирят трева, защото били гладни: но камъните пак се изгубвали в пепелището. Цяла нощ гледал търговецът как се явяват морските коне и как изчезват в морето. Скъпоценните камъни пламвали за миг, щом падали из устата на конете, и веднага угасвали, щом потънат в пепелта.

На сутринта конете се прибрали до един в морето. Търговецът почнал да събира камъните и да ги нарежда в сандъците на кораба. Те били толкова много, че с тях напълнил всички сандъци. Напълнил и торбите, па натрупал останалите камъни на няколко купа в кораба. Сетне хапнал каквото намерил, отвързал кораба, прибрал котвата и опнал платната. Духнал един хубав вятър и понесъл кораба като птица по морето. Търговецът не знаел накъде да насочи кормилото, та оставил кораба да го тласка вятърът, накъдето се случи. Тъй плавал чак до вечерта, па и късно през нощта; вятърът бил добър. След полунощ търговецът видял далече пред себе си светлина; корабът приближил: явил се град със светло пристанище. Като стигнал корабът на пристанището, притекли се хора, помогнали на самотния моряк да върже въжетата и го запитали къде му са другарите: чудно им се виждало, че сам човек може да се справи с такъв голям кораб. Той казал, че морски разбойници ги нападнали и в бой с тях паднали моряците му, а той едва успял да се отърве, като пуснал кораба — да го духа вятърът, накъдето може.

Градът, където спрял корабът, се оказал същият, одето търговецът бил купил преди време робинята. Намерили се на пристанището носачи, които пренесли сандъците и торбите в същата странноприемница, дето живял по-рано търговецът. Те не знаели какво има в тия сандъци и торби, но всички, които били на пристанището в оня час, видели куповете скъпоценни камъни, натрупани в кораба, и почнали да пресмятат колко злато ще струва това голямо съкровище. Додето да натовари тия камъни в чували, търговецът се вече прочул между ония, които сновели по пристанището, като най-богатия човек на света. Разчуло се и в града, че в тая и тая странноприемница слязъл един търговец, който бил дал на всеки носач, за да му пренесе по малко стока от кораба до града, по един безценен камък, едър като яйце. На сутринта вече целият град знаел за това. Стичали се хора отвред да видят големия богаташ, но той не излизал от странноприемницата. Любопитните били толкова много, че цялата улица се задръстила с хора. А търговецът в това време още спял, уморен от път. Когато се събудил и поръчал да му донесат нещо за ядене, самият съдържател влязъл в стаята му да го поздрави. След като говорили за това, за онова, съдържателят казал на търговеца, че един златар иска да поговори нещо с него.

— Нека дойде — рекъл търговецът.

Влязъл същият златар, комуто преди време била продадена гривната на царската дъщеря. Златарят не познал търговеца, защото тоя се бил много променил; отслабнал от път и страдания, брадясал, облечен в скъсани дрехи — той съвсем не приличал на такъв богаташ, за какъвто го представяли хората. Но златарят знаел, че понякога и най-богатите хора вървят окъсани, та не се почудил, а направо почнал да разказва кое го накарало да потърси богаташа.

— Чух — рекъл той — от мнозина тая заран, че си имал скъпоценни камъни, толкова едри, колкото нямало на короната на никой цар. Преди време един момък — види се, изпаднал царски син — ми продаде една много скъпа гривна. Аз нямах толкова пари, колкото струваше накитът, но той се съгласи да ми я отстъпи за толкова, колкото му броя, защото му трябваха пари. Които видяха гривната, все разказваха за нея. Чул и един царски син, та пратил хора да я купят от мене. Продадох я и спечелих два пъти повече от това, що бях платил на момъка. Преди някой и друг ден в дюкяна ми дойдоха същите царедворци и ми поръчаха да направя корона за царицата, но с най-едриите скъпоценни камъни, които могат да се намерят по земята. Колкото са по-едри камъните и колкото по-скоро направя короната, толкова повече ще ми платят. Царедворците ми пошепнаха на ухото, че царският син, който ги пратил, иска да се жени за една царкиня, но тя му била казала, че няма да го вземе, додето ѝ не направи такава корона, която да струва повече от всички царски корони. Тая заран дойдоха в моя дюкян двадесет души носачи, на които ти си дал снощи по един скъпоценен камък. Аз купих всичките двадесет камъка, защото са едри и хубави: по-едри от тях не съм виждал. Но всички те са или зелени, или сини. А за короната трябват камъни с всякакви цветове. Дойдох при тебе да видя каква ти е стоката и ако е за продан, да си избира каквото ми трябва.

Търговецът се зарадвал твърде много, като научил, че жена му не се е още оженила за царския син и че отлага нарочно сватбата. Зарадвал се и от това, че можал да узнае от златаря в кое царство и в кой град живее жена му. Той изсипал на пода една-две торби, от които златарят си избрал десетина едри камъка с различни цветове.

— Колко искаш за това? — попитал купувачът.

— Колкото дадеш ти — отвърнал търговецът.

— И на тебе ще кажа — рекъл златарят, — както казах едно време на оня момък: не мога да ти платя толкова, колкото струват камъните, но ще ти дам колкото имам, а за другото ще те помоля да почакаш, докато свърша короната.

— Добре — казал търговецът. — Както речеш, тъй да бъде. Но и ти ще ми направиш една услуга.

— На драго сърце — съгласил се оня. — Какво ти трябва? Всичко ще направя. С радост ще услужа, колкото мога, на човек, който има такова доверие в мене.

— Когато направиш короната, искам да я видя.

— Само това ли? — почудил се златарят. — Бива, бива! Щом стане готова, веднага ще те извикам.

Златарят си отишъл и още същия ден пратил на търговеца пет сандъка жълтици. Търговецът намерил хора, които продавали бащините му стоки по ония краища, купил им един кораб, натоварил в него сандъците и торбите със скъпоценни камъни, запечатал ги със свой печат и поръчал на хората да ги отнесат на баща му. В същото време писал и на баща си, че му праща скъпа стока, но го моли да види дали на сандъците и торбите стои неговият печат. В кораба натоварил и петте сандъка жълтици, като извадил от единия толкова, колкото мислел, че ще му стигнат за пътя и за разноски. Когато короната била готова, златарят извикал търговеца да я види. Но този не разбирал от златарска работа: той искал само да узнае къде ще се носи короната. Когато тръгнали хората да носят короната на царския син, търговецът се качил в същия кораб. Пътували дни и нощи, стигнали до един град. Хората, които носели короната, видели в кораба търговеца на безценни камъни и се заприказвали с него. Той им казал, че пътува за същия град: имал да съобщи нещо на един царедворец. Слезли на пристанището и отишли веднага в двореца. С тях бил и търговецът.

Царският син, който щял да се жени за царкинята, като неин годеник, живеел в двореца. Той посрещнал златарите, дал им по сто жълтици за награда, че са му донесли короната, и останал много благодарен, като я видял. Той пратил да повикат царкинята да види ще я хареса ли и тя. Дошла царската дъщеря. Разгледала короната отсам-оттам, но не я харесала: тия камъни ѝ се видели изкуствени; такива едри камъни никъде не може да се намерят. Златарите я убеждавали, че

не са подправени; те сами познавали човека, който бил донесъл камъните на господаря му.

— Къде е тоя човек? — запитала царкинята. — Нека дойде да поговоря с него!

Те посочили търговеца, който бил с тях. Той изгледал царкинята и царския син, па рекъл:

— Затова съм и дошъл тук, защото знаех, че не ще повярвате в истинността на камъните. Аз ще ви кажа къде се намират такива едри камъни. Те лежат вдън морето, около един остров. Морските коне ги вадят с устата си презнощ да им светят, когато пасат по ливадите на острова.

Той говорел и все се взирав в царкинята. Тя го загледала и познала, че това е нейният съпруг. Царският син казал на ония, които му донесли короната, да дойдат на другия ден да им плати. Те си излезли. С тях си тръгнал и търговецът на скъпоценните камъни, но царкинята го помолила да остане, че искала нещо да го попита.

— Подир два-три дена — рекла тя — ще бъде сватбата ми. Аз искам да подаря на моя годеник нещо, което съм поръчала, и всички, които са го видели, го много хвалят. Ти, като разбираш от скъпоценни камъни, наемаш ли се да прецениш колко струва тоя подарък.

— Наемам се — рекъл търговецът.

— Тогава ела с мене да ти покажа подаръка.

И тя повела търговеца през двореца към своята стая. Разбира се, царският син не можел да дойде с нея, защото знаел, че тя иска да го изненада с подаръка. Отишли в стаята на царкинята. Там се наговорили вечерта търговецът да я чака зад двореца, до един голям орех; една слугиня щяла да му отвори вратичката към градинката, щом потропа три пъти. Мръкнало се, търговецът отишъл, та потропал на вратичката и слугинята му отворила. Почакал малко под ореха; дошла царкинята, облечена в мъжки дрехи: тя носела две големи кърпи, в които била свързала най-скъпите си накити и ядене за по пътя. Слугинята била подкупена да не казва накъде е тръгнала господарката ѝ, та додето царските хора търсели насам-натам царкинята, тя прехвърлила с мъжа си границите на царщината. Царят разбрал, че дъщеря му е избягала, и пратил по всички пътища конници да я застигнат, но никой не можал да я намери. Вместо да вървят по друма, царкинята и търговецът поели горските пътеки, дето не можел да ги

догони никой. Дълги дни пътували те по места, дето рядко стъпвал човешки крак.

Един ден двамата седели в някаква глуха гора, морни от път. Както си разказвали един другиму приключенията, що преживели, откак били разделени, уморената жена заспала в skutите на мъжа си. Той бил също уморен, ала се силел да прогони съня, като се боял да не ги нападне изневиделица лют звяр. Както седял, дошло му наум да види носи ли жена му същата гривна, за която разправял златарят. Запретнал ѝ ръкава: гривната била на ръката ѝ. Той откопчал гривната и почнал да я гледа. Тъкмо в тоя миг един голям орел, като помислил — види се, — че човекът държи змия, се спуснал като стрела от висинето и грабнал гривната от ръцете му, па полетял с нея и кацнал на едно дърво. Търговецът го видял как я кълве; той набрал от земята камъни и почнал да замерва с тях орела, но птицата прелитала от дърво на дърво и не изпускала гривната. Човекът тичал дълго и замерял орела, докато птицата се изгубила от очите му. Той прежалил най-сетне накита и се върнал да дири жена си, но как да я намери в тая гъста гора? Викал я по име, търсил я, но нито нечий глас му се обаждал, нито можел да види къде е жена му. Тъй се лутал той цели часове, тръгвал ту по тая пътека, ту по оная, докато избил в някакви диви, съвсем неவிждани места. Стъмнило се и той отпаднал от умора, легнал на една мъхната поляна да спи.

Когато жената се събудила, погледнала наоколо и видяла, че мъжът ѝ не е там, но помислила, че е отишъл да събира дърва, за да запали огън. Станала, та се измила на извора и седнала да го чака. Когато се позабавил, почнала да го вика, но ничий глас не ѝ се отзовал. Тръгнала да го търси, но не го намерила. Пак се върнала на мястото, дето спала преди това, и чакала дълго, но мъжът ѝ все не се връщал. Тя почнала да плаче. Пипнала се за ръката и видяла, че ѝ няма гривната. Нищо не можела да разбере: ако мъжът ѝ я оставил в тия горски пущинаци, защо е взел гривната, а не двете кърпи с накити? Като разбрала, че и плач не помага, царкинята си взела в ръце вързопите и тръгнала да търси мъжа си. Вървяла, скитала се, лутала се, викала го по име, но никой не ѝ се обаждал. Три дена се губила по горските пущинаци, а на четвъртия излязла на една гола планина. Оттам видяла в полите дълго и широко поле, а сред него — голям град. Слязла от планината и се запътила за града. Като стигнала там, попитала първия,

когото срещнала, в коя странноприемница спират търговците; човекът я напътил и тя отишла там.

В тая странноприемница се срещали всички търговци, които прекупуват и препродават ниви, ливади, къщи, чифлици и други имоти. Посетителите помислили, че преоблечената царкиня е някой млад търговец. Неколцина се събрали около новодошлия и го попитали каква стока има намерение да купува? Той им казал, че иска да купи някой хубав чифлик, стига да е на морето. Те му казали, че имат такъв чифлик за продан: много голям, с няколко села и малка скеля за товарене ма жито, но бил много скъп.

— За пари — рекъл търговецът — няма да говорим. Стига да го харесам, ще ви дам, колкото искате.

На другия ден отишли да видят чифлика. Младият търговец го много харесал и казал на стопанина да дойде в странноприемницата да му го плати. След няколко дена при малката скеля на чифлика почнали да работят стотина майстори, а подир някой и друг месец там се издигнала голяма къща — току-речи цял дворец. Направили до къщата странноприемница и големи хамбари за жито и други стоки. Малката скеля станала вече първо пристанище на тоя бряг; всички кораби започнали да спират там.

Новият господар се заселил в новата къща, а в странноприемницата назначил управител и прислужници, стоварил вино, ракия, каквото трябва за ядене; после заповядал на управителя — какъвто чужденец или бедняк да дойде, да му дават ядене и пиене, без да му вземат пари, а иска ли някой сиромаш помощ — да го пратят при господаря.

Мъжът на царкинята претеглил по-голяма мъка. Той дълго време скитал в оная непроходима гора; ядял диви круши, трънки, киселици, за да живее. Дрехите му се съвсем изкъсали, та заприличал на дивак. Най-сетне и той излязъл от гората, но на другата страна на планината. Пред него се открило друго широко поле, което водело към морето, а по полето се виждали няколко села. Тръгнал за най-близкото село. По пътя срещнал един поп, който отивал по селата наоколо да си търси ратай. Попът попитал дали той не ще иска да остане да му слугува.

— При нас няма много работа — рекъл попът. — Двама сме с попадията. Имаме малко ниви за оран, по някоя ливада за коситба,

десетина овце и тоя кон, що яздя сега. Това ти е всичката работа. Главяваш ли се?

Богаташкият син се поколебал. Кога бил орал и косил той през живота си! Кога бил хранил волове и коне, кога бил пасал овце? Но и гладно не се стои. Той казал на попа, че не бил никога работил полска работа и не знаел да гледа добитък.

— Нищо, синко! — рекъл попът. — Ще се научиш. Селска работа се лесно учи. Никой не се е родил научен. Хайде де, недей му много мисли! Целувай ръка, па да вървим в къщи!

Нямало що да прави човекът, съгласил се. Отишъл в поповата къща. И попът, и попадията се случили добри хора: обичали го като свой. Той им шътал цели три години. През пролетта на третата година попът го отвел един ден в гората: да му покаже за оран една нива, която не била работена от дълги години — другите ниви били вече разорани, само тя останала.

— Разори и нея — казал попът, — посеи я с пшеница, а после ще си свободен чак додето дойде време за жътва и коситба.

На другата заран ратаят рано-рано се запътил за нивата и почнал да работи. Около пладнина спрял воловете и ги пуснал да пасат, а той извадил от торбата хляб и седнал под едно голямо дърво да похапне. Наял се и легнал под дървото да поспи малко, додето се дигне маранята. Тъкмо се бил унесъл в дрямка, разбудил го някакъв птичи писък. Станал и погледнал към дървото: там имало орлово гнездо; една змия била попълзяла горе и искала да изяде орлетата. Ратаят се покатерил по дървото, замахнал с брадвата и отсякъл главата на змията.

После погледнал орлетата и рекъл:

— Ах, проклет род! От вас тегля толкова време: някой от вашия род ми грабна гривната и ме остави без жена. По ваша вина страдам и робувам вече три години, па кой знае дали не ме чакат още тегла!

И той замахнал със секирата, па — цап! цап! — насякъл и орлета, и гнездо. Сетне пак слязъл от дървото и легнал да си почине. Но и сега не лежал дълго, защото чул тъкмо над себе си някакво страшно фучене, сякаш се задава тъмен градоносен облак. Погледнал нагоре и видял, че над него се спуска един страшен орел. Ратаят дигнал брадвата и щом голямата птица простряла нозете си да го сграбчи като с куки, той замахнал, та й отсякъл главата. В същото време нещо

лъскаво се търкулнало от шията на орела на земята. Скочил ратаят и какво да види: гривната! Той я грабнал и от радост вече не му се работело. Но като ѝ се понарадвал, ще-неще, уловил пак ралото. Минал две бразди наоколо, а на третата тъкмо сред нивата — палешникът му ударил в нещо твърдо и то иззвънтяло. Навел се ратаят да види: меден капак. Разкопал наоколо, па отхлупил капака и намерил голям меден котел с жълтици. Човекът не вярвал на очите си. Взел две-три жълтици, поразгледал ги и като се уверил, че е наистина злато, рекъл си:

„Сега вече да има да взема попът да му шътам! С тия пари мога да тръгна да диря жена си — където и да е. Само да не са я разкъсали люти зверове!“

Най-напред той решил да иде в града на златаря: оттам да прати на баща си писмо по верен човек — да го пита не се ли е върнала жена му. А ако не се била върнала, щял да тръгне вече да я дири. Той скрил гривната в котела, захлупил го и го зарил със земя. После повел воловете и си отишъл в къщи.

— Не може, дядо попе — рекъл той на господаря си — да се оре тая нива, цяла е с камъни. Един голям камък насмалко щеше да ми счупи ралото.

— Нищо, синко — рекъл му попът. — Като не се оре, ще я оставим. Догодина, дай боже здраве, ще взема надничари да изкопаят и да извадят камъните: тая нива не е орана от много години.

Вечерта ратаят казал на попа, че му било много домъчняло за домашните, та го моли да си намери човек на негово място: искал да си отиде.

— Добре, синко, добре — казал попът. — Ето ти заплата за трите години: триста гроша. А понеже ми добре работи, давам ти още двадесет и пет гроша горница. Само се пази от лоши хора — да те не оберат из пътя: всякакви хора има.

— Аз съм намислил да направя нещо с тия пари — казал ратаят на попа. — Из нашенско просото е скъпо, а го много купуват, за да правят боза. Тук — гледам — е евтино. Та мисля да купя за тия пари просо и да го отнеса там; все може да спечеля някоя пара.

— Хубаво си намислил, синко — насърчил го попът. — Добра печалба ще вземеш. Яхни коня, па иди в ей онова голямо село: там има много просо. Пазари се със селяните да ти го стоварят право на

скелята; тъкмо сега там има един кораб, който товари жито: евтино ще ти вземе.

Ратаят яхнал коня, но не отишъл в голямото село, а в едно малко по-близо; там знаел, че има кацар. Отишъл при него и го запитал за колко време може да направи четиридесет бурета.

— Бурета имам — рекъл кацарят, — но не толкова, колкото искаш. Ако платиш по някой и друг грош по-скъпо, мога да ти натъкмя четиридесет и до утре вечер.

— Добре — казал ратаят, — пригответи ги.

— На другата вечер той наел две-три коли, натоварил буретата и ги откарал на поповата нива. Там ги издънил от едната страна, насипал в тях земя, турил сред пръстта по една купчина жълтици, затъкнал ги отгоре с пръст и ги задънил. В едно от буретата, на което поставил знак, сложил и гривната, като я завил в шума. Цяла нощ работил. На разсъмване откарал буретата на пристанището. Главатарят на житарския кораб натоварил буретата и обещал да ги откара до оня град, без да му вземе пари, като го видял, че е съвсем беден човек. Той му поръчал да си вземе, каквото има още за вземане, и да дойде по-скоро, че корабът щял вече да тръгва. Ратаят откарал колата на селяните, качил се на коня и отишъл бързо при попа да си вземе сбогом.

Но попадията, за да направи добро на тоя беден и трудолюбив човек, седнала да му сготви нещо за път и го задържала за обед.

— Седи, синко, седи! — почнала да го успокоява тя. — Може ли без обед да тръгнеш? Ей сега ще стане! А ти недей слуша какво ти е казал морякът: те са всички такива: тъй ти е рекъл, ама кой го знае дали и довечера ще тръгне! Три години си ни шетъл: бива ли да те пуснем без хляб за път?

Попадията замесила погача, уловила се да сготви две-три кокошки, напълнила една бъклица вино и друго, каквото трябва за такъв дълъг път. Наредила тия неща в една торба, па седнали да обядват. Нахранили и напоили ратая, изпратили го въвн от селото и се простили с него. Той тръгнал за пристанището и все бързал, но като стигнал там, корабът вече едва се виждал сред морето.

Чудил се какво да прави човекът: да се върне при попа и отново да се глави ратай — било и тежко, и безполезно. Друг кораб нямало на пристанището. И той решил да тръгне пешком по брега — дано свари

кораб на другото пристанище. Тъй ходил той все край морето — от пристанище на пристанище — цяла седмица, но не видял никъде тоя кораб, па и други по онова време нямало. Стигнал до една голяма река. Нито мост имало, нито брод. Трябвало да върви няколко дена нагоре покрай реката, за да намери брод. Изпаднал в едни пусти скалисти стръмнини, катерил се като дива коза по канарите, пак се спускал надолу, докато намерил брод. Минал реката, но трябвало още толкова дни да върви, за да се върне при морето. В това време ядял къде корени, къде диви плодове, къде киселец, колкото да не умре от глад. Но до морето не можал да стигне, защото се изпречило пред него едно непроходимо място. Той трябвало да се изкачва по една стръмнина, сред скали и сипеи. Пълзял нагоре, душата му щяла да излезе от умора, докато стигнал билото на планината. Оттам видял пак морето, отвъд планината. В полите на тая планина се простирало едно равно и широко поле с хубави села, градини, лозя и ливади. Колкото и да бил изморен, скитникът се насърчил от тая гледка и почнал да слиза от планината. В първото село, дето било на пътя му, той се пресрамил и поискал от една къща хляб. Дали му хората да се наяде, а сетне тръгнал по-нататък, към приморските села. Като минавал през едно, голямо село на морския бряг, видял, че профучала като стрела по пътя една колесница, теглена от четири коня, а в нея седял един хубавец момък. Хората, които се случили на пътя, се поклонили с голяма почит на момъка и той им кимнал с глава. Скитникът попитал една баба, която минавала оттам, кой е тоя хубав момък; тя му отвърнала:

— Мигар не го знаеш? Той е нашият господар. Тия няколко села са все негов чифлик. Той си живее хей там, отвъд селото, досам морето. Неговата къща е като дворец — висока, хубава и наредена. Много ни е добър господарят и много помага на бедни, сираци и вдовици. Там има една странноприемница — с години да живееш в нея, да ядеш и да пиеш, пет пари няма да ти вземат. На много хора в неволя той и с пари е помагал.

Като чул това, скитникът поел пътя към господарската къща. Щом отминал селото, видял край морето няколко високи и спретнати сгради. На една от тях пишело с едри букви, които можели да се четат още отдалек:

Скитникът влязъл в тая сграда: тя била прочута странноприемница. И наистина бабата не го била излъгала. Щом влязъл, слугите го посрещнали, като че влиза някой богаташ, който на излизане ще им напълни шепите с пари. Поканили го да седне. Завчас му донесли ястия и питие. Когато се мръкнало, отворили му една хубава стая с чиста постелка, без да гледат окъсаните му селски дрехи и калните му пробити цървули. Сутринта му внесли вода да се измие и му сложили кафе. Той стоял там ден-два, докато си почине добре. На третия ден дошъл на пристанището един кораб. Скитникът решил да поиска от господаря пари — колкото да може да отиде до града на златаря, за да си вземе бъчвите и да прати на баща си писмо. Затова помолил уредника да го заведе при стопанина. Той го отвел.

Младият господар бил добър и любезен с всички. Разпитал ратая отде иде, какво работи и накъде мисли да върви. Скитникът му разказал как шетал на попа, как получил от него триста гроша, как купил с тях просо, насипал го в четиридесет бъчви и го пратил в тоя и тоя град по един кораб. Сетне ратаят помолил господаря да му даде в заем пари, за да си потърси просото.

— Просо ще си намериш и без пари — казал господарят на чифлика. — То е у мене. Преди една седмица оттук мина един кораб и неговият главатар ми остави четиридесет бурета просо. Той ми каза, че то било на един сиромаш ратай от еди-кое си село. По думите ти се вижда, че просото е твое.

Скитникът толкова се зарадвал, дето му се намерило просото, че скочил от радост да целува ръцете на стопанина и да дума:

— Ох, господарю, господ всичко добро да ти даде! Ох, мое златно просо! Добре, че се намери!

Чифликчията си рекъл на ума, като го гледал:

„Как се радва сиромашът! За някакви бурета с просо в каква радост изпадна! Бедният човек, в тях е вложил всичко, що е имал!“

Господарят станал и завел скитника в склада, дето били наредени бъчвите с просото. Онзи почнал да ги прехвърля една по една — да

види дали е там отбелязаната бъчва. Като я намерил, отсякъл дървените обръчи, бъчвата се разглобила, земята се разсипала и от нея се посипали жълтици; но той не пипнал златото, а разровил пръстта и извадил оттам една голяма топка зелена шума. Бързо-бързо развил шумата и пред очите на господаря блеснала скъпоценната гривна.

— Какво е това? — запитал учудено стопанинът.

— Аз, господарю — рекъл скитникът, — сега ще ти разкажа всичко. В тия четиридесет бъчви има жълтици, а не просо, но тая гривна струва за мене хиляди пъти повече не само от жълтиците, а и от всички богатства на света. Тя ми е най-скъпият спомен от една жена — колкото хубава, толкова и добра. Тя беше моя жена, но — види се — не ми е било писано да живея с нея, затова първия път ми я отвлякоха с измама, а втория път се изгуби в една гъста гора, дето сигурно зверове са я разкъсали. Аз съм ти толкова благодарен, господарю, задето ми помогна да намеря тоя скъп спомен, че ще ти разкажа цялата повест на своя живот.

И той разправил на чифликчията всичко — от игла до конец. Младият човек се трогнал толкова много от страданията на скитника, че не можел да задържи сълзите си. Когато бил свършен разказът, жената се открила на мъжа си и му разправила всичко, което тя била преживяла, откак се разделили в гората. Радостта на двамата нямала край. Още на другия ден те продали чифлика и със същия кораб, дето спрял на пристанището, заминали за родния град на търговеца.

ЧАВДАР АЛАДЖОВ

ПРИСТАВАНЕ, ПРИ КОЕТО СЕ НАЛАГА

СБОГУВАНЕ

ВМЕСТО ПОСЛЕСЛОВ

Навярно сте се досетили. Плавахме в родни води, край родни брегове, отбихме се дори в едно наше пристанище, за да разтоварим стоката, предназначена за него. Използувах краткия престой, за да издира и част от българските приказки за морето. И ето че с препълнена папка се носехме с „пълен напред“ към родния град.

Виждаше се високият скалист нос, вклинен сякаш в морето, с фара като побито нагоре с графита бяло моливче, изписано вече. Сетне се широка целият залив с накитения от лози и дървета бряг, с ивицата златен пясък и хилядите чудесни сгради, накацали като пъстроцветни пеперуди сред зеленината. Очертаваше се все по-ясно сивият, каменен гръб на вълнолома, накрая със зоркото стъклено око на маяка и металния барелеф под него, комините и мачтите на акостиралиите параходи и стрелките на крановете, прилични на чудновати, огромни щъркели с метални клюнове.

Приставахме. А долу, на кея, едно моряче подрипваше от щастливо нетърпение, не сваляше очи от нас и махаше с една ръка, защото майка му държеше здраво другата, за да не се втурне към парахода. Ние също му махахме и желяхме час по-скоро да се намерим на брега.

Едва дочакахме да спуснат моста. Прегръцахме се и се целувахме като луди. Как не! Цели три месеца не бяхме се виждали. Дими бе порасъл. Да, да — крачолите на моряшките му панталони бяха окъсели най-малко с четири пръста. Приличаше вече на истински моряк. Затуй с най-голямо удоволствие му връчих препълнената си папка с морски приказки. Надявах се, че дълго време няма да безпокои родителите и близките си...

А вие? И вие ли не искахте дълго време от родителите си да ви разказват приказки? И дали ви харесаха, както на Дими?... Не знам! Защото се налага да се сбогуваме, макар че току-що влязохме в родното пристанище. Това е приставане, при което се налага сбогуване.

И така — до ново пътуване!

БЕЛЕЖКА НА СЪСТАВИТЕЛЯ

Идеята на Държавно издателство — Варна да се издаде антология на морски приказки от цял свят е чудесна. Подобна антология, доколкото ми е известно, не е издавана досега не само у нас, но и в чужбина. За първи път тя се роди и оживя на българска земя, под родно небе, на Черноморското крайбрежие...

Подбирането и съставянето на сборник с морски приказки от цял свят е интересна и занимателна работа. От хилядолетия хората са плавали по вълните, но не са познавали морето така, както ние днес го познаваме. За тях то е било тайнствено и страшно. Никой не е можел да проникне в глъбините му. Затова и хората си представяли, че животът в него е като живота на сушата. Или чисто и просто изваждали морските жители от водата и ги карали да действуват на земята... И всяка нова история за непознатото море се понасяла като вълна от уста на уста и като всяко народно творчество достигала до четирите краища на света. Така вълшебната мелничка, която мели сол и осолява морето, се намерила и в Гърция, и в Испания, и в Англия, и в Естония. Ала коя мелничка да предпочетеш? Разбира се, най-сладкодумната, най-интересната! Но понякога до други народи са достигали само отделни мотиви, отделни фигури и положения, отделни образи. И ето че срещаш една и съща ситуация в различни приказки. А всички те са хубави и не ти се ще да изоставиш нито една! Тогава? Прибягваш към опита, който се е натрупал за векове от древните народни певци до днешните майстори-разказвачи: да се посъкратят едни приказки, други — да се пригоят, трети — да се преразкажат. Но най-голямо повторение се среща в наименованието на приказките. Обикновено заглавията са „морски“, за „син“, „дъщеря“, „рибар“, „рибка“, „рак“ — при това най-често „златни“ — и прочие и прочие. Ето защо се наложи намеса и в заглавията. Дали е била необходима и доколко е успешна, може да се съди от съдържанието, където всичко е отбелязано точно и е лесно да се съпостави.

Чавдар Аладжов

Издание:

Морски приказки от цял свят

Второ преработено и допълнение издание

Съставил: Чавдар Аладжов

Редактор: Николай Янков

Художник: Борислав Стоев

Худ. редактор: Иван Кенаров

Техн. редактор: Георги Иванов

Коректори: Паунка Камбурова и Денка Мутафчиева

Дадена за набор на 10. III. 1971 г.

Подписана за печат на 15. V. 1971 г.

Излязла от печат на 30. VI. 1971 г.

Българска, второ издание

Държавно издателство — Варна, 1971

ДП „Странджата“ — Варна

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.